

MIK SCHOTS

Feyenoord
Ajax

GEZWOREN VIJANDEN

Over het boek

De biografie van een allesoverheersende voetbalstrijd. De 010-editie.

Feyenoord-Ajax (en tja, ook Ajax-Feyenoord): de enige echte voetbalklassieker in Nederland. Of Feyenoord dan wel die vermaledijde club uit de hoofdstad der kapsoneslijders nou bovenaan staat of (helemaal) niet, of er publiek bij mag zijn of niet: het blijft, al bijna honderd jaar, een heftige strijd, in én buiten het veld. Dit boek beschrijft en duidt de ontwikkeling van de rivaliteit tussen 010 en het opgeblazen 020 op basis van verslaglegging van cruciale wedstrijden, gebeurtenissen en ervaringen van hoofdrolspelers.

Geen woorden maar daden, leve Feyenoord 1.

Over de auteur

Mik Schots (1959) is schrijver en vertaler van sportboeken en specialist op het terrein van voetbal. Bij De Arbeiderspers/Het Sporthuis publiceerde hij eerder *Wie is Johan Crujff* (samen met Jan Luitzen) en *Rep*, niet toevallig allebei over voetbalsterren die met het verstand der jaren kozen voor Feyenoord.

Van Mik Schots verschenen eerder bij De Arbeiderspers

Wie is Johan Cruijff (samen met Jan Luitzen)

Rep. Een roerig (voetbal)leven

Mik Schots

Feyenoord – Ajax

Gezworen vijanden

Uitgeverij De Arbeiderspers

Utrecht – Amsterdam – Antwerpen 2013

Copyright © 2013 Mik Schots

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Franz Lisztplantsoen 200, 3533 JG Utrecht. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Franz Lisztplantsoen 200, 3533 JG Utrecht.*

Omslagontwerp: Woodhouse Productions

Omslagfoto: VI Images

Foto's binnenwerk: VI Images, tenzij anders aangegeven

ISBN 978 90 295 8819 5 / NUR 480

www.arbeiderspers.nl

<http://mikschots.weebly.com>

Deze digitale editie is gemaakt naar de eerste druk, 2013

Voorwoord

De strijd tussen Ajax en Feyenoord is een voetbalstrijd. Tegelijkertijd is het veel meer. Het is een strijd tussen de twee grootste steden, hoofdstad en wereldhaven, en staat voor de onverenigbaarheid van krachten die niet zonder elkaar kunnen. Het is de strijd om de heerschappij tussen cultuur en economie, tussen middenklasse en arbeidersklasse. Hoewel betrokkenen het vaak ontkennen, zijn in de strijd de tegenstellingen tussen het werkende volk en de culturele elite, tussen onbehouwenheid en verfijning, en tussen traditie en vooruitgang te ontdekken. Tussen ‘hand in hand’ en ‘op een slof en een ouwe voetbalschoen’. En in zijn hele entourage en beleving is het de graadmeter van de Nederlandse samenleving met de plaats die voetbal daarin inneemt en de ontwikkeling daarvan door de jaren heen.

Dit boek beschrijft de tweestrijd tussen Ajax en Feyenoord op en buiten het veld. Per hoofdstuk wordt een periode behandeld, met in een kader vooraf steeds een korte weergave van het sportieve tijdsbeeld voor een goed begrip van de historische context. Van de eerste vijftig jaar worden alleen de meest bijzondere ontmoetingen belicht. Vanaf 1970, toen de strijd zich ontwikkelde tot de ‘klassieker’ van Nederland, worden van elk seizoen de wedstrijden en gebeurtenissen beschreven. In elk hoofdstuk is een overzicht opgenomen van de onderlinge duels in de betreffende periode en, per seizoen, de positie van beide clubs op de ranglijst. Daarbij wordt tevens steeds melding gemaakt van de top 3, de bekerwinnaar en de Europese prestaties van de Nederlandse clubs.

Voor het boek zijn, verspreid over een aantal jaren, interviews afgenomen met de voormalige spelers, trainers en scheidsrechters Hans Kraay sr., Sjaak Swart, Henk Groot, Leo van der Kroft, Mario van der Ende, Simon Tahamata, Arnold Mühren, Barry Hulshoff, Peter Houtman, André Stafleu, Johnny Rep, Gerard Kerkum, Arnold Scholten, Theo van Duivenbode en Ruud Suurendonk. De strijd Ajax-Feyenoord is ook aan de orde geweest in gesprekken met Johan Crujff, Wim Jansen, Wim Rijsbergen, Johan Neeskens, Frank Rijkaard, Jaap van Praag, Henk Timman en Mark Wotte. Tevens is gesproken met archivaris Wim Schoevaart van Ajax en Feyenoords geweten Fred Blankemeijer, beiden helaas inmiddels overleden. Voor zover uit deze interviews wordt geciteerd, worden de werkwoorden in de tegenwoordige tijd weergegeven omdat ze in retrospectief zijn gesproken.

Met name het verhaal van Henk Groot is uitvergroot, vanwege zijn cruciale inbreng bij zowel Ajax als Feyenoord in de periode van de opkomst van de clubs als internationale grootmachten. Zijn persoonlijke verhaal is vervlochten met het verhaal van Ajax-Feyenoord.

Maar het historische verhaal is vooral gebaseerd op de verslaglegging van de wedstrijden in kranten, cluborganen en enkele andere documenten. Citaten daaruit worden, indien bekend, met naam en toenaam van krant en journalist aangekondigd in de verleden tijd, omdat ze stammen uit die betreffende periode.

In de citaten zijn slechts wijzigingen aangebracht indien de leesbaarheid dat vereiste. Ook fouten in stijl, spelling en zelfs namen zijn soms overgenomen, teneinde zo veel mogelijk het oorspronkelijke materiaal intact te laten. Bovendien is waar mogelijk de oude spelling gehandhaafd. Daarom is in oude citaten de clubnaam 'Feijenoord' overgenomen, de officiële naam tot in 1970 omwille van de internationale herkenbaarheid de 'ij' werd vervangen door 'y'. Dat wil zeggen, waar die officiële naam werd weergegeven, want erg consequent gebeurde dat niet. In de eigen tekst wordt wel vanaf het begin consequent de naam Feyenoord gebruikt, uitgaande van de huidige schrijfwijze.

Voor de exacte weergave van data, uitslagen en eindstanden zijn ook specifieke boeken en websites geraadpleegd. Een volledig overzicht van de bronnen is opgenomen achter in het boek.

Inleiding

In 2012 werd Ajax kampioen, Feyenoord werd tweede en psv derde. Dat was sinds 1994 niet meer gebeurd. Feyenoord eindigde de competitie in 2011 na een dramatisch seizoen nog als tiende en had sinds 2007 niet verder gereikt dan de vierde plaats. Ajax had na 2004 zeven jaar moeten wachten op het kampioenschap. psv is in de nationale competitie de laatste veertig jaar de meest succesvolle voetbalclub geweest. En sinds een jaar of acht doen ook clubs als AZ en FC Twente nadrukkelijk mee om het landskampioenschap. Maar vraag in Nederland naar dé voetbalwedstrijd en het antwoord zal luiden: Ajax-Feyenoord.

Niet dat er geen andere spannende, beladen of interessante wedstrijden zijn; die zijn er genoeg. Toegegeven, vroeger meer dan tegenwoordig. Typerend is de door Louis Davids bezongen derby Ajax-Blauw-Wit. Zo had je ook Ajax-DWS, Ajax-De Volewijckers of zelfs Ajax-FC Amsterdam, was er in Utrecht de driestrijd tussen DOS, Elinkwijk en Velox, in Den Haag ADO-VUC en, kort maar hevig, ADO-Holland Sport en had bijna elke andere stad zijn strijd op leven en dood. Nog recent waren er Sparta-Feyenoord en Excelsior-Feyenoord. Maar nu de echte derby's tot het verleden behoren en Excelsior feitelijk Feyenoord 2 is, is de rivaliteit meer streek- dan stadsgebonden geworden.

Slechts bij de amateurs bestaat nog het oorspronkelijke IJsselmeervogels-Spakenburggevoel van die twee wedstrijden in het jaar, die belangrijker zijn dan alle andere bij elkaar. In het betaald voetbal zijn afgeleiden van dat gevoel over grotere afstand waar te nemen bij Vitesse-NEC, Heracles-FC Twente, Willem II-NAC en in de onmin tussen Roda, Fortuna en mvv. Maar dat laatste is louter ingegeven door de weerstand tegen een fusie van de drie clubs, want op het veld komen ze elkaar al jaren niet meer op het hoogste niveau tegen. Zelfs Heerenveen-Cambuur is inmiddels vervangen door Groningen-Heerenveen, ook al is Cambuur net weer terug in de eredivisie.

Maar de echte haat heeft een landelijk karakter gekregen. Ajax-Feyenoord, dat is waar het in het Nederlandse voetbal om draait. Vraag er een willekeurige voetbalsupporter in Nederland naar en hij heeft altijd een voorkeur voor Ajax of voor Feyenoord. Zelfs een supporter van psv vindt de ene club nog erger dan de andere en heeft dus een voorkeur in de tweestrijd. Omgekeerd zal psv een supporter van Ajax of Feyenoord worst zijn. Die club zal geen gevoel oproepen. De vijand is slechts Feyenoord of Ajax.

Het echte voetbal in Nederland betreft Ajax-Feyenoord. Meestal in deze volgorde. Buiten Rotterdam hebben we het niet over Feyenoord-Ajax. Dat is niet toevallig. Het heeft ook niets met klank of naam lengte te maken. Het gaat om datgene waar de clubs voor staan. Ajax staat voor elegantie, lef en grootspraak. Dat noemen we eerst. Dat is de gewaagde opening. Feyenoord betekent kracht, werklust en onverzettelijkheid. Dat is nodig om de arrogantie de kop in te drukken. Om de mooie jongens op hun nummer te zetten.

Of deze beelden terecht zijn, doet niet ter zake. Feyenoord heeft soms prachtige

spelers, Ajax bij tijd en wijle harken. Feyenoord speelt weergaloze wedstrijden, Ajax klungelt er soms op los. Maar als je de naam eenmaal hebt, raak je die nooit meer kwijt. En, het moet gezegd, de beelden zijn niet voor niets ontstaan. Over een lange reeks van jaren heeft Ajax gemiddeld sprankelender voetbal laten zien en heeft Feyenoord zich wilskrachtiger getoond. Zelfs in het jaar dat Crujff Feyenoord kampioen maakte, stond hij naast spelers als Brard, Stafleu en Hoekstra, terwijl bij Ajax Van Basten, Olsen en Vanenburg rondliepen. En krachtmens Gullit koos niet voor niets voor Feyenoord.

Hoe dan ook blijft het in Nederland de eeuwige strijd: Ajax-Feyenoord, braniehouwdegen, speelsheid-grimmigheid, nonchalance-vastberadenheid, praatjes-daden. Het is als het leven zelf, waarin we heen en weer geslingerd worden tussen overmoed en realiteit. Ze kunnen niet zonder elkaar. Ze trekken elkaar aan en stoten elkaar af.

Niet voor niets komen beide clubs uit de twee grootste steden van het land die door de jaren heen elkaars rivalen geweest zijn. Wie heeft de grootste haven, het beste handelsklimaat, de meest winstgevende industrie, de grootste politieke invloed, de grootste culturele betekenis en de beste naam in het buitenland? Zet een Amsterdammer naast een Rotterdammer en ze zullen bekvechten over elk onderwerp. De grootste straf voor beiden is om naar elkaars stad toe te moeten gaan. In de stad van de ander is het niet pluis. Alle aspecten van deze wedijver en afkeer komen samen in het voetbal.

EEN

Door de jaren heen

Sinds 2011 is Ajax de eerste club in Nederland die drie sterren op het shirt mag dragen vanwege het veroveren van dertig landskampioenschappen. In 2013 volgde al het tweeëndertigste. De successenreeks van de club is consistent. Al in de tijd van het amateurvoetbal werd de club acht keer kampioen, en sinds de invoering van het betaald voetbal in het seizoen 1954-1955 zijn elke twintig jaar acht kampioenschappen behaald. Inmiddels is dat ook in de periode sinds 1995 weer het geval.

Feyenoord had zijn beste tijd in de amateurperiode en de eerste twintig jaar van het betaald voetbal, met respectievelijk vijf en zes kampioenschappen tot en met de titel van 1974. Sinds 1975 is de club elke tien jaar maar één keer kampioen geworden. En als hij dat in 2014 niet wordt, blijft hij de laatste periode van tien jaar zelfs helemaal droog staan. Het laatste kampioenschap dateert van 1999.

Statistisch gezien is PSV de grootste concurrent van Ajax, met 17 kampioenschappen in de laatste veertig jaar, tegen 16 van Ajax in die periode. In de laatste dertig jaar, vanaf 1984, is het overwicht van PSV nog iets groter, met 14 kampioenschappen tegen 11 van Ajax. Het kampioensgemiddelde van PSV is de laatste dertig jaar dus ongeveer één keer per twee jaar en dat van Ajax ruim één keer per drie jaar. Bovendien eindigde PSV sinds 1975 maar twee keer lager dan de derde plaats, namelijk de vijfde in 1981 en de vierde in 2009. En als enige Nederlandse club behaalde PSV vier kampioenschappen op rij, tweemaal zelfs: die van 1986 tot en met 1989 en die van 2005 tot en met 2008.

In totaal ligt PSV met 21 titels elf kampioenschappen op Ajax achter, waarmee het zich alles bij elkaar de op één na succesvolste club van Nederland mag noemen. Feyenoord heeft elf van zijn veertien kampioenschappen behaald vóór 1975.

Club	t/m 1954 ama- teurs	1955 t/m 1964	1965 t/m 1974	1975 t/m 1984	1985 t/m 1994	1995 t/m 2004	2005 t/m 2013	Recordreeksen
Ajax	8	2	6	5	3	5	3	5 uit 9, 1930-1939 6 uit 8, 1965-1973 6 uit 9, 1976-1985
Feyenoord	5	2	4	1	1	1	0	3 uit 5, 1935-1940 3 uit 5, 1960-1965 3 uit 6, 1968-1974
PSV	3	1	0	3	6	4	4	3 uit 4, 1974-1978 6 uit 7, 1985-1992 7 uit 9, 1999-2008
Overige clubs	40	5	0	1	0	0	2	

Desondanks speelt psv geen rol in de grootste voetbalstrijd in Nederland. 'psv kan zich nooit mengen in de rivaliteit tussen Ajax en Feyenoord, omdat die al dateert vanaf de Eerste Wereldoorlog. Ajax en Feyenoord blijven de clubs met het meeste aanzien in Nederland,' stelt Hans Kraay, de voormalige rechtsback van Feyenoord en oud-trainer van zowel Ajax en Feyenoord als psv.

En zo is het. Als Ajax of Feyenoord ooit helemaal weg zou vallen, dan zou het kunnen veranderen. Anders niet. Zolang beide clubs enige rol van betekenis spelen, zullen hun onderlinge wedstrijden de meest beladen duels van het jaar blijven en zullen de haatgevoelens tussen beide supportersscharen ongeëvenaard zijn, al wordt psv honderd keer kampioen.

Feyenoord-supporters worden als 'kakkerlakken' bestempeld door de Ajax-aanhang. Ajax-supporters zijn 'kankerjoden' of 'neuzen' volgens de Feyenoord-fans. Bovendien worden de woorden 'Ajax' en 'Amsterdam' niet in de mond genomen door grote groepen Feyenoord-getrouwen. Ze worden structureel vervangen door 'o2o', en heus niet alleen door de agressievelingen. Wie van Feyenoord houdt, haat alles waar Ajax voor staat. Symptomatisch is de ritueel grimmige wijze waarop de spelersbus van Ajax bij De Kuip wordt onthaald. En wie bij Ajax wil horen, heeft een hekel aan alles wat Feyenoord is. Grote mannen dragen, niet alleen op wedstrijddagen, provocerend het shirt van hun club en boezemen daarmee ontzag in. Mannen in psv-shirts roepen daarentegen slechts medelijden op. Maar psv is dan ook louter een voetbalclub. 'Ajax en Feyenoord staan voor meer dan voetbal,' zegt Kraay terecht. 'De rivaliteit tussen Ajax en Feyenoord wordt bovendien gevoed door die tussen Amsterdam en Rotterdam.'

Hoewel de clubs vanaf de jaren twintig al de meest succesrijke van hun stad waren, was er in beide steden tot halverwege de jaren zestig nog sprake van beladen duels tegen stadgenoten. Sparta was de elitaire tegenhanger van volksclub Feyenoord, dws was de volkse en Blauw-Wit de meer technische uitdager van het met een imago van hooghartigheid kampende Ajax. Deze clubs ontmoetten elkaar niet alleen in de competitie, maar ook in toernooien die een hoge status hadden.

Zo organiseerde Sparta sinds 1901 tientallen jaren in september ter voorbereiding op de competitie het toernooi om de Zilveren Bal, waaraan niet alleen clubs uit Rotterdam meededen – zelfs Ajax heeft enkele keren deelgenomen – maar waarbij de Rotterdamse regio wel het beste vertegenwoordigd was. Feyenoord won het toernooi zes keer, voor het laatst in 1948, Sparta zelf won tussen 1910 en 1951 acht maal. Excelsior won één keer, in 1927, na een 5-0-overwinning in de finale op Feyenoord.

De Amsterdamsche Voetbal Bond organiseerde vanaf 1900 jaarlijks wedstrijden om het Gouden Kruis tussen de acht sterkste Amsterdamse clubs. Daarnaast werd er door veel Amsterdamse clubs gestreden om de Gouden Meerbeker, de Scheepvaartbeker en de AROL-beker, en organiseerden Ajax en Blauw-Wit samen ook nog een Paastoernooi. Dat

leidde ertoe dat Ajax en Blauw-Wit elkaar in het seizoen 1917-1918 maar liefst vijf keer troffen.

Niet voor niets bezong de van oorsprong Rotterdamse revueartiest Louis Davids met vooral Amsterdams repertoire in 1929 in *De Voetbalmatch* de spanning van een derby naar aanleiding van 'een wedstrijd tussen Ajax en Blauw-Wit'. Bovendien waren er dus, ook nog in het tijdperk van het betaald voetbal, veel vaker wedstrijden tussen Amsterdamse en Rotterdamse clubs dan alleen die tussen Ajax en Feyenoord, waarbij namens Rotterdam naast Sparta ook Excelsior en Xerxes actief waren en behalve dws en Blauw-Wit ook De Volewijckers Amsterdam vertegenwoordigde. Weliswaar was Ajax-Feyenoord al lang een dermate bijzondere wedstrijd dat Louis Davids in *De Voetbalmatch* toeschouwers ineens 'Hup Ajax of Hup Feyenoord' hoort roepen, maar het was nog geen stadsstrijd.

Daar komt bij dat het lang duurde voordat het een jaarlijkse strijd werd. Vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog tot aan het ontstaan van de eredivisie in 1956 ontmoetten beide clubs elkaar zelfs geen enkele keer in competitieverband. En in de 23 seizoenen van 1921 tot 1944 zaten ze slechts tien keer bij elkaar in de competitie ingedeeld en troffen ze elkaar zes keer als afdelingskampioenen in de kampioenscompetitie. Van die zes keer eindigden ze vijf keer als eerste en tweede, waarbij Ajax drie keer aan het langste eind trok en Feyenoord twee keer. Toch deden ook andere Amsterdamse en Rotterdamse clubs en clubs uit de omgeving geregeld mee aan de kampioenscompetitie.

Maar het laatste kampioenschap van Sparta dateert van 1959 en alleen in 1963 en het extreem slechte Feyenoord-jaar 1978 eindigde Sparta sindsdien nog boven Feyenoord. dws was in 1964 de laatste Amsterdamse club buiten Ajax die kampioen werd, in het jaar dat Blauw-Wit definitief uit de eredivisie degradeerde, en had alleen nog in 1965 een hogere eindklassering dan Ajax. En de fusieclub FC Amsterdam is niet verder gekomen dan twee overwinningen op Ajax in zes seizoenen. Van 1966 tot en met 1973 verdeelden Ajax en Feyenoord alle eerste en tweede plaatsen in de competitie en stonden ze ook in Europa aan de top. In die jaren zijn beide clubs de onbetwiste grootmachten van hun stad geworden terwijl de stadgenoten ver terugvielen, zodat ze door de eigen aanhang én door de concurrentie steeds nadrukkelijker als de representanten van hun stad werden gezien. Bewoners van Amsterdam en Rotterdam hadden alleen Ajax en Feyenoord nog maar om hun eigen stadsidentiteit aan te koppelen en, omgekeerd, om zich tegen de identiteit van de andere stad te verzetten. Dit is de periode dat de strijd zijn status van 'klassieker' heeft verkregen.

Die stadsstrijd leefde in eerste instantie ook bij de spelers. Sjaak Swart, Ajax' legendarische rechtsbuiten, maakte de opwaardering van Ajax-Feyenoord mee, hoewel hij vaststelt dat die wedstrijd altijd al 'een feestmaal' was. 'Ajax-dws, de meest Amsterdamse derby met meer strijd dan tegen de meer technische ploegen van Blauw-Wit en De Volewijckers, was ook *fighting-mac*, waarschijnlijk net als Feyenoord-Sparta, maar toen die strijd wegviel, kwam de strijd tussen Amsterdammers en Rotterdammers daarvoor in de plaats. Want in die tijd zaten er nog veel jongens uit de steden bij de clubs en speelden we jaren met dezelfde teams tegen elkaar. We speelden gauw vijf jaar samen en hadden wel

acht of negen Amsterdammers in de ploeg. We waren één familie. En dat was bij Feyenoord ook zo.'

Die strijd ging echter, net als daarvóór bij de stadsderby's, niet ten koste van het respect en de sfeer tussen de spelers onderling. 'Er was sprake van leuke spanning,' stelt Swart, 'zowel tussen de spelers onderling als in de relatie met het publiek. Ajacieden en Feyenoorders gingen ook wel samen de stad in, zonder dat dat problemen opleverde. En ook bij het Nederlands elftal trokken ze altijd naar elkaar toe om te dollen, in tegenstelling tot de psv'ers. Ze herkenden de brutaliteit van de stad bij elkaar. De jongens uit Eindhoven waren heel anders. Samen stappen kan tegenwoordig niet meer. Feyenoorders kunnen nog wel in Amsterdam uit, maar Ajacieden in Rotterdam niet meer.'

Die behoefte om gezamenlijk op pad te gaan bestaat volgens Swart ook niet meer. 'In de tijd van Fräser en De Wolf was dat nog wel zo, maar sinds een jaar of tien is alles veranderd door het belang van het geld en de invloed van de media. Niet alleen staan er tegenwoordig veel minder jongens uit de omgeving bij de clubs en veranderen de elftallen elk jaar van samenstelling, maar de pers staat ook overal meteen met de camera bij.'

De tijden mogen veranderd zijn, nog altijd wordt elke wedstrijd tussen Ajax en Feyenoord ervaren als een bijzondere wedstrijd. Een beladen wedstrijd, met een rijk historisch verleden. Reden genoeg om dat verleden nader te beschrijven. Niet uitpuittend, want ook klassiekers kennen meer en minder speciale uitvoeringen. Maar wel met aandacht voor cruciale gebeurtenissen en, vanaf het ontstaan van de term 'klassieker', met steeds meer oog voor het jaarlijkse verloop.

TWEE

Gelijk hebben of krijgen (tot 1921)

Sinds de eerste voetbalcompetitie in 1888, met deelname van clubs uit Amsterdam, Rotterdam, Haarlem en Den Haag, won de voetbalsport snel aan populariteit. Onder invloed daarvan werden in hoog tempo nieuwe clubs opgericht, waaronder Ajax, op 18 maart 1900 in Amsterdam, en Feyenoord, op 19 juli 1908 in Rotterdam, zij het dat de naam Feyenoord pas vanaf 1912 werd gehanteerd. Vanaf 1905 was er ook een Nederlands elftal actief, dat jaarlijks twee vriendschappelijke wedstrijden speelde tegen België en het daarnaast bij gelegenheid opnam tegen andere Noord-Europese landen. Het waren in eerste instantie vooral spelers van deftige clubs als Sparta, Haarlem, DFC, HVV, HFC, HBS, Velocitas Breda en Quick Den Haag, die deel uitmaakten van het Nederlands elftal. De eerste speler van Ajax die meedeed, was Gé Fortgens, in de drieëntwintigste interland, op 19 maart 1911. Hij mocht ook mee naar de Olympische Spelen van 1912 in Stockholm, waar Nederland als derde eindigde. Vlak voor de Eerste Wereldoorlog, waarin uiteraard geen sprake kon zijn van interlandvoetbal, speelde ook Nico Burwalda van Ajax twee interlands. Maar in de eerste interland na de oorlog, op 9 juni 1919, had Ajax al drie vertegenwoordigers: Henk Hordijk, Theo Brokmann en Wim Gupfert. Een jaar later werden zij gevolgd door Jan de Natris en Jan van Dort, en nog vóór de eerste Feyenoord-Ajax door André de Kruijff, Hein Delsen en Fons Pelser. Feyenoord moest op zijn eerste international, Gerrit Hulsmann, wachten tot de negenenvijftigste interland, op 17 april 1922. Overigens had hij zijn debuut al gemaakt op 12 juni 1921 als speler van Go Ahead en zou hij ook bij zijn volgende interlands weer Go Ahead-speler zijn.

Hebben de spelers en supporters van Feyenoord en Ajax bij hun eerste onderlinge confrontatie op 9 oktober 1921 enige reden gehad om te veronderstellen dat zij de aftrap verzorgden van wat later bekend zou komen te staan als de voetbalklassieker van Nederland, de beladen voetbalstrijd tussen de twee grootmachten uit de Nederlandse competitie? Je zou het bijna denken, want het eerste duel bleek meteen een titanenstrijd met hoge verwachtingen vooraf, een beladen wedstrijdverloop en een nasleep vol discussie.

Ajax had zijn naam al gevestigd. Het had in 1917 de Nederlandse (NVB-)beker gewonnen, destijds nog Holdertbeker geheten, en was in 1918 en 1919 landskampioen geworden, in 1919 zelfs ongeslagen. Feyenoord was in de zomer van 1921 naar de eerste klasse gepromoveerd en was daarmee stadgenoot en viervoudig landskampioen Sparta, dat tegelijkertijd na bijna twintig jaar uit de eerste klasse was gedegradeerd, voorbijgestreefd zonder er ooit een wedstrijd tegen te hebben gespeeld.

De club werd ingedeeld in de eerste klasse west en trof daar als andere Rotterdamse club voc (Volharding Olympia Combinatie), afdelingskampioen in 1920, waartegen ook nog nooit een wedstrijd was gespeeld. Amsterdam werd in deze afdeling niet alleen vertegenwoordigd door Ajax, maar ook door Blauw-Wit, vva en De Spartaan. Met deze

clubs en ook nog AFC, samen met Sparta gedegradeerd, had Amsterdam door de jaren heen meerdere vertegenwoordigers op het hoogste niveau gehad. Naast Ajax behaalden vooral Blauw-Wit en AFC goede klasseringen. Blauw-Wit kwam vanaf 1918 tot tweemaal de tweede en eenmaal de derde en de vierde plaats en AFC bereikte vanuit een andere eerste klasse in 1918 en 1919 zelfs de strijd om het landskampioenschap.

De Rotterdamse stadsderby's op het hoogste niveau waren tot die tijd dus uitgevochten door Sparta en VOC, met Sparta als meest succesvolle van de twee. In Amsterdam waren in de jaren vóór 1921 heel wat meer beladen derby's geweest, waarin Ajax de beste resultaten behaalde met twaalf overwinningen in negentien wedstrijden tegen Blauw-Wit, zeventien overwinningen in vijftientig wedstrijden tegen AFC en eveneens de beste scores tegen De Spartaan en VVA.

Ook waren er al vaak genoeg ontmoetingen tussen Amsterdamse en Rotterdamse clubs geweest. Ajax had wel regelmatig tegen Sparta gespeeld, waarvan het acht van de vijftien wedstrijden had gewonnen. Alleen van VOC had het vaker verloren dan gewonnen: acht keer in negentien wedstrijden. En Feyenoord had ook al eerder tegen Amsterdamse clubs gespeeld. Van zowel AFC als VVA had het vier keer verloren in zes wedstrijden, maar van De Spartaan had het vier van de zeven wedstrijden gewonnen.

Amsterdamse clubs	AJAX				FEYENOORD			
	Winst	Gelijk	Verlies	Doel-saldo	Winst	Gelijk	Verlies	Doel-saldo
AFC	17	3	5	49-37	1	1	4	4-13
Blauw-Wit	12	4	3	28-18				
De Spartaan	4	1	3	9-5	4	1	2	16-15
VVA	8	0	1	30-13	1	1	4	9-14
RAP	4	1	1	21-9				
Rotterdamse clubs	Winst	Gelijk	Verlies	Doel-saldo	Winst	Gelijk	Verlies	Doel-saldo
Achilles	2	0	0	3-0				
Concordia	2	1	3	13-13 *	4	1	1	18-10
CVV					4	1	1	16-6
DVS	5	1	3	25-11 *	2	3	1	11-7
Excelsior					2	1	3	13-12
Groen Wit					3	2	1	18-6
Hermes					2	2	2	6-8
Hermes DVS					2	1	1	9-5
Neptunes	1	0	0	3-0	2	0	1	5-3
RFC					3	1	4	12-15
Sparta	8	5	2	31-14				
Xerxes	1	0	0	2-1	1	0	0	2-0
VOC	6	5	8	28-31				

* reglementair veranderd

Prestaties van Ajax en Feyenoord tegen clubs uit Amsterdam en Rotterdam t/m seizoen 1920-21

Dat de eerste Feyenoord-Ajax, van zondag 9 oktober 1921, zo bijzonder was, kwam door de volledig nieuwe situatie als gevolg van de omwenteling die had plaatsgevonden. Feyenoord had plotseling de plaats van Sparta ingenomen als belangrijkste Rotterdamse club naast VOC en zat vol ambitie. Het was bovendien na de eerste twee competitiewedstrijden nog zonder puntverlies en had op de Schieweg in Rotterdam-Noord VOC met 4-0 verslagen.

Ajax kon met enig recht de belangrijkste vertegenwoordiger van Amsterdam worden genoemd, maar had al een wedstrijd verloren en twee gelijkgespeeld. Eén daarvan was de derby tegen Blauw-Wit, die tot groot ongenoegen van *Het Sportblad*, dat vooral verslag deed van de Amsterdamse sportwereld, al zo vroeg in het seizoen was geprogrammeerd. 'Wij hebben er reeds eerder op gewezen dat het wel jammer is, dat men bij het opmaken van het competitieprogramma niet wat meer oordeelkundig te werk gaat. Had men dat gedaan dan zou men zeker niet met een ontmoeting tussen Ajax en Blauw-Wit zijn

begonnen. Deze wedstrijden toch zijn gewoonlijk de meest belangrijke in de Hoofdstad en het spel staat er bijna steeds op een hoog peil. Het beste voetbal, dat we voor zoover we ons herinneren, in de Westelijke eerste klasse hebben gezien was in een wedstrijd Ajax-Blauw-Wit. In de wedstrijden tussen deze twee leidende Amsterdamse elftallen doen de spelers gewoonlijk extra hun best en reeds daarom alleen is het jammer dat men met een dergelijken wedstrijd het seizoen heeft geopend. De wedstrijd heeft natuurlijk ook nu groote belangstelling getrokken, meer dan men op het Ajax-terrein wel kon bergen. Er is af en toe ook wel aardig voetbal vertoond, maar een ware Ajax-Blauw-Wit-wedstrijd is het toch niet geworden, hetgeen te wijten is aan het feit dat de elftallen nog niet voldoende zijn ingespeeld. (...) Vooral de achterhoede van Blauw-Wit heeft voortreffelijk gewerkt. Men wist daar de af en toe zeer gevaarlijke aanvallen van Ajax in bedwang te houden, zoodat Ajax tenslotte op eigen terrein een puntje aan de Stadionclub moest afstaan, iets dat in de laatste jaren nog niet is gebeurd.'

Sterker nog, Ajax had in drie wedstrijden nog geen doelpunt gemaakt, ook omdat de gevaarlijkste vleugelaanvallers niet meer beschikbaar waren. 'De Natris is naar De Spartaan gegaan en Gupfert is corpulent geworden en zijn snelheid kwijt. Hij had het ongeluk al na een kwartier spelen zijn knie te blesseren en zal nu voorlopig wel niet spelen. Het zou me zelfs niet verbazen als hij het spelen er al helemaal aan gaf.'

Wat inderdaad het geval was. Wim Gupfert zou niet meer terugkeren. Jan de Natris wel, maar pas twee jaar later.

De verwachtingen in Rotterdam waren dan ook hooggespannen. Op maandag 3 oktober gaf avondblad *De Rotterdamse Courant* een korte voorbeschouwing op de wedstrijd, waarbij wel de nodige voorzichtigheid in acht werd genomen. 'Het is inderdaad een zeer gelukkig debuut voor onze stadgenooten, ze staan nu nummer één op de lijst met de fraaie doelcijfers van 9 doelpunten voor en o tegen, waarbij men in aanmerking dient te nemen dat zij nu niet bepaald de sterkste tegenstanders tegenover zich hebben gehad. Daar zal Zondag a.s. wel verandering in komen als Ajax hier komt spelen op het veld aan den Dordtschen Straatweg.'

Maar dat wil niet zeggen dat er geen vertrouwen bestond in een goede afloop. 'Wij hebben al meegedeeld dat Feijenoord de zomeravonden niet ongebruikt heeft laten voorbij gaan, maar dat zij den geheelen zomer door voortdurend geoefend heeft. Dit is aan haar spel duidelijk merkbaar, want in onderdeelen is het prachtig af. Men moet maar eens opletten hoe fijn de techniek is; de spelers koppen allen zeer goed, zij behandelen een uit de lucht komenden bal volgens de regelen van de kunst en in hun spel zit een systeem. Het is maar niet een lukraak getrap, maar er zit lijn in. Men kan duidelijk merken dat dit bestudeerd en af voetbal is. De Feijenoorders spelen volgens een vast plan, en strategisch is er ook veel moois in hun wijze van spelen. Het elftal als geheel heeft eigenlijk geen uitblinkers, wat een compliment is. Alleen zouden wij als zoodanig willen noemen den middenvoor Pijl, die werkelijk superieur naar voren komt en zeker recht heeft in het bijzonder genoemd te worden. De rest vertoont bijna geen leemte en vormt alles bij elkaar genomen een mooi, gaaf geheel.'

Maar ook het Ajax-publiek keek uit naar de wedstrijd, volgens een melding in *De Rotterdamse Courant* op donderdag 6 oktober. 'Men meldt ons uit Amsterdam: Er bestaat te Amsterdam groote belangstelling voor den wedstrijd, welken Ajax Zondag tegen Feijenoord, den voortvarenden leider van de Westelijke eerste klasse, spelen moet. De bijzondere prestatie van het jeugdige Feijenoord schijnt Ajax weer tot nieuwen, krachtigen opbloei te prikkelen en in elk geval kan men er verzekerd van zijn, dat Ajax Zondag naar beste krachten partij zal geven.'

Dagblad *Het Centrum* waagde zich op zaterdag 8 oktober aan een voorspelling. 'Het jarige(?) Feyenoord, dat zoo dapper en verbluffend startte, zal morgen de tanden hard op elkaar moeten klemmen. Want het gaat tegen Ajax, dat nu wel niet zoo bijster gelukkig begon van het jaar, maar toch vurig zal strijden. We gelooven in een gelijk spel voor dezen wedstrijd.'

Uiteindelijk waren tienduizend toeschouwers getuige van het duel op het terrein aan de Kromme Zandweg, op de hoek van de Dordtsche Straatweg, dat, met Ajax in blauw shirt en witte broek, in grote hitte werd uitgevochten. De Ajax-voorhoede was verzwakt doordat Jan van Dort volgens *De Rotterdamse Courant* van maandag 10 oktober 'ter elfder ure was weggebleven, zoodat een der bestuurderen van Ajax nog eens de voetbalschoenen aantrok'. Bedoeld werd penningmeester Jan Schoevaart, oom van de latere archivaris Wim, die van zomer 1909 tot zomer 1914 selectiespeler was geweest, maar na de enige degradatie in de historie van Ajax naar vva was vertrokken en inmiddels gestopt was met voetballen. Zijn deelname was dan ook 'geen versterking' en 'de Amsterdamsche voorhoede was zwak'.

Maar ook Feyenoord 'speelde een stuk minder dan in de beide voorafgaande wedstrijden', mede doordat debutant Gerrit Hulsman, een eenmalig international afkomstig van Go Ahead, op het middenveld nog onwennig was. Bovendien was Ajax 'nog steeds een zeer sterk elftal' met een goede verdediging en uitblinkende keeper Jan de Boer.

De Feyenoord-verdediging was juist het zwakste deel van de ploeg en zorgde er door 'weifelend optreden' voor dat de Rotterdamse toeschouwers werden teleurgesteld. In de laatste vijf minuten voor rust wist Ajax via Theo Brokmann en Frans Rutte tegen de verhouding in twee keer te scoren. Na rust viel Feyenoord opnieuw fanatiek aan en spande het zich 'terdege in om een tegenpunt te behalen, doch zij stuitte op de hechte verdediging van de Blauw-Witten en had bovendien weinig fortuin'.

Weliswaar scoorde Kees Pijl uit een vrije trap van Jaap Weber na zeventig minuten met een kopbal tegen, maar tien minuten later bracht Hein Delsen het verschil weer op twee doelpunten, zodat een late treffer van Ok Formenoy geen effect meer had. Ondanks een overwicht gedurende een groot deel van de wedstrijd verloor Feyenoord met 3-2. 'Na een bijzonder spannenden strijd heeft Feijenoord het tegen de kampioenen moeten afleggen; de grootere routine van Ajax heeft hier den doorslag gegeven. Over het algemeen is de wedstrijd meer spannend dan fraai geweest, hoewel er af en toe toch staaltjes van

uitstekend voetbal werden vertoond, voor het merendeel van de zijde der Amsterdammers. Een gelijk spel had ons inziens de verhouding beter weergegeven,' aldus *De Rotterdamse Courant*.

'De overwinning kwam Ajax toe,' stelde het Haagse avondblad *Het Vaderland* daar tegenover.

Maar daarmee was het verhaal van de eerste Feyenoord-Ajax niet uit. Al tijdens de wedstrijd ontstond er tumult als gevolg van een scheidsrechterlijke beslissing vlak na de aansluitingstreffer van Feyenoord. 'Voor den scheidsrechter was het een zware wedstrijd door de groote snelheid en de doortastendheid, die enkele malen wel wat onvriendelijk dreigde te worden; de groote hitte droeg er ook al niet toe bij om de hoofden koel te houden. Toch heeft de heer Boas den wedstrijd in handen gehouden. Alleen in de tweede helft kreeg ook hij even last van de warmte. Hij gaf toen voor iets, waarvan wij het ongeoorloofde niet hebben kunnen ontdekken, een strafschoep tegen Ajax en zond den aanvoerder van Ajax, die dat een "idiotie" beslissing vond, zonder voorafgaande waarschuwing van het veld. In zijn streven om hier de baas te blijven, ging hij misschien wel wat te ver en overtrad de spelregels. Desondanks was de leiding ruimschoots voldoende.'

Zelfs *De Rotterdamse Courant* vond de strafschoep dus overdreven ('we konden zijn meening niet deelen'), net als het wegsturen van Ajax-aanvoerder Joop Pelser vanwege diens protesten ('waarschijnlijk op een wijze, die den scheidsrechter niet aanstaat'). *Het Vaderland* formuleerde het nog stellig: 'Geheel ten onrechte kent Boas dan aan Feyenoord een strafschoep toe, waartegen de Ajax-aanvoerder J. Pelser heftig protesteert; zonder vorm van proces wordt deze daarvoor het veld uitgezonden.'

Het zal de rust in het veld ten goede gekomen zijn dat de penalty werd gemist. Jan de Boer stopte de inzet van Bertus Bul en vlak daarna maakte Hein Delsen het derde doelpunt van Ajax. 'Na een prachtigen soloren vanaf het midden van het veld, waarbij hij de geheelen Feyenoord-verdediging passeert,' aldus *Het Vaderland*. In plaats van 2-2 werd het 1-3.

Althans, dat was de heersende gedachte. Na afloop van de wedstrijd tekende Feyenoord bij de NVB protest aan tegen het eerste doelpunt van Ajax. De bal die na het schot van Theo Brokmann via de onderkant van de lat in de handen van keeper Arend Moerman was gestuiterd, had volgens de Rotterdamse lezing de doellijn niet gepasseerd. Dit werd tegengesproken in *De Rotterdamse Courant*: 'Feijenoord protesteerde tegen het toekennen van het eerste doelpunt op grond van het feit dat de scheidsrechter, die in het midden van het veld stond, onmogelijk zou hebben kunnen constateeren dat de bal daarbij over de doellijn was geweest. Het was inderdaad een gewaagde beslissing, maar ze was desondanks juist, zooals we na afloop door menschen, die ongeveer op de doellijn hadden gezeten, hoorden bevestigen. Ook een speler van Feijenoord verklaarde ons dat de bal inderdaad gezeten had. Bovendien diende men het protest in bij den aanvoerder van Ajax, die echter kort voor het einde van het veld was gezonden en die derhalve geen aanvoerder

meer was!

Oftewel, ook de rechtmatigheid van het protest werd bestreden. Ajax deed daar later nog een schepje bovenop door vast te stellen dat het protest pas negen minuten na afloop van de wedstrijd was ingediend in plaats van binnen de reglementair voorgeschreven vijf minuten. Hoewel protesten in die tijd gangbaar waren en diezelfde zondag bijvoorbeeld ook HBS formeel protest aantekende tegen een doelpunt van Blauw-Wit dat met de hand zou zijn gemaakt, gaf men Feyenoord dus weinig kans.

Maar op zondag 30 oktober, drie weken na de wedstrijd, werd Feyenoord door de NVB in het gelijk gesteld. Ondanks een nederlaag bij HBS kreeg Feyenoord er op die dag toch een punt bij, terwijl Ajax met het gelijkspel tegen HVV niets opschoot omdat het een punt moest inleveren. Zo bepaalde de NVB dat het zinloos geachte doelpunt van Ok Formenoy in de laatste minuut tegen Ajax Feyenoord van 1-3 toch nog op 2-2 bracht. Het gelijkspel waarop vooraf was ingezet, was in verlengde blessuretijd behaald.

Het leidde tot de verzuchting in *Het Sportblad* van 3 november dat Haarlem vooral het protest tegen een wegens hands afgekeurd doelpunt tegen De Spartaan moest doorzetten. 'Onder gewone omstandigheden zouden we dit weggegooid geld achten, maar nu, naar de N.R.Crt. vermeldt, Feyenoord het protest tegen Ajax heeft gewonnen, zouden we zeggen dat er bij elk protest, hoe onmogelijk ook, nog wel een kansje is. Het hangt er maar van af hoe men de zaak voor weet te stellen. Dat het bedoelde protest is toegewezen, druischt tegen alle beginselen van recht en billijkheid in. Er zijn pertinente verklaringen van toeschouwers en zelfs van een Feyenoordspeler, waaruit duidelijk bleek dat de bal inderdaad in het doel heeft gezeten. De beslissing van den scheidsrechter was dus juist, maar omdat de manier waarop hij deze beslissing heeft genomen waarschijnlijk niet met den letter van het Hollandsche reglement in overeenstemming was, wordt het eerlijk gemaakte doelpunt niet toegekend. Na afloop van den wedstrijd heeft de heer Boas ons persoonlijk verklaard dat de bal naar zijn vaste overtuiging heeft gezeten, waarmede we de zaak als afgedaan beschouwden.'

Ten onrechte dus, wat nog een zuur commentaar in het clubblad *Ajax Nieuws* tot gevolg had: 'Wij kunnen niet nalaten in dit Extra-nummer van onze Courant ons misnoegen uit te spreken over de affaire protest-Feyenoord, van welk protest alle leden op de hoogte zullen zijn. Voor degenen, die niet geheel au fait zijn hier de mededeeling dat de doelman van F. den bal opraapte, nadat de bal de lijn gepasseerd was en scheidsrechter Boas zonder eenige aarzeling een doelpunt aan Ajax toekende. Feyenoord tekende inmiddels protest aan en de Heer Boas, die na afloop tegen elkeen die dit slechts hooren wilde, zeide dat de bal positief gezeten had, nam in de vergadering van de Protest-Commissie doodleuk een en ander terug, verklaarde dat hij niet gezien had dat de bal de doellijn passeerde (of ooit een scheidsrechter dit wel eens geconstateerd heeft?) en de Protest-Commissie vernietigde de toekenning van het doelpunt, waardoor ons een eerlijk verdiende goal en zelfs een eerlijk verdiende overwinning is ontgaan. Eerlijk gezegd hebben wij respect voor de inderdaad gladder wijze waarop de Feyenoord-officials den bal, die inderdaad in het Feyenoord net heeft gezeten, er weer uit hebben gehaald! En dat nog

wel zónder dat het hun een doelpunt kost! Nu is het ons nooit te doen geweest om door “vindingrijkheid” in ons spelreglement een doelpunt te winnen, maar thans, nu onze tegenstanders op onsportieve wijze den Feyenoord-vlag gaan hijschen, daar rest ons slechts één wapen, hoe ongaarne wij dit ook gebruiken, n.l. te trachten door hetzelfde reglement ons doelpunt te behouden.’

Waarna vanwege de vermeende ongeldigheid van het protest (‘ongeveer 9 minuten na het einde’) bij Joop Pelsler, ‘die reeds gedeeltelijk ontkleed was’ en ‘weigerde den aanvoerder van F. te vergezellen, omdat hij zich geen captain meer achtte van Ajax’, de messen werden geslepen. ‘De Feyenoord-officials zullen zich al verkneuterd hebben over hun “vindingrijkheid”, doch wie het laatst lacht, lacht het best! (...) Het Feyenoord-protest zal zijn staartje hebben.’

Dat was zeker waar, maar anders dan men bij Ajax hoopte. De handelswijze van de scheidsrechter werd alleen nog in de kranten ter discussie gesteld, nota bene in *Het Sportblad*, ‘Officieel Orgaan van verschillende Bonden en Vereenigingen’, dat in Amsterdam werd gedrukt. ‘Nu weet de heer Boas drommels goed dat een doelpunt alleen gemaakt is, wanneer de bal geheel en al het doelvlak is gepasseerd en wanneer men hem dan op de vergadering der protest-commissie de pertinente vraag had gesteld of hij gezien had dat de bal geheel en al het doelvlak was gepasseerd, dan had hij daarop ook even pertinent moeten antwoorden dat hij dat weliswaar niet heeft gezien, maar dat hij desondanks daarvan geheel overtuigd was, hetgeen op hetzelfde neerkomt. Wanneer men ’s avonds thuiskomt en men vindt een dief in zijn slaapkamer, dan heeft men weliswaar niet gezien dat de man naar binnen gekomen is, maar men weet zeker dat hij binnen is. Precies hetzelfde is hier het geval geweest. De heer Boas heeft de bal binnen het doel moeten zien – anders had hij geen doelpunt kunnen geven – maar hij heeft alleen niet kunnen zien dat de bal over de lijn is gegaan. Men heeft hem hier een formeele vraag gesteld en waarschijnlijk alleen een antwoord “ja” of “neen” willen hebben. De heer Boas heeft toen met neen moeten antwoorden en zonder op de verdere motiveering van dat antwoord te letten, heeft men dat antwoord aan den letter van het spelreglement getoetst en bevonden dat dit antwoord met het spelreglement in strijd was. Immers er staat in het reglement dat een scheidsrechter alleen dan een doelpunt mag toekennen indien hij gezien heeft, dat de bal geheel en al het doelvlak heeft gepasseerd. De heer Boas heeft die pertinente verklaring niet kunnen afleggen en derhalve werd het protest toegewezen. Wij zouden deze uitspraak van de protestcommissie nu niet zoo heel erg vinden indien inderdaad de heer Boas zich had vergist en de bal niet over de doellijn geweest was. Dit is evenwel niet het geval. De beslissing van den heer Boas was volkomen juist, hetgeen door verschillende ooggetuigen, waaronder een speler van Feyenoord zelf, volmondig wordt bevestigd. In plaats van een onrecht te herstellen begaat de protestcommissie hier juist een onrecht en we zouden het daarom van Ajax zeer verklaarbaar vinden indien deze vereeniging het niet hierbij liet, maar trachtte een revisie van deze beslissing te verkrijgen.’

Het Sportblad zelf draafde nog even door. ‘Wij hebben reeds vroeger medegedeeld dat het hier gaat om een minder juiste vertaling van het spelreglement. In het Engelsche

reglement staat n.l. dat een scheidsrechter geen doelpunt mag toekennen indien hij niet is “absolutely satisfied” dat het werkelijk een doelpunt is. De scheidsrechter moet er derhalve van overtuigd zijn dat het doelpunt is gemaakt. De Hollandsche bewerkers van het spelreglement zeggen evenwel dat de scheidsrechter geen doelpunt mag toestaan tenzij hij *gezien* heeft dat de bal geheel en al het doelvlak heeft gepasseerd. Alleen dus wanneer de scheidsrechter persoonlijk heeft gezien dat de bal het doelvlak heeft gepasseerd, mag hij een doelpunt toekennen. Deze vertaling is evenwel in strijd met een andere bepaling van het reglement, n.l. die waarin gezegd wordt dat wanneer de scheidsrechter in het onzekere verkeert, hij de beslissing van den lijnrechter moet opvolgen. Deze bepaling zou de scheidsrechter bij het beoordelen van de vraag of een doelpunt gemaakt is, niet mogen toepassen. Indien hij niet met eigen oogen heeft gezien dat de bal over de lijn is gegaan, mag hij geen doelpunt toekennen, aarzelt hij, dan zou hij de beslissing van den lijnrechter niet mogen vragen. Voelt men niet dat het toch wat al te dwaas is dat men juist bij het meest belangrijke punt dat de scheidsrechter te beslissen krijgt, niet het advies van den grensrechter mag vragen indien de leider zelf in het onzekere verkeert? Dit is natuurlijk nooit de bedoeling van den wetgever geweest en slechts door een minder juiste vertaling is deze verkeerde bepaling in het reglement terechtgekomen.’

En ten slotte: ‘Hoeveel doelpunten zouden er wel gemaakt zijn waarbij de scheidsrechter alleen door het feit dat de bal in het net lag, tot de overtuiging kwam dat hij over de doellijn gegaan was. Vreemd zouden zeker de spelers staan te kijken indien de scheidsrechter in een dergelijk geval geen doelpunt toekende omdat op het moment dat de bal over de lijn ging, zijn uitzicht toevallig door een der spelers werd belemmerd, zoodat hij niet kon zien dat de bal inderdaad over de doellijn ging. Dat zou de dwaasheid ten top gedreven zijn, doch inderdaad zou de man handelen volgens den letter der spelregels en volgens de opvatting der protest-commissie.’

Het mocht niet baten. Ajax moest tot de thuiswedstrijd, op 5 maart 1922, wachten op zijn eerste overwinning op Feyenoord. In een ongezellig, verregend decor, voor slechts halfvolle tribunes, werd het 2-0. Ook won Ajax op 2 april de uitwedstrijd tegen Blauw-Wit, maar het kon daarmee niet voorkomen dat Blauw-Wit kampioen werd in de eerste klasse, met maar liefst vijf punten voorsprong op de nummer twee. Blauw-Wit mocht dus meedoen aan de kampioenscompetitie, waarin het uiteindelijk de beslissingswedstrijd na verlenging met 1-0 verloor van Go Ahead uit Deventer.

Die nummer twee werd niet Ajax, dat drie van de vier laatste competitiewedstrijden verloor, van RCH, De Spartaan en UVV, maar... Feyenoord. Met één punt voorsprong. Met dank aan de NVB vanwege de annulering van het doelpunt van Theo Brokmann op 9 oktober 1921.

Twee jaar later, in de zomer van 1924, zou Feyenoord het kampioenschap van de eerste klasse en direct ook het eerste landskampioenschap behalen. Ajax werd zesde, met elf punten achterstand.

DRIE

Nog meer zelfbeklag (1921-1940)

De eerste speler die als Feyenoorder debuteerde in het Nederlands elftal, was Bertus Bul, op 25 november 1923. Maar de inbreng van Ajax- en Feyenoord-spelers in Oranje bleef gering, ook op de Olympische Spelen van 1924 in Parijs, waar Nederland vierde werd, en de Olympische Spelen van 1928 in Amsterdam, waar Nederland in het nieuwe Olympisch Stadion direct werd uitgeschakeld door de aanstaande kampioen Uruguay. Toch vormden die Spelen van Amsterdam een hoogtepunt in de beleving van het volk. Onder meer dankzij de radioverslagen van interlands van Han Hollander vanaf de interland tegen België op 11 maart 1928 kreeg het voetbal steeds meer een volks karakter. De populariteit werd zo groot dat de NVB bij het veertigjarig bestaan, op 8 december 1929, de koninklijke status kreeg toegekend en werd omgedoopt tot KNVB. Daarmee nam ook het aantal internationals van Ajax en Feyenoord in de periode tot de Tweede Wereldoorlog toe tot in totaal 22 van Ajax en 17 van Feyenoord. Maar belangrijker nog was dat er in verreweg de meeste interlands vanaf 1931 een Feyenoord-Ajax-Feyenoord-middenveld stond, met Puck van Heel als linkshalf, Wim Anderiesen als spil en Jaap of Bas Paauwe als rechtshalf. Zij kwamen tot respectievelijk 64, 46, 8 en 31 interlands, waarvan alleen Bas Paauwe er nog drie ná de oorlog speelde. Ze leken samen een hoogtepunt te gaan beleven toen ze zich hadden geplaatst voor het WK van 1934 in Italië. Het hele volk zong prompt 'We gaan naar Rome' en zeventuizend Nederlanders togen naar Milaan om getuige te zijn van de eerste wedstrijd, tegen Zwitserland. Maar die werd teleurstellend verloren, wat meteen het einde betekende van de Rome-droom.

Wat in die eerste Feyenoord-Ajax wél meteen duidelijk was geworden, was dat beide clubs zeer aan elkaar gewaagd waren en bereid waren tot harde strijd. Bovendien werden Ajax en Feyenoord direct de toonaangevende clubs in hun stad en streden ze bijna jaarlijks om het landskampioenschap. In de jaren dat ze waren ingedeeld in dezelfde eerste klasse, werd vanaf 1924 steevast één van beide clubs afdelingskampioen. En wanneer ze elkaar niet in de afdelingscompetitie tegenkwamen, stonden ze bijna altijd in de kampioenscompetitie tegenover elkaar. Alleen in 1925 haalden ze allebei net de kampioenscompetitie niet. Verder werd Ajax alleen in 1929, 1933 en 1938 door een andere club dan Feyenoord uit de kampioenscompetitie gehouden en Feyenoord alleen in 1930 door een andere club dan Ajax. Feyenoord won toen ter compensatie wel de NVB-beker, na een 1-2-overwinning op Ajax in het Amsterdamse Olympisch Stadion in de halve finale.

Nog duidelijker is de toonaangevendheid en gelijkwaardigheid van de clubs af te meten aan het aantal kampioenschappen in de vooroorlogse periode na hun eerste onderlinge confrontatie. In de laatste zeventien seizoenen voor de Tweede Wereldoorlog werden beide clubs vijf keer landskampioen. Slechts Go Ahead benaderde hun status met drie landskampioenschappen en PSV behaalde er twee. De overige landstitels waren voor RCH,

HBS, sc Enschede en Heracles. Maar zeker vanaf 1928 heersten Ajax en Feyenoord, met samen negen kampioenschappen in dertien jaar.

De gelijkwaardigheid van Ajax en Feyenoord werd perfect weerspiegeld in de resultaten van hun onderlinge confrontaties. Van de 26 competitieduels had Ajax er elf gewonnen en Feyenoord tien, terwijl Feyenoord die bekerwedstrijd in 1930 winnend afgesloten had.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klasseringafdeling		Landskamp. (K) NVB-Beker
1921-22 09-10-21	1e Klasse West	Feyenoord-Ajax 2-2 Dromme Zandweg	1e Klasse West	1. Blauw-Wit 2. Feyenoord 3. Ajax	Kampioenscomp. 1. Go Ahead 2. Blauw-Wit 3. SAC
05-03-22	1e Klasse West	Ajax-Feyenoord 2-0 Middenweg			Beker: -
1922-23 29-10-22	1e Klasse West	Feyenoord-Ajax 1-1 Dromme Zandweg	1e Klasse West	1. RCH 2. Blauw-Wit 3. Feyenoord 5. Ajax	Kampioenscomp. 1. RCH 2. Be Quick 3. Go Ahead
21-01-23	1e Klasse West	Ajax-Feyenoord 0-2 Middenweg			Beker: -
1923-24 20-01-24	1e Klasse West 1	Feyenoord-Ajax 1-3 Dromme Zandweg	1e Klasse West 1	1. Feyenoord 2. DFC 3. 't Gooi 6. Ajax	Kampioenscomp. 1. Feyenoord 2. Stormvogels 3. SAC
06-04-24	1e Klasse West 1	Ajax-Feyenoord 1-1 Middenweg			Beker: -
1924-25			1e Klasse West 1 1. Sparta 2. Feyenoord 3. Blauw-Wit	1e Klasse West 2 1. HBS 2. Stormvogels 3. Ajax	Kampioenscomp. 1. HBS 2. SAC 3. Sparta Beker: ZFC
1925-26 04-10-25	1e Klasse West 1	Feyenoord-Ajax 2-0 Donrische Straatweg	1e Klasse West 2	1. Feyenoord 2. Excelsior 3. EDO 4. Ajax	Kampioenscomp. 1. sc Enschede 2. MVV 3. Feyenoord
07-02-26	1e Klasse West 2	Ajax-Feyenoord 2-1 Middenweg			Beker: LONGA
1926-27 27-03-27	Kampioenscomp.	Ajax-Feyenoord 0-2 Middenweg	1e Klasse West 1 1. Ajax 2. Stormvogels 3. Excelsior	1e Klasse West 2 1. Feyenoord 2. EDO 3. Hilversum	Kampioenscomp. 1. Heracles 2. SAC 3. Ajax 4. Feyenoord
22-05-27	Kampioenscomp.	Feyenoord-Ajax 2-3 Donrische Straatweg			Beker: VUC
1927-28 08-04-28	Kampioenscomp.	Feyenoord-Ajax 1-0 Donrische Straatweg	1e Klasse West 1 1. Ajax 2. DFC 3. EDO	1e Klasse West 2 1. Feyenoord 2. Sparta 3. Blauw-Wit	Kampioenscomp. 1. Feyenoord 2. Ajax 3. NOAD
09-04-28	Kampioenscomp.	Ajax-Feyenoord 0-3 Middenweg			Beker: RCH
1928-29			1e Klasse West 1 1. Sparta 2. ADO 3. RCH 6. Ajax	1e Klasse West 2 1. Feyenoord 2. HBS 3. Blauw-Wit	Kampioenscomp. 1. PSV 2. Go Ahead 3. Feyenoord Beker: -
1929-30 04-06-30	Beker halve finale	Ajax-Feyenoord 1-2 Olympisch Stadion	1e Klasse West 1 1. Ajax 2. RCH 3. ADO	1e Klasse West 2 1. Blauw-Wit 2. ZFC 3. Feyenoord	Kampioenscomp. 1. Go Ahead 2. Ajax 3. Velocitas Beker: Feyenoord
1930-31 10-05-31	Kampioenscomp.	Feyenoord-Ajax 5-2 Spaangen	1e Klasse West 1 1. Ajax 2. ZFC 3. Stormvogels	1e Klasse West 2 1. Feyenoord 2. Sparta 3. ADO	Kampioenscomp. 1. Ajax 2. Feyenoord 3. PSV
03-06-31	Kampioenscomp.	Ajax-Feyenoord 2-2 Olympisch Stadion			Beker: -

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in district en kampioenscompetitie 1921-22 t/m 1939-40

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klasseringafdeling		Landskamp. (K) NVB-Beker
1931-32 01-05-32	Kampioenscomp.	Feyenoord-Ajax 2-4 Spangere	1e Klasse West 1 1. Ajax 2. R.C.H. 3. K.F.C.	1e Klasse West 2 1. Feyenoord 2. Z.F.C. 3. D.F.C.	Kampioenscomp. 1. Ajax 2. Feyenoord 3. s.c. Enschede Beker: D.F.C.
05-05-32	Kampioenscomp.	Ajax-Feyenoord 1-3 Olympisch Stadion			
1932-33			1e Klasse West 1 1. Feyenoord 2. H.B.S. 3. A.D.O.	1e Klasse West 2 1. Stormvogels 2. Ajax 3. Sparta	Kampioenscomp. 1. Go Ahead 2. Feyenoord 3. Stormvogels Beker: -
1933-34 08-10-33	1e Klasse West 1	Ajax-Feyenoord 7-1 Mlailenweg	1e Klasse West 1 1. Ajax 2. v.s.v. 3. Feyenoord		Kampioenscomp. 1. Ajax 2. K.F.C. 3. Willem II Beker: Velocitas
07-01-34	1e Klasse West 1	Feyenoord-Ajax 1-4 Doritsche Straatweg			
1934-35 11-11-34	1e Klasse West 1	Ajax-Feyenoord 4-0 Mlailenweg	1e Klasse West 1 1. Ajax 2. Feyenoord 3. D.H.C.		Kampioenscomp. 1. P.S.V. 2. Go Ahead 3. Ajax Beker: Feyenoord
10-03-35	1e Klasse West 1	Feyenoord-Ajax 2-4 Doritsche Straatweg			
1935-36 20-10-35	Vriendschappelijk	Ajax-Feyenoord 0-1 De Meer	1e Klasse West 1 1. Ajax 2. H.B.S. 3. Sparta	1e Klasse West 2 1. Feyenoord 2. Blauw-Wit 3. D.W.S.	Kampioenscomp. 1. Feyenoord 2. Ajax 3. s.c. Enschede Beker: Roermond
19-04-36	Kampioenscomp.	Ajax-Feyenoord 1-4 De Meer			
14-06-36	Kampioenscomp.	Feyenoord-Ajax 3-6 Doritsche Straatweg			
1936-37 11-04-37	Kampioenscomp.	Feyenoord-Ajax 3-0 De Klip	1e Klasse West 1 1. Ajax 2. Xerxes 3. Blauw-Wit	1e Klasse West 2 1. Feyenoord 2. D.W.S. 3. Haarlem	Kampioenscomp. 1. Ajax 2. Feyenoord 3. P.S.V. Beker: r.v.v.
23-05-37	Kampioenscomp.	Ajax-Feyenoord 2-0 De Meer			
1937-38			1e Klasse West 1 1. D.W.S. 2. Ajax 3. K.F.C.	1e Klasse West 2 1. Feyenoord 2. Haarlem 3. Xerxes	Kampioenscomp. 1. Feyenoord 2. Heracles 3. D.W.S. Beker: v.s.v.
1938-39 02-10-38	1e Klasse West 2	Feyenoord-Ajax 1-0 De Klip	1e Klasse West 2 1. Ajax 2. Feyenoord 3. V.U.C.		Kampioenscomp. 1. Ajax 2. D.W.S. 3. N.E.C. Beker: Wageningen
22-01-39	1e Klasse West 2	Ajax-Feyenoord 5-0 De Meer			
1939-40	Noodcompetitie		1e Klasse West 1 1. Blauw-Wit 2. A.D.O. 3. D.W.S. 6. Ajax	1e Klasse West 2 1. Feyenoord 2. Sparta 3. H.B.S.	Kampioenscomp. 1. Feyenoord 2. Blauw-Wit 3. Heracles Beker: -

De resultaten van de andere clubs uit Amsterdam en Rotterdam vielen daarbij in het niet. Verder dan incidentele succesjes kwamen ze niet. Blauw-Wit was dus in 1922 bijna landskampioen, werd in 1923 vóór Feyenoord en Ajax tweede in de afdeling en won in 1930 het afdelingskampioenschap vóór Feyenoord, maar delfde in de kampioenscompetitie het onderspit tegen Ajax. Excelsior werd in de afdelingscompetitie in 1926 tweede achter Feyenoord, werd derde in 1927 en vierde in 1928. Sparta werd afdelingskampioen in 1929 en werd derde in 1933 en 1936. DWS had een bloeiperiode aan het eind van de jaren dertig en werd afdelingskampioen in 1935, 1938 en 1939, het laatste jaar in een andere poule dan Ajax en Feyenoord. Xerxes werd in 1937 in de afdeling tweede achter Ajax. En De Volewijckers kwam pas opzetten in de oorlog.

Ajax en Feyenoord bouwden dan ook een positieve score op in de confrontaties met de meeste andere clubs uit hun steden. Opmerkelijk is wel dat Ajax het veel moeilijker had tegen Blauw-Wit dan Feyenoord, en in de periode tot de Tweede Wereldoorlog zelfs vaker verloor dan won. Mogelijk was de derbysfeer in deze Amsterdamse strijd, zoals genoemd tevens het decor van *De Voetbalmatch* van Louis Davids uit 1929, het sterkst.

Groeide vanwege de resultaten het respect voor Ajax en Feyenoord gestaag, met name Feyenoord moest het zeker in de begintijd nog wel ontgelden. Het werd in kranten uit andere steden regelmatig weggezet als een club met woestelingen. Zo schreef het blad *Sport* in 1923 over 'halve wilden, een schande voor de voetbalmaatschappij'.

Maar de populariteit van Feyenoord in Rotterdam was gigantisch en de toeloop van supporters enorm. Om aan de vraag te voldoen werd de gemeente ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan in 1933 toestemming gevraagd om een nieuw stadion te bouwen in 'den polder Varkensoord, tusschen den Kreekweg en de spoorbaan'. Dit stadion, met plaats voor zestigduizend toeschouwers direct het grootste van Nederland en twee keer zo groot als het toenmalige Olympisch Stadion in Amsterdam, werd op 27 maart 1937 ondanks de gure weersomstandigheden voor 37.825 toeschouwers geopend met een wedstrijd tegen het Belgische Beerschot, door Feyenoord gewonnen met 5-2. Twee weken later, op 11 april, was Ajax de eerste Nederlandse gast in de kampioenscompetitie. Feyenoord won opnieuw, met 3-0, ditmaal zelfs voor meer dan 46.000 toeschouwers.

Toch kon het publiek in De Kuip niet direct de nieuwe landskampioen toejuichen. Dat werd Ajax, mede dankzij een 2-0-overwinning op Feyenoord in de return op 23 mei voor 'slechts' 25.000 toeschouwers, het absolute maximum in het eigen, overigens pas drieënhalp jaar oude, stadion De Meer. Door louter overwinningen op psv, Be Quick en Go Ahead bleef Ajax Feyenoord uiteindelijk vier punten voor.

Amsterdamse clubs	AJAX				FEYENOORD			
	Winst	Gelijk	Verlies	Doel-saldo	Winst	Gelijk	Verlies	Doel-saldo
AFC	1	0	1	3-4	0	0	1	1-4
Blauw-Wit	5	6	6	20-21	15	3	6	53-39
DWS	6	3	2	20-12	4	1	1	15-9
DWV	1	0	0	4-0				
De Spartaan	3	0	1	10-5	6	1	1	32-10
VVA	1	1	1	6-4	2	0	0	5-2
De Volewijckers	0	0	1	1-4				
Rotterdamse clubs	Winst	Gelijk	Verlies	Doel-saldo	Winst	Gelijk	Verlies	Doel-saldo
CVV	2	0	1	9-2	2	1	1	9-5
Excelsior	12	1	3	49-19	6	0	2	27-13
Hermes DVS	7	1	2	36-16	8	1	3	38-20
Neptunes					0	0	1	1-2
Overmaas	2	0	0	10-2	2	0	0	8-3
RFC	2	1	1	10-5	3	1	0	12-2
Sparta	11	4	5	54-36	9	1	6	25-14
Xerxes	5	2	1	23-12	5	1	2	22-11
VOC	6	3	1	25-10	5	0	3	26-15

Prestaties van Ajax en Feyenoord tegen clubs uit Amsterdam en Rotterdam van 1921-22 t/m 1939-40

Dat landskampioenschap kwam er voor Feyenoord in 1938 wel, zonder dat er een wedstrijd tegen Ajax aan te pas was gekomen. De clubs speelden in verschillende afdelingen en Ajax was in de reguliere competitie slechts tweede geworden, met één punt achterstand op stadgenoot DWS, dus nam niet deel aan de kampioenscompetitie.

Ondertussen had de ingebruikname van De Kuip direct een reactie in Amsterdam uitgelokt. Om in aanmerking te blijven komen voor de organisatie van interlands, had Amsterdam nog in 1937 de capaciteit van het Olympisch Stadion uitgebreid met een tweede ring op de tribune.

En zo speelden de twee meest recente landskampioenen en belangrijkste vertegenwoordigers van Rotterdam en Amsterdam, meer dan een jaar na hun vorige ontmoeting, op 2 oktober 1938 de tweede klassieker in De Kuip. Op de week af zeventien jaar na hun allereerste onderlinge confrontatie. Feyenoord had het imago van 'halve wilden' inmiddels achter zich gelaten, zeker sinds de aanstelling van Richard Dombi als trainer in 1935. De Oostenrijkse oud-international, geboren onder de naam Richard Kohn, had als speler van het vermaarde Hongaarse MTK Boedapest met 'Dombi' de erenaam

'kleine eminentie' gekregen. Vervolgens had hij onder die naam als trainer internationale bekendheid verworven, onder andere door Bayern München het eerste kampioenschap van Duitsland te bezorgen. Bovendien nam hij persoonlijk de taken van dokter, masseur en verzorger voor zijn rekening, en gebruikte hij ter genezing van blessures een eigen, geheimzinnige wonderzalf. Zo kreeg hij, door de snelheid waarmee hij gebllesseerde spelers wist op te lappen, in Nederland als bijnaam 'de Hongaarse wonderdokter'. Maar zijn grootste kwaliteit was dat hij zijn teams het op Oostenrijks-Hongaarse leest geschoeide positieospel bijbracht.

Het had Feyenoord in 1936 na acht jaar weer het landskampioenschap opgeleverd en de rivaliteit tussen Feyenoord en Ajax tot een hoogtepunt gebracht. Hoewel Ajax ook in het oude Feyenoord-stadion de onderlinge wedstrijden in de voorafgaande jaren merendeels winnend had afgesloten, had het voorafgaand aan die tweede wedstrijd in De Kuip veel respect voor de Rotterdammers, getuige de tekst van Jan Schoevaart in *Ajax Nieuws*: 'In de reeks van wedstrijden, waarin Ajax en Feyenoord elkaar fel bekampten, viel er voor den echten voetballiefhebber altijd véél te genieten. Tusschen de vele wedstrijden door, waarin de spelers het nu eenmaal méér van hun lichaamskracht dan van hun technische capaciteiten moeten hebben, was een wedstrijd van het puikje van Rotterdam en Mokum steeds een lichtpunt, dat de maniakken van het trap-maar-raak-voetbal duidelijk aantoonde dat ons mooie voetbalspel toch ook wel anders gespeeld kon worden.'

Uit de voorbeschouwing van de wedstrijd in het *Rotterdamsch Nieuwsblad* op 1 oktober sprak dezelfde verwachting, hoewel vastgesteld werd dat de derde wedstrijd van het seizoen, na twee overwinningen van beide clubs, nog niet van beslissende betekenis zou zijn: 'Van groote beteekenis is hij echter wel. Dat is de ontmoeting tusschen beide verenigingen trouwens altijd, al was het alleen maar om het spel, hetwelk daarin steeds te zien gegeven pleegt te worden.'

Maar de wedstrijd viel tegen, en dan met name de spelopvatting van de spelers. Schreef het *Rotterdamsch Nieuwsblad* op 3 oktober nog vergoelijkend van een strijd die 'snel en levendig' was maar uiteindelijk 'fel, te fel soms' werd, het commentaar van Jan Schoevaart in *Ajax Nieuws* was ongemeen zuur, wat overigens ook goed te maken kan hebben met de 1-0-overwinning van Feyenoord. 'Helaas, deze wedstrijd is een grote dissonant geworden, en zonder de schuldvraag aan te roeren, wil ik enkel maar hopen dat de eerstvolgende ontmoeting in Amsterdam weer in het teken van de techniek, snelheid, schotvaardigheid etc., maar bovenal "Fair play" zal staan. Clubs als Ajax en Feyenoord hebben nu eenmaal hun "standing" op te houden.'

Wat betreft het wedstrijdverloop zat de frustratie van Schoevaart vooral in de gemiste kansen en een vermeende scheidsrechterlijke dwaling in de tweede helft: 'Voor de rust was alles koek en ei, een echt lauw partijtje, zoodat iedereen zich verbaasd afvroeg of hier nu wel de meest technisch spelende ploegen tegenover elkaar stonden. Al was Feyenoord dan ook meestal aan het woord, en viel b.v. het spel van den Feyenoord-links buiten zéér te loven, er zat toch geen cadans in de ploegen en het geheel hing min of meer als droog zand aan elkaar. Na tien minuten spelen maakte onze verdediging een ernstige fout. Een

vrij onschuldig lijkende combinatie tusschen Linssen en Kantebeen werd besloten door een voorzet van Kantebeen. Vente kreeg den bal in zijn bezit, onze achterhoede vergat blijkbaar aan te vallen, een tam schot volgde, en over de handen van doelman Keizer heen verdween de bal in het net. We hoopten nu op een fel tegenoffensief, maar vooral onze linkervleugel faalde herhaaldelijk. Toch kreeg Ajax ook in deze slappe periode de beste kansen: Van Reenen knalde eenmaal uit een vrijen schop tegen den paal en Blomvliet trapte, met alleen de keeper voor zich, over het bruine monster heen. Na de thee begon Ajax met een fel offensief, en de aanvallen werden niet alleen talrijker, maar er kwam ook “schwung” in de ploeg. Anderiesen zette zijn voorhoede aan het werk, het was een genot hem te zien zwoegen en draven. Er kwam werkelijk tekening in de Ajax-ploeg en we begonnen nu den toon aan te geven. De gelijkmaker hing als 't ware in de lucht, maar de absoluut dubbel en dwars verdiende “treffer” bleef maar uit. De invaller-doelverdediger van Feyenoord had Vrouwe-Fortuna dezen middag wél op zijn hand. De manier echter waarop hij Fischer nam was meer dan ergerlijk, en het was onbegrijpelijk dat de scheidsrechter hierop niet reageerde.’

Het opvallendste verwijt gold de onsportiviteit van het Rotterdamse publiek. Daar lag volgens Schoevaart de oorzaak van de vijandigheden, die in de tweede helft oversloegen naar het veld. ‘Vanaf dit oogenblik begon het spel meer en meer te verruwen en waren de incidenten niet meer van de lucht. Doelman Keizer, die tusschen twee haakjes een prachtwedstrijd speelde – de wijze waarop hij b.v. eenige schoten verwerkte was eenvoudig meesterlijk – kreeg zoo'n last van de Rotterdamse Spes patria (hij werd o.a. met spijkers, steenen en proppen papier bekogeld), dat hij verzocht de jongenstribune te willen ontruimen. En het leek wel of nu de vijandige stemming op diverse spelers oversloeg. Wij zagen tenminste demonstraties, die op een voetbalveld zeker niet thuis hooren. Nee, scheidsrechter Boeree bleef hier in gebreke, dat staat als een paal boven water. Nadat Piet van Reenen nog eens de soliditeit van de deklat op de proef had gesteld, kregen we twee minuten voor tijd nog een laatste kans gelijk te maken, maar het was echter zoo'n geheide offside, dat het eigenlijk maar goed was dat we hiervan niet eens profiteerden. De ruim dertigduizend toeschouwers kregen geen waar voor hun geld, én Ajax én Feyenoord zullen goed doen een volgenden keer een meer smakelijk voetbal-menu te serveren.’

Schoevaart eindigde zijn klacht met een oproep aan de bestuurders van Feyenoord: ‘Mogen wij het Feyenoord-Bestuur misschien adviseren de jongenstribune in het vervolg meer naar achteren te verplaatsen? Het honen en uitschelden etc. van de tegenpartij kan nooit bevorderlijk zijn voor een sportieve sfeer. Wellicht zou het sluiten voor eenige wedstrijden van de jongensrang aan dit euvel een einde kunnen maken.’

Het bestuur van Feyenoord zal zich mogelijk niet erg aangesproken hebben gevoeld door de tekst in *Ajax Nieuws*, maar het was wel het eerste signaal van onrust onder supporters in relatie tot wat ook op het gebied van supportersrellen zou uitgroeien tot de klassieker. Schoevaart kreeg later in het seizoen, op 22 januari 1939, in Amsterdam overigens genoegdoening via een 5-0-overwinning van Ajax. Bovendien sloot Ajax het seizoen af met zijn zevende landskampioenschap. Een jaar later was Feyenoord weer aan

de beurt.

VIER

Vriendendiensten (1940-1954)

De maatschappelijke wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog kreeg een equivalent in het voetbal in de vorm van de introductie van het stopperspilsysteem, waarbij de spil een verdedigende rol kreeg en meer centrale verdediger dan middenvelder werd. Deze spelvernieuwing was eerst niet aan Nederland besteed, totdat het Nederlands elftal op 27 november 1946 in Huddersfield met 8-2 vernederd werd door Engeland. Toen moest het roer om. Maar verder werd strikt vastgehouden aan oude waarden. Beroemd werden de peptalks van KNVB-voorzitter Karel Lotsy voorafgaand aan interlands, waarin het leveren van onvoorwaardelijke strijd centraal stond. De inbreng van Ajax en Feyenoord was beperkt. Alleen Feyenoorder Arie de Vroet was als linkshalf een vaste pion, naast doelman Piet Kraak van Stormvogels en stopperspil Rinus Terlouw van achtereenvolgens DCV en Sparta. En de drie beste aanvallers zaten bij relatief kleine clubs: Abe Lenstra bij Heerenveen, Faas Wilkes bij Xerxes en Kees Rijvers bij NAC. De laatste twee werden overigens, net als vele andere internationals, verbannen uit het Nederlands elftal toen zij kozen voor een profcontract bij een buitenlandse club, want in Nederland was het amateurisme heilig. Indirect bracht de watersnoodramp van 1 februari 1953 hier verandering in. De overwinning in de als 'watersnoodwedstrijd' bekend geworden liefdadigheidswedstrijd van de Nederlandse 'deserteurs' op de Franse nationale ploeg in Parijs zorgde voor ongekend enthousiasme, nog versterkt door de televisiebeelden in het Polygoon-journaal. Een goed jaar later deed het betaald voetbal zijn intrede.

Toch is het zeker niet uit te sluiten dat het bestuur van Feyenoord zich wel degelijk aangesproken voelde door het verwijt van onsportiviteit van Schoevaart in *Ajax Nieuws*. Het hechtte namelijk zeer aan eerlijk spel. Zelfs in de beladen wedstrijden tegen Sparta en Ajax verdiende terecht verliezen de voorkeur boven onterecht winnen, en van spelers en supporters werd geëist dat tegenstanders en scheidsrechters met respect werden benaderd. Het bestuur schrok er zelfs niet voor terug uit zichzelf een speler te schorsen, wanneer die over de schreef ging. Zo moest Janus Bul na een zware overtreding in oktober 1933 drie maanden aan de kant blijven.

En in clubblad *De Feyenoorder* waakten ook redacteuren Bert Heesakker en Henk Das over het gedrag van spelers en supporters. 'Heil de sportman die zich siert door een nederlaag te dragen,' schreef Das. En na de verloren finale van de KNVB-beker in 1934 noteerde Heesakker: 'Het deed prettig aan, dat de Groningers zo in hun schik waren met de beker. Zij waren enthousiast en staken dat niet onder stoelen of banken. Ik mag dat wel.'

Juist bij Ajax vond deze mentaliteit weerklank. Alleen al daarom was Heesakker vol lof over de wedstrijden tegen Ajax, zelfs toen Feyenoord in 1934 verloor met 4-0, na een verlies met 7-1 in het jaar daarvoor. 'Een groot genoeg deed het ons te kunnen

constateren dat ook deze strijd was zoals hij steeds geweest is tussen Ajax en Feyenoord, n.l. sportief en fair. Bewezen is dat men, al wordt het dan 7-1 of 4-0 in zijn nadeel, behoorlijk voetbal kan blijven spelen, als men maar uitgaat van de sportieve gedachte dat men staat tegenover elf spelers die eveneens voor hun genoegen hun mooie voetbalspel beoefenen.'

De goede relatie tussen Feyenoord en Ajax bleek ook uit een briefwisseling in 1934. Na een overwinning van de jeugd van Ajax op die van Feyenoord stuurde de Rotterdamse aanvoerder een felicitatiebrief naar Amsterdam, waarop Ajax-aanvoerder Dick Schol reageerde: 'Onze jongens waren er (...) opgetogen over Feyenoord een nederlaag toegebracht te hebben na een uiterst spannende en faire wedstrijd, omdat een overwinning behaald op een tegenstander van uitstekende reputatie altijd veel meer voldoening geeft dan een gemakkelijk behaalde overwinning (...) Three cheers voor Feyenoord!'

Het Amsterdamse respect voor Feyenoord werd al in 1932 verwoord door Jan Hoven in *Het Amsterdamse Sportblad*: 'En nu kan in den loop van een seizoen deze of gene ploeg eens een verrassend resultaat tegen die twee clubs (Ajax en Feyenoord) behalen, doch als het erop aan komt zijn er in Nederland maar twee werkelijke eerste-klas-clubteams en dat zijn Ajax en Feyenoord, Feyenoord en Ajax.'

Aan deze tweestrijd uit de jaren dertig kwam een einde bij de start van het seizoen 1939-1940. Direct na de inval van Duitsland in Polen, op 1 september 1939, werd het Nederlandse leger gemobiliseerd. Het gevolg was dat alle clubs talloze spelers zouden moeten missen, en dus terug moesten vallen op veteranen of jonge talenten in het diepe moesten gooien. Dat was voor de KNVB aanleiding om een noodcompetitie af te kondigen, waarin promotie en degradatie achterwege zouden blijven en het kampioenschap geen officiële status zou krijgen. Bovendien werd de indeling van de twee westelijke afdelingen van de eerste klasse op het laatste moment omgegooid door afzonderlijke competities te centreren rondom Amsterdam en Rotterdam, zodat de clubs minder hoefden te reizen. Ajax en Feyenoord werden dus van elkaar gescheiden, terwijl ze volgens het oorspronkelijke schema bij elkaar waren ingedeeld.

Ze troffen elkaar evenmin in de kampioenscompetitie, die een surrealistisch karakter zou krijgen, niet in het minst vanwege het feit dat juist Feyenoord, als winnaar van de 'Rotterdamse' afdeling, ook het landskampioenschap zou veroveren. Blauw-Wit was de vertegenwoordiger van de 'Amsterdamse' afdeling in de competitie die op pinksterzondag 12 mei 1940 had moeten beginnen. Daar kon na de Duitse inval op 10 mei natuurlijk geen sprake van zijn. En na het bombardement van 14 mei leek voetbal, zeker in Rotterdam, helemaal niet meer aan de orde. De binnenstad lag grotendeels in puin en het Feyenoordstadion was door het Duitse leger in beslag genomen.

Dat duurde vier maanden. Maar het duurde niet meer dan een ruime maand of de competitie werd gewoon afgewikkeld. 'Nu het leven geleidelijk zijn gewone gang hernomen heeft, kan het niet anders, of men zal het toejuichen dat de sport haar deel wil hebben in het herstel van het gewone leven,' was de verklaring in *De Feyenoorder*.

Zo kwam Feyenoord, noodgedwongen in Het Kasteel van Sparta als alternatief voor De Kuip, al op 16 juni 1940 weer in actie tegen Spekholzerheide, dat onder dwang van de Duitsers afstand had gedaan van de eigenlijke naam Juliana. Als gevolg van de oorlogsvernielingen hadden de Zuid-Limburgse spelers er drie dagen over gedaan om Rotterdam te bereiken, waar zij vervolgens, alsof er niets aan de hand was, werden getraakteerd op een 6-1-nederlaag. En op 18 augustus kon Feyenoord, na een 2-0-overwinning op Heracles, in hetzelfde Sparta-stadion tot landskampioen gekroond worden: een ontheemde kampioen in een verwoeste stad.

Ook in de volgende oorlogsjaren werd er 'gewoon' gevoetbald, om het normale leven zo veel mogelijk doorgang te laten vinden en spelers en supporters gelegenheid te bieden de sombere sleur te doorbreken. Maar Feyenoord en vooral Ajax vielen wat terug. Beide clubs waren verzwakt door het gedwongen vertrek van hun trainers. Bij Feyenoord moest Jack Hall, sinds 1939 de opvolger van Richard Dombi, terugkeren naar Engeland. Bij Ajax werd Jack Reynolds, met slechts drie jaar onderbreking trainer vanaf 1915, bij het begin van de oorlog als staatsburger van een vijandelijk land geïnterneerd in Schoorl en in september overgebracht naar Polen. Daarnaast zagen verschillende spelers, sommigen als gevolg van de oorlog en anderen vanwege hun leeftijd, zich genoodzaakt te stoppen. Zo moest Feyenoord het na de noodcompetitie in 1940 doen zonder boegbeeld Puck van Heel en nam bij Ajax een steunpilaar als Piet van Reenen afscheid. En natuurlijk kon er niet fatsoenlijk worden getraind.

Voordat de competitie in 1944 door de erbarmelijke oorlogsomstandigheden helemaal werd stilgelegd, bereikte alleen Feyenoord één keer de kampioenscompetitie (in 1943) en moesten de clubs de landstitels laten aan Heracles, ADO (tweemaal) en De Volewijckers. In die kampioenscompetitie van 1943 zou Feyenoord in De Kuip eerst, volgens de officiële lezing vanwege het gevaar voor luchtaanvallen, zonder publiek moeten spelen, en werden wedstrijden in dat stadion vervolgens helemaal verboden. Als alternatief week het opnieuw uit en speelde het zelfs twee 'thuiswedstrijden' in Amsterdam, op 19 april 1943 tegen Heerenveen nota bene in het Ajax-stadion en de verloren kampioenswedstrijd tegen ADO in het Olympisch Stadion. Of de wedstrijd in De Meer louter een vriendendienst betrof, is niet bekend. Wel werd in het jaarverslag van Ajax vermeld dat er aan enkele clubs 'onderdak geboden' was en dat de financiële situatie daarmee was versterkt.

De goede kansen van Feyenoord op succes waren volgens Bert Heesakker in *De Feyenoorder* bij de start van dat seizoen al op waarde geschat in 'een Amsterdamse ochtendkrant', die noteerde: 'Feyenoord beschikt weer over een geestdriftige, technisch goed spelende ploeg. Om de oude beproefde krachten Paauwe, Vrouwdeunt, Kuppen en Linsen heeft men jongeren gegroepeerd, die alle kans hebben de roemruchte Feyenoord-traditie voort te zetten. Tot het kampioenschap toe.'

Het wekte dan ook geen verbazing dat Ajax, dat naar verhouding nog meer jonge spelers moest opstellen, in de afdelingscompetitie op 27 september 1942 in eigen huis van

Feyenoord verloor. Een verrassende 2-0-tussenstand werd uiteindelijk nog omgebogen tot 2-3. Volgens het *Algemeen Handelsblad* werd de wedstrijd nog 'een stuk belangrijker dan verwacht mocht worden, omdat de Ajacieden vóór rust vooral een goed spel ontplooiden. Zij overspeelden vaak de Rotterdammers en dezen dankten het ten slotte slechts aan het veelal te korte spel der Amsterdammers, speciaal vóór het doel, dat zij slechts met 1-0 achter stonden bij de rust: een doelpunt uit een lang, laag, heel hard en erg onverwacht schot van v.d. Veen. Vlietstra had den bal beslist moeten houden. Na de pauze, toen Ackerman met een goed doelpunt er 2-0 van had gemaakt, nam Feyenoord het initiatief. Eerst Bens en daarna Kuppen scoorden (2-2). En met dezen stand rezen de Rotterdamsche papieren aanmerkelijk. Vrouwdeunt zorgde voor den winner! Het was een aardige wedstrijd waarin beide partijen *trachtten* goed voetbal te spelen!'

Maar de return, op 6 december, zou de vriendschap tussen beide clubs op de proef stellen. Ajax leek, ondanks de magere zevende plaats op de ranglijst, aan lijstaanvoerder Feyenoord gewaagd. Maar het zag in de eerste helft twee doelpunten afgekeurd wegens buitenspel en nog een bal van de doellijn afgehaald, terwijl Feyenoord wel een keer scoorde. Dat leidde in de tweede helft tot een strijd tot over het randje van de sportiviteit, met een aaneenschakeling van overtredingen.

In het *Algemeen Handelsblad* werd daarover slechts in algemene termen gesproken met de vaststelling dat de wedstrijd 'een niet al te prettig beloop' had. 'Er heerschte een onplezierige stemming en er vielen legio incidenten, botsingen en onderbrekingen voor, zoodat er van een goeden kamp geen sprake was.'

Maar daarmee ging de krant voorbij aan de meest memorabele gebeurtenis. De vlam sloeg definitief in de pan nadat Feyenoord vijf minuten voor tijd op 2-0 was gekomen door een kopbal van aanvaller Jan Bens. Twee minuten later werd Bens onderuitgehaald door Ajax-verdediger Henk Blomvliet. Hoewel scheidsrechter Van der Meer de vrije trap buiten het strafschoopgebied gaf, liep Bens direct met de bal naar de stip, waar keeper Gerrit Keizer de bal uit zijn handen sloeg. In reactie daarop raakten Bens en Blomvliet hun zelfbeheersing kwijt: zij begonnen elkaar te slaan. Dat werd Feyenoord-aanvoerder Bas Paauwe te gortig. Hij wilde zijn teamgenoot Bens van het veld sturen, maar stond ineens oog in oog met Manus Vrouwdeunt die dat probeerde te verhinderen. Paauwe zag zich genoodzaakt Vrouwdeunt een tik te geven en hij stuurde Bens alsnog weg, waarna Feyenoord de wedstrijd met tien man uitspeelde en de 2-0-stand kon handhaven.

De bewaking van de grenzen van sportiviteit door de Feyenoord-aanvoerder werd gesteund door Heesakker, die in *De Feyenoorder* schreef: 'Jongens, blijft onder alle omstandigheden kalm en gehoorzaamt aan de aanvoerder. (...) En daarmee moet het uit zijn, wat er ook gebeurt.'

De reactie van Ajax kwam wat trager tot uiting en had een algemener karakter, getuige de tekst van het jaarverslag 1942-1943. 'Tijdens dit seizoen zijn onze vereeniging te veel straffen te beurt gevallen. Er zijn nogal enkelen die meenen dat zij tijdens de wedstrijden eigen rechter kunnen spelen en het is bedroevend te moeten constateeren dat veelal de

scheidsrechter hiervan de schuld krijgt. Dat het scheidsrechterskorps momenteel niet op die groote hoogte staat zooals wij dit wel wenschen, mag geen aanleiding zijn om tijdens wedstrijden maar steeds opmerkingen die veelal niet door den beugel kunnen te lanceren. Dat men hierin ook van leiders zijde nogal eens te veel op den scheidsrechter afgeeft is zeer onsportief en niet te tolereeren. Een en ander zal u overtuigen dat dit geheel in strijd is met de standing onzer vereeniging die bij de diverse bonden staat aangeschreven als een der beste.'

Maar traag of niet, duidelijk was dat zowel Feyenoord als Ajax stond voor sportieve strijd en dat zij elkaar daarin vonden. Niet voor niets wilden zij na afloop van de oorlog, direct na het competitieloze seizoen 1944-1945, graag vriendschappelijk de krachten meten. De wedstrijden in Rotterdam, op 28 juli, en in Amsterdam, op 5 augustus 1945, werden beide met 1-3 gewonnen door de bezoekers, alsof goed gastheerschap vrijgevigheid vereiste.

Bij een volgende gelegenheid betuigde Ajax overigens Bas Paauwe ook nog persoonlijk respect voor zijn voorbeeldige gedrag. Voor de aftrap van zijn laatste wedstrijd voor Feyenoord, toevalligerwijze in De Meer tegen Ajax op 11 mei 1947, overhandigde voorzitter Marius Koolhaas hem namens de Amsterdammers een geschenk. De wedstrijd eindigde in 1-1, maar Ajax werd afdelingskampioen, met Feyenoord als tweede, en vervolgens ook landskampioen.

Het was voorlopig meteen de laatste onderlinge wedstrijd in competitieverband. De drie jaren daarna speelden de clubs in verschillende afdelingen, en in 1950 schafte de KNVB het districtenstelsel af ten gunste van een noordelijke competitie (met Ajax) en een zuidelijke (met Feyenoord), met beide overigens ook nog twee eerste klassen. Reden te meer om in de periode van 1949 tot en met 1952 enkele vriendschappelijke duels te organiseren. De bijzonderste daarvan was die in Amsterdam op 19 maart 1950, ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van Ajax.

Twee weken eerder hadden beide clubs in Rotterdam, volgens *Het Parool* voor ruim dertigduizend toeschouwers, een 'sportieve en aantrekkelijke wedstrijd' gespeeld, 'waarvan het resultaat (2-2) zeker niet gezien moet worden als een vriendschappelijke verdeling, maar als een gelijke waardering van twee ploegen, die goed tegen elkaar waren opgewassen. Feyenoord met solide spel en fraaie aanvallen, die gezien het aantal zeker meer doelpunten hadden moeten opleveren, doch die er niet kwamen door te ver doorgevoerde combinaties. Ajax met weinige, maar verrassende aanvallen, die uiterst gevaarlijk recht op het doel afgingen. Als homogene ploeg toonde Ajax zich zeker wel de sterkste, bij Feyenoord waren het meer de individuele pogingen die voor het gevaar zorgden. In de verdediging van de Rotterdammers haperde het nogal eens.'

Jan Schoevaart sprak in *Ajax Nieuws* van 'een soort generale repetitie. (...) Om weer een weinig aan elkander te wennen – het was lang geleden, dat de grassprietten onder de gecombineerde Rotterdamse- en Amsterdamse-rood-witte-dreunende-voetstappen bogen – zijn onze jongens in de bus gestapt en naar het Feyenoord-building gegleden. Nou,

eerlijk, er zijn slechter generale repetities geweest en ook, waarbij een pluk minder publiek de neus om de hoek van de deur stak. Zo'n dikke twintig duizend man moest het naadje van deze voetbalkous weten en toen de wijzers van de klok zo om en nabij vier uur stonden, wisten de Rotterdamse voetbalfans het precies. Hun club, hun Feyenoord kende er toch nog een hele sloot van, en Ajax had de vette kampioenskluis vast en zeker niet uit de voetbalsnert gepikt toen niemand keek. Enfin, het was een prettige voetbalmiddag. Staaltjes goed spel van beide kanten en vier doelpunten. Aan iedere zijde twee.'

Ook vriendschappelijk was er dus strijd en Feyenoord, in de woorden van Schoevaart 'de club uit Rotterdam, waaraan we zo'n berg prettige herinneringen hebben', was vereerd met de uitnodiging voor de jubileumwedstrijd vlak daarna. Alleen was die gepland op de dag na de feestavond, dus de Amsterdammers hadden het laat gemaakt en hadden niet gekeken op een drankje meer of minder. Het verhaal gaat dat aanvoerder Joop Stoffelen Feyenoord-verdediger Fred Blankemeijer verzocht om met zijn ploeg wat gas terug te nemen, maar als antwoord kreeg: 'Ben je gek? Daarvoor komen we niet helemaal vanuit Rotterdam!' Waarop Feyenoord met 1-4-winst naar huis terugkeerde, met dank uit Amsterdam voor de bedenkelijke vriendendienst.

Het Parool weidde er nog een serieus wedstrijdverslag aan, waarin het constateerde dat een vermeend buitenspeldoelpunt van Rinus Michels na vier minuten 'het enige concrete' was 'dat de Ajaxieden uit hun samba- en foxtrotbenen konden halen'. Nadat aangegeven was hoe Feyenoord nog in de eerste helft op 1-2 kwam, werd enigszins mopperend vervolgd: 'Na de rust dartelde Ajax aanvankelijk fris in de weide rond, maar na de eerste de beste Rotterdamse aanval zakte het tempo onredelijk in. (...) Het positieospel en de combinaties van de Rotterdammers werden beter, naarmate de coca-cola van Zaterdagnacht dieper in de benen van de Ajaxieden zakte.'

Speelser was het verslag in het *Algemeen Handelsblad*, dat vaststelde dat de wedstrijd 'niet om over te roepen' was. 'Ajax verloor met 4-1 en als die uitslag het begin mocht zijn van een periode, waarin Ajax met voetballen niet meer aan de kost kan komen (*hear, hear!!*), dan behoeven al die trouwe aanhangers zich nog niet ongerust te maken, want dan gaat Ajax heel eenvoudig toneelspelen en wordt het een geduchte concurrent van alle revue-gezelschappen! (...) Tegen een achtergrond van fraaie decors en in keurig verzorgde kleding reiken die talenten van Stoffelen, Dräger, Fischer en Michels, om een paar spelers van het kampioenselftal te noemen, zeer ver. (...) Geen wonder dus eigenlijk dat het gisteren bij het voetballen niet zo best ging. Het zijn voor die Ajaxieden zware dagen, want Zaterdagmiddag was er ook nog een receptie in het eigen Stadion, waar tal van sprekers het woord voerden en verscheidene fraaie geschenken werden aangeboden.'

En ook Schoevaart deed in *Ajax Nieuws* een duit in het zakje. 'De revue, de festiviteiten en de Cola zaten onze jongens een tikkeltje in de benen, dat kon je zonder bril wel zien en Feyenoord, tja, we mochten toch moeilijk verwachten dat de boys van Phida Wolff daarmede rekening zouden houden. Zij waren gekomen om iets goeds te laten zien en verkochten (zonder declaratie) hun nummer best. We verloren met 1-4, wat nog aan de goedkope kant was, want Feyenoord, met een variant op "Brittannia rules the waves",

beheerste de voetbal-golven. We kwamen eerst aan een doelpunt, dank zij een heel linke schijnbeweging plus een droog schot van Michels. Het was het enige klontje droog kruit, dat we nog hadden. De rest was kletsnat vanwege de Cola. Feijenoord had van dat explosieve goed nog plenty en liet het lustig ploffen. Vier voltreffers in de roos konden bejammerd of bejubeld worden. Kwestie van bekijken of gevoelens. Na het bad kwamen de Feijenoorders “even boven”, dronken een Cola en kregen van Marius (voor uitzet of huiskamer) een Ajax-asbak, wat zij wel leuk vonden en middels hun reserve-voorzitter lieten weten. Toen tuften ze weg, naar het home van Arie de Vroet, waar het goed eten en drinken moet zijn.’

Het zou vervolgens ruim zesentwintig jaar duren, tot november 1956, voor beide clubs elkaar weer in competitieverband zouden ontmoeten. Dat was na de invoering van het betaald voetbal. De clubs hadden de laatste periode van het amateurvoetbal afgesloten met weinig echte successen. Vanaf 1940 waren ze beide maar één keer landskampioen geworden, en zelfs de kampioenscompetitie hadden ze maar mondjesmaat weten te bereiken.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering afdeling	Landskamp. KNVB-Beker	
1939-40	Noodcompetitie		2e klasse West 2 1. Blauw-Wit 2. ADO 3. DWS 6. Ajax	2e klasse West 2 1. Feyenoord 2. Sparta 3. HBS	Kampioenscomp. 1. Feyenoord 2. Blauw-Wit 3. Heracles Beker: -
1940-41			2e klasse West 2 1. VSV 2. Ajax 3. Haarlem	2e klasse West 2 1. ADO 2. DHC 3. DWS 6. Feyenoord	Kampioenscomp. 1. Heracles 2. PSV 3. ADO Beker: -
1941-42 12-10-41	1e klasse West 1	Ajax-Feyenoord 2-1 De Meer	2e klasse West 2 1. ADO 2. Feyenoord 3. DWS 6. Ajax	2e klasse West 2 1. ADO 2. Feyenoord 3. DWS 6. Ajax	Kampioenscomp. 1. ADO 2. EVV 3. AGOVV Beker: -
21-12-41	1e klasse West 1	Feyenoord-Ajax 2-0 De Kwip			
1942-43 27-09-42	1e klasse West 2	Ajax-Feyenoord 2-3 De Meer	2e klasse West 2 1. Feyenoord 2. VSV 3. Blauw-Wit 6. Ajax	2e klasse West 2 1. Feyenoord 2. VSV 3. Blauw-Wit 6. Ajax	Kampioenscomp. 1. ADO 2. Feyenoord 3. Willem II Beker: Ajax
06-12-42	1e klasse West 2	Feyenoord-Ajax 2-0 De Kwip			
1943-44 10-10-43	1e klasse West 2	Feyenoord-Ajax 2-1 Dordtsche Straatweg	2e klasse West 2 1. VUC 2. Ajax 3. DHC 5. Feyenoord	2e klasse West 2 1. VUC 2. Ajax 3. DHC 5. Feyenoord	Kampioenscomp. 1. Volewijckers 2. VUC 3. LONGA Beker: Willem II
09-01-44	1e klasse West 2	Ajax-Feyenoord 3-0 De Meer			
1944-45					
1945-46 28-07-45	Vriendschappelijk	Feyenoord-Ajax 1-3 De Kwip	2e klasse West 2 1. Ajax 2. Volewijckers 3. Hermes DVS	2e klasse West 2 1. Haarlem 2. Blauw-Wit 3. Sparta 6. Feyenoord	Kampioenscomp. 1. Haarlem 2. Ajax 3. Heerenveen Beker: -
05-08-45	Vriendschappelijk	Ajax-Feyenoord 1-3 De Meer			
1946-47 10-11-46	1e klasse West 1	Feyenoord-Ajax 5-3 De Kwip	2e klasse West 2 1. Ajax 2. Feyenoord 3. DWS	2e klasse West 2 1. Ajax 2. Feyenoord 3. DWS	Kampioenscomp. 1. Ajax 2. Heerenveen 3. DHC Beker: -
11-05-47	1e klasse West 1	Ajax-Feyenoord 1-1 De Meer			
1947-48			2e klasse West 2 1. Haarlem 2. Xerxes 3. Ajax	2e klasse West 2 1. EDO 2. Feyenoord 3. DFC	Kampioenscomp. 1. EVV 2. Heerenveen 3. Go Ahead Beker: Wageningen
1948-49			2e klasse West 2 1. SVV 2. Xerxes 3. Blauw-Wit 4. Ajax	2e klasse West 2 1. VSV 2. Feyenoord 3. EDO	Kampioenscomp. 1. SVV 2. EVV 3. AGOVV Beker: Quick

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in district en kampioenscompetitie 1939-40 t/m 1953-54

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering afdeling		Landskamp. KNVB-Beker
1949-50 05-03-50	Vriendschappelijk	Feyenoord-Ajax 2-2 <i>De Kijp</i>	1e klasse West 1 1. Blauw-Wit	1e klasse West 2 1. Ajax	Kampioenscomp. 1. Limburgia
19-03-50	Vriendschappelijk	Ajax-Feyenoord 1-4 <i>De Meer</i>	2. Hermes DVS 3. Sparta 6. Feyenoord	2. Volewijckers 3. HBS	2. Blauw-Wit 3. Maurits 4. Ajax Beker: P.S.V.
1950-51 05-05-51	Vriendschappelijk	Feyenoord-Ajax 2-2 <i>Middelburg</i>	1e klasse A 1. DWS	1e klasse D 1. Willem II	Kampioenscomp. 1. P.S.V.
14-05-51	Vriendschappelijk	Ajax-Feyenoord 6-2 <i>De Meer</i>	2. Wageningen 3. A.G.O.V.V. 8. Ajax	2. F.V.V. 3. Emma 8. Feyenoord	2. DWS 3. Willem II Beker: -
1951-52 01-03-52	Vriendschappelijk	Feyenoord-Ajax 2-1 <i>De Kijp</i>	1e klasse A 1. Ajax 2. R.C.H. 3. Vitesse	1e klasse C 1. Willem II 2. F.V.V. 3. F.V.V. 4. Feyenoord	Kampioenscomp. 1. Willem II 2. Hermes DVS 3. Haarlem 4. Ajax Beker: -
1952-53			1e klasse A 1. R.C.H. 2. P.S.V. 3. Ajax	1e klasse D 1. F.V.V. 2. P.S.V. 3. A.D.O. 5. Feyenoord	Kampioenscomp. 1. R.C.H. 2. F.V.V. 3. Sparta Beker: -
1953-54			11e klasse A 1. DWS 2. Ajax 3. Haarlem	1e klasse D 1. F.V.V. 2. Willem II 3. R.B.O.H. 5. Feyenoord	Kampioenscomp. 1. F.V.V. 2. D.O.S. 3. P.S.V. Beker: -

VIJF

Uitgestelde beslissingen (1954-1960)

Het WK van 1954 in Zwitserland was verrassend gewonnen door West-Duitsland, dat in de finale het superieur geachte Hongarije versloeg. Dit 'wonder van Bern' zorgde voor de terugkeer van het Duitse gevoel van eigenwaarde na de Tweede Wereldoorlog. De eerste tekenen van de kwaliteitsverhoging van het Nederlandse voetbal werden zichtbaar in een overwinning van Oranje op West-Duitsland op 14 maart 1956: het 'wonder van Düsseldorf'. Met ingang van het seizoen 1956-1957 kreeg de eredivisie gestalte en ging de Nederlandse kampioen zich meten met de andere kampioenen in de Europa Cup. De eerste jaren zonder veel succes. Vooral de Zuid-Europese clubs, en dan met name Real Madrid, toonden zich jarenlang oppermachtig. In de competitie 1959-1960 speelden Ajax en Feyenoord voor het eerst sinds de periode voor de Tweede Wereldoorlog gezamenlijk een toonaangevende rol. Een mijlpaal in 1960 was bovendien dat op 3 april Humphrey Mijns van Elinkwijk als eerste speler van Surinaamse afkomst in het Nederlands elftal debuteerde. Hij gold in de Nederlandse competitie lange tijd als een bezienswaardigheid.

Hemelvaartsdag 1960, donderdag 26 mei, de ontknoping van het zesde seizoen sinds de invoering van het betaald voetbal: Ajax-Feyenoord tot de hoogste macht. Het was de Ajax-Feyenoord die model kon staan voor de titanenstrijd, die de klassieker in de twee decennia die volgden zou worden. Het beslissende duel tussen de bepalende en smaakmakende clubs in de nationale competitie. Geen botsing tussen technici en slopers. Geen strijd tussen elegantie en arbeid. 'Het etiket van Feyenoord van de "mouwen omhoog" is kul,' stelt Hans Kraay, vanaf 1961 verdediger in Rotterdam, niet voor niets. 'Hoewel het publiek best van power hield. Maar Veldhoen, Moulijn, en later Kindvall en Hasil waren technische voetballers. En bij Ajax liepen heus ook slopers. Ajax is altijd wel wat meer glamour geweest, maar dat kwam vooral door de mensen om het elftal heen.'

Henk Groot, oud-speler van Ajax én Feyenoord tussen 1959 en 1970, valt hem bij. 'Van het vooroordeel dat Amsterdammers bluf uitstralen terwijl Rotterdammers hard werken en bikkelen is niets waar. In mijn tijd zéker niet en daarvóór ook niet, want met Cor van der Gijp, Henk Schouten, Coentje en Pummy Bergholtz had je bij Feyenoord allemaal prachtige voetballers, die het echt van voetbal moesten hebben. En bij Ajax was het precies hetzelfde. Daar had je ook een paar bikkelaars. Die heb je ook nodig. Je moet er geen vijf hebben, maar er moet er wel minimaal één staan.'

Elegantie, techniek én hardheid genoeg dus voor een enerverend tijdperk. Maar dat nieuwe tijdperk had lang op zich laten wachten. Er waren de jaren ervoor wel interessante onderlinge duels gespeeld, variërend van een 7-3-overwinning voor Feyenoord in de eerste ontmoeting in de eredivisie op 11 november 1956 tot een 0-5-nederlaag in De Kuip op 5 april 1959, maar ze waren nooit echt beslissend voor het kampioenschap. Met name

Feyenoord eindigde daarvoor te laag, met zelfs een elfde plaats in 1958. Maar ook Ajax deed, met uitzondering van het kampioensjaar 1957, niet mee om de hoofdprijs. En zelfs in het jaar dat dat voor Ajax wel het geval was, sprak het voetbal dat trainer Karl Humenberger liet spelen weinig tot de verbeelding.

Bij de invoering van het betaald voetbal was de situatie nog wel hoopvol geweest. Toen de amateurcompetitie op 13 november 1954 werd stopgezet, stonden beide ploegen er prima voor: Ajax was met 14 punten uit 9 wedstrijden lijstaanvoerder in de afdeling B van de noordelijke eerste klasse, Feyenoord stond met 15 uit 10 tweede achter svv in afdeling D van de zuidelijke eerste klasse.

Maar na de herstart in de profcompetitie eindigde Ajax als derde in afdeling D en werd Feyenoord slechts zevende in afdeling C, die psv als kampioen kende. Daarmee plaatste Feyenoord zich maar net voor een van de twee hoofdklassen, die dienden als tussenstap naar de landelijke eredivisie. En ook in hoofdklasse B eindigde het niet hoger dan de vijfde plaats, ondanks de overname van drie van de beste spelers van het in eerste klasse A nipt als tweede geëindigde, maar financieel in zwaar weer verkerende Holland Sport. Het betrof onder anderen Henk Schouten, terwijl bovendien Coen Moulijn van Xerxes was overgekomen. Ajax deed het, met een vierde plaats in hoofdklasse A, niet veel beter. De oefenwedstrijd tussen beide clubs, op 13 augustus 1955 in Rotterdam, was in zoverre interessant dat het nog niet goed ingespeelde Feyenoord in de tweede helft van een 0-3-achterstand wist terug te komen tot 3-3.

De gedenkwaardigste onderlinge competitiewedstrijd was die van 13 oktober 1957 in Amsterdam, en dan vooral vanwege de kolderieke apotheose. Tachtig minuten lang was het volgens het *Algemeen Handelsblad* 'een beste wedstrijd', met 'snel, vaardig spel, vooral in de eerste twintig minuten van Feyenoord, maar later ook van Ajax', hoewel 'de "historische" strijd tussen Ajax en Feyenoord' volgens *Het Parool* 'geen thriller' was, want 'niet imponerend door een uitzonderlijk niveau. Daarvoor miste de wedstrijd juist het snuifje artisticeit, dat deze ontmoeting altijd extra pikant maakte.'

Duidelijk was wel dat Feyenoord een overwicht had doordat linksbinnen Kees Rijvers in een teruggetrokken rol speelde vanuit het middenveld, waar hij een extra aanspeelpunt was en volop met passes kon strooien. Het leverde Feyenoord diep in de tweede helft een 1-2-voorsprong op, die volgens *Het Parool* nog groter had kunnen zijn als Rijvers een andere keeper tegenover zich had gehad: 'Een prachtige rush van Rijvers werd na twintig minuten met een gierend schot afgerond. Slechts weinig doelvrededigers zouden de zweefsprong, waarmee Pieters Graafland deze bal naast zijn doel hield, kunnen imiteren.'

Maar juist door het verdedigende handelen van Rijvers was Feyenoord die voorsprong bijna nog kwijtgeraakt. Hij meende blijkbaar zijn eigen debuterende keeper Teun van Pelt te hulp te moeten schieten, volgens het *Algemeen Handelsblad* op even potsierlijke als onnodige wijze: 'Er was diep in de tweede speelhelft, bij de stand 1-2, een schot van Van Mourik. Een rustig schot. Ongevaarlijk. Van Pelt kon de bal gemakkelijk grijpen, maar

plotseling dook vlak voor hem Rijvers op, (...) aan wiens spel wij deze zondagmiddag bijzonder veel vreugde hebben beleefd. Het gebaar van Rijvers was hetzelfde als dat van een vrouwelijke voetballer, die een veldmuis op zich ziet afkomen. Daardoor raakte hij de bal met de handen.'

Waarna de journalist noteerde dat 'alle Ajacieden balorig werden, omdat scheidsrechter Bronkhorst niet floot voor een strafschoep. Later zou hij verklappen te hebben waargenomen dat de handen toebehoorden aan doelman Van Pelt. Tja, dat was dan een fout van de fluitende jubilaris.'

Die mening werd gedeeld door de journalist van *Het Parool*, die mede namens alle stadionbezoekers niet zonder dramatiek vaststelde: 'Negen minuten voor het eindsignaal van Ajax-Feyenoord werd de wedstrijd niet onderbroken om magnesiumpoeder over de bal te strooien en vingerafdrukken van doelman Van Pelt en Kees Rijvers te nemen. En toch zou het de enige afdoende oplossing zijn geweest. Nu zal de wedstrijd Ajax-Feyenoord, met als uitslag 1-2, blijven voortleven als het mysterie van de hand van doelman Van Pelt, die plotseling aan de arm van Kees Rijvers zat. (...) Een vraagstuk, dat nu nooit zal worden opgelost, want scheidsrechter Bronkhorst dacht niet aan vingerafdrukken en zei resoluut: "Het was de hand van doelman Van Pelt, die achter de rug van Rijvers vandaan kwam." Terwijl Ajax, 23.000 toeschouwers en wij die "mysterieuze" hand aan de arm van Rijvers zagen zitten. Dus een strafschoep.'

Ajax nam die strafschoep overigens wel degelijk en aanvoerder Ger van Mourik zette deze, via de vuist van doelman Van Pelt en de binnenkant van de paal, zelfs om in een doelpunt, getuige het verslag in *Het Parool*. 'Echter pas tien minuten na de wedstrijd, nadat de Amsterdammers officieel tegen de aanvechtbare waarneming van de heer Bronkhorst hadden geprotesteerd en het veld moeizaam was ontruimd.'

De gang van zaken bood volgens *Het Parool* weinig hoop op een herziening van de uitslag: 'Het protest bleef dus van kracht, maar het doelpunt zal waarschijnlijk nooit door de protestcommissie kunnen worden "erkend", omdat de heer Bronkhorst in de hand die de bal stuitte, de hand van de daartoe gerechtigde Van Pelt zal blijven zien.'

De krant beoordeelde de actie van Rijvers, die zich in de tweede helft 'nog dieper' terugtrok 'waardoor het dus na 36 minuten zelfs voor hem mogelijk was om de bal met zijn hand op de doellijn te stuiten', samenvattend als 'een overtreding, die pas tien minuten na de wedstrijd gevolgen had. Waarschijnlijk echter geen consequenties.'

Deze mening werd door het *Algemeen Handelsblad* gedeeld en vanuit Amsterdams perspectief met een wat zurig commentaar op meerdere scheidsrechterlijke beslissingen aangedikt: 'En die fout kan Ajax een punt kosten, aangezien een protest tegen een waarneming van de scheidsrechter geen enkele kans van slagen heeft en reglementair zelfs onmogelijk is. Merkwaardig was overigens wel, dat tot driemaal toe een Rotterdamse hand de bal in het strafschoepgebied beroerde en Bak zelfs met een pijnlijk gezicht zijn pols onderzocht. Gevallen van "aangeschoten hands", die geen straf verdienen.'

In één moeite door kapittelde de krant echter de verongelijkte reacties van de

Amsterdamse voetballers. ‘En nu in gemoede: moesten al die Ajacieden nu zo boos zijn vanwege die ene fout van scheidsrechter Bronkhorst? Maakten de spelers van Ajax niet aanzienlijk meer fouten en lieten mannen als Bleyenberg en Den Edel geen edele kansen op de gelijkmaker en zelfs de overwinning ongebruikt?’

In een afzonderlijk wedstrijdverslag in *Het Parool* oordeelde Kick Geudeker, zelf oud-speler van Ajax, eveneens keihard over de Ajacieden, met uitzondering van Eddy Pieters Graafland, hoewel die bij het winnende doelpunt van Feyenoord wel ‘over een schot van invaller Den Bleijker heendook. Dat de Ajax-doelman hierdoor in feite de oorzaak van de nederlaag van zijn ploeg werd, was bijzonder sneu omdat hij verder weer veel en voortreffelijk werk deed en o.m. door zich onvervaard voor de voeten van de aanstormende tegenstanders te storten enige zeker schijnende doelpunten heeft voorkomen. De fout bij Ajax school echter voornamelijk in de voorhoede, die, ondanks Feijenoords betere veldspel, heel wat meer kansen kreeg dan de Rotterdammers, doch deze alle op één na ongebruikt liet liggen. Vooral het heroptreden van Bleijenberg, kennelijk nog niet fit, was een grandioze mislukking. (...) Met de herinnering aan de vele fraaie voetbalgevechten tussen de beide clubs voor ogen, was deze wedstrijd dan ook een teleurstelling.’

De definitieve beslissing was uitgesteld tot na het oordeel van de KNVB over het protest, maar de uitkomst was onvermijdelijk. De penalty was benut, ‘het enthousiasme van de talrijke Rotterdammers leed daar echter niet onder’, besloot *Het Parool* het wedstrijdverslag.

Hoe anders was alles in 1960, wat betreft de productiviteit van met name Wim Bleyenberg, wat betreft de beoordeling van een handsbal en wat betreft het Rotterdamse enthousiasme achteraf. Opnieuw gold het een beslissing na afloop van de reguliere strijd. Alleen was het nu een hele wedstrijd in extra tijd. Zes duels voor het eind van de competitie had Ajax nog zes punten voorsprong gehad op Feyenoord, maar met de onderlinge confrontatie in Rotterdam als laatste competitiewedstrijd voor de boeg, was die voorsprong geslonken tot twee punten, in die tijd de marge van één overwinning. En die overwinning werd op 22 mei met groot machtsvertoon, met 3-0, door Feyenoord behaald, zodat vier dagen later een beslissingswedstrijd moest volgen voor het kampioenschap.

Volgens een analyse in *de Volkskrant* was vooral de evenwichtigheid waarmee Feyenoord elf overwinningen in de laatste twaalf competitiewedstrijden had behaald opzienbarend. ‘Welke Ajacied had ook maar kunnen vermoeden dat het prachtig spelende, maar altijd “weke” Feijenoord, plotseling onkwetsbaar door het mijnenveld van de competitie zou lopen? (...) Deze ploeg was een, soms briljante, meedruver gedurende twee-derde deel van de competitie. Het was een team dat, ondanks het overal bijeengegaarde talent, als het op “vechten” aankwam, terugtrad. Dit was de kwaal van het Feijenoord van de laatste jaren: een overvloed aan techniek, Centraal-Europees voetbal dat een lust was voor het oog, maar te weinig body.’

Naast de in *de Volkskrant* geroemde ‘hoekige kanthalves’ Klaassens en Kreijermaat en

relatief jonge spelers als Coen Moulijn en Cor Veldhoen, was ook keeper Eddy Pieters Graafland inmiddels een belangrijke pion bij Feyenoord. In de confrontatie van oktober 1957 had hij nog in het doel gestaan van Ajax. Maar na een dienstverband van zes jaar was hij in 1958 voor maar liefst 134.000 gulden verkocht aan de aartsrivaal. Zijn laatste avontuur met Ajax was een reis naar Zuid-Afrika en Mozambique geweest, die hem en enkele andere spelers een schorsing van de KNVB opleverde vanwege een wat al te heftig protest tegen de verkeerde scheidsrechterlijke beslissingen in de wedstrijd tegen een Noord-Transvaalse selectie. Vreemd genoeg werd die schorsing na zijn transfer niet geëffectueerd. Zijn plek in het doel van Feyenoord zou hij meer dan tien jaar behouden.

En ook bij Ajax had, met Cees en Henk Groot, Bennie Muller, Co Prins en vooral Sjaak Swart, 'zo snel als de wind en een schot zo hard als staal', een nieuwe, gezichtsbepalende generatie haar intrede gedaan. Een aanval waaruit volgens *de Volkskrant* 'doelpunten te voorschijn schoten als sterren uit een vuurwerkballon. Een trots bezit.'

Wim Bleyenbergh was voornamelijk nog reserve. Bovendien had trainer Vic Buckingham weer gezorgd voor een positieve voetbalopvatting, zoals zelfs werd vermeld in Ajax' jaarverslag: 'Mede door het feit dat door de komst van Buckingham een belangrijke wijziging werd gebracht in de speltactiek, mogen wij constateren dat het elftal ons wel heel prachtige wedstrijden heeft voorgelegd. In de voorbereiding tijdens de proefwedstrijden is reeds bewezen dat in tegenstelling met het vorige seizoen een goed geheel in het veld kwam.'

Toch waren de inhaalrace van Feyenoord en de overwinning in de laatste competitiewedstrijd zo overtuigend geweest dat de club uit Rotterdam zwaar favoriet was voor de beslissingswedstrijd op Hemelvaartsdag, ook al zou die gespeeld worden in het Amsterdamse Olympisch Stadion. Officieel was dat bij loting bepaald, maar volgens Henk Groot was het gebeurd op voorstel van Ajax-voorzitter Jaap van Praag. 'Bij Feyenoord wilden ze dat wel doen. Ze dachten dat het wel kon omdat wij in Rotterdam echt kansloos waren geweest. Het was zo perfect verlopen voor ze dat Ajax ook in Amsterdam geen schijn van kans zou hebben.'

Daarbij veronderstelde *de Volkskrant* dat Buckingham zijn spelers mogelijk overvraagd had. 'Moet de oorzaak van de "kramp" die Ajax in de eindspurt vertraagde, elders gezocht worden? Kan het zijn dat Buckingham, een Engelsman die een afschuw heeft van het halfbakken Nederlandse semi-professionalisme en wiens voetbal-medicijn bestaat uit trainen en nog eens trainen (vier-, vijfmaal per week), is het mogelijk dat zijn Engelse zweep iets te hard geknald heeft? Hier liggen spanningen voor voetballers met een normale werkkring die eerst gretig, maar daarna met minder animo in de trainingstredmolen stappen. Heeft Vic Buckingham, met een voetballeven achter zich in het Engelse professionalisme, toch iets te veel gevergd van toegewijde Nederlandse semi-profs?'

Maar met die verwachting was buiten de Amsterdamse entourage en de extra spanning van een beslissingswedstrijd gerekend. En buiten de jeugdige veerkracht van Sjaak Swart,

die zich deze wedstrijd nog altijd herinnert als de mooiste van zijn 36 klassiekers, waarin hij in totaal 19 doelpunten maakte. 'Ik heb altijd goed gespeeld tegen Feyenoord. Meestal stond ik tegenover Veldhoen, ook een goede voetballer. Maar ik was hem toch vaak de baas.'

De herinnering van Swart kan gekleurd zijn doordat hij na afloop van die wedstrijd, bij de kampioensreceptie, zijn vrouw Andrea leerde kennen. Maar waarschijnlijker is dat de wetenschap dat teamgenoot Co Prins, in de hoop Swart aan verkering te helpen, via zijn vriendin een meisje voor hem op de tribune had uitgenodigd, onbewust een positieve invloed had op zijn spel. In ieder geval was Swart de onbetwiste uitblinker, hoewel hij zelf maar één keer scoorde. 'Maar dat was wel de derde, beslissende goal.' En daarnaast hielp hij de voor de geblesseerde Cees Groot spelende Bleyenbergh, wiens vizier dit keer wel op scherp stond, aan maar liefst drie doelpunten.

Dat het zo ver zou komen, was in de rust overigens nog lang niet duidelijk, ondanks de uiterst kritische beschouwing van Bert Heesakker in *De Feyenoorder*: 'Nog had het spel een eigenaardig verloop. Toen de wedstrijd begonnen was liepen er niets dan zenuwachtige spelers in het veld, men kon dat zien aan het raken van de bal. Men miste en plaatste dikwijls glad verkeerd, maar langzamerhand ging het er wat op lijken. Zwaar werd de druk die Ajax op onze verdediging legde, maar toch kwamen ook wij tot aanvallen, waarvan er één zelfs tot een doelpunt leidde. Er werd in het strafschoopgebied hands gemaakt en de penalty werd op de meest kalme manier door Kreijermaat in een doelpunt omgezet. Die 1-0 voorsprong was evenwel tegen de verhouding in, maar hierbij moeten wij bedenken dat de doelman ook meespeelt. En Pieters Graafland gaf ook nu weer blijk uit het goede hout gesneden te zijn. Hij herhaalde zijn tijgersprongen van de vorige zondag en zo wisten wij met kunst- en vliegwerk en het vuurwerk van P.G. de 1-0-voorsprong tot de rust te handhaven.'

Na de afstraffing van de handsbal van Bennie Muller had het zelfs 2-0 kunnen zijn, als scheidsrechter Beltman niet had waargenomen dat Coen Moulijn de bal na een fout van Wim Anderiesen met de hand meenam voor hij scoorde. 'Dan was het een heel ander verhaal geworden,' erkent Henk Groot, die nooit heeft begrepen waarom het met Ajax in de tweede helft ineens zoveel beter ging. 'Dat is in het voetbal toch niet te verklaren. In de rust zal er wel gescholden en gevloekt zijn. Je hebt tegenwoordig trainers die alles kunnen verklaren, maar dat is onzin. Het kan zo raar lopen, man. Je kan slecht spelen tot aan de rust en dan kom je terug, en dan lukt alles ineens.'

Dat was bij Feyenoord niet het geval, stelde Heesakker in *De Feyenoorder* vast: 'Zou onze ploeg in de rustpauze tot zichzelf komen, zo vroegen wij ons af. Het bleek alras van niet. Ajax drukte zelfs nog vinniger door, met het resultaat dat wij in luttele minuten door de knieën gingen. Het werd gelijk en dat was het moment waarop onze ploeg verloren was. Het was voor de meegekomen volgelingen wel heel hard te moeten zien hoe Ajax heer en meester werd en helemaal geen moeite had de score tot – we vragen ons nog af hoe het mogelijk was – 5-1 op te voeren. Het pleit was beslecht. Wij waren omvergelopen.'

Het Parool bewees gepaste eer aan Sjaak Swart. Onder de kop ‘Snel en slagvaardig Ajax veroverde in geladen strijd het kampioenschap’ noteerde het over de tweede helft: ‘In de vijftiendertigste minuut sloot de zeer sterk spelende rechtsbuiten Swart een even indrukwekkende als meesterlijke solo met een doelpunt af. De stand was 3-1 en Feijenoord erkende de superioriteit van zijn tegenstander.’

Dat gold volgens *De Telegraaf* ook voor de Rotterdamse supporters, terwijl ze vooraf nog in opperbeste stemming hadden verkeerd. ‘Op dat moment hadden de Rotterdammers aan de voet van de stenen atleet hun elf vermoeide broeders beneden regelrecht voorbij keeper Hoogerman het Ajax-doel in moeten blazen. Op dat moment hadden zij moeten bewijzen dat de supporter niet zomaar een dagjesmens is, maar dat hij een taak heeft. De 30.000 Rotterdammers deden echter niets. Hun blinkende toeters verdwenen in de boekentassen, naast het pakje brood en het kleine flesje voor het geval dat Feijenoord het zou halen. Hun vlaggen werden opgerold, hun spandoeken opgevouwen. “Had ik net als Kees mijn kaartje maar voor 45 gulden verkocht,” zei er een tegen zijn vrouw, “hadden we tenminste die lol gehad.” Een half uur voetballen wachtte nog de twee en twintig in de kuip, maar wat de Feijenoord-aanhang betrof, mocht men evengoed gaan knikkeren – zij hadden reis- en entreegeld verkeerd geïnvesteerd.’

Heesakker complimenteerde in *De Feyenoorder* het hele Ajax-elftal en gaf in één moeite door het Feyenoord-team er ongenadig van langs: ‘Degene die het laatst lacht, lacht het best. De Nederlandse spreekwoorden bevatten toch wel een schat van waarheid. Ajax heeft dat bevestigd, en hoe! Als we ooit van ons leven een ploeg hebben zien werken om zich te rehabiliteren dan was het Ajax: de kampioen van Nederland 1960. Dat spel van de Amsterdammers, hoe stak het af bij dat van ons elftal. Bij ons alles onzeker, zonder geloof in eigen kracht, zonder inspiratie en daardoor zonder de fijnheid, die ons spel in de vorige wedstrijd kenmerkte. FEYENOORD WAS NU FEYENOORD NIET! En dat is het verwijt dat 20.000 meegetrokken Rotterdammers hun favorieten kunnen maken. (...) Met gemengde gevoelens waren we naar Amsterdam gegaan. Enerzijds zagen wij hoe ons elftal in de laatste 11 wedstrijden slechts 1 puntje had verloren met 43 goals voor en slechts 7 tegen. Toch wel prestaties om vertrouwen in de ploeg te hebben. Maar van de andere kant voelden wij dat Ajax na de 3-0 met sterke revanchegedachten rondliep, terwijl bij ons het gevaar was dat men onbewust ging denken: Ajax kunnen we best hebben... Ons elftal was onstabiel, maar Pieters Graafland heeft ons voor een afslachting behoed en laten we de 5-1-nederlaag daar niet onder rekenen.’

Daarmee was ‘de speciale verslaggever’ van *De Telegraaf* het van harte eens. ‘Bijna 90 minuten lang zijn de Amsterdammers superieur geweest aan hun tegenstanders. Zes kwartier lang heeft linksback Veldhoen als een terriër gejaagd achter de ongrijpbare hazewind Swart. Voortdurend, óók in de eerste helft, heeft het Rotterdamse doel onder zwaar geschut gestaan. Feijenoord zou in die eerste periode reeds ineengestort zijn als het niet met allure, bravoure en dapperheid overeind gehouden was door één man: Eddy Pieters Graafland. Deze doelman trof geen enkele schuld aan de vijf doelpunten, waarvan er enkele als granaatkogels achter hem insloegen. Integendeel, hij heeft de Rotterdammers

gered voor een nóg grotere nederlaag. DIT Ajax had (net op tijd) zijn gevreesde punch teruggevonden. Het werd uitbundig gevierd door de Amsterdamse jeugd, die na afloop van deze toch boeiende match de stadionpiste binnen rende om haar favorieten na de onvergetelijke 5-1-zege als voetbalriders naar de kleedkamer te dragen.'

Het jaarverslag van Ajax maakte aan de wedstrijd weinig woorden vuil, maar liet aan duidelijkheid niets te raden over: 'De successen zijn ook niet uitgebleven. Het is een prachtig jaar geweest met de nodige spanning die uiteindelijk in een zeer goede beslissingswedstrijd ons de titel bracht.' De tiende in totaal.

Even was er nog opwinding bij Feyenoord, toen naar buiten kwam dat voorzitter Kieboom trainer George Sobotka drie weken eerder schriftelijk had laten weten na dit seizoen niet meer van zijn diensten gebruik te willen maken, terwijl de Tsjech in de veronderstelling verkeerde een mondelinge toezegging voor een contract voor twee jaar te hebben. Drie dagen na dit nieuws werd het ontslag teruggedraaid. Kieboom zou niets van die toezegging van andere bestuursleden geweten hebben.

Toch bleek daarmee nog niet alles beslist. Ajax mocht kampioen zijn, maar de KNVB verordonneerde dat er nog een nacompetitie tussen de nummers één, twee en drie zou volgen om uit te maken welke club aan de Europa Cup zou mogen deelnemen. Dat betekende dat Ajax en Feyenoord op tweede pinksterdag, anderhalve week na de beslissingswedstrijd, opnieuw in Amsterdam tegen elkaar moesten aantreden, en twee weken later weer in Rotterdam. Bij de Ajax-spelers was de animo voor deze wedstrijden minimaal en dat gold ook voor het publiek. In De Meer kwamen maar 13.000 toeschouwers opdruiven, tegenover de ruim 52.000 van de beslissingswedstrijd, en in De Kuip slechts ruim 19.000 tegenover de bijna 64.000 van de laatste competitiewedstrijd. Ajax had drie dagen na de beslissingswedstrijd al met 2-0 van nummer drie PSV verloren en bood Feyenoord de gelegenheid zich flink af te reageren. Het werd 1-6 in Amsterdam en 4-2 in Rotterdam.

Feyenoord won de nacompetitie. En Ajax deed uiteindelijk gewoon mee aan de Europa Cup, nadat de UEFA op 23 augustus besloten had dat uitsluitend de kampioensteams daaraan mochten deelnemen. Die deelname zou overigens van korte duur zijn, want al in de eerste ronde werd de club roemloos uitgeschakeld door het onbeduidende, Noorse Fredrikstad FK.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd/ Stadion	Klassering afdeling		Landskamp. KNVB-Beker
1954-55			2e klasse C 1. PSV 2. Rapid JC 3. Limburgia 7. Feyenoord	2e klasse D 1. EVV 2. VVV 3. Ajax	Kampioenscomp. 1. Willem II 2. NAC 3. PSV Beker: -
1955-56 13-08-55	Vriendschappelijk	Feyenoord-Ajax 3-3 <i>De Kuip</i>	Hoofdklasse A 1. Sparta 2. NAC 3. Fortuna '54 4. Ajax	Hoofdklasse B 1. Elinkwijk 2. Rapid JC 3. sc Enschede 5. Feyenoord	Kampioenscomp. 1. Rapid JC 2. NAC 3. Elinkwijk Beker: -
Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd/ Stadion	Klassering afdeling	Punten	Europa Cup KNVB-Beker
1956-57 11-11-56	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 7-3 <i>De Kuip</i>	1. Ajax 2. Fortuna '54	49 45	Rapid JC 2e ronde
17-03-57	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-0 <i>De Meer</i>	3. sc Enschede 6. Feyenoord	41 39	Beker: Fortuna '54
1957-58 13-10-57	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-2 <i>De Meer</i>	1. DOS 2. sc Enschede	47 47	Ajax kwartfinale
30-03-58	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-3 <i>De Kuip</i>	3. Ajax 11. Feyenoord	42 32	Beker: Sparta
1958-59 09-11-58	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 3-1 <i>De Meer</i>	1. Sparta 2. Rapid JC	51 48	DOS 1e ronde
05-04-59	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 0-5 <i>De Kuip</i>	3. Fortuna '54 5. Feyenoord 6. Ajax	44 41 37	Beker: VVV
1959-60 20-12-59	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 4-1 <i>De Meer</i>	1. Ajax 2. Feyenoord	50 50	Sparta kwartfinale
22-05-60	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 3-0 <i>De Kuip</i>	3. PSV	45	Beker: -
26-05-60	Beslissingswedstr.	Ajax-Feyenoord 5-1 <i>Olympisch Stadion</i>			
06-06-60	Nacompetitie	Ajax-Feyenoord 1-6 <i>De Meer</i>			
18-06-60	Nacompetitie	Feyenoord-Ajax 4-2 <i>De Kuip</i>			

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in het betaald voetbal van 1954-55 t/m 1959-60

ZES

Groot gemis (1960-1965)

De eerste club die zich dankzij een toenemende trainingsintensiteit en professionalisering nadrukkelijk aan de top van het Nederlandse voetbal nestelde, was Feyenoord, met drie kampioenschappen in vijf jaar. Dat sloot naadloos aan bij de internationale opmars van de stad Rotterdam, die in 1962 de status van grootste haven van de wereld bereikte. Symbolisch was het vertrek op 4 mei 1963 van vijftienhonderd supporters per passagiersschip (Groote Beer en Waterman) naar Lissabon voor de wedstrijd tegen Benfica, toen Feyenoord als eerste Nederlandse club de halve finale van de Europa Cup voor Landskampioenen had bereikt. Ze werden tot Hoek van Holland aan toe uitgezwaaid door wel honderdduizend achterblijvers en in Lissabon onthaald door nog eens vijftiwintighonderd supporters, die al met de auto of het vliegtuig waren afgereisd. Internationaal aanzien won Nederland ook met de olympische gouden medaille van Anton Geesink in Tokio op de Olympische Spelen van 1964. Nationaal sprak de door Reinier Paping gewonnen barre Elfstedentocht van 18 januari 1963 tot de verbeelding.

Vervelend voor Feyenoord was niet zozeer dat het nog niet de kans kreeg zich te manifesteren in de Europa Cup. Frustrerender was dat het na die cruciale beslissingswedstrijd wel voortdurend sterker bleek dan Ajax. Al in de tweede competitieronde van het volgende seizoen, op 28 augustus 1960, stond opnieuw Feyenoord-Ajax op het programma, haast als vijfde opeenvolgende duel. En net als in de nacompetitiewedstrijden scoorde Feyenoord er lustig op los. Het werd de onderlinge ontmoeting en zelfs de eredisiewedstrijd met de meeste doelpunten ooit: een 9-5-overwinning voor Feyenoord. Met dank ook aan Henk en Cees Groot, de Zaanse broers die in 1959 bij Ajax waren komen voetballen, en beide twee keer scoorden. Dat deden ze nou eenmaal bijna altijd. Maar voor Feyenoord maakte Henk Schouten er in z'n eentje al vier en schoten ook de andere aanvallers met scherp.

De return in Amsterdam, in februari 1961, won Feyenoord eveneens. Mede daardoor kon het dat seizoen wel met het kampioenschap bekronen, met twee punten voorsprong op Ajax. Waarna trainer George Sobotka desondanks alsnog moest vertrekken. En ook in 1962, onder zijn Oostenrijkse opvolger Franz Fuchs, werd Feyenoord kampioen, met Ajax na PSV en Blauw-Wit als vierde, op elf punten achterstand. Dat geringe aantal punten van Ajax in de eindstand werd overigens voornamelijk bepaald door vijf nederlagen en twee gelijke spelen in de laatste zeven competitiewedstrijden. De enige overwinning die daar tussendoor kwam, was op... Feyenoord. En niet in de competitie, maar in de finale van het eerste toernooi om de Intertoto Cup, waaraan 32 deelnemers uit negen landen hadden meegedaan om meer internationale contacten en ervaring op te doen. Het was weer een beslissende wedstrijd die opnieuw, door loting bepaald, werd gespeeld in het Olympisch Stadion in Amsterdam, op donderdagavond 26 april 1962.

Het was een fraaie wedstrijd met een gevaarlijk aanvallend Ajax en een veerkrachtig Feyenoord. ‘Twee Nederlandse voetbaloefeningsploegen hebben de finale van de Intertoto-competitie een inhoud gegeven, waarover de omtrent 50.000 enthousiasten, die het Olympisch Stadion bevolkten, nog lang, nog zeer lang zullen napraten,’ schreef Anton Witkamp in *De Telegraaf*. ‘Zowel Ajax als Feyenoord heeft voetbal van Europese klasse laten zien. (...) Prachtige staaltjes van individueel kunnen, briljante combinaties, een hoog tempo, schitterende doelpunten en sensaties in overvloed hebben deze Intertoto-eindstrijd gemarkeerd.’

‘De sportredacteur’ van *Het Parool* sprak eveneens van ‘een aantrekkelijk duel. Twee goede ploegen hanteerden de wapens van de techniek. Korte, handige combinaties. Een snelle dribbel. Een lange pass op maat. Voetbal met vaart en variatie. Herhaaldelijk klaterde dan ook het applaus van de volle tribunes.’

‘Speciale verslaggever’ Martin Mensing concludeerde: ‘Bravo Ajax, bravo Feyenoord. Vijftigduizend voetballiefhebbers zijn tevreden huiswaarts gegaan, omdat er gevoetbald is zoals wij in Nederland niet voor mogelijk hadden gehouden. Met inzet van alle krachten, met een strijd lust en een felheid, die op onze velden welhaast onbekend is. En natuurlijk met een sportiviteit die later in beide kampen hoog werd geprezen. (...) De tegenstellingen tussen Ajax en Feyenoord, tussen Amsterdam en Rotterdam, blijven onverminderd bestaan. Mogen zij nog lang voortduren.’

Hoe hoogstaand het duel was, leidt Henk Groot af uit een vergelijking die werd gemaakt met de legendarische Europa Cupfinale die Benfica een week later in hetzelfde stadion met 5-3 won van Real Madrid. Daarin acteerden Di Stefano, Puskas, Gento, Coluna, Simoes en Eusebio: de topspelers van Europa. ‘Feyenoord-Ajax was beter, zeiden de mensen. Qua voetbal. We hebben toen veel goede, leuke wedstrijden gespeeld tegen Feyenoord.’

En ook qua spanning deed de wedstrijd niet onder voor de Europa Cupfinale. ‘Veel krachtsverschil was er niet tussen dé rivalen in het Nederlandse voetbal,’ aldus *Het Parool*. ‘De periodes van pressie op de beide doelen wisselden elkaar af. Van beide verdedigingen werd voortdurend de grootste waakzaamheid gevraagd. Het spectaculairst waren echter sommige aanvallen van Ajax en dat gaf uiteindelijk de beslissing. Feijenoords verdediging had namelijk de grootste moeite met de rechtersvleugel van Ajax, Swart-Henk Groot, een duo dat zowel door solistische acties als door flitsende combinaties meermalen gaten in Feijenoords afweer wist te forceren.’

Dat leidde volgens de begeesterde ‘sportredacteur’ tot ‘een indirecte vrije schop op de rand van het strafschopgebied’, waarbij ‘Feijenoords verdediging twee fouten maakte. Zij formeerde een “muurtje” alsof er sprake was van een directe vrije schop. Zij negeerde bovendien de dekking. Swart bedacht zich niet. Over de “barrière” heen zeilde de bal naar de ongedekte middenvoor Cees Groot. Tegen diens nuchtere kopbal had Pieters Graafland geen schijn van kans.’

Maar Ajax’ openingsdoelpunt werd ‘binnen de minuut beantwoord met een treffer van

Feijenoord. Moulijn, veruit Feijenoords beste aanvaller, presenteerde een snel sprintende Bouwmeester een unieke kans met een even spitse als zuivere pass tussen de benen van Ajax' uit balans gebrachte rechtsachter Smit door. De stand was weer gelijk, het publiek volledig opgewarmd, de spelers waren geïnspireerd en aan weerszijden was er de ambitie om de beker en de vijftien gouden medailles te veroveren.'

Nog voor rust scoorden beide ploegen nog een keer. 'Ajax leek, halverwege de eerste helft, de grote favoriet te worden. Het nam opnieuw de leiding en het deed dat bovendien met een doelpunt, zoals men zelden op de voetbalvelden ziet. Swart trotseerde een tackle van Moulijn (!), misleidde Veldhoen en gaf toen een schitterende strakke pass naar de in volle vaart oprukkende Henk Groot. Voor Pieters Graafland wist wat er gebeurde, was hij al verslagen. Groot bracht in een flits de bal onder controle en schoot meteen, hard en zuiver. Opnieuw echter maakte Feijenoord gelijk. Scheidsrechter Martens, soms aanvechtbare beslissingen nemend maar voortdurend meester van de situatie, stond op het punt de rust aan te kondigen, toen Ajax' doelman Hoogerman finaal mis greep op een lage voorzet van een fraai doorgebroken Bergholtz. Van der Gijp greep de kans om de bal in een onbeschermd doel te tikken gretig aan.'

Martens' meest discutabele beslissing kwam drie minuten voor tijd, toen Feyenoord uit alle macht probeerde voor de derde keer gelijk te maken, nadat Henk Groot Ajax weer aan de leiding had geholpen met een hard schot. 'Feijenoord drong sterk aan,' schreef Hans van der Vlucht in een niet nader geïdentificeerde Amsterdamse krant, 'en na een buitenspeldoelpunt van Henk Groot was het de beurt aan Schouten. De Rotterdamse rechtsbinnen rukte tot de rand van het strafschopgebied op en loste toen schuins van het doel een strak schot, dat in de uiterste hoek verdween. 3-3 dus? Nee, zei scheidsrechter Martens, want hij had Bouwmeester hinderlijk buitenspel zien staan. Jammer voor Feijenoord, maar terecht! In plaats van 3-3 werd het op de valreep zelfs 4-2 toen Cees Groot een corner van Swart feilloos benutte.'

Terecht dus, zoals Van der Vlucht aangaf? Nou, daar wensten andere journalisten wel wat op af te dingen. 'Omstreeks zestigduizend toeschouwers hebben gezien, hoe deze wedstrijd 4 minuten voor tijd beslist werd door een beslist armgebaar van arbiter Martens, die een fraai schot van Henk Schouten, waarop de met contactlenzen zeer goed spelende Hoogerman geen kijk had, niet tot geldig doelpunt promoveerde,' noteerde Herman Kuiphof in de *Haagsche Courant*. 'De scheidsrechter wees Bouwmeester aan als de man, die z.i. strafbaar buitenspel had gestaan – een waarneming, die ons ontgaan is, maar waarover slechts discussie mogelijk ware aan de hand van films of foto's. Hoe dan ook – het was een zeer bitter moment voor Feijenoord, dat toch al rijkelijk met pech was achtervolgd en tot tweemaal toe (een schot van Bergholtz, een kopbal van Cor v.d. Gijp) de lat op zijn weg had getroffen. Bovendien zou Schoutens doelpunt waarschijnlijk de weg hebben vrijgemaakt voor een half uur verlengen. Wie dan de beste kansen zou hebben gehad, is niet uit te maken. In elk geval nemen wij aan, dat Feijenoord Ajax in de normale speeltijd geen vierde treffer zou hebben toegestaan, zoals nu het geval was.'

Waarop Kuiphof afsloot met de constatering Ajax toch de beste ploeg te hebben

gevonden. ‘Zowel offensief als defensief toonde de Amsterdamse ploeg meer “karakter”. Een hechte, gesloten defensie weerstond lange tijd het technisch natuurlijk vaardige, maar wat automatisch aandoende aanvalsspel van Feijenoord, waarbij Cor van der Gijp door Pronk uitstekend in bedwang werd gehouden. Moulijn, die actief was, had ook moeite met Smit, maar stichtte toch meermalen gevaar, terwijl Bouwmeester en Schouten met tijdrovende dribbels weinig succes hadden. Bij Ajax was de rechtervleugel Swart-Henk Groot ouderwets gevaarlijk. Zeer snel, in hoog tempo de bal spelend en elke schietkans uitbuitend. (...) Een 4-2-score leek ons voor Ajax dan ook geflatteerd, maar door “gretiger”, directer spel verdienden de Amsterdammers deze Inter-toto-winst wel.’

Ook Martin Mensing toonde begrip voor het ongenoegen ‘in de kleedkamer van Feijenoord, waar de maker van het buitenspeldoelpunt nogmaals wanhopig zijn armen opstak om de waanzin van scheidsrechter Martens’ beslissing duidelijker te onderstrepen, en waar de man van de overtreding, Bouwmeester, misprijzend zijn hoofd schudde, beduidend dat hij de arbitrale beslissing nog steeds niet kon waarderen. In een hoek zat back Kerkum, zwijgend maar duidelijk ontstemd, de discussie van de twee Rotterdammers aan te horen. Begaan als hij blijkbaar was met het lot dat zijn makkers in deze moeilijke strijd had getroffen.’

Maar ook Mensing zag berusting. ‘Het afgekeurde doelpunt werd in de Rotterdamse kleedkamer overigens sober bericht. Moulijn, Van der Gijp, Bergholtz en al die anderen, die zo schaars aan bod waren gekomen, deden er liever het zwijgen toe.’

Waar iedereen het volledig over eens was, was de hoofdrol voor Sjaak Swart en de gebroeders Groot. ‘Met achteraf nog iets te veel eer voor mijn broer Cees,’ merkt Henk op, wijzend op bijvoorbeeld het aangehaalde wedstrijdverslag in *Het Parool*: ‘In de kranten en boeken staat dat we allebei twee goals maakten, maar ik maakte er drie en Cees één. Voor de eerste goal was er een duel in de lucht en mijn broer en ik gingen allebei omhoog, maar ik kopte hem in. Hij scoorde pas in de laatste minuut de goal waarmee we de overwinning veiligstelden. Ik speelde een hele goeie wedstrijd, zo goed dat voorzitter Kieboom van Feyenoord zei: “Hij is gevaarlijker dan de spits van Frankrijk, Raymond Kopa.” Hij zou mij er wel bij willen hebben.’

Op zich was het niets nieuws dat Cor Kieboom een oogje had op de uitblinker van Ajax. Zo had Sjaak Swart na de beslissingswedstrijd in 1960 al nadrukkelijk in de belangstelling van Feyenoord gestaan. Feyenoord had 250.000 gulden voor hem over, maar Ajax wilde 300.000 gulden hebben. Toen Feyenoord daar alsnog mee akkoord wilde gaan, had Swart net bijgetekend bij Ajax. Het was ook haast ondenkbaar geweest, Sjaak Swart bij Feyenoord, hoewel hij zelf een voorhoede met hem en Coen Moulijn wel zag zitten. Maar hij zou later, met Piet Keizer en Johan Crujff, bij Ajax voldoende aan zijn trekken komen. En bovendien was zijn waarde na deze wedstrijd volgens journalist Hans van der Vlugt tot een enorme hoogte gestegen. ‘Als de Amsterdamse sigarenwinkelier de komende dagen opnieuw de wens te kennen geeft voor Feijenoord te willen voetballen, dan zal het Ajax-bestuur waarschijnlijk niet aarzelen vier of vijf ton voor hem te eisen.’

Wel nieuw was dat Kieboom de daad bij het woord voegde en Henk Groot een jaar na de finale van de Intertoto Cup naar Feyenoord haalde. Na vier jaar Ajax werd de meest productieve van de broers Groot in 1963 voor 250.000 gulden verkocht aan de concurrent, die inmiddels ook in Europa faam verworven had nadat het in april pas in de halve finale van de Europa Cup was gestuit door Benfica, de winnaar van het jaar ervoor. Het wekte verbazing dat Ajax hem liet gaan, in aanmerking genomen dat hij in die jaren 152 keer had gescoord en een gouden koppel vormde met zijn broer. ‘We gingen bij Ajax perfect met elkaar om. Als je, zoals wij, vanuit de Zaanstreek als vreemde eenden in de bijt kwam, werd je goed opgevangen. Maar ik was toen een jaar of twintig en had natuurlijk al vele keren in het Nederlands jeugdelftal en het militair elftal gespeeld met Bennie Muller en Sjakie Swart. Van Feyenoord kwamen we daar ook jongens tegen, met name Hans Kraay, Coen Moulijn en Cor Veldhoen. In die tijd zaten er bij Ajax nog veel Amsterdammers en bij Feyenoord veel Rotterdammers, en dat gaf wel eens wat wrijving. Zo werden volgens die Rotterdammers de Amsterdammers in selectie-elftallen een beetje voorgetrokken. Dat zette kwaad bloed en gaf aanleiding om wat te stangen, soms zelfs wel heftig. “Feyenoorders hebben altijd wat,” zeiden wij als er iets gebeurde. Maar het was over en weer, en het kwam altijd weer goed. De sfeer bij Ajax en Feyenoord lag in wezen ook niet zo ver uit elkaar.’

Ook Henk Groot zelf had absoluut niet voorzien dat hij uitgerekend naar Feyenoord zou gaan. Maar hij had er wel aan meegewerkt. Hij had zich op de transferlijst laten zetten, uit onvrede met het feit dat Ajax twee jaar eerder een overgang naar het Italiaanse Lanerossi Vicenza had geblokkeerd. ‘Ik had daar enorm veel geld kunnen verdienen. Ik verdiende bij Ajax 10.000 gulden en kon daar 150.000 gulden verdienen en nog 100.000 gulden tekengeld krijgen. Daar had ik natuurlijk wel oren naar, dus ik vroeg raad aan Faas Wilkes, die ook in Italië had gespeeld. Die zei: “Henkie, je moet gaan.” Maar als ik ging, moest ik voor de rechter komen. Mijn contract was afgelopen, maar in die tijd kon je niet zomaar weg. Dan stapte de club naar de rechter. Toen ben ik maar gebleven en heb ik nog twee jaar bij Ajax gespeeld. Met de pest in mijn lijf, want ze gaven me er geen cent bij. En dat vond ik niet redelijk. Bij Ajax was iedereen gelijk, zeiden ze. Dat was niet zo, want ik wist dat ik meer verdiende dan een verdediger. Maar tegen het bestuur viel niet te praten. Dan zat ik als jongen uit de Zaanstreek van begin twintig tegenover vier heren met een bolhoedje op.’

In plaats van Groot haalde Vicenza Piet Kruiver van psv naar Italië. Een jaar later, in 1962, keerde die in Nederland terug, bij Feyenoord. En weer een jaar later zat Henk Groot daar dus ook. ‘Ajax was niet blij dat Feyenoord toehapte toen ik op de transferlijst stond. Dus vroegen ze een krankzinnig bedrag voor me: tweeëneenhalve ton. Maar Kieboom zei doodleuk: “Pak hem maar in en stuur hem maar op.” Dat hebben ze bij Ajax op hun brood gekregen, dat ze me naar de grootste concurrent hebben laten gaan.’

Met Feyenoord moest Henk Groot al in de vijfde wedstrijd van het seizoen 1963-1964, op 22 september, in Rotterdam aantreden tegen Ajax. ‘Het vreemdste was dat ik voor het

eerst tegen mijn broer speelde. We kwamen elkaar niet heel veel tegen, omdat we allebei in de voorhoede speelden. Maar als we een duel uitvochten, haalden we stevig door, hoewel we niet van die rauwdouwers waren als de Koemannetjes. Verder liepen die Ajacieden in het veld wel een beetje te zuigen, maar daarbij liet ik me ook niet onbetuigd, hoor.'

Groot was onder de indruk van de voetbalsfeer bij Feyenoord. 'Bij Feyenoord spelen was grandioos. De Kuip was natuurlijk een prachtig stadion. Met Ajax speelden we ook wel regelmatig in het Olympisch Stadion, maar in De Meer pasten hooguit 26.000 toeschouwers, en dan stonden ze nog op elkaars schouders.'

Maar het voetbal verliep in eerste instantie niet naar wens. 'Het was een moeilijke overgang. Ik voelde me niet happy in het elftal. Ik speelde vooral rechtsbinnen, maar ik had liever op links gespeeld. Maar ja, daar spéélden ook een paar jongens natuurlijk: Coentje en Fransie Bouwmeester (Henk Schouten was er niet meer), en dan Cor van der Gijp nog in de spits. Het was een bere-elftal, hoor, met ook nog Kraay, Kerkum, Pietje Romeijn en op doel Eddy PG, die er al een jaar of vijf was. Maar ik was iemand die niet zo snel veranderde van club of omgeving, dus ik moest acclimatiseren. Dat kostte een paar maanden. En ik heb ook van alles naar mijn hoofd gehad van supporters: dat ik maar weer terug op moest rotten naar die klote-teringjoden en weet ik wat. Zelfs door spelers werden wel eens opmerkingen tegen Eddy en mij gemaakt omdat we Amsterdammers waren. Bijvoorbeeld door Cor van der Gijp, die kon rake dingen zeggen. Maar uiteindelijk viel het best mee. Er wordt natuurlijk altijd wel geluld in de kleedkamer, er wordt ook wel eens wat gezegd, maar er wordt ook wel voor gezorgd dat het niet te gek wordt.'

Dat het bestuur van Feyenoord niet veel anders opereerde dan dat van Ajax, merkte Groot al snel. 'Toen ik er een half jaartje speelde, kwam Coentje Moulijn naar me toe en die vroeg: "Henkie, hoe zit dat nou met het geld, wat verdien jij nou eigenlijk?" Ik zeg: "25.000 gulden." Toen keek hij me ongelovig aan en vloekte. Want hij verdiende veel minder. 't Is wat, hè? Terwijl Coen het stadion al vol had gekregen als hij met een tafeltje op de middenstip was gaan zitten. Ook hem hadden ze dus jarenlang bedrogen. Hij naar het bestuur. Waarschijnlijk heeft hij daarna wel opslag gekregen.'

Het verhaal van bestuurderszijde was anders. Zo vertelde Henk Timman, penningmeester van Ajax van 1964 tot 1977, in 2006: 'Toen wij als bestuur begonnen, hadden we te maken met spelers die semi-professionals waren en net de omslag maakten naar het full-professionalisme. In die tijd werden de spelerssalarissen nog voorgeschreven door de KNVB en bedroegen ze maximaal 8.000 gulden per jaar. Er is een hele rel ontstaan toen voorzitter Cor Kieboom Coen Moulijn een contract van 20.000 gulden voorlegde en daarmee de consequente lijn van de bond doorbrak. Toen hij daarop werd aangesproken, sprak hij de historische woorden: "Waar staat geschreven dat ik consequent moet zijn?" Vanaf dat moment gingen ook andere spelers hogere salariseisen stellen.'

Het tweede jaar van Groot bij Feyenoord ging het lopen. Feyenoord werd kampioen, won

de KNVB-beker én heerste in de thuiswedstrijd tegen Ajax, nota bene de eerste klassieker van de dan 17-jarige Johan Cruyff, op 29 november 1964. Groot benutte bij de stand 2-2 een penalty en gaf twee assists, maar met vijf goals was het de wedstrijd van de 19-jarige Hans Venneker, die pas de week ervoor gedebuteerd had. ‘Het werd een regelrechte slachtpartij: 9-4,’ aldus Groot. ‘Ik durfde amper nog te juichen. Alsof je in eigen vlees snijdt.’

Het verweer van Ajax achteraf was dat keeper Bertus Hoogerman per abuis de contactlenzen van zijn vrouw in had gehad in plaats van die waarmee hij in 1962 volgens Herman Kuiphof nog ‘zeer goed’ had kunnen spelen. Maar in feite blunderde hij maar één keer echt, toen hij op slag van rust een slap kopballetje van Venneker door zijn handen liet glippen, waardoor Feyenoord op 5-2 kwam.

Opvallend was vooral dat de aanvalslinies van beide teams ‘onbekommerd en vaak zelfs ongehinderd langs en door de verdedigingen liepen’, aldus een verslaggever van *Het Parool*. ‘Een zwartkijker zal zeggen dat de achterhoede van Ajax nog zwakker was dan die van Feijenoord, een zonzoecker zal stellen dat de Rotterdamse voorhoede beter speelde dan de Amsterdamse. Gelijk hebben zij allebei. De Ajacieden Suurbier, Ruiter en Schaaphok waren beneden peil. Maar Moulijn schitterde, Bouwmeester overtrof hem nog, niet alleen als schutter, maar ook als schepper van kansen en Hans Venneker, invaller voor Bergholtz, heeft de hoofdrol, die hem onverwacht was toegevallen, gespeeld met de flair van een nieuweling die plotseling een grote kans krijgt. (...) In het centrum, dicht bij de ongrijpbare linkervleugel Moulijn-Bouwmeester en gewoonlijk ongedekt door de te vaak afwezige stopper Schaaphok, heeft Venneker zich kunnen uitleven. Hij deed het niet alleen door op de goede plek te zijn als er weer eens een gat in de verdediging van Ajax was gevallen, hij deed het ook met knappe dribbels en verrukkelijke passes, waardoor hij het rendement van het kleine tweetal op links tot maximale hoogte opvoerde.’

Het verschil tussen de ploegen werd in een ander krantenartikel nog uitvergroot. ‘Het is niet zozeer deze korfbaluitslag, die de voetballiefhebber aan het denken zal hebben gezet als wel de haast schokkende superioriteit, waarmee Feijenoord gisteren afrekende met Ajax, dat voor ons toch nog altijd een technisch zeer bekwame formatie is. Feijenoord heeft gisteren zijn legioen en heel Nederland laten weten, waar het dit seizoen zijn zinnen op heeft gezet: het landskampioenschap 1965. En het moet ons van het hart dat de “golden boys” hun kandidatuur op een wel heel overtuigende wijze hebben gesteld. Feijenoord heeft tegen Ajax, dat naast de Rotterdamse ploeg één van de weinige clubs in de eredivisie is, die werkelijk – kunnen – voetballen, al zijn indrukwekkende talenten geëtaleerd. Het toonde over een elftal te kunnen beschikken, dat werkelijk alles kan. Een elftal, dat niet per se hoeft te bestaan uit louter duur gekochte en duur betaalde krachten. Feijenoord speelde gisteren immers zonder Bergholtz, zonder Kreyermaat en zonder Kruiver, die al na twintig minuten spelen geblesseerd het veld moest verlaten. Voor deze drie cracks stonden drie jeugdige spelers (Venneker, Vrouwdeunt en v.d. Vall) in de plaats, die stuk voor stuk hun plaats ten volle waard waren. Van deze drie nieuwe sterren is Venneker ongetwijfeld de meest schitterende. Hij is een allround speler, die haast geen zwakke punten kent. Een

middenvoor van pure klasse, daar laten vijf (!) voltreffers, die hij op zijn naam bracht, geen twijfel over bestaan. (...) Toch was Venneker met zijn geweldige produktie niet Feijenoords grootste man. Dat was Frans Bouwmeester, die gisteren een waarlijk adembenemende rol speelde. Zo subtiel voerde deze kleine linksbinnen zijn acties uit, zo glaszuiver waren zijn passes en zo striemend hard zijn schoten, dat hij zonder meer de beste man van het veld genoemd mag worden.'

Over Henk Groot werd naar aanleiding van deze wedstrijd niet veel meer gezegd dan dat hij 'na rust op het middenveld prima opbouwend werk verrichtte'. Maar in twee seizoenen maakte Groot 33 competitiedoelpunten, waarna Ajax moeite begon te doen om hem weer terug te halen. Ajax beleefde namelijk het slechtste seizoen ooit in het betaalde voetbal. Het eindigde, mede dankzij een gelijkspel in de thuiswedstrijd tegen Feyenoord in april, met doelpunten van Groot en Swart, maar drie punten boven de degradatiestreep, als vierde van onderen op een dertiende plaats. 'Dat kon natuurlijk niet. Dat werd heibel. Inmiddels was ook het bestuur weggegaan en was Jaap van Praag als voorzitter in de plaats van Melchers gekomen. Dat was een hele andere man, die zich omringde met invloedrijke mensen als Caransa en de gebroeders Van der Meijden. Zij haalden eind januari 1965 Rinus Michels als trainer en die wilde alleen komen als er in twee spelers werd geïnvesteerd: "Een andere keeper en je mot Groot terughalen. Die heb ik nodig voor de jonkies." Toen begonnen de bezoeken uit Amsterdam op gang te komen: "Wil je niet terugkomen? Mogen we gaan onderhandelen?"'

Dat mocht, want helemaal gelukkig was Groot in Rotterdam toch niet. 'Wat het voetbal betreft voelde ik me daar perfect op mijn gemak, maar niet wat het leven betreft. Het was niet te vergelijken met hoe het tegenwoordig is. Kinderen van tien jaar zitten nu bij wijze van spreken een stad verderop op school. Maar toen niet. Ik had natuurlijk vijfentwintig jaar in Amsterdam en omgeving geleefd en was daarna helemaal naar Rotterdam verkast. Ik miste in wezen niet de jongens van Ajax, maar ik wilde wel weer terug naar De Zaan. En mijn vrouw wilde ook wel terug, zodat de kinderen in onze oude omgeving naar school konden. Dat kon allemaal definitief goed geregeld worden.'

Maar Feyenoord wilde zijn topschutter niet kwijt en vroeg 375.000 gulden. 'Manager Guus Brox bezwoer me dat ze maar 250.000 gulden wilden hebben, het bedrag waar ze me ook voor hadden gekocht. Maar ik had natuurlijk al met Jaap van Praag zitten praten, dus ik zeg: "Meneer Brox, dat is niet waar, ik weet beter." Hij zegt: "Henkie, echt niet, zo waar als ik hier zit." Toen wist ik dat het overal hetzelfde was. Het waren allemaal leugenaars. Ik zeg: "Dan moet u het zelf weten." Hij dacht natuurlijk dat Ajax dat bedrag nooit zou betalen. Dat was een geld, hoor, in die tijd. Maar ik belde Jaap van Praag en die heeft het meteen rondgemaakt. Dus toen was ik weer Ajacied.'

Het verhaal gaat dat Van Praag, om het verlies draaglijk te maken, Cor Kieboom heeft gebeld en met een imitatie van diens dictie heeft gezegd: 'Pak hem maar in en stuur hem maar op.'

Zo werden er onderling vaker plaagstootjes uitgedeeld door bestuurders van beide

clubs. Ajax' voormalige penningmeester Timman herinnerde zich er in 2006 nog een rondom de transfer van Jan Mulder, die ook door Feyenoord werd begeerd, van Anderlecht naar Ajax in 1972. Bij Timman thuis was, in aanwezigheid van voorzitter Jaap van Praag en het echtpaar Mulder, het contract ondertekend. 'Vervolgens pakte Jaap van Praag de telefoon en belde hij Guus Brox, de manager van Feyenoord. Hij stelde zich voor als journalist van de *Gazet van Antwerpen* en vroeg of al bekend was waar Jan Mulder nou naartoe zou gaan. Daarop beweerde Brox dat, als alles clean gespeeld zou worden, Mulder zeker naar Feyenoord zou komen. Wij luisterden allemaal mee en lagen dubbel van het lachen.'

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
1960-61 28-08-60	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 9-5 <i>De Kuip</i>	1. Feyenoord	53	EC I: <i>Ajax 1e ronde</i>
05-02-61	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 0-1 <i>De Meer</i>	2. Ajax 3. VVV <i>Beker: Ajax</i>	51 42	
1961-62 15-10-61	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-3 <i>De Meer</i>	1. Feyenoord	50	EC I: Feyenoord 2e ronde
18-03-62	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-2 <i>De Kuip</i>	2. PSV 3. Blauw-Wit 4. Ajax	49 41 39	EC II: Ajax 2e ronde
26-04-62	Intertoto finale	Ajax-Feyenoord 4-2 <i>Olympisch Stadion</i>	<i>Beker: Sparta</i>		Intertoto Cup: Ajax winnaar
1962-63 02-09-62	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	1. PSV	42	EC I: Feyenoord halve fin.
24-03-63	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-3 <i>De Meer</i>	2. Ajax 3. Sparta 4. Feyenoord <i>Beker: Willem II</i>	39 39 37	EC II: Sparta 1e ronde
1963-64 22-09-63	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	1. DWS	43	EC I: PSV kwartfinale
16-02-64	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 <i>De Meer</i>	2. PSV 3. SC Enschede 4. Feyenoord 5. Ajax <i>Beker: Fortuna '54</i>	41 39 37 34	EC II: Willem II 1e ronde
1964-65 29-11-64	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 9-4 <i>De Kuip</i>	1. Feyenoord	45	EC I: DWS kwartfinale
19-04-65	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 <i>Olympisch Stadion</i>	2. DWS 3. ADO 13. Ajax <i>Beker: Feyenoord</i>	40 33 26	EC II: Fortuna '54 1e ronde

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in de eredivisie van 1960-61 t/m 1964-65

ZEVEN

Nog een overloper (1965-1970)

Nederlandse sportsuccessen werden verzorgd door de schaatsers Ard en Keessie, Tourwinnaar Jan Jansen en... de voetballers van Feyenoord en Ajax. Hoewel vaak eigenaars van een sigarenzaak, waren zij inmiddels feitelijk full-professionals. Vanaf 1965 tot 1975 verdeelden beide clubs alle kampioenschappen en ze deden ook in de Europa Cup van zich spreken. Beide brachten ze het fameuze Real Madrid serieus in de problemen, Feyenoord met een overwinning in Rotterdam in september 1965 en Ajax door in oktober 1967 zelfs een verlenging in Madrid af te dwingen. Het eerste aansprekende succes was de opzienbarende overwinning van Ajax op Liverpool in de mistwedstrijd van 7 december 1966. Voorlopige hoogtepunten vormden het bereiken van de finale van de Europa Cup i in 1969 door Ajax en het winnen van die finale in 1970 door Feyenoord. Zelfbewuste, Nederlandse voetballers, ondersteund door geroutineerde buitenlandse profs als Velibor Vasović, Ove Kindvall en Franz Hasil die in Nederland hun kwaliteiten te gelde konden maken, waren ineens de beste van Europa. Alleen het Nederlands elftal bleef achter in het succes. De animo om daarvoor uit te komen nam af doordat de spelers niet goed verzekerd waren en geschorst werden voor wedstrijden van hun club wanneer ze in een interland uit het veld gestuurd waren. De status van voetballers groeide, zoals bij uitstek bleek uit de media-aandacht voor het sprookjeshuwelijk van Johan Crujff met Danny Coster op 2 december 1968.

Na zijn terugkeer bij Ajax kwam Henk Groot op het middenveld te spelen, achter de aanval. In het nieuwe 4-2-4-systeem was de voorhoede met Piet Keizer, Sjaak Swart, Klaas Nuninga en Johan Crujff namelijk volledig bezet. 'Ik zal nooit vergeten dat er vlak voor mijn transfer een Feyenoorder die een goeie kennis van me was geworden naar me toekwam, die zei: "Henkie, ik zie het somber voor je in op de middenvoorplaats, want er loopt bij Ajax nou eentje..." Dat was Johan. Ik zeg: "Ik weet er alles van." Ik begreep ook dat het moeilijk zou worden. Met Johan was er nieuw elan in de ploeg gekomen. Maar het werd voor mij voortreffelijk opgelost.

Het mooie was, het middenveld was eigenlijk echt mijn plek. Ik heb natuurlijk nooit puur spits gespeeld. Zelfs niet in het schoolelftal. Toen hadden ze me wel in de spits gedouwd, maar ik voelde me nooit een zuivere spits. Mijn broer Cees, dat was een echte spits. En Willem Bleyenbergh. Maar ik voelde me veel lekkerder op het middenveld. En ik bleek het daar ook aardig te kunnen. Want ik maakte ook nog de nodige goals vanuit die positie. Dat zit in je, denk ik, doelpunten maken. Raar is dat, hè? Je hebt mensen die kunnen de bal er niet in krijgen. Die hebben angst om te falen. Je ziet het veel als een speler op de keeper afgaat. Dan wordt ie steeds banger, gaat ie steeds langzamer lopen, bij wijze van spreken. Hij loopt steeds meer te denken van: "Wat moet ik nou doen? Moet ik links of rechts?" Maar ik had dat niet. Ik deed het en dan was het gebeurd. Een meter of dertig er naartoe en dan zorgen dat je zo snel mogelijk recht voor hem komt, want dan heb

je twee kanten, en dan maar afwachten wat hij doet. Het denken moet gelijk gaan met het doen. Als je denkt en je doet het een halve seconde later, dan gaat het mis. Ik deed intuïtief wat er moest gebeuren.'

Direct was Ajax, na drie kampioenschappen van Feyenoord in de vijf voorgaande jaren, terug aan de top. Het werd in 1966 met zeven punten voorsprong op Feyenoord kampioen. De inbreng van Groot was overigens beperkt, omdat hij na de wedstrijd tegen Willem II op 12 december de rest van het seizoen niet meer kon spelen en dus ook beide wedstrijden tegen Feyenoord miste. 'Ik raakte geblesseerd. Ik hakte een bal voor mijn andere been langs en toen schoot het in mijn lies. En dan zie je hoe snel het kan gaan. Hoe gauw je vergeten bent. Op de dag dat het eerste kampioen werd, in Enschede bij Twente, speelde ik na mijn herstel met het tweede een wedstrijd in De Meer. Ik denk: daar sta ik nou. Ik heb me aangekleed en ben naar huis gegaan. Ik had geen enkele behoefte om naar het feest te gaan. Dat kwam hard aan.'

Met Groot weer in de gelederen werd Ajax in 1967 opnieuw kampioen, ditmaal met vijf punten voorsprong op Feyenoord. Vooral in de wedstrijd in De Meer, op 13 november 1966, toonde Ajax zijn overmacht, met een 5-0-overwinning als resultaat. Op het middenveld wonnen Henk Groot en Bennie Muller het van Piet Fransen en Wim Jansen, waardoor Feyenoord voortdurend in het defensief werd gedrongen en na rust in tien minuten tijd van 1-0 op een 4-0-achterstand kwam. Ajax won tevens de KNVB-beker en schakelde op 2 april 1967 zelf Feyenoord uit door met 3-1 te winnen in het Olympisch Stadion.

Inmiddels hadden de eerste buitenlandse spelers hun entree gemaakt in de Nederlandse competitie. Omdat de Italiaanse en Spaanse grenzen voor voetballers gesloten waren en Engelse clubs buitenlandse voetballers overbodig achtten, bleek de Nederlandse profcompetitie aantrekkelijk voor spelers uit met name Scandinavische landen en Midden-Europa. In 1965 had Feyenoord de Zweedse topspits Harry Bild gecontracteerd en hij kreeg in 1966 gezelschap van zijn landgenoot Ove Kindvall. Bild vertrok weer toen Feyenoord in 1968 de Joegoslavische aanvaller Paja Samardžić overnam van FC Twente, in ruil voor het talent Kick van der Vall plus nog een half miljoen gulden. Ajax nam in 1966 centrale verdediger Velibor Vasović uit Joegoslavië over van Europacupfinalist Partizan Belgrado.

Ook de concurrentiestrijd om het aantrekken van talentvolle Nederlandse spelers werd vanaf halverwege de jaren zestig steeds groter en de prijzen die werden betaald stegen navenant. Oud-Feyenoordspeler Gerard Kerkum: 'In 1966 heb ik als commissaris betaald voetbal Rinus Israël weggehaald bij DWS en twee jaar later Theo Laseroms, met tussenkomst van de rechtbank na zijn korte Amerikaanse avontuur, bij Sparta. Voor verdediger Israël moest 450.000 gulden worden betaald. Maar in ruil kreeg ik voor Piet Kruiver van DWS 275.000 gulden, dus effectief kostte hij me maar 175.000 gulden. Toen hadden we wel een paar beren achterin staan. Laseroms kon in Amsterdam tegen Ajax een

keer eigenlijk niet spelen vanwege een blessure, maar “De Tank” die ging, hoor, met een pijnstillertje.’

Het zorgde ervoor dat Ajax en Feyenoord zich beide ontwikkelden tot ploegen die zich konden meten met de Europese topclubs. In september 1965 wist Feyenoord in het Europacuptoernooi al de thuiswedstrijd tegen Real Madrid te winnen, ondanks het harde spel van de Spanjaarden ten opzichte van met name Coen Moulijn, maar werd het in de return nog met 5-0 weggespeeld. Maar in december 1966 deklasseerde Ajax Liverpool met 5-1 in de mist van het Olympisch Stadion, deels als gevolg van het feit dat manager Bill Shankly vanwege mist in Engeland drie weken eerder verhinderd was geweest om getuige te zijn van de 5-0-overwinning van Ajax op Feyenoord. En in oktober 1967 wist Real Madrid Ajax pas uit te schakelen na een verlenging in Madrid, waarin Crujff nog een ideale mogelijkheid had gemist om Ajax op voorsprong te zetten.

Tweënhalf week voor het eerste duel van Ajax met Real troffen Feyenoord en Ajax elkaar in Rotterdam. En voor het eerst na bijna drie jaar won Feyenoord weer eens. Het enige doelpunt kwam na bijna een kwartier in de tweede helft van rechtsbuiten Ruud Geels, die een jaar eerder als groot talent van Telstar naar Rotterdam was getransfereerd. Hij scoorde op een manier die later typerend voor hem zou worden, zij het dan niet meer bij Feyenoord, maar bij vele andere clubs, waaronder... Ajax: met een snoekduik, ditmaal uit een vrije trap van Moulijn.

Het betekende dat Feyenoord loskwam van Ajax. Bijna halverwege de competitie was Feyenoord nog altijd ongeslagen en had het zelfs vijf verliespunten minder dan Ajax. Maar toen op 21 januari 1968 Ajax-Feyenoord op het programma stond, bedroeg die voorsprong nog maar twee punten. Het zou dus een wedstrijd van belang worden, waarin Ajax langszij zou kunnen komen maar Feyenoord bij winst haast onbereikbaar zou worden. Maar 's ochtends was vooral de vraag of er wel kon worden gespeeld, want de mist in het westen van Nederland, en dus ook in het Olympisch Stadion, deed denken aan die van ruim een jaar eerder tijdens Ajax-Liverpool.

's Middags om één uur constateerde scheidsrechter Jef Dorpmans dat hij vanaf de middenstip niet de beide doelen goed kon zien. Maar om kwart voor twee zag het er iets beter uit, zodat hij, zij het met een kwartier vertraging, om kwart over twee toch liet aftrappen. En daarna ging het snel. Na vijf minuten moest de bruine bal vervangen worden door een witte, om hem nog te kunnen volgen. Na zeven minuten zag Ajax-keeper Gert Bals de bal, die van afstand van de voet van Paja Samardžić vertrok, zo laat dat hij hem alleen maar licht kon aanraken maar niet uit het doel kon houden. Tijdens het kwartier daarna moest Eddy Pieters Graafland aan de andere kant hulp krijgen van verdedigers om ballen te keren die plotseling op het doel afkwamen. En na 26 minuten maakte Sjaak Swart toch gelijk uit een voorzet, waarvan niet vastgesteld kon worden wie hem gegeven had. Na 29 minuten vond Dorpmans dat het te gek werd en staakte hij de wedstrijd.

De KNVB besloot dat de wedstrijd volledig overgespeeld zou moeten worden. Beide

partijen konden daarmee leven, omdat met die 1-1-stand niemand benadeeld werd. Maar verschil van mening bestond er wel over de datum. Ajax wilde nog diezelfde week op een avond spelen om de competitie snel weer de maximale spanning te geven. Feyenoord wilde uitstel tot er een zondag beschikbaar was, zodat het de voorsprong op de ranglijst voorlopig zou behouden.

Feyenoord kreeg zijn zin: het werd zondag 10 maart, anderhalve maand later, met daarna nog maar acht wedstrijden te gaan. En... in de tussentijd was de voorsprong van Feyenoord zelfs weer opgelopen tot vier punten. Winst voor Feyenoord zou zonder twijfel de beslissing in de competitie betekenen. Een gelijkspel trouwens ook. En winst voor Ajax zou geen enkele garantie bieden dat de resterende twee punten verschil nog overbrugd zouden kunnen worden. Het bracht de Twee Kleintjes Pils ertoe om een plaatje uit te brengen met de titel 'Niks meer aan te doen... Feyenoord kampioen'.

De wedstrijd leefde dermate dat vooraf door *Het Parool* uit beide kampen drie spelersvrouwen werden geïnterviewd om hun prognose te horen. De Feyenoord-vrouwen uitten zich relatief voorzichtig en maakten zich vooral zorgen over blessures en vorm van hun mannen. 'Eddy heeft nog steeds last van zijn schouder,' liet Teddy Pieters Graafland noteren. 'Hij praat er niet veel over, maar ik weet zeker dat hij nog veel hinder ondervindt van zijn blessure.'

Lia Kraay bekende 'dat Hans deze week niet zo heel erg op z'n gemak is geweest. "Nee, hij heeft geen last van zenuwen, maar het zit 'm niet lekker dat-ie zondag tegen Telstar niet best heeft gespeeld. Hans heeft na zijn blessure nog te weinig kunnen trainen." (...) De echtgenote van Feijenoords aanvoerder maakt er geen geheim van dat zij – wat de uitslag betreft – niet zo heel erg optimistisch is, maar zij put hoop uit de bewering van haar man dat Feijenoord een goede kans heeft.'

En ook Sylvia Kindvall, de 'blonde en charmante echtgenote van Feijenoords in het begin van de competitie zo koelbloedige middenvoor', hield de moed erin. Zij zei 'onomwonden: "Ove zal tegen Ajax weer gaan scoren."'

De Ajax-dames toonden zich een stuk brutaler, ondanks het gelijkspel van Ajax bij FC Twente de zondag ervoor, en ze schroomden niet de geluksfactor ter sprake te brengen. 'De beslissing kan vallen en Ajax heeft een kans, een hele goede zelfs,' sprak Jo Bals. 'Tegen Twente is, naar wat ik er van Gert van hoorde, ook goed gespeeld. Alleen zijn er te veel kansen gemist. Het zit een beetje tegen de laatste tijd. Feijenoord speelt ook niet zo geweldig, maar wint wel steeds. Het heeft gewoon het geluk wat Ajax niet heeft. Destijds bij die mistwedstrijd vond ik Ajax sterker en wie weet komt zondag de grote ommekeer. (...) Vier punten achterstand in negen wedstrijden is in te halen. Gebeurt het niet dan is het geen schande. Als je goed geweest bent, zoals Ajax, denkt men vaak dat je goed blijft. Dat is veel te moeilijk, vooral bij voetbal wat een teamsport is.'

Andrea Swart was nog zelfverzekerder, maar kon ook haar verongelijkheid niet onderdrukken. 'Voor haar staat het vast dat Ajax toch weer (dus voor de derde maal) kampioen wordt. "U gelooft me niet, hè," lacht ze en verduidelijkt: "Ajax heeft tot nu toe

pech gehad, in ieder geval niet het geluk van Feijenoord dat iedere club nodig heeft om kampioen te worden. Als die scheidsrechter bijvoorbeeld bij Twente dat tweede doelpunt had goedgekeurd (Sjaak: “Die bal was zowat een meter achter de lijn”) was het met Twente gebeurd. Maar let op: zondag keert het geluk. Ajax wint met 3-1 en wordt kampioen.” Waarom? “Omdat Feijenoord een moeilijker uitprogramma heeft. Maar ja, dat zeggen we al een paar weken en Ajax speelt uit vaak gelijk. Toch is Ajax volgens mij beter dan Feijenoord, wel niet zo goed als vorig jaar, maar toch sterker. Zoals in die mistwedstrijd. Misschien was het maar voor één keer, maar Ajax was beter.” ’

Om er ten slotte van te getuigen ook het politieke spel er omheen te doorzien: ‘Ajax had de afspraak met Feijenoord, om bij afgelasting dinsdags of woensdags daarna over te spelen, op papier moeten laten zetten. Dat Feijenoord na dat half uur spelen bang was voor Ajax, blijkt wel, al vind ik dat Feijenoord aan de andere kant wel gelijk heeft gehad met zo’n beslissing te nemen.’

Daarmee vergeleken was het ‘zuinige’ commentaar van Maja Suurbier, ‘sinds drie maanden de hippe wederhelft van achterspeler Wim’, ontwapenend. ‘Als je haar vraagt, wie wint er, zegt ze: “Ajax”. Waarom? “Dat voel ik aan. Hoe, dat is mijn geheim. (...) En die vier punten halen ze ook nog wel in. Is ’t vandaag niet dan morgen wel.” ’

Discussie gesloten. Maar ongetwijfeld de ogen van vele mannen geopend door de beschrijving van haar voorkomen (‘een eind boven haar met lange, witte kousen bedekte benen, begint (of eindigt) een lederen minijurk’) en haar belofte zondag in specifiek gezelschap in het stadion aanwezig te zijn: ‘Niet tussen de andere echtgenotes/verloofden van spelers, maar met haar vriendin (nu het meisje van Cruijffie) ergens tussen het publiek. “Ik hoef niet te laten merken dat ik de vrouw van een voetballer ben,” zegt ze.’

‘De lang verbeide krachtmeting tussen Ajax en Feijenoord’ werd volgens Rien Bal van *Het Parool* uiteindelijk ‘geen grootse wedstrijd, maar (was) door vlagen van kwaliteitsvoetbal en voortdurende spanning toch wel boven de middelmaat’ verheven. Ajax was inderdaad de bovenliggende partij. ‘De landskampioenen hadden zeker tweederde van de speeltijd een duidelijk overwicht. Ajax was individueel sneller, het speelde energiever en goede combinaties kwamen daardoor gemakkelijker uit de voeten.’

Ook volgens Martin Bremer in *De Telegraaf* had Ajax, ‘althans in deze wedstrijd, bewezen toch duidelijk de meerdere van de Rotterdammers te zijn’. Maar ‘het was vooral in de eerste helft een boeiende, spectaculaire strijd, waarin duidelijk de beste twee Nederlandse clubelftallen elkaar bestreden. (...) Feijenoord kroop, ondanks zijn vier punten voorsprong waarmee het startte, niet in zijn schulp, nam geen afwachtende houding aan, waardoor het Ajax belette zonder tegenstand het ritme, het tempo van de wedstrijd te bepalen. Dat Feijenoords verdediging desondanks reeds spoedig na de aanvang onder zware druk kwam te staan, lag gewoon aan het feit dat Ajax beter was en dat de meestal verdedigende Muller en de veelal aanvallende Groot op het middenveld grotere krachten waren dan Haak en Jansen, hoe enorm veel werk deze laatste daar ook verrichtte. Daardoor ook kon Ajax het tempo toch steeds meer bepalen en dat tempo lag,

zeker in deze eerste helft, hoog. Dat Ajax desondanks geen succes kon boeken, lag eensdeels aan het zeer goede werk van Pieters Graafland, anderdeels aan het weer niet benutten van elke scoringskans, die zich voordeed.’

Zelfs Ben de Graaf was in *de Volkskrant* enthousiast, in ieder geval over de bevlogenheid van Ajax. ‘De verbetering, die zo typerend is voor Engelse League-spelers, was gisteren het belangrijkste wapen van de Ajax-ploeg. Trainer Michels zou wensen dat hij iedere week over zo’n met wilskracht en energie geladen equipe kon beschikken, waarvoor elk privéduel met een Feijenoorder een prestigieslag betekende. De tomeloze ijver, die vooral het spel van de kleine terriër Muller – misschien wel de eierzuchtigste van allen – kenmerkte, bleek een groot deel van de Feijenoordploeg vreemd. De Rotterdamse aanval, op die van Ajax na toch de schotvaardigste in de eredivisie, moet zich verloren hebben gevoeld in het soms chaotische gevecht om de bal, dat zich bijna voortdurend in de omgeving van Feijenoords strafschoopgebied afspeelde. De lichtgewichtten Moulijn, Samardžić en Kindvall waren niet veel meer dan secondanten bij deze heftige botsing, die hun zwetende makers uit de verdediging bijna overleefden.’

Frappant is dat de beslissende rol bleek weggelegd voor de meest bescheiden Ajacied van allemaal, naar eigen zeggen ‘een beetje een eenlingetje’ en ‘een lulletje lampekatoen’, maar door Rinus Michels gewaardeerd als ‘de ideale supersub’ die ‘na een belangrijke goal weer even “top of the bill” was’: Ruud Suurendonk. Hij viel direct na de rust in voor de aan het hoofd gewond geraakte Piet Keizer, terwijl bij Feyenoord Thijs Libregts de geblesseerde Rinus Israël moest vervangen. En hij maakte het enige doelpunt.

‘Ajax ging opnieuw massaal naar voren en in de 22ste minuut werd een overtreding van Romeyn tegen Crujff vlak voor de eretribune de inleiding tot het beslissende doelpunt,’ aldus Rien Bal in *Het Parool*. ‘Muller nam de vrije trap op kniehoogte. De bal kwam via Crujff in de op een lijn staande verdedigingslinie terecht, werd gemist en sprong naar Suurendonk. Ditmaal liet de invaller voor Keizer de Rotterdamse doelman met een beheerst schot kansloos: 1-0.’

Verbazing over het verdedigende handelen van Feyenoord bij het doelpunt uitte Martin Bremer in *De Telegraaf*. ‘Op onbegrijpelijke wijze traptten verschillende Feijenoord-verdedigers over de bal heen en plotseling stond Suurendonk met de bal voor de voeten alleen voor Pieters Graafland en dat betekende 1-0 voor Ajax.’

Ben de Graaf stelde daar in *de Volkskrant* eveneens vragen bij. ‘Was het vermoeidheid, die de wakkere Feijenoord-defensie tenslotte (...) fataal werd? Of zou de treffer van Suurendonk, de invaller die in het hart van de “muur” zo maar kon scoren, niet tot stand zijn gekomen als Israël, de veldheer van de eerste helft, op zijn post had kunnen blijven? Veel Rotterdammers zullen zich nooit meer uit het hoofd laten praten dat de liesblessure van Israël, de steeds terugkerende kwaal die hem ook nu weer in de rust deed uitvallen, Ajax de 1-0-overwinning heeft gebracht. Deze hardnekkigen kunnen wijzen op de rustige, methodische wijze waarop Israël, vakkundig maar onopvallend bijgestaan door Kraay, in die belangrijke eerste helft Ajax slechts één “rijpe” kans had toegestaan. De bal, die Crujff,

de grote individualist, in de vijftiende minuut met meesterlijke precisie naar Groot terugtrok, had moeten “zitten”. Maar de resterende tijd bleef Feijenoord, dat zich als een egel opvouwde en ondanks de loomheid van zijn aanvallers niet uit balans leek te brengen, vrijwel onbedreigd.’

Hans Kraay liet de antwoorden in *Het Parool* optekenen. ‘Het doelpunt van Ajax ontstond nota bene door een fout, een mislukte trap van Bennie Muller. Hij wilde de bal hoog in het strafschopgebied plaatsen, maar hij raakte hem verkeerd en daardoor werden wij verrast. De bal ging tussen Haak en mij door en toen sprong-ie, geloof ik, van Cruyff voor de voeten van Suurendonk.’

Rinus Israël onderstreepte de visie van Kraay en had zijn vertrouwen in de ploeg volledig behouden. ‘Ajax mag dan vanmiddag wat sterker zijn geweest, het heeft op een gelukkige manier gewonnen. Na een half uur stond het voor mij vast, dat het 0-0 zou blijven. Ajax had toen de hoop al opgegeven dat het een doelpunt zou maken. (...) En toch worden we kampioen. De voorsprong van twee punten geven we niet meer uit handen.’

Opvallend was nog dat de volgens Ben de Graaf ‘prachtig spelende’ Theo van Duivenbode, door Rien Bal ‘een knap ingrijpende verdediger’ genoemd, ‘waartegen Geels betrekkelijk weinig kon uitrichten’, een blessure bleek te hebben opgelopen, waarover Ajax-clubarts Rolink in *Het Parool* zei: ‘Hij heeft een vuistgrote scheur in zijn enkelband. Er moeten nog foto’s worden genomen, maar zoals ik het nu zie, zal hij zeker enkele weken zijn uitgeschakeld.’

Einde seizoen dus voor Van Duivenbode. En einde seizoen ook min of meer voor Feyenoord. Een week later verloor het in Utrecht met 2-0 van DOS en was van de voorsprong niets meer over. De week daarna bleef het op 0-0 steken bij GVAV in Groningen. En op de slotdag van de competitie verloor het in Eindhoven nog met 1-0 van PSV, terwijl Ajax sinds de onderlinge strijd op 10 maart alles had gewonnen. Ajax eindigde het seizoen dus zelfs nog met drie punten voorsprong op Feyenoord. Waarna de Amsterdamse zanger Fred Wiegman ook muzikaal orde op zaken stelde met het plaatje ‘Feyenoord krijgt een zoen, Ajax kampioen’.

Het kwam helemaal goed met Van Duivenbode. Alleen niet bij Ajax. Dat wil zeggen, hij had nog wel een goed Europacupseizoen met Ajax, dat na heroïsche wedstrijden tegen Benfica en Spartak Trnava pas in de finale door AC Milan werd gestuit. Maar in de competitie 1968-1969 moest Ajax het afleggen tegen Feyenoord, dat Ajax in het Olympisch Stadion ook nog eens uit het bekertoernooi kegelde. En in die Europacupfinale werd Van Duivenbode door Michels schuldig geacht aan het derde doelpunt van Milan, doordat hij Sormani te afwachtend verdedigde. Waaruit volgens Michels bleek dat met Van Duivenbode in de ploeg de laatste stap naar de Europese top niet gezet zou kunnen worden. Dus mocht hij vertrekken, net als Inge Danielsson en Klaas Nuninga, terwijl ook Bennie Muller en Tonnie Pronk nauwelijks nog aan spelen

zouden toekomen en Henk Groot zijn carrière vanwege een knieblesure moest beëindigen.

Van Duivenbode trok zijn conclusies en ging in op de interesse van... Feyenoord, de kersverse kampioen, waar de nieuwe coach Ernst Happel wel vertrouwen in hem had. Op 2 november 1969, de elfde wedstrijddag van het seizoen, wachtte zijn eerste confrontatie met Ajax in Rotterdam. Beide clubs waren nog ongeslagen; Feyenoord had negentien punten, Ajax twintig. In totaal hadden de clubs sinds de invoering van het betaald voetbal inmiddels in competitieverband, inclusief de beslissingswedstrijd van 1960, 27 onderlinge duels gespeeld en daaruit beide 27 punten behaald. Ook in historisch perspectief waren de clubs dus aan elkaar gewaagd.

In *Het Parool* werd vooraf de Oostenrijker Franz Hasil aan het woord gelaten, een andere aanwinst van Feyenoord, die na een moeizame start op stoom begon te komen en hoog opgaf over de Nederlandse speelstijl. 'In Duitsland zijn de premies twee maal zo hoog als in Nederland, maar toch speel ik liever hier. Je hebt hier veel meer vrijheid en dat komt het spel ten goede. (...) Je moet bij Feyenoord wel de longen van een paard hebben. Dat op- en neergaan kost enorm veel energie. In het begin heeft het me allemaal veel moeite gekost. Maar nu gaat het wat gemakkelijker.'

Ook was er aandacht voor Van Duivenbodes vervanger bij Ajax. 'Het wordt het eerste grote topduel voor de jongste speler van Ajax I. Ruud Krol, hoewel velen ongelovig de schouders zullen ophalen als ze dit vernemen. 1 meter 82 lang en 78 kilo? En dan de jongste? Inderdaad, Ruud Krol is met zijn 20 jaar (sinds maart) de benjamin van Ajax. Maar wel een die zich in de kortste keren heeft "ingeleefd" in het elftal. Krol: "In het begin letten ze op je, je bent nieuw. Nu is het gewoon, ze verwachten niks anders meer van je.'"

Krol, het jaar ervoor 'ausputzer' in het tweede, was toen al mee geweest naar Istanbul voor de Europacupwedstrijd tegen Fenerbahçe. Maar Rinus Michels was voorkomend te werk gegaan met hem. 'Na de Europacupfinale in Madrid vroeg meneer Michels mijn vader (omdat ik minderjarig ben) of ik bij de A-selectie mocht komen en mijn vader vond 't goed.'

Krol deed nog een belofte ten aanzien van een souvenir dat hij van zijn vakantie in Lloret de Mar mee terug had genomen. 'In de weken dat ik daar was, liet ik mijn snor staan. Ik vond het wel leuk. Maar als Ajax morgen verliest, gaat-ie eraf.'

Hij zag het trouwens niet zo somber in. 'Tja, Feyenoord is een goeie ploeg. We krijgen er een zware dobber aan. Feyenoord is door eigen stadion in het voordeel, maar een gelijk spelletje is volgens mij haalbaar. Feyenoord zit toch met cupzorgen.'

Krol refereerde aan de eerste Europacupconfrontatie van Feyenoord met de overwinnaars van Ajax in de finale, AC Milan. Die strijd zou anders beslist worden dan Krol kon bevroeden. En ook Feyenoord-Ajax zou een spectaculair slot kennen, met niet een beslissende rol voor Krol, maar voor... Theo van Duivenbode.

In *Het Parool* toonde Fred Racké zich lyrisch. 'Alsof een Groot Regisseur een uniek

spektakelstuk naar een schitterende finale voerde. Zó eindigde Feijenoord-Ajax. Maar omdat de werkelijkheid nu eenmaal altijd mooier, verrassender, boeiender is dan welk bedenkstel ook, kán niemand de hand hebben gehad in het machtige schouwspel, dat nochtans verliep volgens het patroon, dat elke dramatische schrijver gereed dient te hebben voor een kasstuk: een rustig begin, met “uitschieters”, die op hoogtepunten in een verder verloop wijzen. Dan, na de pauze, een tempoversnelling. En een opvoeren van de spanning, die tenslotte iedereen wel *moet* grijpen. Tenslotte de climax, de ontknoping. Met een gegeven dat zó eenvoudig is, dat het amateurtoneel het zelfs verwerpelijk moet achten: Theo van Duivenbode, de oud-Ajacied, scoort Feijenoords winnende doelpunt. Een “wreker”, die op het toneel geen hand meer op elkaar krijgt. Maar alweer: de wérkelijkheid is anders. En bijna zesenzestigduizend toeschouwers bejubelden de slotscène met vrijwel ongehoord enthousiasme. Het kón niet mooier.’

En hij was nog niet klaar. ‘Oók fervente Ajacieden klommen op de banken, toen Van Duivenbode het prijsschot had afgevuurd: een logische reactie. De uiting van de voetbalkijker, die éven is afgedwaald van zijn chauvinisme. Onwillekeurig is gegrepen door het gevecht, waarvan de winnaar bejubeld moest worden. Omdat de strijd zulk een hulde waard was geweest. Het eindeloos aanvallende Feijenoord, het machtig verdedigende Ajax, dat nog altijd dreigde met de verrassende en dodelijk gevaarlijke uitval, die – bijvoorbeeld – een Keizer kán uitvoeren, of een Cruyff, of een Van Dijk: dát duel vervaagt niet licht. De botsing van de grootmachten, langzaam op gang gekomen, kreeg een “finale”, die eigenlijk niet grootser had kunnen zijn. Een laatste periode ook, die niet eens “alledaags” was.’

Collega Dick van den Polder viel hem bij. ‘Het lot heeft gewild dat de 28ste ontmoeting tussen Feijenoord en Ajax sinds de invoering van het betaalde voetbal werd beslist door een doelpunt van Theo van Duivenbode, de sierlijke Amsterdamse verdediger, die aan het einde van het vorige seizoen door Ajax van de hand werd gedaan omdat hij niet hard genoeg was en niet meer paste in het nieuwe spelpatroon van de ploeg van Rinus Michels. Twee minuten voor het einde zorgde Van Duivenbode – zaterdag 26 jaar geworden – met een droom van een schot voor de sensationele ontknoping van de vaderlandse voetbaltopper. Van zeker 25 meter joeg hij de bal in een strakke baan langs de vertwijfeld springende Gert Bals. Het was een doelpunt zoals Van Duivenbode er nog nooit een heeft gemaakt en waarschijnlijk ook nooit meer zal maken. Want niet alleen was de afstand tussen Van Duivenbode en Bals vrij groot, maar bovendien bood de scherpe hoek, waaruit Feijenoords linksachter moest vuren, bijzonder weinig perspectief voor succes.’

Niet alleen Van Duivenbode, maar het hele Feyenoord-elftal, met als uitbinker Willem van Hanegem, werd door Racké geprezen. ‘Zelden zal in de laatste jaren het moreel van de Rotterdamse ploeg zó sterk zijn geweest dat het elf voetballers in staat stelde bijna negentig minuten lang de gebeurtenissen te dicteren. Maar gisteren was dat wél zo. Voluit etaleerde de huidige landskampioen zijn klasse – die op geen enkel punt onderdeed voor al wat Ajax, zéker in de afgelopen maanden, aan gaven was aangerekend.

Sterker: Feijenoord groeide zodanig in dit duel, dat het tenslotte zijn schaduw over de Amsterdamse ploeg begon te werpen. Onder die omstandigheden moest het zo vaak hautain lijkende Ajax wel kleur bekennen. Het zag Rijnders en Mühren wegzakken in ongecontroleerde acties. Het mocht niet meer rekenen op “flitsen” van Cruyff en Keizer, die – alweer – werden “overspoeld” door alles wat het Rotterdamse stadion aan sfeer kan opbrengen. Ajax kon zich, tenslotte, nog slechts teweer stellen als een ploeg die nog wat “redden” wil. Ja, Feijenoord bleef komen. Al die tientallen minuten lang. Dankzij, vooral, Wim van Hanegem, de grootste ditmaal van alle topvoetballers die verzameld waren. En dankzij al die anderen die vlijt combineerden met inzet en óók met een tactisch inzicht dat een b́este opleiding verried. Nauwelijks kroop de slordigheid in de gelederen, nauwelijks of nooit leed het tempo onder ondoordachte acties. En altijd bevond zich een Rotterdammer op een plaats die “aanspeelbaar” was, systeem of geen systeem. (...) Feijenoorders zegevierden vaker in duels, Feijenoorders liepen zich wat gemakkelijker vrij, ook al wilde dat bij de toch ook vrij geregeld toegepaste positiedekking nog wel eens gezichtsbedrog zijn. Feijenoorders handelden ook wat opportunistischer, bedachten slimmere manoeuvres. Neem Van Hanegem. Overal te vinden en nimmer van de bal te krijgen. Wondermooie passes uitdelend, vertragend, versnellend al naar de situatie dat vereiste.’

En ook Van den Polder zwaaide ‘spielmacher’ Van Hanegem, omstreden vanwege zijn hardheid, alle lof toe. ‘De meest besproken voetballer van de laatste dagen begon wat voorzichtig. Hij was duidelijk bang om overtredingen te maken, maar toen hij de begrijpelijke schroom van zich af had geschud, begon hij duidelijk zijn stempel op het spel te drukken. In de rug gedekt door Israël en Laseroms en voorbeeldig gesteund door Wim Jansen ging Van Hanegem op het middenveld een overheersende rol spelen en daarbij bleek dat de “Kromme” helemaal geen overtredingen hoeft te maken om zijn tegenstanders te storen. (...) Kort nadat Ajax zijn eerste en enige hoekschop had mogen nemen, kreeg Feijenoord dan toch zijn beloning. Grootmeester Van Hanegem stuurde de bal op het middenveld met een wonderlijke curve tussen een aantal Ajacieden door naar Van Duivenbode, die alle tijd kreeg om het schot van zijn leven te lossen.’

En ook journalist Rien Bal stond apart stil bij de verdiensten van Van Hanegem. ‘Het was een wedstrijd met energiek en fel spel. Soms wel eens wat te fel, maar de profs van de twee vaderlandse toppers konden geven en nemen. (...) Ajax heeft het na de rust moeilijk gehad. De Rotterdamse formatie speelde toen met veel meer overtuiging, was gretiger en daardoor ook sneller. Het elftal van trainer Happel toonde zijn klasse en de kwaliteiten, die de ploeg in de tweede helft etaleerde, hebben indruk gemaakt. De grote man van Feijenoord en eigenlijk van het hele veld was Wim van Hanegem. De bedrieglijk trage acties van deze met de bal aan de *linker*-voet ongelooflijk behendige international waren zowel aanvallend als verdedigend goud waard voor de Rotterdammers. Wim van Hanegem functioneerde als stoorzender voor het ritme van Ajax. Hij trok twee, drie tegenstanders naar zich toe om vervolgens een listige pass of center voor een clubmakker los te laten. Wim van Hanegem bepaalde het spelpatroon van Feijenoord en dat was beter dan dat van Ajax. De overwinning kwam daardoor terecht bij het team dat er het meeste recht op had.’

Maar Rien Bal beseftte dat het Ajax was dat het beste in Feyenoord los had gemaakt. 'Jammer dat Ajax en Feyenoord meestal slechts twee keer in een seizoen tegen elkaar spelen. Het zou zo aantrekkelijk zijn – voor het verloop van de competitie, voor de kwaliteit van ons voetbal, voor de scheidsrechters en voor het publiek – als er meer wedstrijden tussen deze clubs op het programma stonden. De klassieke krachtmeting zondag in Rotterdam was bijzonder spannend en van goed gehalte. Er viel individueel en in combinatie van voetbal te genieten, dat op een enkele uitzondering na alleen maar bij duels tussen Feyenoord en Ajax wordt vertoond.'

Overigens had Feyenoord nog de kans moeten krijgen om de uitslag nog slechter voor Ajax te maken, want in de blessuretijd werd Ove Kindvall nog gevloerd door keeper Gert Bals. Kindvall maakte zich daar achteraf nog boos over. 'Het was een geheide strafschoep. Bals kwam met zijn been vooruit op me af.'

Gert Bals was uiteraard een heel andere mening toegedaan. 'Een strafschoep? Welnee, er was totaal niets aan de hand. Het was een normale botsing. Er wordt van mij toch niet verwacht dat ik een stapje opzij doe? Dan kan ik net zo goed thuisblijven.'

Opvallend genoeg werd de scheidrechter door Dick van den Polder geprezen vanwege zijn handige oplossing. 'Op de valreep bewees de heer Dorpmans dat hij behalve een uitstekende scheidrechter ook een knap diplomaat is. Toen Ove Kindvall in kansrijke positie binnen het strafschoepgebied door Gert Bals ten val werd gebracht, weigerde hij de bal op de witte stip te leggen. "Het was een strafschoep," gaf de Arnhemmer later toe, "maar ik had al voor tijd gefloten." Niemand had dat echter gehoord, niemand op de tribune en ook niemand in het veld.'

En Rien Bal gaf de scheidrechter ook in ander opzicht een pluim. 'Het incasseringsvermogen lag boven het gemiddelde van het Nederlandse competitievoetbal en als er moeilijkheden dreigden te ontstaan, greep Jef Dorpmans krachtig in. Hij heeft de wedstrijd voortreffelijk geleid. Deze internationale arbiter bewees met zijn optreden dat het opschrijfboekje in zo'n gevecht rustig in de zak kan blijven.'

Ernst Happel wilde wel toegeven deze overwinning goed te kunnen gebruiken: 'Voor ons is deze 1-0 een enorme stimulans met het oog op de cupwedstrijden tegen AC Milan.'

En Ruud Krol bleek zich volgens journalist Hans Reismann aan zijn woord te hebben gehouden wat betreft zijn snor. 'Nog gisteravond ging er radicaal het scheermes in.'

Bovendien toonde Krol zich persoonlijk ongebroken. 'De eerste wedstrijd tegen Feyenoord is me goed befallen. Het was een hele belevenis. Het was de eerste keer dat ik voor zoveel mensen speelde. Het heeft me niet helemaal onberoerd gelaten. Tijdens de wedstrijd heb ik nergens last van gehad, maar daarvoor was ik behoorlijk zenuwachtig. Zo heb ik afgelopen nacht slecht geslapen.'

Feyenoord bleek zich inderdaad gesterkt te voelen door de overwinning. Het wist de weken erna, na een kleine nederlaag in Italië, door een sensationele thuisoverwinning AC Milan uit te schakelen en stoomde door naar de finale, op 6 mei in Milaan. Maar het

landskampioenschap won het niet. Dat ging naar Ajax, met vijf punten voorsprong, wat overigens inderdaad meer te wijten was aan de Europacupbesognes van Feyenoord dan aan het kwaliteitsverschil tussen beide clubs. Feyenoord verloor maar één competitiewedstrijd, op 18 mei bij psv, toen de competitie al haast gedaan was. Ajax verloor er ook maar één, die in Rotterdam door toedoen van Van Duivenbode. Maar Ajax speelde wat minder vaak gelijk.

De voorbeslissing viel op 26 april in Amsterdam, zeven wedstrijden voor het einde van de competitie. Het was een wedstrijd tussen giganten, met vooraf een gebaar van respect als een soort herhaling van zetten. Gaven een jaar eerder alle spelers van Feyenoord voor de bekerwedstrijd in De Meer een bosje bloemen aan de Ajacieden ter ere van de spectaculaire uitschakeling van Benfica na de beslissingswedstrijd in Parijs, ditmaal overhandigden alle spelers van de verliezend Europacupfinalist van vorig jaar een bloemetje aan de spelers van de nieuwe Europacupfinalist, om die prestatie te eren. In hetzelfde decor, want de Ajax-spelers hadden het bestuur gevraagd de wedstrijd in het eigen stadion te mogen spelen in plaats van in het Olympisch Stadion. Dat scheelde een berg inkomsten, maar gaf blijkbaar meer vertrouwen.

Hoe noodzakelijk dat was, werd duidelijk uit het machtsvertoon van Feyenoord en het scoreverloop. Na 70 minuten was de stand 1-3 en mocht Ajax niet klagen over een afgekeurd doelpunt van Kindvall na vermeend buitenspel. Grootste kwelduivel was opnieuw Willem van Hanegem, die knokte, met passjes strooide, assists gaf en bijna ook nog zelf scoorde. Ajax had slechts kunnen scoren toen keeper Eddy Treytel, sinds het begin van het seizoen de opvolger van Eddy Pieters Graafland, bij een hoge voorzet van Gerrie Mühren op de lijn bleef staan, zodat Sjaak Swart kon inkoppen.

Maar toen wilde Feyenoord de wedstrijd uittikken. Het daagde Ajax net iets te veel uit, waarbij het begin van een drama zich aftekende voor Eddy Treytel. Een hard schot van Piet Keizer liet hij van zijn borst af stuiteren voor de voeten van Johan Crujff. En een voorzet van Wim Suurbier verdween direct in het doel doordat hij in het luchtduel zijn arm liet wegduwen door Crujff. De Rotterdamse protesten hielpen niet en de eindstand werd 3-3.

Het kampioenschap veroverde Feyenoord dus niet, maar de Europa Cup voor Landskampioenen wel. Als eerste Nederlandse club, na een zinderende verlenging tegen Celtic. Alleen Eddy Treytel mocht het niet actief meemaken. Daags na het gelijkspel tegen Ajax had Ernst Happel tegen Eddy Pieters Graafland gezegd dat hij van plan was hem het doel te laten verdedigen in de finale. Het waren ongeveer de eerste woorden die Happel dat seizoen tegen hem sprak. Pieters Graafland wilde daarom eerst bedanken voor de eer, maar realiseerde zich dat zo'n gelegenheid voor de ultieme bekroning van zijn loopbaan zich niet meer zou voordoen. Hij schreef geschiedenis met Feyenoord. Eddy Treytel, met net zo weinig woorden van de beslissing van Happel op de hoogte gesteld, zou zijn boosheid nooit verliezen, al zou hij enkele maanden later met Feyenoord wel de Wereldbeker veroveren.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd/ Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
1965-66 09-01-66	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	52	EC I: Feyenoord te ronde
18-05-66	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-0 <i>Olympisch Stadion</i>	2. Feyenoord 3. ADO <i>Beker: Sparta</i>	45 39	EC II: Go Ahead te ronde
1966-67 13-11-66	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 5-0 <i>De Meer</i>	1. Ajax	56	EC I: Ajax kwartfinale
27-03-67	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	2. Feyenoord 3. Sparta	51 48	EC II: Sparta 2e ronde
02-04-67	Beker 1e ronde	Ajax-Feyenoord 3-1 <i>De Meer</i>	<i>Beker: Ajax</i>		
1967-68 03-09-67	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-0 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	58	EC I: Ajax 1e ronde
21-01-68	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 gestaakt <i>Olympisch Stadion</i>	2. Feyenoord 3. Go Ahead	55 42	EC II: NAC 2e ronde
10-03-68	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-0 <i>Olympisch Stadion</i>	<i>Beker: ADO</i>		
1968-69 17-11-68	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 0-1 <i>Olympisch Stadion</i>	1. Feyenoord	57	EC I: Ajax finale
09-03-69	Beker 3e ronde	Ajax-Feyenoord 1-2 <i>De Meer</i>	2. Ajax 3. FC Twente	54 47	EC II: ADO 2e ronde
20-04-69	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	<i>Beker: Feyenoord</i>		EC III: DWS 3e ronde DOS 1e ronde Feyenoord te ronde
1969-70 02-11-69	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-0 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	60	EC I: Feyenoord winnaar
26-04-70	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 3-3 <i>De Meer</i>	2. Feyenoord 3. PSV <i>Beker: Ajax</i>	55 46	EC II: PSV 2e ronde EC III: Ajax halve finale FC Twente te ronde

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in de eredivisie van 1965-66 t/m 1969-70

ACHT

Het scherp van de snede (1970-1972)

Na die eerste keer van Feyenoord won Ajax drie achtereenvolgende jaren de Europa Cup i. En beide clubs wonnen de Wereldcup. De Nederlandse voetbalstijl was kwalitatief hoogstaand en tactisch sterk maar tevens bikkelhard. Het werd uitgevoerd door spelers die op straat hadden leren overleven en het motto 'voetbal is oorlog' hanteerden. Tegen grove overtredingen werd bovendien vaak lankmoedig opgetreden. En voetballers lieten zich, volledig in overeenstemming met de tijdgeest, niet meer de fatsoensnormen voorschrijven door oudere generaties. Zij zagen er met hun lange haren uit als popsterren en konden zich in toenemende mate overeenkomstig gedrag veroorloven. Het publiek ondersteunde hun protesten tegen beslissingen van scheidsrechters gretig met een welgemeend 'Hi ha hondenlul'. Feyenoord en Ajax waren de baas in de voetbalwereld en het werd normaal dat ze alles wonnen. Ze waren elkaars grootste tegenstander. Ondertussen verwierf Nederland met het popfestival Kralingen en de hippies in het Vondelpark ook in andere opzichten aanzien in de wereld. Met name Amsterdam ontwikkelde zich tot het centrum van de Europese jongerencultuur.

Spannend werd het opnieuw, op meerdere fronten. Feyenoord begon het seizoen voortreffelijk. Na een 2-2-gelijkspel in Buenos Aires, won het op 9 september 1970 in Rotterdam de Wereldbeker door een 1-0-overwinning op Estudiantes de la Plata. Feyenoord was de beste club van de wereld! Maar een week later bleef het in de eerste ronde van de Europa Cup thuis steken op 1-1 tegen het onbeduidende UT Arad uit Roemenië. En omdat de wedstrijd in Roemenië 0-0 bleef, lag Feyenoord er meteen uit. In de competitie was Feyenoord wel bij de les en bleef het in de buurt van ADO, dat verrassend op kop ging. Ajax morste vanaf het begin de nodige punten.

Het eerste duel tussen de clubs, op 20 december in Rotterdam, bleef vooral in de herinnering hangen door de discutabele beslissingen van scheidsrechter Leo van der Kroft in zijn eerste klassieker. Eerst zag hij een zware overtreding in het strafschoopgebied van Velibor Vasović op Ove Kindvall over het hoofd en daarna keurde hij tot tweemaal toe een doelpunt van Johan Crujff af vanwege vermeend buitenspel. Dat de wedstrijd bleef steken op 1-1 was voor iedereen wel acceptabel.

Van der Kroft herinnert zich de beladenheid van met name de wedstrijden in Rotterdam. 'Feyenoord-Ajax was moeilijker dan Ajax-Feyenoord, vooral door de sfeer van De Kuip. Als je onder het dak van de spelerstunnel door naar boven het veld op kwam, hoorde je het publiek galmen. Dat gaf druk, ook voor de spelers. Bovendien was de strijd op het veld zeer fanatiek. Samen vormden de spelers de kern van het Nederlands elftal, dus ze traiden ook regelmatig samen en kenden elkaar door en door. En bij elke twijfelachtige beslissing ontstond er een oorverdovend geruis op de tribune. Dat maakte zo'n wedstrijd extra moeilijk.'

Gelukkig voor Van der Kroft werden zijn fouten hem na afloop van de wedstrijden door de clubs niet overdreven nagedragen. ‘Bij Feyenoord waren het altijd uitstekende gastheren. Ze waren nooit rancuneus na een ongelukkige wedstrijd. Alleen kon bij Ajax secretaris Jan Westrik je wel eens zuur aankijken en fijntjes zeggen: “Bedankt voor de medewerking, u had niet uw gelukkigste dag.” Dan wist je dat je niet te lang in de bestuurskamer moest blijven.’

De scheidsrechterscommissie van de KNVB trok blijkbaar wel conclusies uit zijn eerste optreden in de klassieker. Het zou ruim drie jaar duren voor hij er weer een mocht fluiten. Hij kwam uiteindelijk tot vier.

Van de rivaliteit op het veld zijn de duels tussen Johan Neeskens en Wim van Hanegem hem het meest bijgebleven. ‘Die waren keihard. Man tegen man. Maar toch hadden ze een groot respect voor elkaar. Na afloop zochten ze elkaar altijd op zonder gevoelens van haat.’

Verderop in het seizoen, op 7 april 1971, kwamen de clubs elkaar opnieuw tegen in De Kuip, in de kwartfinale van het bekertoernooi. Ajax bereidde zich voor op de halve finale van de Europa Cup en wenste niet met zijn krachten te smijten. Rinus Michels meldde vooraf de strijd om de beker te laten schieten en gaf Piet Keizer, Johan Neeskens en Gerrie Mühren rust. Maar tot zijn verbazing nam Feyenoord niet echt afstand. Toen het na 70 minuten zelfs 1-1 werd, bracht hij na Mühren ook Neeskens nog maar in het veld. Ajax won met 1-2 en liet Rotterdam ontgoocheld achter. Het ontlokte Michels de verontschuldigende opmerking: ‘Nou ja, als Feyenoord dan helemaal niet wil, moeten wij die beker wel pakken.’

Maar voor de return in de competitie, op 27 mei in Amsterdam, stonden de zaken er weer heel anders voor. Vergelijkbaar met de situatie aan het eind van het vorige seizoen, maar dan omgekeerd, zoals Rien Bal vooraf schetste in *Het Parool*. ‘Opnieuw is het landskampioenschap de inzet van een wedstrijd Ajax-Feijenoord, maar in de lange reeks ontmoetingen van de vaderlandse voetbalgiganten is er nog nimmer een duel geweest, waarin de sportieve en financiële belangen zo zwaar wogen. Ajax, aanvoerder van de ranglijst met betere doelcijfers, winnaar van de Nederlandse beker en finalist voor de Europa Cup 1 kan zijn rivaal donderdagavond internationaal namelijk naar het tweede plan verwijzen. Immers, een zege van Ajax houdt in, dat de Rotterdamse sportclub het volgende seizoen slechts kan deelnemen aan de strijd om de UEFA Cup. Zonder enige twijfel een interessant toernooi, maar voor een club die vorig jaar de Europese- en Wereldbeker veroverde toch niet meer dan een “troostprijs”. Ajax en Feijenoord hebben uit 32 competitiewedstrijden 53 punten gehaald en in elk ander land zou een dergelijke score goed zijn voor een kampioenschap. Het tekent de klasse van beide teams, die sinds 1965 op een steeds scherper afgebakende professionele basis in een tweegevecht zijn gewikkeld. Aanvankelijk op het nationale vlak, maar daarna vooral ook op Europees niveau.’

Hij gaf aan hoe hoog de druk bij Feyenoord was. ‘Ajax heeft Feijenoord en zijn

kolossale Rotterdamse aanhang door drie achtereenvolgende landstitels (1966, '67 en '68) diep geschokt. De Amsterdamse formatie drong bovendien als eerste Nederlandse club tot de finale van het toernooi om de Europa Cup I door. In de dicht bevolkte woonwijken van de linker Maasoever van 's werelds grootste havenstad, waar Feijenoord in de harten van vele duizenden zo'n belangrijke plaats inneemt, was de hegemonie van Ajax bijna onverteerbaar. Het morrende legioen eiste dat Feijenoord ook weer eens kampioen zou worden. Bestuur, manager en spelers van de Sportclub voelden die druk dag in dag uit. Men herinnerde zich maar al te goed de woorden van oud-voorzitter Cor Kieboom: "Feijenoord is aan zijn reputatie en aan zijn aanhang verplicht ten minste één keer per drie jaar de landstitel te behalen. Met minder kunnen en mogen wij geen genoegen nemen." Het was voor Rotterdam en Feijenoord dan ook een enorme opluchting toen het team op 26 mei 1969 aartsrivaal Ajax als kampioen onttroonde. Manager Guus Brox: "Voor mij betekent dit kampioenschap een verademing. Er is een grote druk van mijn schouders gevallen. Ik geloof dat ik een ander mens ben geworden." Deze woorden zijn typerend voor de spanning die er destijds in Rotterdam heerste en ze zijn ook tekenend voor de rivaliteit tussen Feijenoord en Ajax. Er is maar voor één club plaats aan de top en wie die positie bezet, staat in het middelpunt van de belangstelling en kan rekenen op forse inkomsten uit internationale wedstrijden, die onontbeerlijk zijn voor het in stand houden van een dure huishouding.'

En hij sprak de verwachting uit dat het een harde strijd zou worden. 'Feijenoord heeft na zijn inzinking negen competitiewedstrijden achter elkaar gewonnen. Ajax heeft sinds begin februari geen doelpunt meer tegen gekregen. Nederland bezit twee clubs van Europees formaat, maar aan de top is er slechts plaats voor één. (...) Feijenoord zal in deze prestigeslag zonder enige twijfel zeer professioneel te werk gaan en alle lichamelijke en geestelijke kracht bundelen. In het moderne topvoetbal met zijn grote financiële belangen, die in de miljoenen lopen, betekent dat uiteraard een maximum aan grimmigheid.'

'Israël en Laseroms zijn erbij,' voegde hij er nog dreigend aan toe. Beide verdedigers kampten al geruime tijd met blessures, maar konden deze wedstrijd niet gemist worden.

Hoe belangrijk dat was, werd ook achteraf in alle verslagen beaamd. 'Feijenoord bewees al veel eerder dat het voor alles of niets streed,' meldde *Het Parool*. 'Een eerste bewijs daarvan was het meespelen van Rinus Israël, een zware bandage om zijn gekwetste dijbeen, en Theo Laseroms, die een nog steeds niet helemaal herstelde schouder meestorde. Maar van die handicaps was in de barstensvolle arena weinig te merken. Rinus Israël en Theo Laseroms waren weer de granieten centrumverdedigers, die desnoods door een betonnen muur naar het succes wilden.'

Met als niet onbelangrijke toevoeging: 'Scheidsrechter Ad Boogaerts legde hun daarbij weinig in de weg.'

Want een harde strijd was het, in de stromende regen, inderdaad geworden en dus was ook de rol van de scheidsrechter weer belangrijk. Niet alleen Israël en Laseroms deelden uit, ook Wim van Hanegem deed opnieuw van zich spreken, vanwege zijn duels met

Johan Neeskens. ‘Wat die jongen flikt,’ liet Neeskens optekenen in *Het Parool*. ‘Slaat hij me eerst tegen de grond. Knijpt, duwt, schopt, draaide zelfs een keer m’n oor helemaal om. Ik weet wel, wij zijn ook niet zulke lekkertjes, maar dat soort dingen doen we toch niet. Maar ja, het is zijn stijl.’

Een ‘tot in de diepste diepten van zijn ziel vernederde’ Sjaak Swart viel hem bij: ‘Die scheidsrechter ziet toch hoe Van Hanegem onze Neeskens knock-out mept. Waarom wordt meneer Van Hanegem er dan niet uitgestuurd?’

‘Swarts verlangens in die richting waren begrijpelijk,’ aldus Pim Stoel in *Het Parool*. ‘Want diezelfde Willem van Hanegem legde vooral in de tweede helft de grondslag voor het enige succes dat trainer Ernst Happel dit jaar na het behalen van de Wereldbeker nastreefde, namelijk het behalen van de landstitel.’

Hoewel Feyenoord vanaf het begin de betere, fellere ploeg was, kwam Ajax na ruim twintig minuten in zijn eerste serieuze aanval op 1-0. Piet Keizer kopte raak uit een voorzet van Cruijff. Het was meteen Keizers laatste daad, want bij het neerkomen ging hij vol door zijn enkel. Hij moest verder gespaard worden met het oog op de Europacupfinale tegen Panathinaikós zes dagen later. ‘De Ajax-goal had vele gevolgen,’ stelde *Het Parool*. ‘Voor Feyenoord betekende deze achterstand nog meer alles of niets; voor Ajax hield de voorsprong ook een nadeel in. Dick van Dijk nam de positie in de spits over en Johan Cruyff week naar links, tevens het isolement opzoekend.’

Na de rust trok Feyenoord de regie volledig naar zich toe. ‘Nu ook was de tijd voor Wim van Hanegem aangebroken om zijn directe bewaker Johan Neeskens brutaal en met klasse af te bluffen. Eerder al had de “kromme” zijn doel met het plaatsen van een elleboog op het lichaam van Neeskens nagestreefd; nu wierp Van Hanegem al zijn klasse op de mat en overwon. De gelijkmaker was er het gevolg van. In eerste instantie kon Neeskens de bal nog voor zijn directe opponent weggoppen. Van Hanegem was echter nog niet verslagen. Met de bal aan de voet week hij naar de doellijn met Heinz Stuy aan zijn zijde. Beheerst wipte de Feyenoord-strateeg de bal richting Kindvall, die in vrije positie zijn ploeg door middel van de gelijkmaker weer extra impulsen gaf.’

Waarna vleugelverdediger Dick Schneider het lot van Ajax met twee harde schuivers bezegelde. Een laatste wanhoopsoffensief van Ajax, met Hulshoff én Vasović in de spits, bracht geen verandering meer in de 1-3-achterstand. ‘Ajax is met de neus bikkelhard op de feiten gedrukt,’ constateerde *Het Parool*. ‘Het mag Tweede Pinksterdag met een aanzienlijk minder aantal kilo’s aan optimisme in de bagage naar Wembley, waar Panathinaikós wacht, afreizen. Dat heeft Feyenoord ook met zijn krachttoer bereikt.’

Feyenoord had in de laatste wedstrijd tegen Haarlem nog maar één punt nodig voor het kampioenschap. Manager Guus Brox toonde zich in *Het Parool* vooral opgelucht, en een tikje vilein. ‘Dit kampioenschap is in mijn ogen belangrijker dan het winnen van de Europa Cup. Stel je voor dat we niet gewonnen zouden hebben. Dan zou er niets meer voor Feyenoord overgebleven zijn.’

Ernst Happel trok alle registers open. Het overwicht en de vastberadenheid van zijn

ploeg waren hem niet ontgaan: ‘Overklast hebben we Ajax. Bij vlagen speelden we grandioos. (...) Onze jongens hebben karakter getoond. En op zulke jongens kun je bouwen.’

Maar overdreven hardheid had hij niet gezien: ‘Wat hard spel. Wie heeft er dan hard gespeeld als ik vragen mag?’

Theo Laseroms viel hem bij. ‘Vier weken heb ik niet gespeeld. Het was bijten voor me. Ik had ook niet verwacht dat ik de wedstrijd had kunnen uitspelen. De laatste nachten heb ik niet meer dan een uur of drie kunnen slapen. Ik kon niet op die schouder liggen. Pijn heb ik ook in de wedstrijd gehad, vooral in de laatste minuut, toen Sjaak Swart op mijn schouder viel. Maar op dit moment denk ik er niet aan. Wat een overwinning. Vooral de manier waarop we gewonnen hebben schenkt me zoveel voldoening. We zijn gewoon niet kapot te krijgen. Ik heb me verbaasd over Ajax. Er zat praktisch geen voetbal in. Vasović trapte alle ballen maar lukraak naar voren.’

Ook bij Rinus Israël overheerste tevredenheid. ‘Kijk, als er niet zo veel op het spel zou hebben gestaan, zou ik beslist niet gespeeld hebben. Maar ik heb het voor het elftal gedaan. Voor vele jongens is het een ruggesteun als Theo en ik van de partij zijn. De pijn is voor de wedstrijd en in de rust verdoofd. Toen we op 2-1 kwamen en vervolgens op 3-1 dacht ik aan geen pijn meer. Wat een belevenis om hier als oud-Amsterdammer te winnen. Dit is één van de leukste dagen van mijn leven.’

En Willem van Hanegem was zich uiteraard van geen kwaad bewust, toen het voorval met Neeskens ter sprake kwam. ‘Er kwam een hoge bal en ik bleef staan. Toen schopte hij naar me. Ik liep vervolgens weg en toen liep hij tegen mijn elleboog op. Je denkt toch niet dat ik die jongen ga slaan? Daar ken ik hem veel te goed voor. Ik vind hem een aardige jongen.’

Hoewel de meeste Amsterdammers geen goed woord overhadden voor de scheidsrechter, hield Ajax-trainer Rinus Michels zich op de vlakte. ‘Kritiek op de leiding moet je hebben als je gewonnen hebt, dat staat veel beter.’

Maar zijn oordeel over het spel van Feyenoord was duidelijk genoeg. ‘Het was weer eens het oude liedje. Feyenoord ging intimideren nadat we op 1-0 waren gekomen. Normaal gesproken hadden we dat wel verwerkt, die al te grote dosis hardheid. Maar met de finale op Wembley in het vooruitzicht, tsja, ik kan me voorstellen dat sommigen van ons de angst om het hart sloeg. Aan de andere kant, komen we op 2-0, en dat had er toch voor rust een paar keer degelijk in gezeten, dan is er geen vuiltje meer aan de lucht. (...) Het valt achteraf niet te zeggen welke invloed het uitvallen van Keizer heeft gehad op het verdere verloop van de strijd. Piet is nou ook geen jongen die dol is op dat brute geweld van Feyenoord.’

Johan Crujff gaf toe de strijd wat ontlopen te hebben. ‘We waren wat bangig. We wilden onze krachten sparen voor volgende week. De vermoeidheid speelde ook een rol. Toen het middenveld verloren ging, moest het wel mis gaan.’

‘Zo zijn we weer uit de voetbalhemel gevallen,’ besloot Michels. ‘We kunnen weer normaal gaan doen. Of ik erop gerekend had dat Israël en Laseroms zouden spelen? Ja natuurlijk. Het was Feijenoords laatste kans, dus moesten die twee wel spelen. Feijenoord heeft verdiend gewonnen.’

Waaraan Johan Neeskens toevoegde: ‘Het moest eens gebeuren. Tenslotte stond er een wereldkampioen tegenover je. Dat waren we eigenlijk een beetje vergeten, maar nu weten we het weer exact.’

En Ajax won zes dagen later als tweede Nederlandse club de Europa Cup. Moeizaam, maar eveneens verdiend. Als gevolg daarvan mocht Nederland daar na de zomer opnieuw met twee clubs aan deelnemen, wat beide clubs dus weer een even druk programma bezorgde.

Ditmaal was het weer Ajax dat bij de start van de competitie wat puntjes morste door gelijke spelen in uitwedstrijden. Feyenoord won bijna alles, waardoor het bij de eerste onderlinge confrontatie, op 7 november 1971 in De Meer, twee punten voorsprong had. Een tactische zet van Ajax’ nieuwe trainer Stefan Kovács was om niet Johan Neeskens maar Arie Haan op Wim van Hanegem te zetten. Mede door het grotere loopvermogen van Haan kreeg Ajax een overwicht op het middenveld en won het met 2-1. De competitie lag weer volledig open.

Maar voor de return in Rotterdam, op 15 april, was er weer tekening in de titelstrijd gekomen. Ajax had pas op 1 april weer punten laten liggen en had drie punten afstand genomen van Feyenoord. De wedstrijd was dus ook dit keer weer cruciaal voor het kampioenschap. Pikant was bovendien de invloed van een buitenlandse club: het Portugese Benfica had in maart Feyenoord uitgeschakeld in de kwartfinale van de Europa Cup door, na een 1-0-nederlaag in Rotterdam, in Lissabon met maar liefst 5-1 te winnen. Los van het feit dat dat Feyenoord een flinke kater had bezorgd, liet het Ajax niet onberoerd: dat had Benfica als tegenstander in de halve finale geloot, en daarin thuis eveneens slechts met 1-0 gewonnen. Vier dagen na het duel met Feyenoord wachtte de uitwedstrijd in Lissabon.

Een extra probleem leek de enkelblessure te vormen die Johan Cruïjff, net onderscheiden met de Gouden Bal als beste voetballer van Europa, twee wedstrijden aan de kant had gehouden. Maar Cruïjff kon toch zijn bijdrage leveren aan wat op zaterdagavond in Rotterdam een sublieme generale zou worden tegen een tegenstander die kampte met de nodige onrust: Wim van Hanegem leek te zinspelen op een transfer en Rinus Israël nam de club kwalijk een uitnodiging voor de benefietwedstrijd van de Duitse legende Uwe Seeler te hebben achtergehouden. Beide spelers lieten bovendien zonder bericht van verhindering verstek gaan bij de uitreiking van de Gouden Bal aan Cruïjff, waarvoor ze waren uitgenodigd. Excuus achteraf: ze moesten trainen ter voorbereiding op de wedstrijd tegen Ajax.

Het sorteerde geen effect. Ajax bleek oppermachtig en liet Feyenoord met 1-5-winst in

vertwijfeling achter, zoals Rien Bal in *Het Parool* treffend weergaf. ‘Voor de tweede maal in nog geen maand tijd moesten de landskampioenen vijf doelpunten incasseren, maar de vijf van Ajax zijn nog veel harder aangekomen dan die van Benfica. Immers, dit drama speelde zich af op vertrouwde grond en Feyenoord heeft, anders dan in het Europacupduel van Lissabon, in zijn eigen stadion geen schijn van kans gehad de nederlaag te ontlopen. Het was een in alle opzichten ontluisterende nederlaag. De ijzeren verdediging van Feyenoord? De snelle en fantasierijke aanvallers van Ajax hebben die reputatie met schitterende acties volledig vernietigd. Het sterke middenrif van Feyenoord dat het ritme van nagenoeg elke tegenstander kan ontregelen? Ajax “demonteerde” de eens zo machtige en veel geprezen driehoek Jansen, Hasil, Van Hanegem met een imponerend vakmanschap, dat ook van deze faam niets overliet. Binnen drie kwartier had de gretige en gevarieerd spelende formatie van de Amsterdammers alle troeven in handen. “Ik had deze totale ondergang niet verwacht,” mompelde een letterlijk en figuurlijk verslagen trainer Ernst Happel na afloop. “Ajax was veel beter en veelzijdiger.”’

In dezelfde krant deed ook Rob Schots een duit in het zakje. ‘Aan de verbijsterende overwinning met 5-1, die Ajax zaterdagavond op Feijenoord veroverde, kunnen twee conclusies worden verbonden. Om te beginnen blijkt de Amsterdamse formatie pijlsnel en verbluffend ver boven zijn enige concurrent in het Nederlandse voetbal te zijn uitgegroeid. Aan de andere kant rekende Ajax ook weer eens af met de fabel dat de defensie nog altijd een zwakke plek in het team zou zijn. Hoewel het een feit is dat de aanval van Feijenoord algemeen erkend wordt als een allesbehalve volmaakte linie, was de overmacht van de Amsterdamse verdediging nog altijd overweldigend. Suurbier, Hulshoff (een ongenaakbare voorstopper), Blankenburg en Krol (fenomenaal hard aan het werk) gaven Wery, Posthumus (in de tweede helft vervangen door Ladinszki) en Schoenmaker botweg geen kans. Dat Posthumus de treffer scoorde die Feijenoord nog even uitzicht bood op een aanvaardbaar resultaat, doet daarbij niet terzake. Waar alle doelpunten van Ajax onmiskenbaar klasse ademden, werd het Rotterdamse produkt voor de helft door het toeval geboren. Uit de voorzet van Schoenmaker caramboleerde de bal via de Ajacieden Blankenburg en Neeskens naar Posthumus, die instinctief een been liet uitschieten.’

De verslaggevers van *Het Parool* kwamen superlatieven tekort: ‘Wat Ajax gisteren deed was volmaakt. Het team vertraagde, waar nodig, feilloos, maar wisselde die remmende acties steeds af met flitsende, dodelijke aanvalsstoten. Wanneer Ajax oprukte naar het doel van Treytel, gebeurde dat met véél mankracht. Als Ajax zich terugtrok in de defensie, sloot vrijwel de hele ploeg zich defensief aaneen. Defensie-middenveld-aanval: het was een keten van louter staalsterke schakels. Feyenoord – en dat was voor de Rotterdammers juist zo pijnlijk – werd door een superieure tegenstander bovendien verslagen op de punten, waar het team immer heeft geheerst. Haan, Mühren en Neeskens verdreven de begaafde combinatie Hasil-Jansen-Van Hanegem van het middenveld. Daarbij was vooral opvallend hoe Haan – al eerder de man die Van Hanegem een zwarte dag bezorgde – zijn persoonlijke tegenstander opnieuw voor negentig procent uitschakelde. Toen de Amsterdammers zich eenmaal definitief op dat middenveld hadden gevestigd, begonnen zij met tomeloze ijver de defensie van Feijenoord te slopen. Ook dat is een linie, waarover

altijd met ontzag is gesproken. De giftige acties van Swart, Cruijff en Keizer (een linie die bij elke gelegenheid werd versterkt door de oprukkende middenvelders) lieten van die verdediging in een minimum van tijd bedroevend weinig heel. De tandem Israël-Laseroms, een duo waar dozijnen aanvallers zich op te pletter liepen, werd eenvoudig verwoest. Op die druilerige avond vielen er gaten in Feijenoords laatste linie waar een vrachtwagen in had kunnen keren. Slechts een blinde zou ze hebben verwaarloosd, maar de Ajacieden zagen het allemaal akelig scherp en joegen met grote regelmaat op topsnelheid door de openingen, die ze schijnbaar met speels gemak creëerden.’

Ook kenners onderschreven de suprematie van Ajax, zoals bijvoorbeeld bondscoach dr. Frantisek Fadrhonc: ‘Ajax is een ploeg, die op elke plaats sterk is bezet. Ik heb geen zwakke punten kunnen ontdekken. De individuele capaciteiten van de Ajacieden waren ditmaal ook iets groter en het teamverband erg sterk. Bij Ajax konden de spelers in deze wedstrijd elkaars gedachten lezen. Ze wisten gewoon van elkaar wat ze gingen doen en wat er moest worden gedaan. En dat konden de Feijenoorders nu niet.’

Hij voegde er nog wel een belangrijk aspect aan toe, namelijk dat Feyenoord, in tegenstelling tot het vorige jaar, Ajax weinig in de weg had gelegd: ‘Bovendien gaf Feijenoord alle gelegenheid tot spelen en tegen een Ajax in deze vorm is dat fataal.’

Ook dat werd door Rob Schots in *Het Parool* benoemd. ‘Toen Ajax in de tweede helft genadeloos van 1-3 naar 1-5 was geveerd, werd Feijenoord nog eens extra gekrenkt. De Amsterdammers voerden achteloos het befaamde nummer “gek tikken” op. Daarbij werden de Rotterdammers op hun eigen helft enkele malen als kleine jongens van de bal gezet. Dat gebeurde in een toestand van willoosheid, die Feijenoord in feite gedurende de hele wedstrijd karakteriseerde. Het was één van de belangrijkste oorzaken voor die grote nederlaag. Van Ajax verliezen; het kan elke ploeg overkomen, maar de makke manier waarop Feijenoord zich naar de slachtbank liet leiden, overklassen en wegspeelen, was onthutsend.’

Het verleidde Wim van Hanegem tot de uitspraak: ‘We hebben vanavond de Fair Play Cup verdiend. We zijn veel te fatsoenlijk geweest.’

Daarmee gaf hij uiting aan een gevoel dat in Rotterdam vooral een negatieve lading had, zoals Rien Bal ook in *Het Parool* weergaf. ‘Het compliment van zeer velen dat Feyenoord zijn verlies zo sportief had gedragen, betekende voor sommigen overigens het strooien van zout in nog verse wonden. Volgens hen miste Feyenoord, dat in deze prestigeslag inderdaad opvallend netjes had gespeeld, behalve de kwaliteiten namelijk ook nog het karakter van de grote ploeg uit het recente verleden. Feyenoord is Feyenoord niet meer. Is er voor een doorgewinterde fan van de Sportclub iets ergers denkbaar?’

Waar Rob Schots tegen inbracht: ‘Dat kan zijn, maar het is zéér de vraag of hardheid Ajax gisteren had kunnen stuiten. Ongrijpbaar is nu eenmaal ongrijpbaar. En dát was Ajax in hoge mate.’

Zijn visie werd bevestigd door Rinus Israël: ‘Tegen dit Ajax viel niet te spelen. Ik had het al gezien toen het 2-0 werd. We zouden het niet redden.’

En ook Ernst Happel kon slechts berusten: ‘We zijn vanaf de eerste seconde volstrekt kansloos geweest.’

Leo Bolle gaf in *Het Parool* een typerend verschil aan tussen twee middenvelders: ‘Arie Haan is eigenlijk het beste voorbeeld van een speler die aantoonde hoe het wel moet. Arie Haan stond in de mandekking tegen Wim van Hanegem. Sluwe Willem tikte de bal al in de eerste minuten door de benen van Arie, een vernedering waar weinig voetballers overheen komen. Zo niet Arie. Het talent Arie Haan heeft zich dit seizoen al verscheidene malen duidelijk gemanifesteerd. Maar nog nooit zo duidelijk als tegen Feyenoord. “Vernederde” Arie werd de ster van het veld. Hij maakte Ajax’ eerste goal en bereidde de tweede en vierde voor. Bovendien strooide hij met fantastische passjes. Arie was overal, voor en achter.’

Het verschil in overtuiging en wilskracht werd ook weerspiegeld in een actie van Johan Neeskens aan het eind van de wedstrijd, die ertoe leidde dat hij moest uitvallen met een blessure die zich eventjes ernstig liet aanzien. Hij deed een ultieme poging om een bal te halen voor de achterlijn. ‘Ik ben er goed vanaf gekomen. Een bloeduitstorting en een schaafwond bij mijn hiel. Laseroms wilde de bal geloof ik corner werken. Ik lag net op de grond en toen stapte hij bovenop me.’

Op de vraag of hij er niet merkwaardig fel inging vlak voor tijd bij een stand van 5-1 voor Ajax, antwoordde hij. ‘Ja, je moet er toch nog proberen iets van te maken. Ik had zestig meter gerend. Dan ga ik er ook in, aan risico denk je dan niet. Je hebt dat hele stuk niet voor jan lul gerend.’

De vernedering van Feyenoord werd volgens Bolle het best zichtbaar in het juichen van Piet Keizer na het laatste doelpunt van Ajax. Of eigenlijk: het niet juichen, maar alleen kijken. ‘Stram stond Piet Keizer daar. Bewegingloos. Met een blik vol triomf staarde hij naar Rinus Israel. Zonder zich te verroeren, zonder een woord te zeggen vierde Piet Keizer Ajax’ vijfde goal. De ontluistering was compleet. In Rinus Israël werd Feyenoord gehoond.’

Maar de hoon bleef verder beperkt. De blik van de Ajacieden werd onmiddellijk vooruit gericht. ‘In de kleedkamer van Ajax heerste na afloop van de triomfantelijke zege van 5-1 op Feyenoord eerder verbazing dan uitbundige vreugde. (...) Evenals tijdens de wedstrijd hadden de Ajacieden zich ook na afloop bij het verlaten van de kleedkamer volkomen onder controle. Ze vermeden angstvallig elke vorm van uitgelatenheid, teneinde de gastheren niet nog verder te kwetsen. Toch waren ze wel blij, want nu was alles wel gelukt zoals dat tevoren al was uitgestippeld. Johan Cruyff: “Tegen Benfica hebben we in de eerste wedstrijd ook zo geprobeerd te spelen. Toen mislukte alles en nu kon er haast niets fout gaan.” ’

Vier dagen later, in Lissabon, ging het evenmin fout. Het bleef 0-0, waardoor Ajax opnieuw de finale van de Europa Cup bereikte. En, na het kampioenschap dat Ajax behaalde met maar liefst acht punten voorsprong op Feyenoord én de KNVB-beker, werd ook die voor de tweede keer veroverd dankzij een overwinning op Internazionale, ironisch

genoeg in de Rotterdamse Kuip.

Ook Ernst Happel deed zijn best om zo snel mogelijk weer naar de toekomst te kijken. ‘Dit Ajax kende geen zwakke plekken, terwijl Feijenoord er te veel had. Op ieder gebied werden er blunders begaan, die bij zo’n snelle achterstand wel funest moesten zijn. Misschien heeft die nederlaag – al is hij te groot uitgevallen – eindelijk eens iets losgemaakt. Het is een verloren seizoen en we zullen nu meteen aan de opbouw voor het nieuwe seizoen moeten gaan werken. Dit heb ik nog nooit meegemaakt en dit mag ook nooit meer gebeuren. Ze hebben gezegd dat Ajax de laatste tijd vermoeid was. Ik heb er niets van kunnen merken. Ajax speelde zonder zichtbare inspanningen. Het lijkt wel of die jongens er een spelletje van maken.’

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
1970-71 20-12-70	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	1. Feyenoord	57	Wereldbeker: Feyenoord winnaar
07-04-71	Beker kwartfinale	Feyenoord-Ajax 1-2 <i>De Kuip</i>	2. Ajax 3. ADO	53 50	EC I: Ajax winnaar
27-05-71	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-3 <i>Olympisch Stadion</i>	Beker: Ajax		Feyenoord te ronde EC II: PSV halve finale EC III: FC Twente kwartfinale Sparta 3e ronde
1971-72 07-11-71	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-1 <i>De Meer</i>	1. Ajax	63	EC I: Ajax winnaar
15-04-72	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-5 <i>De Kuip</i>	2. Feyenoord 3. FC Twente Beker: Ajax	55 48	Feyenoord kwartfinale EC II: Sparta 2e ronde EC III: PSV 3e ronde FC Den Haag 2e ronde

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in de eredivisie van 1970-71 t/m 1971-72

NEGEN

Over de top (1972-1976)

De aandacht van de media voor voetbal en vooral ook de voetballers zelf werd steeds groter, waarbij er vriendschappelijke relaties ontstonden tussen voetballers en journalisten. Mede daardoor werden voetballers ongekend populair en ontwikkelden ze zich tot rolmodellen. Ook de vrije seksmoraal liet de voetbalwereld niet onberoerd, wat het glamourgehalte van het voetbal sterk verhoogde. Toen de Spaanse voetbalgrenzen opengingen, vertrok Johan Cruijff als eerste Nederlandse voetballer naar Barcelona, om daar voor Nederlandse begrippen enorm veel geld te verdienen. Veel topspelers van Ajax en Feyenoord volgden hem naar het buitenland, nadat het Nederlands elftal, waarvan spelers van Ajax en Feyenoord het hart vormden, geschiedenis had geschreven op het WK'74. Eindelijk veroverde ook Oranje de wereld met zijn tot de verbeelding sprekende, maar ook niets en niemand ontziende 'totaalvoetbal', onder leiding van Rinus Michels, trainer van Barcelona en oud-trainer van Ajax. Door het vertrek van enkele van de beste spelers werd het niveau van het Nederlandse clubvoetbal wat lager. Vanaf 1974 meldde PSV zich bovendien nadrukkelijk naast Feyenoord en Ajax.

Het nieuwe seizoen bracht vooral voor Ajax direct grote druk met zich mee vanwege de strijd om de Wereldbeker tegen het Argentijnse Independiente. Het bezoek aan Buenos Aires leverde blessures op voor Johan Cruijff en Horst Blankenburg, en tussen beide wedstrijden in stond het duel tegen Feyenoord in De Kuip alweer op het programma. Bovendien werden voorafgaand aan die wedstrijd Johan Cruijff, Wim Suurbier, Sjaak Swart en voorzitter Jaap van Praag telefonisch bedreigd. Toch konden alle Ajacieden meedoen, terwijl Feyenoord Rinus Israël wegens een blessure moest missen.

Het werd onder moeilijke omstandigheden, met grote plassen op het veld als gevolg van een wolkbreuk, een eenzijdige wedstrijd. Feyenoord creëerde veel meer kansen en won dankzij twee kanonskogels van Theo de Jong met 2-0. De blamerende nederlaag van het voorgaande seizoen was gewroken en het eerste verschil was in de zesde competitiewedstrijd gemaakt.

Op 3 maart 1973, voorafgaand aan de return in Amsterdam, stonden beide ploegen weer gelijk, met 38 punten uit 21 wedstrijden. De wedstrijd ging daverend van start voor Johnny Rep, in september door zijn twee goals tegen Independiente definitief doorgebroken als opvolger van Sjaak Swart. Hij herhaalde dat kunstje tegen Feyenoord. Al in de eerste minuut van zijn eerste klassieker scoorde hij het eerste doelpunt van Ajax. En na dertien minuten maakte hij zijn tweede. 'Het was voor mij meteen bingo. Het waren wel twee blunders van de keeper, maar ik stond toch maar mooi bij de rechterpaal.'

Die keeper was Ger Reitsma, die Eddy Treytel moest vervangen. Het zal niet het debuut zijn geweest dat hij zich had voorgesteld. De eerste tegengoal was niet alleen zijn

schuld, maar een collectieve verkeerde inschatting. Doordat Johan Neeskens weggleed na een voorzet van Piet Keizer, meenden Rinus Israël, Joop van Daele en Theo van Duivenbode niet te hoeven reageren. Het schot van Rep, die daarachter stond opgesteld, was zo verrassend dat Reitsma met bal en al achter de doellijn viel. De tweede goal viel hem meer persoonlijk aan te rekenen omdat hij een kopbal van Rep door zijn vingers liet glippen. Toch mocht ook Van Duivenbode verweten worden dat Rep letterlijk van achter zijn rug kon opduiken.

Johnny Rep was ook om een andere reden wel blij met Van Duivenbode als directe tegenstander. 'Israël en Laseroms schopten in het centrum iedereen lachend doormidden, net als Van Hanegem op het middenveld deed. Maar Theo was een technische voetballer. Die gaf niet gauw iemand een schop.'

Na de 2-0 bleef Ajax de toon aangeven, maar ging het niet meer zo nadrukkelijk op zoek naar doelpunten. Het spaarde zich voor de eerste Europacupconfrontatie met Bayern München vier dagen later. De tegengoal van Lex Schoenmaker vijf minuten voor tijd deed Ajax geen pijn meer.

Zowel in de Europa Cup, die Ajax voor de derde achtereenvolgende keer won na duels met Bayern, Real Madrid en Juventus, als in de competitie toonde Ajax zich oppermachtig. Het kampioenschap werd gemakkelijker behaald dan de twee punten voorsprong op Feyenoord zouden doen vermoeden. En nummer drie, FC Twente, volgde pas op tien punten.

Maar na de zomer was het gedaan met de overmacht. Er ontstond weerzin in de spelersgroep tegen de dominante rol van Johan Crujff. Dat leidde er mede toe dat Crujff eind augustus 1973, na de tweede competitiewedstrijd, per direct vertrok naar Barcelona. Dat plaatste het duel van 23 september met Feyenoord, ondanks het feit dat beide clubs gewoontegetrouw met miniem onderling verschil (één punt voordeel voor Feyenoord) de ranglijst aanvoerden, in een nieuw daglicht. Beide clubs hadden bovendien een nieuwe trainer: bij Feyenoord was de ondoorgrondelijke Ernst Happel opgevolgd door de fanatieke Wiel Coerver en bij Ajax had de eierzuchtige George Knobel het overgenomen van de relaxte Stefan Kovács.

Voor Knobel werd geconfronteerd met onvoorziene omstandigheden. Boven op het onverwachte vertrek van Crujff, die vlak daarvoor juist een nieuw, zevenjarig contract had getekend, kreeg hij te maken met een verwende, uitgebluste selectie. Het was dan ook niet verrassend dat Feyenoord in het Olympisch Stadion in eerste instantie de bovenliggende partij was. 'Voor rust leek het erop dat Feyenoord definitief zou bewijzen dat Ajax' hegemonie op de Nederlandse velden verleden tijd is geworden,' aldus Leo Bolle in *Het Parool*. 'Het was dan ook nauwelijks verbazingwekkend dat Feyenoord een voorsprong nam. Er zat immers veel meer lijn in het spel van de Rotterdammers. De betere spelopvatting werd in de 32e minuut beloond. Door Henk Wery, die van flinke afstand op het doel van Heinz Stuy schoot, na voorbereidend werk van Dick Schneider en Jørgen Kristensen. Een laag en op het oog vrij ongevaarlijk schot. Maar Heinz Stuy reageerde in

het geheel niet, waardoor de bal langs hem in de hoek verdween.’

Ajax kwam er niet aan te pas, meldde ook Peter van Putten in *De Telegraaf*. ‘Piet Keizer (meestal kansloos in de directe duels met Wim Rijsbergen), Johnny Rep (op een paar geslaagde acties na erg matig op dreef) en Arnold Mühren (geen rechtsbuiten, hoewel zijn trainer Knobel daar lang anders over dacht) liepen zich voortdurend vast in de goed georganiseerde laatste linie van Feijenoord. Want de Rotterdamse vier pasten zeer konsekwent een straffe mandekking toe. Daarnaast verdedigden zij bijzonder bekwaam uit. En dankzij de aanvullende werkzaamheden op het middenveld van de uitstekende Wim van Hanegem, Theo de Jong en Wim Jansen verzekerde Feijenoord zich van een duidelijk overwicht in het duel met een Ajax dat herhaaldelijk in de fout ging.’

Maar in de rust zette Knobel in overleg met Piet Keizer de voorhoede om, zag Leo Bolle. ‘Rep verdween uit het centrum van de aanval, naar zijn eigen positie op rechts in de spits. Keizer gaf zijn plaats op links op voor de centrumpositie en Arnold Mühren werd van rechter-, linkerspits. Vooral die laatste verandering is van enorme invloed geweest. Keizer, die van tevoren van Knobel had gehoord eventueel naar het centrum te worden geschoven en zich daarmee akkoord had verklaard, bleef sterk spelen. Rep faalde op rechts minstens net zo als in het midden, maar Arnold Mühren werd van de schuchtere rechteraanvaller ineens een gevaarlijke linkerspits.’

Uiteindelijk werden volgens Peter van Putten ‘twee momenten van verwarring een beter voetballend Feijenoord fataal in het duel der giganten’, omdat ‘de gasten zich in de tweede helft zo van de wijs lieten brengen door enkele kleine mutaties in het Amsterdamse elftal’.

‘Feyenoord aarzelde even bij het opvangen van Ajax’ “nieuwe” aanvalslijn,’ aldus Leo Bolle. ‘Tenslotte werd besloten mee te wisselen. Waardoor Rijsbergen weer bij Keizer terecht kwam en Schneider Arnold Mühren opving.’

Maar toen was het eerste leed al geschied: een goal waar Piet Keizer een groot aandeel in had. ‘Hij immers kreeg de bal van de steeds beter spelende Schilcher, misleidde Schneider met twee briljante schijnbewegingen en plaatste naar links, waar Gerrie Mühren deze schitterende actie afrondde met een schot dat precies in het beeld paste. Gerrie Mühren: “Met mijn rechtervoet. Onderschat dat niet.” ’

Het drama voor Feyenoord werd compleet door toedoen van broer Arnold. Bolle: ‘De figuur waar het wonderlijk genoeg allemaal om draaide was de tengere Arnold Mühren. De jongste van de Mührens gaf Ajax drie minuten voor tijd de mentale injectie die in de hoogst roerige periode die achter Ajax ligt, zo verschrikkelijk nodig was. Arnold maakte immers de tweede, winnende Ajax-goal op dat moment. Daarmee de aftakeling van ’s werelds sterkste clubelftal rigoureuus een halt toeroepend. Want na al die onrust van buitenaf en van binnenuit had Ajax zich geen betere oppepper kunnen wensen dan juist een overwinning op Feyenoord.’

Triest voor Feyenoord. Triest voor Wim Jansen vooral ook, die na afloop ‘half snikkend de kleedkamer zou verlaten omdat hij de blunder maakte’, waardoor Mühren

kon scoren. 'Hij struikelde in paniek over zijn eigen benen toen Arie Haan de bal vanaf rechts met een lange hoge pass naar Arnold Mühren knalde. Door die misser kreeg Arnold alle gelegenheid rustig te mikken en kon ook Van Daele geen redding meer brengen met een glijbeweging uit nood.'

Cees van Nieuwenhuizen concludeerde in *De Telegraaf* dat 'de Ajacieden iets te veel van het goede kregen. Niet alleen omdat zij zich gelukkig mochten prijzen dat de voortreffelijk leidende scheidsrechter Van Gemert in de tweede helft een doelpunt van Theo de Jong afkeurde wegens buitenspel. Want dat was zonder twijfel een discutabele beslissing. Neen, Ajax werd met de 2-1 rijkelijk beloond omdat het geen moment écht heeft kunnen waarmaken ook dit seizoen beter dan Feyenoord te zijn. Een Ajax dat weliswaar weer de ranglijst van de eredivisie aanvoert, maar dat nog steeds "zoekende" is.'

Wiel Coerver klaagde na afloop over dat afgekeurde doelpunt. En Wim van Hanegem had het nog maar eens over het gebrek aan hardheid van zijn ploeggenoten. 'We hebben te weinig overtredingen gemaakt. Ik had de indruk dat vooral Dick Schneider te lief was voor enkele Ajacieden.'

George Knobel toonde zich juist opgelucht. 'Deze stimulans was nodig. Ik heb in de periode die ik nu bij Ajax werk al zoveel pech en tegenslag gehad, dat dit gelukje best eens mocht komen. En als we gelukkig zouden hebben gewonnen, dan durf ik nog te stellen dat we dat geluk in de tweede helft toch duidelijk hebben afgedwongen.'

Dat fortuin strekte zich uit tot in de return in Rotterdam, half februari 1974, waar Ajax nog steeds met een punt voorsprong aan begon. Het was de tweede klassieker van scheidsrechter Leo van der Kroft, die er opnieuw zijn stempel op drukte, ditmaal met enkele discutabele beslissingen in het voordeel van Ajax. Voor rust onthield hij Feyenoord een zeker doelpunt door de voordeelregel niet toe te passen bij een handsbal van Heinz Stuy buiten zijn strafschoopgebied en keurde hij tegen het advies van zijn grensrechter in een doelpunt van Wim van Hanegem af wegens buitenspel. Daardoor bleef de voorsprong van Feyenoord beperkt tot 1-0. Na rust gaf hij Ajax een penalty voor een overtreding die al ruim buiten het strafschoopgebied was ingezet. Het leverde Ajax zelfs een 1-2-voorsprong op. De wedstrijd eindigde in 2-2.

Anderhalve maand later keerde het geluk zich definitief tegen Knobel. Nadat Ajax al in november door CSKA Sofia schlemielig was uitgeschakeld in de tweede ronde van de Europa Cup en eind maart in de competitie puntverlies had geleden tegen PSV en Go Ahead Eagles, werd het begin april ook door PSV uit de KNVB-bekerstrijd geknikkerd. De instelling van zijn spelers verleidde Knobel in een interview tot de verzuchting dat Ajax kapotging aan drank en vrouwen. Dat kostte hem zijn baan. Het kostte Ajax het kampioenschap, want na zijn ontslag werden nog maar twee van de resterende zes wedstrijden gewonnen.

Het kampioenschap ging naar Feyenoord, dat door winst op Tottenham Hotspur tevens de UEFA Cup won. Feyenoord had nog het meest te stellen met FC Twente, dat op de voorlaatste speeldag met 3-2 werd verslagen en op twee punten eindigde. Ajax werd

derde met vijf punten achterstand.

De opvolger van Knobel, de als technisch directeur aangestelde oud-Feyenoorder Hans Kraay, kreeg na het enerverende WK 1974 te maken met een nog meer uitgebluste selectie, waaruit bovendien na Johan Crujff ook Johan Neeskens was verdwenen. De enige prominente aanwinst was Ruud Geels, eveneens oud-Feyenoorder, maar die had juist tijdens het WK uitermate vervelende ervaringen opgedaan met de Ajacieden Ruud Krol en Wim Suurbier, die geen gelegenheid ongebruikt hadden gelaten om hem te treiteren en kleineren. Daarbij had Kraay een lastige opdracht. 'Ik moest van het bestuur de macht weer uit de handen van de spelers halen.'

Hij trachtte de discipline terug te brengen en voerde ook tactische veranderingen door. Zo zette hij Piet Keizer op het middenveld en wisselde hij hem driemaal in het begin van de competitie. De botsing met Keizer die daaruit voortkwam, ontaarde in september 1974 in 'de zaak Keizer', met als gevolg dat Keizer na de wedstrijd tegen FC Amsterdam, op 13 oktober, besloot om met onmiddellijke ingang te stoppen met voetballen. 'Rechtlijnigheid is geen handige eigenschap,' merkt Kraay daar vijfendertig jaar later over op, waarmee hij zowel op Keizer als op zichzelf doelt.

Maar er waren ook complicerende factoren. 'Bij Ajax is de druk op de trainer zo hoog. Bovendien had ik niet alleen met de spelers te maken, maar ook met de media-aandacht. De relatie met journalisten was toen ook al extreem belangrijk. Mijn woorden waren en worden nog steeds verdraaid. Nog altijd word ik verkeerd geciteerd. Ik heb destijds bijvoorbeeld nooit gezegd "Ik ben Ajax", maar hooguit "Als het slecht gaat, ben ik Ajax". Ook benaderde ik spelers niet met de woorden dat ze trainer of meneer tegen me moesten zeggen, hoewel "trainer" overigens, zeker in die tijd, een correcte aanspreekwijze was.'

Bij Feyenoord bleef het in eerste instantie rustiger. Het had een succesvol jaar achter de rug, met een inspirerende trainer, en na het WK was alleen Rinus Israël vertrokken. Daarmee was, twee jaar na het vertrek van Theo Laseroms, weliswaar de laatste pijler van het granieten verdedigingscentrum weg, maar Wim Rijsbergen had zich op het WK definitief bewezen en volgens trainer Wiel Coerver was Joop van Daele geknipt voor de rol van vrije verdediger. Met de komst van de Oostenrijkse spits Willy Kreuz leek Feyenoord er dan ook zeker niet zwakker op geworden.

De eerste wedstrijd van Feyenoord tegen Ajax vond in de beleving van vele Rotterdamers eigenlijk plaats vier dagen voor de echte wedstrijd tegen Ajax: op woensdagavond 23 oktober 1974 in de tweede ronde van de Europa Cup, thuis tegen... Barcelona. Dat had Rinus Michels als trainer en Johan Crujff en Johan Neeskens in de gelederen, die gekoppeld werden aan respectievelijk Wim Jansen en Willem van Hanegem. Vooral de duels tussen Van Hanegem en Neeskens waren weer keihard. De strijd op een doorweekt veld eindigde in 0-0, ondanks enorme kansen voor Van Hanegem en Kristensen.

Het echte Ajax werd op 27 oktober wel verslagen, zij het in een teleurstellende

wedstrijd. Het meest memorabel was dat scheidsrechter Jan Keizer zijn dubieuze beslissingen, waaronder het afkeuren van twee doelpunten, eerlijk over beide teams verdeelde. De 2-1-overwinning betekende wel dat Feyenoord weer op gelijke hoogte met Ajax kwam. Op de tweede plaats, twee punten achter psv.

Het Europacupavontuur eindigde voor Feyenoord in Barcelona, waar het de return met 3-0 verloor, na opnieuw een harde strijd. Vooral Crujff en Rijsbergen kregen het met elkaar aan de stok. Crujff trapte na en Rijsbergen sloeg, maar de scheidsrechter deed niets. De uitslag was geflatteerd, maar vanuit de spelersgroep was er kritiek op trainer Coerver, die een te verdedigende opstelling gehanteerd zou hebben. Bovendien was uitgerekend Joop van Daele zijn basisplaats al kwijt, omdat hij niet bracht wat er van hem was verwacht.

Op 9 maart 1975, voor de wedstrijd in Amsterdam, stond psv nog steeds twee punten voor op Ajax en één op Feyenoord. De wedstrijd was dus voor beide clubs cruciaal om in het spoor van de koploper te blijven. Het was Feyenoord dat oppermachtig was en won door een schot met rechts van Van Hanegem. Vooral Arie Haan kwam op het middenveld tekort tegen Van Hanegem en hij werd in de rust gewisseld. Na afloop spuwde hij in de pers zijn gal over het beleid van trainer Kraay, wat hem op een boete, een verbanning uit de selectie en een spreekverbod kwam te staan. Daarop stapte Haan zelfs naar de burgerrechter voor eerherstel, waarna hij zijn contract afkocht en vertrok naar Anderlecht.

Na afloop van het seizoen zou ook Johnny Rep nog naar het buitenland verdwijnen. Tot ongenoegen van Kraay zou Rep pas helemaal aan het eind van het seizoen, op een reis naar Indonesië, laten zien wat hij in zijn mars had, toen al bekend was dat hij weg zou gaan. 'Hij viel bijna van de bank af tijdens die wedstrijd tegen Manchester United die we met 3-2 wonnen, hoorde ik later van fysiotherapeut Jan van Gorp. Zo goed speelde ik, terwijl ik net getekend had bij Valencia. "Oh, die Rep heeft me het hele seizoen in de maling genomen," zei hij de hele tijd. Hij was zó boos. Ik speelde de sterren van de hemel, voor 100.000 mensen, ja dat is mijn dingetje dan.'

Kraay is in de loop der jaren bekend geraakt met de kuren en manipulaties van spelers en de pers. Later, in zijn tijd als trainer van psv, forceerde Ruud Gullit bijvoorbeeld een rel door ongezouten kritiek op hem te spuien, met als enig doel om zijn transfer naar AC Milan af te dwingen. 'Spelers worden soms ook gebruikt door de media, en andersom net zo goed, zoals in het interview van Gullit met Barend en Van Dorp destijds.'

Een cynische levensles hebben deze voorvallen Kraay wel opgeleverd: 'Niemand is belangrijk genoeg om een hekel aan te hebben.'

Ajax was dus achteropgeraakt in de strijd om het kampioenschap. Maar ook Feyenoord kwam tekort. psv behield twee punten voorsprong op Feyenoord en zelfs zes op Ajax. Het was voor het eerst sinds 1964 dat niet één van beide clubs kampioen werd.

Niet geheel toevallig wisselden beide clubs dan ook van trainer. Coerver had bij Feyenoord

niet de allerbeste relatie met een vedette als Willem van Hanegem, die genoeg kreeg van de duurlopen en verbaal wel raad wist met peptalks als 'Wij zijn de sterkste, de tegenstander afjagen, neerknuppelen en eroverheen kruipen'. De coach werd opgevolgd door de zachtaardige Pool Antoni Brzezanczyk.

Kraay zat bij Ajax nog wel op de bank tijdens het Amsterdam 700-toernooi, waar Ajax eerst veelbelovend won van Barcelona, maar op 10 augustus 1975 in het laatste kwartier een 2-1-voorsprong op het Belgische RWDM omgebogen zag worden tot een blamerende 2-5-nederlaag. Twee dagen later nam Kraay ontslag. Hij werd de rest van het seizoen vervangen door oud-trainer Rinus Michels, die zich korte tijd later in *Het Parool* in niet mis te verstane bewoordingen uitliet over de situatie die hij aantrof. 'Binnen twee jaar is hier zoveel verkankelend, dat een gevaarlijke situatie is ontstaan. Als ik nu ook maar even zou verslappen, zouden de anderen me dat direct tien keer zo erg nadoen. De oorlogsinvalide die ik hier aantrof moest eerst weer zo goed en zo kwaad als dat ging op de been worden geholpen.'

Op dat Amsterdam 700-toernooi, waaraan Feyenoord als vierde club meedeed, ondergroef Brzezanczyk direct zijn eigen positie door voorafgaand aan de wedstrijd van Feyenoord tegen Barcelona voor de ogen van zijn spelers aan Johan Crujff te vragen om met hem op de foto te gaan. Het kwam niet meer goed met Brzezanczyk. Halverwege het seizoen zou hij alweer vertrekken.

Het resultaat van de uitwedstrijd tegen Ajax, op 1 november, droeg daar zeker toe bij. Vooraf stonden de ploegen gezamenlijk bovenaan, maar Feyenoord legde vooral Ajax-spits Ruud Geels weinig in de weg. Hij kon vijf keer scoren in een wedstrijd die Ajax met 6-0 won en stak zijn verwondering niet onder stoelen of banken. 'Ik kan me niet herinneren ooit zoveel vrijheid te hebben gehad en ik kan me eigenlijk niet voorstellen dat dit weer zo snel zal gebeuren ook.'

Rob van den Dobbelen deelde die mening in *Het Parool*. 'Zelfs de grootste voetbalanfabeet moet zaterdag in 't vochtige maar niettemin afgeladen Olympisch Stadion met verbazing hebben kennisgenomen van de merkwaardige ideeën, die Feyenoord er over het begrip dekking op na meende te moeten houden. Zelfs de simpelste manoeuvres (Geels holt vanaf de rechtervleugel naar het centrum, Notten en/of Suurbier sprinten in het daardoor ontstane gat) brachten de Rotterdamse defensie in een niet voor mogelijk gehouden vorm van paniek.'

Al na het eerste doelpunt van Geels, in de tiende minuut, ging Feyenoord alles-of-niets spelen, wat vooral Ajax grote kansen opleverde. Maar na het tweede doelpunt, dat pas achttien minuten na rust door Arno Steffenhagen werd gemaakt, stortte Feyenoord volledig in, constateerde Van den Dobbelen in curieus sportproza: 'Ajax' tweede treffer betekende de start van een dol half uur. Van Hanegem (die van de goed leidende Van der Kroft een gele kaart kreeg omdat hij de weer voortreffelijke Krol op weinig humane wijze tegen het gras had gewerkt), die Van Hanegem liet meteen het hoofd hangen en met hem bijna alle andere Rotterdammers. Feyenoords middenvelders bijvoorbeeld weigerden terug

te komen als Ajax opnieuw uitbrak, en omdat ook Everse (om nog maar iets te noemen) het niet nodig achtte Geels op de hielen te blijven lopen, kon het gebeuren dat diezelfde Geels nog vier doelpunten aan het Ajax-totaal kon toevoegen.'

Karakteristiek voor de kopkracht van Ruud Geels was zijn tweede treffer, de 3-0: horizontaal in de lucht hangend knikte hij hard een hoge voorzet van Gerrie Mühren binnen, terwijl Van Hanegem 'er de voorkeur aan gaf met beide benen op de grond te blijven staan'. Dat deed hij ook in zijn commentaar na afloop. 'Er klopte bij ons geen donder van. Achterin niet, op het midden niet en van voren ook niet.'

Genadeloos was de opmerking van linksbuiten Jørgen Kristensen, toen hij door de pers werd geconfronteerd met de zwakte van de organisatie bij Feyenoord vergeleken met die bij Ajax: 'Ja, maar zij hebben ook een trainer...'

Ook Gerrit den Ambtman gaf in het *Algemeen Dagblad* aan dat Brzezanczyk het spoor bijster was. 'Feyenoord speelde namelijk zó steriel, zó voorspelbaar en zó lichtzinnig, dat Ajax slechts koelbloedig behoefde te reageren. Ajax wachtte gewoon op een van de talrijke ogenblikken van opperste verwarring bij Feyenoord en sloeg vervolgens zonder genade toe. Niemand bij Feyenoord kon dat voorkomen. De zich laf verstoppende laatste man Dick Schneider niet, spelmaker Van Hanegem niet en de zich forcerende centrale aanvaller Willy Kreuz niet. Feyenoord miste de persoonlijkheid om de vlijmscherpe counters te kunnen weren. Brzezanczyk noemde de grootste nederlaag die Feyenoord ooit tegen Ajax moest slikken, laconiek een "bedrijfsongeluk". Zo simpel was het toch niet. Feyenoord kan tegen zwakkere opponenten in de eredivisie zijn problemen via overwinningen nog verbloemen, toppers tegen concurrenten als FC Twente en Ajax onthullen die manco's meedogenloos.'

De trainer van Ajax daarentegen begreep dat de klinkende overwinning geen reden was voor veel uitbundigheid, ook niet ten opzichte van zijn spits, zo verklapte Ruud Geels aan een journalist van *Het Parool*. 'Toen ik de kleedkamer binnenstapte, kwam Michels meteen naar me toe. Hij gaf me een simpel schouderklopje, meer niet. Maar de blik van verstandhouding die toen volgde, deed me meer dan honderd felicitaties. Ik hou er niet van om over een trainer te praten. In dit geval lijkt het misschien wat slijmerig. Maar wat Michels bij Ajax nu al heeft bereikt, dat hou je niet voor mogelijk. Er is weer sfeer, er wordt weer keihard voor elkaar gewerkt. Iedereen weet, dat wanneer hij zich niet voor honderd procent inzet, hem dat zijn plaats gaat kosten.'

Geels keek nog even wat nader terug naar het recente verleden. 'Het verschil met vorig seizoen bij Ajax ligt toch wel voornamelijk in de begeleiding. Er lagen veel te veel spelers met de manager overhoop. Dat gaat ten koste van de geconcentreerdheid, dus van je spel. Moeilijkheden met Michels zijn eigenlijk niet mogelijk. Dat weet je en dat geeft rust. Ik heb zelf bijvoorbeeld veel meer durf en zelfvertrouwen dan vorig seizoen.'

Bij Feyenoord werd behalve naar de begeleiding ook met zorg gekeken naar het gebrek aan aanvalskracht. De transfer van de bonkige FC Amsterdam-spits Nico Jansen was op de ochtend van de wedstrijd tegen Ajax door het sectiebestuur betaald voetbal van de KNVB

nietig verklaard vanwege de verboden bemiddeling van Inter Football in de persoon van Crujffs schoonvader Cor Coster.

Maar half november kwam Jansen alsnog en begin februari werd ook coach Brzezanczyk voor de rest van het seizoen vervangen door zijn assistent Ad Zonderland. Die had veel oog voor de sfeer in het team en dat zorgde voor een totaal andere situatie voor de return tegen Ajax in De Kuip op 4 april 1976. Feyenoord was bovendien ondanks alles nog zeer kansrijk voor het kampioenschap, met slechts één punt achterstand op psv. Ajax volgde, nog achter FC Twente, op twee punten van Feyenoord.

In de wedstrijd had Ajax in eerste instantie verreweg de beste kansen, mogelijk mede door het ontbreken van Willem van Hanegem vanwege een schorsing na een rode kaart tegen NEC een week eerder. Ruud Geels bracht Ajax dan ook aan de leiding. Maar op slag van rust kopte Martien Vreijssen duikend de gelijkmaker binnen en de tweede helft eiste Nico Jansen de hoofdrol op. Hij kogelde de bal achter doelman Piet Schrijvers, versierde in een duel met Johnny Dusbaba al sjoerend een penalty en benutte vlak voor tijd zelf ook nog een tweede penalty. Met de 4-1-overwinning was de nederlaag van eerder in het seizoen gewroken en bleef Feyenoord in de race voor de titel met psv.

Toch was het kampioenschap uiteindelijk voor de tweede achtereenvolgende maal voor psv. Feyenoord werd tweede op één punt achterstand. Ajax kwam nog terug tot drie punten en werd derde.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
1972-73 17-09-72	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-0 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	60	Wereldbeker: Ajax winnaar EC I: Ajax winnaar EC II: FC Den Haag 1e ronde EC III: FC Twente halve finale Feyenoord 2e ronde
03-03-73	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-1 <i>Olympisch Stadion</i>	2. Feyenoord 3. FC Twente Beker: NAC	58 50	
1973-74 23-09-73	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-1 <i>Olympisch Stadion</i>	1. Feyenoord	56	EC I: Ajax 2e ronde EC II: NAC 1e ronde EC III: Feyenoord winnaar FC Twente 3e ronde
17-02-74	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-2 <i>De Kuip</i>	2. FC Twente 3. Ajax Beker: PSV	54 51	
1974-75 27-10-74	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-1 <i>De Kuip</i>	1. PSV	55	EC I: Feyenoord 2e ronde EC II: PSV halve finale EC III: FC Twente finale FC Amsterdam kwartfin. Ajax 3e ronde
09-03-75	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 0-1 <i>Olympisch Stadion</i>	2. Feyenoord 3. Ajax Beker: FC Den Haag	53 49	
1975-76 01-11-75	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 6-0 <i>Olympisch Stadion</i>	1. PSV	53	EC I: PSV halve finale EC II: FC Den Haag kwartfin. EC III: Ajax 3e ronde Feyenoord 1e ronde
04-04-76	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 4-1 <i>De Kuip</i>	2. Feyenoord 3. Ajax Beker: PSV	52 50	

TIEN

Grimmige beelden (1976-1981)

Dat tegen de deelname van het Nederlands elftal aan het WK'78 in Argentinië werd geprotesteerd met de actie 'Bloed aan de Paal', verwijzend naar de gewelddadige zuiveringen door het dictatoriale regime van generaal Videla, paste perfect in het tijdsbeeld van verharding van de maatschappelijke acties. Desondanks bereikte het Nederlands elftal, met voormalig Feyenoord-trainer Ernst Happel als coach, mede dankzij de verse aanwas van PSV-talenten opnieuw de finale. Die werd ontsierd door bikkelhard spel. Excessen in het voetbal waren al eerder zichtbaar, zoals tijdens het mislukte EK'76, toen Oranje zichzelf door overdreven hardheid, mondigheid en eigendunk voor schut zette. Op de tribunes kreeg het supportersgeweld een massaal karakter. En de maatschappelijke sfeer werd in belangrijke mate bepaald door de woningnood en de krakersrellen die daar het gevolg van waren. De harde confrontaties bereikten hun climax tijdens de inhuldiging van koningin Beatrix op 30 april 1980.

De zomer van 1976 bracht nieuwe trainers en teams met een nieuwe uitstraling. De Serviër Vujadin Boskov, als speler 57 maal Joegoslavisch international, bewandelde als trainer in Nederland dezelfde weg als Ernst Happel door via Den Haag naar Feyenoord te komen. Hij geloofde in een harde, autoritaire aanpak. Wat dat betreft was het maar goed dat Willem van Hanegem na acht jaar vanuit Rotterdam was verkast naar AZ'67, waar hij, als voetballer in zijn nadagen, met de nodige scepsis werd ontvangen. En na vier jaar was ook de succesvolle linksbuiten Jørgen Kristensen vertrokken. In hun plaats kwamen jonge spelers als Jan Verheijen, Jan van Deinsen en Martien Vreijssen.

De Kroaat Tomislav Ivić, destijds feitelijk nog landgenoot van Boskov, drukte zijn stempel op het spel van Ajax, door het team een behoudende tactiek op te leggen en snel te laten omschakelen bij balbezit. Snelle, hardwerkende spelers als Dick Schoenaker, Johan Zuidema, Hans Erkens, Frank Arnesen en natuurlijk Ruud Geels waren belangrijk in dat systeem, terwijl stilisten als Gerrie Mühren, Arno Steffenhagen en Willy Brokamp waren verdwenen. Alleen Tscheu-la Ling onttrok zich enigszins aan de discipline.

De onderlinge wedstrijden, een gelijkspel in De Kuip in november en een magere overwinning voor Ajax in het Olympisch Stadion in april, hadden aan glans en kwaliteit verloren. Hoewel Feyenoord het seizoen beter begon, werd het spel van Ajax gedurende het jaar steeds effectiever. Ajax werd de kampioen van de efficiëntie, met maar liefst vijf punten voorsprong op PSV. Feyenoord werd vierde, op acht punten. De verrassing van het seizoen was de derde plaats van AZ'67, waar Van Hanegem op het middenveld excelleerde naast Kristen Nygaard.

Het seizoen 1977-1978 verliep voor Feyenoord rampzalig. Vóór het eerste duel met Ajax,

op 4 september, had het in vijf wedstrijden al vijf punten verspeeld. Het had alleen gewonnen van Haarlem. Ajax had pas één punt laten liggen, maar kreeg steeds meer kritiek vanwege het verdedigende spel. Gevoelig lag de transfer naar Amsterdam van Jan Everse, die al drie klassiekers voor Feyenoord op zijn naam had staan. Los van Henk Groot, die eerder heen en weer was gegaan, was hij de eerste echte Feyenoorder die rechtstreeks naar Ajax ging.

De wedstrijd in het Olympisch Stadion was ook dit keer uiterst pover. Een genoegdoening voor de Rotterdammers was dat juist Everse twee keer uitgespeeld werd als inleiding voor doelpunten waarbij ook Ajax-doelman Rob Tervoort, vervanger van de geblesseerde Piet Schrijvers, niet vrijuit ging. Maar Ajax kwam twee keer terug. De definitieve gelijkmaker werd diep in de blessuretijd gemaakt uit een van richting veranderde vrije trap. Het was dat seizoen het enige doelpunt voor Ajax van René Notten, die al enige tijd in onmin leefde met trainer Ivić. Dat leidde drie weken later tot zijn vertrek bij Ajax: op 1 oktober debuteerde hij voor... Feyenoord.

En dus deed hij op 12 februari in De Kuip aan de andere kant mee in de ernstig gedevalueerde topper tussen de nummers vier (Ajax) en zes (Feyenoord) van de eredivisie, met respectievelijk acht en vijftien punten achterstand op psv. Nog geen vijfendertigduizend toeschouwers in plaats van de gangbare zestigduizend waren getuige van een povere wedstrijd op een besneeuwd veld, waarin Ajax na een snelle achterstand opnieuw vlak voor tijd op gelijke hoogte kwam. Vooral door een terugval van de andere clubs bovenin eindigde Ajax het seizoen nog als tweede, vier punten achter psv. Feyenoord werd tiende, op eenentwintig punten.

Het leidde tot het vertrek van beide trainers. Boskov werd opgevolgd door Vaclav Ježek, de bondscoach van Tsjecho-Slowakije, net als zijn voorgangers eerder actief bij fc Den Haag. Voor Ivić, die onverkort hoge financiële eisen stelde, kwam Cor Brom over van Sparta. Hij nam spits Ray Clarke mee als vervanger van Ruud Geels, die naar Anderlecht was gegaan.

Scoren deed Clarke op zaterdagavond 28 oktober 1978 in De Meer tegen Feyenoord niet, net zomin als de jonge Peter Houtman, in zijn eerste korte periode als Feyenoord-spits. Voor het eerst in de geschiedenis eindigde de klassieker doelpuntloos. Wel draaiden beide ploegen weer bovenin mee en voor de return in De Kuip op 29 april was het gat vier punten in het voordeel van Ajax. Daardoor was het enthousiasme bij het publiek weer wat terug. Maar ondanks een voorsprong op slag van rust moest Feyenoord Ajax toch opnieuw een gelijkspel toestaan. Ajax eindigde uiteindelijk drie punten boven nummer twee Feyenoord en won bovendien de KNVB-beker.

Desondanks werd trainer Brom, destijds nog aangesteld door voorzitter Jaap van Praag, op 8 september 1979 ontslagen door diens opvolger Ton Harmsen, op beschuldiging van het ontvangen van vergoedingen voor oefenwedstrijden tegen amateurclubs en na kritiek in de

media van keeper Piet Schrijvers op zijn trainerscapaciteiten. Hij werd opgevolgd door jeugdtrainer Leo Beenhakker, die een prima start van de competitie beleefde totdat hij op 29 september in De Kuip tegen Feyenoord moest aantreden. Na ruim tien minuten was het al 2-0 voor Feyenoord, bij rust 3-0 en het was louter aan het consoliderende spel van Feyenoord te danken, met het oog op de UEFA-Cupontmoeting tegen Everton, dat de Rotterdamse overwinning niet hoger dan 4-0 uitpakte.

Op zondag 9 maart 1980 werd in het Olympisch Stadion het voorlopige dieptepunt bereikt, om te beginnen buiten het veld. Sinds halverwege de jaren zeventig was er een tendens van toenemend geweld tussen supportersgroepen van verschillende eredivisieclubs. Voorafgaand aan deze editie van Ajax-Feyenoord begonnen de moeilijkheden al bij aankomst van de Feyenoord-supporters op het Centraal Station in Amsterdam, waar stenen en rookbommen werden gegooid. Ook in de bussen naar het stadion kwam het tot incidenten, en op de tribune werden banken gesloopt en bekogelden beide supportersgroepen elkaar met stenen. Na afloop deden zich tot zes uur 's avonds rondom het stadion hevige ongeregeldeheden voor, waarbij straten werden opengebroken en stenen en brandbommen door de lucht vlogen.

De geweldsspiraal werd in *De Telegraaf* treffend verwoord door Nico van der Zwet Slotenmaker: 'Dat je voor het ware geweld allang niet meer op het voetbalveld zelf moet zijn, weten we alweer een tijdje. De echte liefhebbers van de uppercut, de linkse directe op de lever of de schop in het kruis dienen hun aandacht tegenwoordig in de eerste plaats op de tribunes, belendende percelen en het openbaar vervoer te richten. Daar wordt het betere ramwerk verzorgd. Gemolesteerde conducteurs, van blauwe ogen voorziene suppoosten en toevallig passerende wandelaars zijn de slachtoffers van het betaalde voetbal anno 1980.'

Resultaat op 9 maart: elf gewonden, onder wie drie agenten en een inspecteur van de Amsterdamse politie. Plus radiotechnicus Jan Wagendrever. Hij werd al een uur voor de wedstrijd, bij het gereedmaken van de apparatuur, aangevallen door een groep Rotterdamse supporters en met een ijzeren staaf in het gezicht geslagen, waarbij hij een gebroken neus opliep. Als reactie daarop besloten de technici van de NOS, eveneens uitgescholden, bespuwd en geslagen, de boel weer in te pakken en geen samenvatting van de wedstrijd op televisie uit te zenden. De berichtgeving op de radio bleef beperkt tot enkele flitsen.

Dat was overigens geen groot gemis. Feyenoord was ver weggezaakt en had een week eerder met 0-4 van Excelsior verloren, terwijl Ajax ruim bovenaan stond. Maar het vertoonde spel van beide teams in deze klassieker was zo slecht dat bondscoach Jan Zwartkruis sprak van een 'bloody shame' en zichzelf volgens het *Haarlems Dagblad* met het oog op het naderende EK uitriep tot de grote verliezer: 'De vedetten spelen en speelden allemaal onder hun normale niveau en alternatieven dienen zich niet aan. Neem nu deze wedstrijd. De jongens hadden er een show van kunnen maken, maar wat gebeurde er? Spelers liepen elkaar te schoppen zonder dat de bal in de buurt was. Er was geen spelkunst, omdat men elkaar geen ruimte gaf. Als ik deze ontwikkeling zie, kan ik alleen

maar vaststellen dat we de barricade op moeten om actie te voeren voor beter voetbal.'

In de *Haagsche Courant* legde Ger Stolk Zwartkruis nog hardere taal in de mond. 'De spelers die hiervoor verantwoordelijk waren, moeten bij zichzelf te biecht. Het Nederlandse voetbal zit op het hellend vlak. Voor een dergelijke vertoning had men zich een aantal jaren geleden dood gegeneerd. Dit was een aftreksel van wat Ajax-Feyenoord ooit is geweest. De spelers hebben al die 50.000 mensen in de kou laten staan. Ons voetbal raakt meer en meer in het verval. De lichter na Crujff, Van Hanegem en Wim Jansen is nauwelijks in staat om de mensen te boeien. In het collectivisme van vandaag worden individuele acties bijvoorbeeld vermoord.'

Frans Ensink voelde in *de Volkskrant* enigszins met hem mee. 'Bondscoach Jan Zwartkruis heeft gisteren geschokt het Olympisch Stadion verlaten. Niet omdat hij zich met duizenden anderen had geërgerd aan het weer eens oplaaiende geweld. Wel omdat hij verbitterd was geraakt door een zwarte Ajax-Feyenoord-editie. Zwartkruis is de man die het nationaal elftal moet voorbereiden op het Europees kampioenschap dat in juni in Italië zijn beslag krijgt. Hij is erachter gekomen dat momenteel met goed fatsoen nauwelijks een representatief Oranjeteam valt samen te stellen. Anderen hadden dat al eerder opgemerkt, maar de constatering was er voor hem niet minder pijnlijk om. Aan de andere kant was te voorzien geweest dat deze Ajax-Feyenoord weinig meer zou opleveren dan veel glasscherven en stokslagen. De laatste ontmoetingen tussen beide topclubs hadden al negatieve tendensen in zich, de dalende lijn is gisteren in opgevoerd tempo doorgetrokken. Het ontbreken van Krol (geschorst) en Wim Jansen (na interne onmin vertrokken naar de Amerikaanse goudvelden) beroofde de zogeheten topper bij voorbaat van nog meer kwaliteit.'

Het vertrek van Jansen naar Washington Diplomats, na vijftien jaar in het eerste van Feyenoord, had amper een week eerder zijn beslag gekregen. Door zijn afwezigheid en die van Krol bij Ajax deed er voor het eerst sinds tien jaar geen enkele speler meer mee die een Europa Cup had gewonnen.

Degenen die overbleven, schoten ook volgens Ensink ernstig tekort. 'Maar Zwartkruis doelde op de weinige internationals die van het duel misschien nog iets hadden kunnen brouwen. In hen is hij diep teleurgesteld. Nevenbesognes schijnen Tahamata ver van zijn hoofdvak te hebben gedreven. De kleine Ajacied deed alles verkeerdt en wekte de indruk thans beter met de gitaar dan met de bal overweg te kunnen. Aan de andere zijde was er nauwelijks een offensieve actie van Wijnstekers te zien. Van de Korput behield wel zijn aangeboren stijl, maar moest regelmatig worden gecorrigeerd door de Deense bulldozer Nielsen. Ling volhardde met wisselend succes in ingewikkeld solowerk, maar zijn naam komt in Zwartkruis' register niet voor omdat de dribbelaar voor drie interlands is geschorst en dus op de wachtlijst staat. Twee andere Ajacieden kwamen er gunstiger uit, zij het niet vlekkeloos. Doelman Schrijvers voorkwam drie keer een doorbraak van de IJslandse weifelaar Petursson maar brandde zich aan een afstandsschot van Stafleu. Schoenaker was als een marathonloper die de haas maar niet te pakken kon krijgen, al kwam hem de eer van de openingstreffer toe, in buitenspelsituatie.'

Dat laatste was te wijten aan scheidsrechter Charles Corver, die er onder anderen van Jan Preenen in het *Haarlems Dagblad* eveneens ongenadig van langs kreeg. Hij lette namelijk niet op het moment dat Frank Arnesen de bal speelde, maar 'hield er een heel andere mening op na: "De bal zou nooit bij Schoenaker zijn gekomen als de bal niet door Notten zou zijn aangeraakt. Daardoor treedt een heel andere regel in werking dan waarover Notten het had." Corver, die in dit vooral van Feyenoord-zijde harde duel ten onrechte hardnekkig weigerde de gele kaart uit te delen, greep wel tweemaal na rust in toen Frank Arnesen tweemaal scoorde. In beide instanties werd buitenspel geconstateerd, al kon de Voorburgse fluitist één keer niet duidelijk maken waarom: "Ik kon bij het eerste doelpunt niet zien wie de bal in de richting van Arnesen speelde. Ik dacht dat het een Ajacied was." In werkelijkheid betrof het echter de Feyenoorder Michel van de Korput, zodat twee minuten na rust sprake was van een zuiver doelpunt.'

Maar halverwege de tweede helft kon André Stafleu dus alsnog gelijkmaken en de wedstrijd met 1-1 beëindigen. De tevredenheid van de spelers van Feyenoord daarmee, na het 'verschut' van een week eerder tegen Excelsior, verleidde Johan Carbo in *Het Parool* tot enig natrappen. 'Verreweg de meeste spelers van Feyenoord bezaten geen greintje zelfkritiek. Begon je over hun irritante overtredingen, dan had je ook eens op Ajax moeten letten. En zo vond Wijnstekers dat de Rotterdammers de rest van dit seizoen voor hetzelfde strijdplan als tegen Ajax moesten kiezen. Hij: "Een gesloten verdediging en dan met z'n allen bliksemsnel uitwaaiëren. We hebben het laatst anders geprobeerd en je zag hoe dat uitpakte." Computervoetbal. Keeper Hiele was zo in zijn eerste Ajax-Feyenoord opgegaan dat hij zich nauwelijks kon voorstellen dat deze botsing der middelmatigen brandend maagzuur bij de 50.000 op de tribunes moet hebben opgeroepen. "Mijn hart bonkte in mijn keel toen ik het veld opkwam. De defensie begint hoe langer hoe meer naar mij te luisteren, er zijn geen blunders gemaakt, dus ben ik tevreden. Mij moeten ze met een stok uit dat doel van Feyenoord jagen, anders ga ik niet meer..." Tenslotte was de bleke IJslander Petursson de enige die openlijk het boetekleed om de schouders sloeg. "Dit was niet veel," rispte de linkerspits op, die zelf drie kansen liet liggen. Petursson, die intussen vijf wedstrijden niet meer gescoord heeft, over zijn verdwenen productiviteit: "Ik ga van de week naar Ježek. Vragen of ik extra kan trainen. Veel schieten op de keeper. Ook in IJsland kende ik ieder seizoen wel een periode dat niets lukte, maar deze keer duurt het wel erg lang. Ajax-Feyenoord, vergeet 'm deze keer maar snel." Doen we...'

Door het gelijkspel behield Ajax zijn voorsprong van tien punten en werd het uiteindelijk kampioen met zeven punten meer dan Feyenoord, dat AZ '67 en PSV nog voor moest laten gaan.

Iets beter was het spelniveau in de bekerfinale, die op 17 mei 1980 voor het eerst in de geschiedenis tussen beide clubs werd gespeeld. Na loting vond de wedstrijd plaats in De Kuip. Na een half uur leek de beslissing al te vallen toen Ajax bij een 0-1-voorsprong een penalty kreeg. Maar deze werd door keeper Joop Hiele gestopt. Tien minuten later benutte Petur Petursson aan de andere kant wel een penalty, waarna Feyenoord de score in de tweede helft uitbouwde tot 3-1. Maar het enige bijzondere was in feite dat de

bekerfinale het afscheid van Ajax van aanvoerder Ruud Krol betekende.

Specialer nog was dat Wim Jansen na zijn Amerikaanse avontuur begin december 1980 in Nederland terugkeerde bij... Ajax. Jansen had bij Washington Diplomats gezelschap gekregen van Johan Crujff, die na afloop van het Amerikaanse voetbalseizoen, in november, zolang bij Ajax kwam meetrainen en officieel werd benoemd tot technisch adviseur van trainer Beenhakker. Tot ongenoegen van Beenhakker vulde hij die rol op 30 november tijdens de thuiswedstrijd tegen FC Twente zo in dat hij, bij een 1-3-achterstand, voor het oog van alle toeschouwers van de tribune afdaalde en naast de trainer op de bank gingen zitten om te vertellen wat er anders moest. Het werkte wel, want Ajax won met 5-3. Vervolgens haalde hij Jansen over om ook bij Ajax te komen spelen, om de vacante positie van Krol in de verdediging op te vullen. Dat zette kwaad bloed in Rotterdam, des te meer doordat Jansens debuut uitgerekend de wedstrijd van 7 december tegen Feyenoord betrof.

Het positieve effect hiervan was dat de wedstrijd tussen de nummers vijf (Feyenoord) en zes (Ajax), met respectievelijk vijf en elf punten achterstand op AZ '67, ondanks de slechte weers- en terreinomstandigheden alsnog in rap tempo uitverkocht raakte.

Maar het werd een debuut in een witte, besneeuwde Kuip met een zwarte rand, met opnieuw een hoofdrol voor de Feyenoord-supporters. Cees van Nieuwenhuizen beschreef het in *Het Parool* als volgt: 'Hoe verhit de tweestrijd in het verleden vaak dan ook al was, meer dan ooit stond het prestigeduel gisteren in het teken van de haat. Heel even, in de openingsfase, binnen de sneeuwvrij gemaakte kalklijnen, maar meer en vooral daarbuiten op de volgepakte tribunes. Daar ontspoorde de botsing van Rotterdamse en Amsterdamse belangen op tal van plaatsen in ordinaire knokpartijen. Opgehitst door de lokale pers, die het overlopen van Wim Jansen naar de aartsrivaal zo ongeveer als landverraad vertaald had, bekeek op z'n minst een deel van het ooit zo geprezen legioen het treffen door een de ware verhoudingen te sterk vertekende bril. Het eerste slachtoffer van die koude oorlog in de sneeuw was Wim Jansen zelf. Op weg naar de tunnel bij de zijlijn werd de vroegere "Mister Feyenoord" na de warming-up getroffen door een ijsbal, waar – volgens Beenhakker na afloop – "ook nog iets anders in verpakt zat". Het projectiel trof de kleine zwoeger vol in het linkeroog. Hulptrainer Bobby Haarms en Piet Hamberg zeulden het mikpunt van veler woede de catacomben in. Clubdokter John Rolink van Ajax: "Toen Wim weer helemaal bij kennis was, kon hij door dat ene oog nauwelijks iets zien. Het was rood en opgezet. Ik heb er wat druppels in gedaan en we zouden het een kwartiertje aankijken."'

Jansen hield het achttien minuten uit. 'Die druppels hielpen niet,' aldus coach Leo Beenhakker in *Het Parool*. 'Wim kon door dat linkeroog geen moer zien en vandaar dat hij er al zo gauw mee moest ophouden. Toen knakte er natuurlijk iets in de ploeg. Het was iedereen bekend hoe belangrijk de rol van die kleine Jansen als organisator van onze achterhoede zou zijn. Zonder hem vielen de tegengoals bij Ajax de laatste tijd als witjes. Je had die jonge gasten als Boeve en Weggelaar net voor de aftrap moeten zien, toen Jansen

gestrekt lag. Die hadden het niet meer.'

Van Nieuwenhuizen vernam van voorzitter Harmsen dat de vijf bestuursleden net zo benauwd waren geweest en met Beenhakker al een evacuatieplan hadden opgesteld in geval van 'de minste geringste volgende vuiligheid. Op weg naar de tribune werd ons verteld dat Wim Jansen knock-out was weggedragen na een ijsbal uit het publiek. We waren het er eigenlijk meteen over eens dat je die wedstrijd zou moeten weigeren te spelen. Maar tegelijkertijd realiseerden we ons ook dat we dan door die krankzinnige massa gelyncht zouden worden. Ik denk niet dat we dit stadion levend hadden verlaten. Vandaar dat ik Leo snel opzocht om het te zeggen: probeer het, maar verdwijn zo snel mogelijk wanneer er weer stront aan de knikker mocht komen.'

Dat bleek niet nodig, waarschijnlijk mede doordat Ajax na het uitvallen van Jansen geen schijn van kans meer had. 'Terwijl in het Oogliedersgasthuis van de Maasstad een lichte beschadiging van het hoornvlies bij Wim Jansen geconstateerd werd, haalde De Kuip snel zijn gram op het lang niet alleen door de glibberige bodem zo wankele Ajax. Feyenoord, sterker als collectief en slimmer in het overwinnen van de terreinhandicap, spurtte al voor de pauze naar een 2-0-voorsprong via eerst Budding en daarna Vermeulen. Johan Crujff, dit keer de volle negentig minuten op de bank, besepte dat het flauw zou zijn om die achterstand van zijn team geheel af te schuiven op de intimiderende acties van de zo vijandige omgeving. Ajax' tijdelijk adviseur: "We hadden die emoties ingecalculeerd, het publiek was daarvoor voldoende duidelijk voorgekookt. Het is alleen te betreuren dat het zodanig escaleerde dat Wimpie moest uitvallen. Juist hem konden we niet missen. Op z'n minst twee van de overtredingen die er tegen hem gemaakt werden (door Brard en Nielsen in de eerste minuten) waren ook bedenkelijk. Een scheidsrechter die een beetje op de hoogte is van alles wat er de laatste dagen gespeeld heeft, zou juist op zulke momenten hard moeten ingrijpen." Weerink onderkende de grimmige achtergronden evenwel niet en Feyenoord bedaarde trouwens ook pijsnel, toen het zich zeker wist Ajax zónder Jansen toch wel te kunnen kleineren.'

Feyenoord won met 4-2, mede dankzij de geestdriftige aanwijzingen langs de lijn van assistent-coach Clemens Westerhof, die de honneurs waarnam voor de van een operatie herstellende Vaclav Ježek. Saillant detail was dat Westerhof de week ervoor gezakt was voor het A-diploma van de trainerscursus vanwege een vijf voor het onderdeel 'individuele training' en de dag erna in Zeist een herkansing zou krijgen. 'Reken maar dat ik daar zin in heb,' brulde Westerhof tegen de journalisten. 'Nu helemaal, na zo'n wedstrijd. Van zo'n overwinning kun je alleen maar dromen. Het allermooiste is nog dat ik van vrienden heb gewonnen. Ik ben enorm gedold door mijn vriend Leo Beenhakker over mijn trainersopleiding. Mijn reactie was dan: we zullen zondag wel eens zien wie de beste tactiek heeft, en vergeet vooral niet die goeie fles cognac waar we om gewed hebben mee te nemen.'

Om nog even door te gaan: 'Ik ben van de zomer een week in Amerika bij Wim geweest. Uren hebben Wim, Johan en ik op de rand van het zwembad gepraat over voetbal. Ik stond soms met mijn oren te klapperen als ik Johan hoorde praten over tactiek.

Dat mannetje ziet het vreselijk goed... Tóch heeft Feyenoord van Ajax gewonnen.'

En Westerhof dus van zijn vrienden, als enige ongeveer in Rotterdam. Ook zijn spelers liepen met hem weg, wat in de citaten die Henk van der Sluis optekende in *Het Parool* vooral tussen de regels door niet altijd vleidend was voor Ježek, en evenmin voor de cursusleiding van de KNVB trouwens. 'Jan Peters, de spits die ook in zijn vierde Feyenoord-Ajax scoorde: "Westerhof heeft ons de afgelopen weken goed aangepakt. Zijn oefenstof is ronduit grandioos. Er is onder zijn leiding keihard gewerkt, maar op zijn tijd was er ook ruimte voor een dolletje. Van zó'n trainer hou ik. Ik heb met plezier getraind bij hem. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat Ježek het niet goed deed." René Notten, de aanvoerder: "Westerhof heeft ons agressiviteit en bluf bijgebracht. Er is weer bezieling in ons spel gekomen. Feyenoord moet het met deze ploeg juist hebben van enthousiasme en inzet. Hoe het nu verder moet, weet ik niet. Misschien is het verstandig als Westerhof de veldtraining doet onder de algehele leiding van Ježek. Het zou kunnen, we moeten afwachten hoe de dingen zich ontwikkelen."'

Ze ontwikkelden zich niet gunstig voor Ježek. Na zijn terugkeer liepen het enthousiasme en de inzet van de spelers terug en hij werd half mei 'op vakantie' gestuurd, waardoor Clemens Westerhof bij het treffen met Ajax in Amsterdam, op 24 mei 1981, opnieuw op de bank zat. Als loyale assistent liet hij symbolisch de plek van Ježek naast hem vrij.

Bij Ajax was van loyaliteit geen sprake. Leo Beenhakker had schoon genoeg gekregen van de inmenging van Crujff en op 20 maart ontslag genomen. Zijn functie werd tijdelijk waargenomen door assistent Aad de Mos. Maar Ajax had zich hersteld van de miserabele competitiestart en was, vanuit de achterhoede aangestuurd door Wim Jansen, met jonge spelers als Kieft, Rijkaard en Vanenburg alsnog opgeklommen naar de tweede plaats.

Ajax won in De Meer met 4-1 van Feyenoord, met Wim Jansen en Tscheu-la Ling als uitblinkers. Het werd met maar liefst twaalf punten achterstand tweede achter het ongenaakbare AZ'67, dat voor het eerst in de geschiedenis kampioen werd. Feyenoord werd vierde, op vijftien punten, net als nummer drie FC Utrecht.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd/ Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
1976-77 14-11-76	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	52	EC I: PSV 2e ronde
24-04-77	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-1 <i>Olympisch Stadion</i>	2. PSV 3. AZ '67 4. Feyenoord	47 46 44	EC II: Roda JC 1e ronde EC III: Feyenoord kwartfinale Ajax te ronde
1977-78 04-09-77	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-2 <i>Olympisch Stadion</i>	1. PSV	53	EC I: Ajax kwartfinale
12-02-78	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	2. Ajax 3. AZ '67 10. Feyenoord	49 47 32	EC II: FC Twente halve finale EC III: PSV winnaar AZ '67 2e ronde
1978-79 28-10-78	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 0-0 <i>Olympisch Stadion</i>	1. Ajax	54	EC I: PSV 2e ronde
29-04-79	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	2. Feyenoord 3. PSV	51 49	EC II: AZ '67 te ronde EC III: Ajax 3e ronde FC Twente te ronde
1979-80 29-09-79	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 4-0 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	50	EC I: Ajax halve finale
09-03-80	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 <i>Olympisch Stadion</i>	2. AZ '67 3. PSV 4. Feyenoord	47 44 43	EC II: FC Twente te ronde EC III: Feyenoord 3e ronde PSV 2e ronde
17-05-80	Bekerfinale	Feyenoord-Ajax 3-1 <i>De Kuip</i>	Beker: Feyenoord		
1980-81 07-12-80	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 4-2 <i>De Kuip</i>	1. AZ '67	60	EC I: Ajax 2e ronde
24-05-81	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 4-1 <i>De Meer</i>	2. Ajax 3. FC Utrecht 4. Feyenoord	48 45 45	EC II: Feyenoord halve finale EC III: AZ '67 finale PSV 2e ronde FC Utrecht 2e ronde FC Twente 2e ronde

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in de eredivisie van 1976-77 t/m 1980-81

ELF

Jong spul en oud zeer (1981-1984)

De oude generatie was niet meer in staat het Nederlands elftal te dragen, de piepjonge generatie was daar nog lang niet aan toe, waardoor Nederland op het WK'82 uitsluitend vertegenwoordigd werd door scheidsrechter Charles Corver. De verontwaardiging over de staat van het voetbal werd aangewakkerd door de grove overtreding van de West-Duitse keeper Toni Schumacher op de Franse middenvelder Patrick Battiston, die Corver in de halve finale onbestraft liet.

Daarnaast werden de risico's voor de toeschouwers pijnlijk aangetoond door de mogelijk grootste stadionramp ooit, aan het eind van de wedstrijd Spartak Moskou-HFC Haarlem in de UEFA Cup. En de bevolking was, als gevolg van de werkloosheid en de dreiging van de Koude Oorlog, toch al in de ban van het doemdenken. Een lichtpuntje was de terugkeer van Johan Crujff op de Nederlandse velden. Voorzichtig dienden zich ook de eerste tekenen van commercialisering van het voetbal aan, met de invoering van shirtreclame en de bouw van skyboxen in de stadions.

Toch was Ježek nog steeds Feyenoords trainer bij de eerste Ajax-Feyenoord in het volgende seizoen, die al in de tweede competitieronde, op woensdag 19 augustus 1981, in het Olympisch Stadion werd gespeeld. Hij koos voor een behoudende speelstijl om het aanvalsspel van Ajax te ontregelen. Vooral dankzij het inzicht van de na vijf jaar teruggekeerde Willem van Hanegem lukte dat uitstekend. Ajax, met de Oostenrijker Kurt Linder als nieuwe trainer, kon ondanks de stimulansen van Wim Jansen van achteruit geen vuist maken. Het duel bleef steken op 1-1.

Het seizoen verliep voor Feyenoord niet naar wens. Het verspeelde veel punten en stond voor de return in Rotterdam, op 31 januari 1982, op de achtste plaats, zes punten achter PSV en Ajax. Maar ook Ajax liet de eerste helft van het seizoen veel steken vallen. De tieners Kieft, Olsen, Vanenburg en Rijkaard speelden nog enorm wisselvallig. Vóór december had Ajax al vier van de vijftien wedstrijden verloren. Maar de terugkeer van Johan Crujff als speler, op 6 december 1981 tegen Haarlem, bracht de noodzakelijke evenwichtigheid. Vanaf het middenveld zette hij de lijnen uit. In de beker ging het nog mis, tegen DS'79, maar in de resterende negentien competitiewedstrijden werd niet meer verloren.

Er volgden alleen nog twee gelijke spelen, waaronder dat in Rotterdam tegen Feyenoord. Het werd 2-2, dankzij de strijdlust van Feyenoord en de kopkracht van Andrej Jeliaskov, die tweemaal de gelijkmaker binnenkopte. Aan het eind van het seizoen had Ajax als kampioen achttien punten meer dan nummer zes Feyenoord.

En ook het seizoen daarna bleef Crujff persoonlijk ongeslagen. Bij de twee nederlagen in het eerste gedeelte van de competitie, uit bij FC Groningen en PSV, deed hij niet mee. De

rol van Wim Jansen achterin was overgenomen door Leo van Veen, een andere routinier met wie Crujff in Amerika had gespeeld, bij Los Angeles Aztecs. En jeugdtrainer Aad de Mos was volgens afspraak met het bestuur gepromoveerd naar het eerste elftal.

Maar ook Feyenoord had een goed seizoen, mede dankzij dertig doelpunten van de van FC Groningen teruggehaalde spits Peter Houtman. Daarnaast had het behalve Van Hanegem de talenten Michel Valke en Ruud Gullit in de gelederen, en mocht de jonge Mario Been al regelmatig invallen. Hans Kraay was inmiddels de trainer. Maar vanwege hartklachten kon hij niet bij de wedstrijden aanwezig zijn, zodat Ab Fafié namens hem de voorbespreking en de coaching op de bank deed.

De onderlinge wedstrijden brachten ook ditmaal geen winnaar. De wedstrijd in Rotterdam, op 28 november, eindigde in 2-2, waardoor beide ploegen gelijk op bleven gaan. Aangezien Feyenoord aan het eind van het seizoen wat punten morste, liep het verschil op tot vier punten en zou Ajax juist tegen Feyenoord in de op twee na laatste wedstrijd, op 1 mei 1983 in het Olympisch Stadion, officieel kampioen kunnen worden. Maar de strijd bleef steken op 3-3, ook al doordat een onweersbui het spelen het laatste half uur bemoeilijkte, en het kampioenschap moest een week worden uitgesteld. Drie dagen na afloop van de competitie won Ajax ook de KNVB-beker.

Toch besloot het Ajax-bestuur het contract van Crujff niet te verlengen, met als argumenten dat hij blessuregevoelig was geworden en niet zoveel extra publiek naar het stadion lokte als ze hadden gehoopt. Dat was reden voor Crujff om nog één jaar ergens anders te gaan schitteren. Bij Feyenoord! Niet alleen het Amsterdamse, maar ook het Rotterdamse publiek was verbijsterd. Dat wist zich nauwelijks een houding te geven. De afscheidswedstrijd van de 39-jarige Willem van Hanegem, op 4 juni, met Crujff in het shirt van het WK-elftal van 1974, werd zelfs aangegrepen om met spandoeken ('Cruyff Rot op') en fluitconcerten te protesteren tegen zijn komst. Maar naarmate de wedstrijd vorderde, ontstond wel het besef dat hij Feyenoord met zijn kwaliteiten iets te bieden had.

Tijdens het Amsterdam 708-toernooi, dat Feyenoord won, bleef een directe confrontatie met Ajax nog achterwege, maar op 18 september 1983 was het zover: in het Olympisch Stadion stonden de aanvoerders van de ranglijst, met ieder vijf overwinningen en een gelijkspel op zak, tegenover elkaar voor wat een bizarre wedstrijd zou worden, met een scoreverloop dat absoluut geen recht deed aan de krachtsverhouding.

Het hoge spektakelgehalte zorgde voor groot enthousiasme in de kranten. 'Klatterend applaus daalde neer op de hoofden van de Ajax- en Feyenoordspelers na het fantastische voetbalschouwspel dat zij de ruim 45.000 hartstochtelijk meelevende fans hadden geboden,' noteerde *De Telegraaf*. 'En terecht, want zij in de eerste plaats verdienden de hulde van het publiek vanwege hun enorme inzet, hun sportiviteit en hun creativiteit die deze botsing tussen de twee absolute toptteams van ons land een grote allure gaf en tot een van de mooiste uit de laatste maanden maakte. Onvergetelijk waren in deze tot 3-2 durende thriller, die tenslotte in een wat geflatteerde 8-2 uitmondde, de acties van vooral

de superster Jesper Olsen en de koele organisator op het middenveld van Ajax, Ronald Koeman. Twee spelers die nog slechts enkele dagen geleden in de Europacupstrijd tegen Olympiakós Piraeus volslagen onzichtbaar speelden. Het kan dus ook in het voetbal nog steeds verkeren en de enorme kick die hun gave spel aan het complete Ajax-team gaf, zal mogelijk grond geven aan de idee dat de return over anderhalve week in Griekenland toch nog niet als hopeloos beschouwd hoeft te worden. Een ander groot winstpunt voor de jonge garde van trainer Aad de Mos was wel de kracht die zij kon opbrengen om – zij het af en toe met een dosis geluk – de wedstrijd voortdurend te willen domineren. Een absolute “must” tegen het stevige Feyenoord dat op de zware soppige grasmat met zijn grote spelers in het nadeel was, en dus goed gezien. De stoom bleef daardoor op de ketel, dit tot grote vreugde van het voluit genietende publiek. Mensen die hun ogen uitkeken en kromme tenen kregen van de spanning die tot ver in de tweede helft duurde. Maar mensen ook die geen moment van deze heerlijke wedstrijd wilden missen. Voor geen goud.’

Uitbinker Olsen, net hersteld van een blessure en in afwachting van een enkeloperatie, werd ook elders in de krant uitvoerig geprezen. ‘Bemodderd, met zijn ogenschijnlijk veel te grote scheenbeschermers boven de afgezakte kousen, dirigeerde De Mos zijn oogappel drie minuten voor het einde naar de zijlijn. En pas toen schoot de frêle Scandinaviër zijn zwaar omzwachtelde linkerenkel te binnen, die hem eerder twee weken aan de kant had gehouden. “Eerlijk, ik heb tijdens de wedstrijd geen moment aan die blessure gedacht. Zó goed voelde ik mij. En dat, terwijl die enkel nog lang niet genezen is,” aldus het fenomeen vanonder zijn blonde lokken. (...) De botte bijl ten spijt bleef het kwelduiveltje maar lachen. Tussen een woud van maaiende benen door en over een berg vallende lichamen heen ontsteeg de lopende patiënt Jesper Olsen gistermiddag alle aardse begrippen. Want in de amper 1.60 meter metende “Super uit de Meer”, met een portie venijn omgekeerd evenredig aan zijn geringe postuur, ging gistermiddag Feyenoords vleesgeworden nachtmerrie schuil. “Wereldklasse,” trachtte Ajax’ oefenmeester Aad de Mos bij benadering de kwaliteiten te schetsen die de ongrijpbare Deen tegen de Rotterdammers demonstreerde. “Geen schande om door zo’n manneke uitgespeeld te worden,” vond Feyenoorder Sjaak Troost, die er na afloop rond voor uitkwam zich te schamen voor de grove attaque waarmee hij zijn kansloze confrontatie tegen de mini-spits eerder was begonnen, op zijn beurt.’

Maar daarmee was lang niet alles verteld. ‘Zelden hoefde er na een 8-2-monsterzege te worden gezocht naar de voorbije overlevingskansen van de verliezer. Nu lag het anders. Als alle voetbalwetten op zijn kop worden gezet, verdwijnt ook alle logica en blijft er één winnaar over: het publiek. Supergoed dus!’

Daarin lag het verhaal van de wedstrijd opgesloten: de uitslag was niet wat hij leek. Na ruim twintig minuten stond Feyenoord met 3-0 achter, maar tien minuten later was het 3-2 en toen ontbrandde de strijd pas echt, totdat Ajax na ruim zestig minuten verder afstand nam en zomaar heel ver wegliep. ‘Natuurlijk mocht Feyenoord achteraf moed putten uit ook al dat volslagen gekke breekpunt in de achtervolging. Andrej Jeliakov had twee ideale

mogelijkheden op een 3-3 laten liggen, toen Keje Molenaar de bal uit een corner van Jesper Olsen boven op het hoofd kreeg. De bal zeilde heel gelukkig over Joop Hiele bij de tweede paal binnen: 4-2. Bij Ajax heet het dat Molenaar niet kan koppen. Maar wat kon er gistermiddag allemaal niet?’

Vervolgens werd uiteraard navraag gedaan naar de visie van Cruijff op het verloop van de wedstrijd en werd gespeculeerd over de betekenis daarvan. ‘Johan Cruijff verwees later nadrukkelijk naar Ajax’ kwetsbare periode. “Gedurende een half uur waren ze de kluts kwijt. In zo’n periode kan er veel gebeuren.” Een topfitte, maar vooral een jongere Cruijff had zijn elftal niet op 3-2 laten stilstaan. De ex-Ajacied kan het Rotterdamse gebeuren nog niet optimaal naar zijn hand zetten. De vraag is zelfs gewettigd of Cruijff daar ooit aan toe komt. Feyenoord is vooral een werkmachine, die als er achtervolgd moet worden zichzelf gemakkelijk over de toeren jaagt. Cruijff: “Nadat Peter Houtman en Henk Duut de kansen terugbrachten, hadden we bedachtzamer moeten spelen. Kijk, bij Ajax spelen ze dat spelletje al jaren. Met zeven à acht man voor de bal is het verboden te pingelen. Verspeel je de bal, dan zet je de deur open. Tegen technische spelers ben je dan gezien...”’

‘Toch siert het Feyenoord dat het zo karaktervol aanpikte,’ ging de verslaggever van *De Telegraaf* verder. ‘Het Rotterdamse antwoord maakte immers van Ajax-Feyenoord een gigantisch mooie topper. En dat Feyenoord niet de hersens bezat op het juiste moment evenwichtiger op de gelijkmaker te gokken, blijft verklaarbaar. “We verbleven in een roes. Maar van deze knal leer je snel. In deze competitie zijn we al eerder ontsnapt. Je ontkomt dan aan een nederlaag, omdat je steeds juist aan de positieve kant van de score blijft. We moeten met zes man van ons in het vijandelijk strafschoepgebied niet proberen de achterlijn te halen,” wees Johan Cruijff de weg aan.’

Om te besluiten met: ‘“Ajax kampioen,” galmde het door ’t Olympisch Stadion. Johan Cruijff kwam als eerste Feyenoorder weer bij zijn positieven. “Kampioen? Ben je gek. Het blijven toch maar twee punten, hooguit mag je er een halfje bij doen vanwege het doelsaldo. Natuurlijk doet deze uitslag mij pijn, maar vergeet niet dat wij Ajax bij wel vijf goals hebben geholpen.”’

Waarna voor de volledigheid ook het realiteitsbesef van de Ajax-trainer nog werd aangehaald: ‘“Scoort Feyenoord 3-3 pal voor of na rust, dan kan het ook 3-6 worden,” prikte Aad de Mos helder door de feestvreugde.’

In een ander artikel werd zelfs de winst die Cruijff in de nederlaag zag (het voordeel van het nadeel) beschreven. ‘Johan Cruijff zoog de sigaretterook zo gulzig naar binnen dat z’n toch al afgetrainde “bekkie” er nóg smaller door werd. Nonchalant stond hij daar, alsof er zojuist geen sprake was geweest van een uiterst pijnlijke vernedering in de Olympische arena die zo vaak de “zijne” was. Goedgebekt als immer, zelfs na het verlies dat ook voor de door alle wateren gewassen vedette een nachtmerrie moet zijn geweest. Al wijst hij die veronderstelling met klem van de hand: “We hebben twee punten, het maximale dus, verloren. Dat is alles. En ik hoef voortaan geen voorbeelden meer te geven, omdat alles nu duidelijk moet zijn. Ik had het al vaak genoeg verteld: als je met veel mensen voor de bal

speelt, dan mag je 'm in de opbouw absoluut niet verliezen. Vandaag is die stelling in de praktijk overduidelijk onderstreept. Ajax heeft de mogelijkheden goed uitgebuit...'

Dat voorbeelden verder overbodig waren, kan spits Peter Houtman achteraf beamen. 'We hebben veel geleerd van de 8-2-nederlaag tegen Ajax dat jaar. We snapten er eerst niets van, want tot aan de 4-2 van Molenaar waren we veel sterker. We kwamen heel snel op 3-0 achter, waarbij Cruijff trouwens bij de 1-0 zelf in de fout ging. Joop Hiele wreef hem dat in de rust nog even in: "Hij ging ook even slapen, hoor." Maar Cruijff zal de schuld ongetwijfeld bij een ander hebben gelegd. Stafleu zal zijn steekpassje vanaf de libero-positie wel niet begrepen hebben of zo. Maar we kwamen terug tot 3-2 en leken door te drukken totdat Molenaar de bal per ongeluk op zijn hoofd kreeg. Toen zijn we allemaal naar voren gaan rennen. Of zoals Libregts het uitdrukte: "We zijn na de 4-2 als een paraplu gaan spelen."'

De verwarring en gemengde gevoelens die de uitslag bij pers en publiek teweegbracht, kwamen naar voren in een slotbeschouwing, waarin ook Cruijffs bizarre afscheidswedstrijd met Ajax tegen Bayern München uit 1978 in herinnering werd geroepen. 'Als Cruijff verliest, doet hij het goed. In de wedstrijd, waarin hij van het Nederlandse voetbal afscheid dacht te nemen, werd het 0-8. Gisteren verloor hij zijn eerste competitiewedstrijd sinds zijn rentree bijna twee jaar geleden met soortgelijke cijfers. Hij droeg nu wel het Feyenoord-shirt en de tegenstander was Ajax. Het drama voltrok zich op hetzelfde veld, dat van het Olympisch Stadion, maar de echte Amsterdammers wisten ditmaal niet of ze moesten lachen of huilen. Te genieten viel er in ieder geval wel. Van Jesper Olsen, de Napoleon van Ajax, die acht overtredingen, waarvan enkele messcherpe, overleefde en de Feyenoord-verdediging een vreselijke middag bezorgde. Van een serie kostelijke doelpunten bovendien, waarin Ajax zich uitleefde toen de overwinning al vast stond. Cruijff trof geen blaam. Het mag inmiddels bekend zijn dat hij nog altijd een hoogst intelligente, balvaardige spelverdelers is, maar kracht en snelheid mist om een wedstrijd als deze naar zijn hand te zetten. De vroegere Ajax-meester, die zich toch zelden een krasse uitspraak laat ontvallen, is voorlopig natuurlijk wel het mikpunt van Amsterdamse humoristen. Zaterdag zei hij namelijk ook nog over zijn vroegere club: "Het is jammer, maar Ajax staat stil in zijn ontwikkeling. Spijtig voor het Nederlandse voetbal." Cruijff liet deze veroordeling niet volgen door een opmerking als "Tja, hadden ze mij maar niet moeten laten vertrekken", of: "Wie z'n kont brandt, moet op de blaren zitten". Dat is achteraf heel verstandig van hem geweest.'

Dat Cruijff wel degelijk gelijk had met zijn analyse, werd in het verdere verloop van het seizoen duidelijk. Direct na de overwinning op Feyenoord speelde Ajax gelijk tegen Haarlem en FC Groningen, en verloor het met 3-0 van FC Den Bosch. Bovendien werd het na verlenging door Olympiakós Piraeus uit de Europa Cup gegooid. Feyenoord werd weliswaar door Tottenham Hotspur uitgeschakeld in de tweede ronde van de UEFA Cup, maar verloor in de competitie tot aan het volgende duel met Ajax slechts twee punten. Cruciaal was het pleidooi van Cruijff bij Thijs Libregts om Stanley Brard te laten fungeren als hangende linksbuiten in plaats van de in voetballend opzicht veel betere Pierre

Vermeulen. Brard zorgde voor evenwicht in het elftal door met zijn inzet en loopvermogen vooral Cruijff te ontlasten. Daarnaast vormden het solide verdedigende werk van Ivan Nielsen en de aanvallende kracht van Ruud Gullit belangrijke pijlers voor het succes van Feyenoord.

Dat laatste had Ajacied Frank Rijkaard ook in de gaten. Sjaak Swart herinnert zich dat Rijkaard hem attent maakte op Gullit. 'Hij zei: "Ga jij even naar het bestuur om hem te halen." Want hij had gehoord dat dat mogelijk was voor achthonderdduizend gulden. Maar dat hebben ze helaas niet gedaan.'

Dat volgende duel met Ajax betrof een bekerwedstrijd, op woensdagavond 1 februari 1984, ditmaal in De Meer. 'Die hadden we al moeten winnen,' herinnert Peter Houtman zich. 'Ik maakte een prachtige goal met een omhaal, na een geweldige actie van Cruijff. Hij speelde op rechts een aantal Ajacieden uit en tikte de bal naar Van de Korput, die de voorzet op mij gaf. Vlak na rust maakte Rijkaard totaal onverwacht gelijk na een foutje van Hoekstra. Maar we waren veel sterker dan Ajax. Het was onze beste wedstrijd van het jaar. Het was dan ook terecht dat Gullit een paar minuten later al weer scoorde. Toen hoorde ik plotseling het Rotterdamse deel van het publiek fluiten en joelen. Het bord met nummer 9 werd omhoog gehouden en tot mijn verbijstering moest ik eruit. Stond ik net aan de zijlijn, maakte Van Basten alsnog 2-2.'

Dat betekende dat de wedstrijd twee weken later in Rotterdam overgespeeld moest worden. Kwade tongen beweerden dat Cruijff daarop uit was geweest, omdat hij bij Feyenoord, net als de jaren daarvoor bij Ajax, deels op recettebasis speelde. En in de eerste wedstrijd had hij vlak voor tijd nog een grote kans gemist. Hij kwam na een solo alleen voor keeper Hans Galjé, maar schoot vervolgens hoog over.

Als het zijn vooropgezette plan was, kreeg hij in ieder geval zijn zin, ook wat betreft het resultaat van die replay in een uitverkochte Kuip. Toch kwam de zege van Feyenoord ondanks een enorm overwicht moeizaam tot stand, onder andere doordat Cruijff zelf al na dertig minuten met een blessure moest uitvallen. Weliswaar had Peter Houtman al in de derde minuut voor een voorsprong gezorgd, maar door de onverwachte gelijkmaker van Marco van Basten vlak voor tijd was er een verlenging nodig. Pas daarin kon Houtman uit een strafschoep, na een overtreding van Hans Galjé op de doorgebroken Ruud Gullit, de winnende treffer scoren. Maar wat voor het publiek telde, was dat de 8-2-nederlaag was gewroken door Ajax uit de bekerstrijd te stoten.

Die wraak werd vervolmaakt in de derde wedstrijd tegen Ajax in een maand tijd, opnieuw in Rotterdam, ditmaal weer voor de competitie, op zondag 26 februari. Als gevolg van een ongelukkige nederlaag van Feyenoord bij FC Groningen op de zondag na de bekerwedstrijd, was Ajax weer langszij gekomen en pronkte het zelfs met een beter doelsaldo. Maar de aanval van Ajax werd afgeslagen, luidde ook de conclusie in het *Rotterdams Nieuwsblad*. 'De weg naar de titel is nog lang, maar elf wedstrijden voor het competitie-einde heeft Feyenoord wel een riant uitzicht verkregen op de troon, die het precies tien jaar geleden voor het laatst besteeg. Via een gevoelige, maar te hoog (4-1)

uitgevallen overwinning op Ajax sloegen de Rotterdammers niet alleen een kloof van twee punten naar hun grootste rivaal, ze moeten nu ook berstensvol zelfvertrouwen naar de finale van dit seizoen toewerken. Per slot van rekening was het, na de bekerzege (2-1) van de vorige week woensdag, de tweede keer in tien dagen dat Ajax de oren in De Kuip werden gewassen.'

En dat zelfvertrouwen was niet onterecht. 'Met deze resultaten heeft Feyenoord in ieder geval de "smaad van Amsterdam", waar het in de eerste competitiehelft met 8-2 van de mat werd getikt, uitgewist. Voor het treffen van gisteren verkondigde trainer Thijs Libregts al dat zijn ploeg méér vooruitgang had geboekt dan de huidige landskampioen. De stand op de ranglijst bewijst zijn gelijk. Ajax speelt ongetwijfeld nog het meest aantrekkelijke voetbal, Feyenoord daarentegen vormt zo'n solide, wilskrachtig en fysiek sterk geheel dat het niet gemakkelijk meer van zijn stuk is te brengen. De Rotterdamse ploeg verstaat inmiddels de kunst om in dienst van zijn kopman Johan Crujff te spelen. Bovendien beschikt ze over verdedigers als Ivan Nielsen – de Deense uitbinker van gistermiddag –, Sjaak Troost en Bennie Wijnstekers, voor wie heel wat tegenstanders, zelfs die van Ajax, liever een blokje omgaan.'

Dit werd onderschreven door de analyse in *De Telegraaf*. 'Zoals zo vaak in het verleden, denk aan de Happel-periode, won Feyenoord de kraker opnieuw op karakter. Theo Laseroms, ook aanwezig, moet met weemoed teruggedacht hebben hoe hij en Rinus Israël in het verleden een speelser Ajax aftroefden. Dat onverzettelijke hoort bij Feyenoord. Ivan Nielsen, maar ook Sjaak Troost, Ben Wijnstekers, Michel van de Korput en André Stafleu bezitten een over-mijn-lijk-mentaliteit. Ajax is op dat punt kwetsbaar. Het succes moet altijd geboren worden uit een individuele bevlieging. Veel meer dan Feyenoord is de krullen- en lintenploeg afhankelijk van de vorm van de dag. Bij Feyenoord ligt de verdeling tussen franje en werklust veel duidelijker. Bovendien laat Crujff zijn ploeg vanuit een filosofie voetballen en zorgt Ruud Gullit graag voor een heerlijke verpakking van al het moois.'

Toch was de overwinning van Feyenoord niet zonder slag of stoot tot stand gekomen, meldde het *Rotterdams Nieuwsblad*. 'De onvervalste Nederlandse voetbalklassieker zat ook in haar vierde editie van dit jaar vol sentiment, dramatiek, spanning en geniepigheid. Maar op één punt week de aflevering van gistermiddag af van de voorgaande, waarin Feyenoord was opgevallen door het missen van de vele kansen. In de sfeervolle Kuip werden de eerste twee mogelijkheden in treffers omgezet, waardoor de Rotterdammers al na veertien minuten een 2-0-voorsprong hadden genomen. (...) Ajax verkrampte en De Kuip genoot. Het publiek riep "tien, tien" en de Amsterdammers leken rijp voor een geweldig pak rammel. Zelden maakte de ploeg zo'n aangeslagen en ook chaotische indruk als in de eerste helft van de topser, waarin Feyenoord over alle linies heerste.'

Maar ondanks de vroege goals, van Gullit en Crujff, herstelde Ajax zich na rust. 'Alsof het elf nieuwe spelers in plaats van één (Molenaar voor Ophof) had ingezet, zoveel vuur vonkte er plotseling van Ajax' spel. Mølby denderde als de vleesgeworden Deense stoomwals naar het Feyenoord-doel, Silooy zette Ruud Gullit vast op de rechtervleugel,

Cruijffs knie speelde steeds meer op en zonder zijn twee Amsterdammers bleek de Rotterdamse titelpretendent een doorsnee-eredivisionist. Met uitzondering van Ivan Nielsen dan. De Deen kon in de derde minuut niet voorkomen dat zijn landgenoot Mølby voor Ajax scoorde, maar daarna zwabberde “de giraffe van Feyenoord” werkelijk alles wat er binnenkwam met zijn hoofd of zijn voeten uit het doelgebied. Dat de Deense international daarbij geen één overtreding beging, maakte zijn prestatie tot een sieraad.’

De spanning nam toe, volgens *De Telegraaf*. ‘De zinderende Kuip zag nu ongetwijfeld het beste deel van de topper. Ajax verbeterden in de achtervolging en Feyenoord loerend op de counter en de beslissende goal. Evenals op 18 september, toen Feyenoord terugvocht, trok niet de dapperste, maar wel de slimste ploeg de buit naar zich toe. (...) Man-tegen-man spelen is voor de Ajax-achterhoede spelen met vuur. Zeker als de middenvelders op de aanvallers blijven plakken. André Hoekstra drukte de beslissende goal uit een pass van Ruud Gullit (in buitenspelpositie) achter Galjé. De Kuip stond op zijn kop. “We worden kampioen,” galmde het, toen invaller Henk Duut ook nog de vierde goal fabriceerde. Of die vurige wens uitkomt, heeft alles te maken met de fitheid van Johan Cruijff. Want als hij absent is, zijn de Rotterdamse werkers hun kompas kwijt.’

Maar voorlopig was Feyenoord-Ajax dus het spiegelbeeld van Ajax-Feyenoord geweest. En voorzover de 4-1-overwinning niet volledig opwoog tegen de 8-2-nederlaag, werd dit gecompenseerd door de bekeruitschakeling van Ajax. En vervolgens door de eindzege van Feyenoord in het bekertoernooi en natuurlijk het kampioenschap, met Ajax, nog achter psv, op zes punten achterstand. Want Cruijff bleef fit genoeg, en verwierf dus ook zijn persoonlijke revanche op het bestuur van Ajax.

Waarna een tijdperk werd afgesloten. Als laatste van de absolute topvedetten en clubiconen Moulijn, Van Hanegem, Jansen, Israël, Swart, Keizer, beëindigde Cruijff zijn carrière als speler, net als Wim Jansen bij de verkeerde club. Om later, eveneens net als Wim Jansen en trouwens ook Van Hanegem en Israël, bij zijn eigen club terug te keren als trainer.

De echte hegemonie van Ajax-Feyenoord in het Nederlandse voetbal was daarmee in sportieve zin verleden tijd, vooral ook door de sterke opkomst van psv. De gevoelens van exclusieve rivaliteit, vooral bij de supporters, verdwenen echter geenszins.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
1981-82 19-08-81	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 <i>Olympisch Stadion</i>	1. Ajax	56	EC I:
31-01-82	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-2 <i>De Kuip</i>	2. PSV 3. AZ '67 6. Feyenoord Beker: AZ '67	51 47 38	AZ '67 2e ronde EC II: Ajax 1e ronde EC III: Feyenoord 3e ronde PSV 2e ronde FC Utrecht 1e ronde
1982-83 28-11-82	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-2 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	58	EC I:
01-05-83	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 3-3 <i>Olympisch Stadion</i>	2. Feyenoord 3. PSV Beker: Ajax	54 51	Ajax 1e ronde EC II: AZ '67 2e ronde EC III: Haarlem 2e ronde PSV 1e ronde FC Utrecht 1e ronde
1983-84 18-09-83	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 8-2 <i>Olympisch Stadion</i>	1. Feyenoord	57	EC I:
01-02-84	Beker 3e ronde	Ajax-Feyenoord 2-2 <i>De Meer</i>	2. PSV 3. Ajax	52 51	Ajax 1e ronde EC II: NEC 2e ronde EC III: Sparta 3e ronde
15-02-84	Beker 3e ronde	Feyenoord-Ajax 2-1 n.v. <i>De Kuip</i>	Beker: Feyenoord		Feyenoord 2e ronde
26-02-84	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 4-1 <i>De Kuip</i>			PSV 2e ronde FC Groningen 2e ronde

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in de eredivisie van 1981-82 t/m 1983-84

TWAALF

De orde verstoord (1984-1991)

Nog nadrukkelijker dan in voorgaande jaren werd de donkere kant van het voetbal zichtbaar: in het Heizeldrama bij de Europacupfinale in Brussel en de stadionramp in het Hillsborough Stadion in Sheffield, beide met veel supporters van Liverpool als slachtoffers, maar ook in de 'Slag om het Zuiderpark' bij FC Den Haag-Ajax en de daden van de 'bommengooier van Oss' tijdens Nederland-Cyprus en de stavengooier tijdens Ajax-Rapid Wien. Maar sportieve vreugde was er ook: door de twee Elfstedentochten van Evert van Benthem, zelfs met deelname van prins Willem-Alexander in 1986, de drie gouden medailles van 'ijskoningin' Yvonne van Gennip op de Olympische Spelen en de winst van het Europees Kampioenschap voetbal in 1988. Boegbeeld Ruud Gullit had een jaar eerder zijn Gouden Bal als Europees voetballer van het jaar opgedragen aan Nelson Mandela. Haast als logisch vervolg daarop kwam Mandela begin 1990 vrij na ruim 27 jaar gevangenschap. Hoop op een tijdperk van wereldvrede werd ingegeven door de Duitse eenwording na de val van de Muur en het einde van de Sovjet-Unie. Maar door de oplopende spanningen en uitbarstingen van geweld in Joegoslavië en het Midden-Oosten was deze van korte duur. Hoop op continuïteit van het Nederlandse voetbalsucces verdween eveneens abrupt toen Oranje op het WK '90, als gevolg van interne strijd in verband met het beoogde bondscoacheschap van Johan Cruyff, hopeloos ten onder ging.

Nog één keer werd Ajax kampioen, in 1985, met zes punten voorsprong op Feyenoord en psv zelfs. De kwaliteiten van jonge spelers als Ronald Koeman, Frank Rijkaard, Gerald Vanenburg, Rob de Wit, John Bosman en Marco van Basten bleken toereikend om de Nederlandse competitie te domineren. De eerste veertien wedstrijden, tot half december 1984, bleef Ajax ongeslagen, ondanks het vertrek van de Denen Jesper Olsen en Jan Mølby.

Feyenoord had het moeilijker om het vertrek van Johan Cruyff op te vangen. Het had de oud-Ajacieden Johnny Rep en Simon Tahamata aangetrokken. Maar Tahamata moest eerst tot 1 januari 1985 zijn internationale schorsing uitzitten vanwege een omkopingsschandaal rondom zijn vorige club Standard Luik. En Rep had na zijn tijd bij PEC Zwolle niet meer de glans en bravoure van weleer. Daardoor moest Feyenoord het vooral hebben van de acties van Ruud Gullit en de jeugdige Mario Been en van het scorend vermogen van Peter Houtman.

In de onderlinge duels trok Ajax aan het langste eind. Op 25 november 1984, toen het vooraf al vier punten voor stond op Feyenoord, won het de wedstrijd in Rotterdam met 1-3. Het was sinds de 1-5 van april 1972 voor het eerst dat Ajax weer in De Kuip won. Voor de return in Amsterdam, op 19 mei 1985, was de voorsprong weer geslonken tot drie punten omdat Ajax in de voorafgaande maand in een vormcrisis was geraakt en onverwacht veel punten had laten liggen. Het dieptepunt was een 1-0-nederlaag bij

Haarlem op Bevrijdingsdag, waarna trainer Aad de Mos ontslagen werd. Het noodzaakte Ajax, onder de tijdelijke leiding van Tonny Bruins Slot, om tegen Feyenoord tot het uiterste te gaan. Dat moest ook wel, omdat het in de tweede helft tegen een 1-2-achterstand aankeek. Maar onder impuls van Frank Rijkaard wist Ajax uiteindelijk met 4-2 te winnen. Een week later werd bij Roda JC het kampioenschap veiliggesteld.

Maar beide clubs werden nadrukkelijk geattendeerd op de toegenomen kracht van PSV. Feyenoord verloor al in de derde wedstrijd van de competitie met 5-1 in Eindhoven en kon een half jaar later in Rotterdam de schade beperkt houden tot 2-2. Ajax verloor beide duels, in december in Amsterdam met 1-4 en in Eindhoven de laatste competitiewedstrijd met 4-0, nadat het in maart ook al door PSV was uitgeschakeld in het bekertoernooi.

En vanaf het seizoen 1985-1986 werd de orde daadwerkelijk verstoord. In de zes jaren van 1986 tot en met 1991 werd PSV vijf keer kampioen en veroverde het vanaf 1988 drie keer achter elkaar de KNVB-beker. Daarvoor dreef het de eerste twee jaar nadrukkelijk op de kwaliteiten van de oud-Feyenoorders Ruud Gullit en, in iets mindere mate, Michel Valke. Vanaf het tweede jaar was bovendien Ivan Nielsen van Feyenoord overgekomen en kwamen achtereenvolgens ook de oud-Ajaciëden Ronald Koeman, Gerald Vanenburg, Søren Lerby, Frank Arnesen, Wim Kieft en John Bosman de gelederen versterken. In 1988 was het team zelfs sterk genoeg om de Europa Cup voor landskampioenen te winnen. Ajax werd al die jaren tweede in de competitie, Feyenoord werd de eerste twee jaar nog derde, maar zakte vanaf 1988 verder weg. In sportief opzicht was Ajax-Feyenoord niet meer de topper van de Nederlandse competitie.

In de zomer van 1985 had ook Feyenoord, naast Rep en Tahamata, nog twee andere oud-Ajaciëden aangetrokken: Tscheu-la Ling en Keje Molenaar. Voor velen was dat eveneens een verstoring van het vertrouwde beeld. Ook voor spelers zelf kon het verwarrend zijn. Simon Tahamata herinnert zich hoe hij samen met zijn teamgenoten Mario Been en Bennie Wijnstekers bij een wedstrijd van de jeugd van Feyenoord tegen Ajax stond te kijken. 'Toen vertelde ik iets over de training van de jeugd van Ajax en had ik het zonder erg weer over "wij".'

Maar hij had het niet extra moeilijk bij Feyenoord. 'Ik kwam wel als Ajacië, maar niet als Amsterdammer, dat scheelde misschien. Ik werd met open armen ontvangen. Maar ik wilde ook hard knokken en dat viel daar goed. Dat gold ook voor Keje Molenaar. Voor Ling en Rep lag dat iets moeilijker. Die lagen slechter bij het publiek, ook al speelden ze best goed. Hard werken was niet hun kwaliteit, dus met hen kon het publiek zich niet associëren. Toch lagen ze prima in de groep. Daarvoor waren ze prof genoeg.'

Ajax had ondertussen Johan Crujff, als speler het laatst bij Feyenoord actief, als technisch directeur aangesteld. Of eigenlijk als trainer. Maar dat mocht hij van de KNVB niet zijn, omdat hij zijn diploma's niet had. Hij liet Ajax zo aanvallend spelen dat het defensief kwetsbaar was en al in het begin van de competitie op achterstand raakte. In het Olympisch Stadion, op 6 oktober 1985, ging Feyenoord een stuk efficiënter om met

minder kansen, waardoor het met 1-2 won. Het was de eerste overwinning van Feyenoord in Amsterdam sinds maart 1975. Feyenoord had daar dus bijna net zo lang droog gestaan als Ajax tot het jaar ervoor in Rotterdam.

Ook in Rotterdam, op paasmaandag 31 maart 1986, werd Feyenoord de winnaar, met de oud-Ajaciëden in hoofdrollen. Het werd 3-1. De grootste triomf was voor Keje Molenaar. Uit een voorzet van Sjaak Troost maakte hij met een fraaie duik koppend de openingsgoal. Het was de genoegdoening die hij Feyenoord schonk voor zijn toevallige maar beslissende bijdrage aan de 8-2-Ajax-zege van tweeënhalf jaar eerder.

Opvallend was verder vooral dat, met Crujff op de bank van Ajax, Willem van Hanegem op de bank zat als coach van Feyenoord. In zijn functie van hulptrainer verving hij Ab Fafié, die te horen had gekregen dat hij aan het eind van het seizoen weg moest en in Griekenland op zoek was naar een nieuwe club. Van Hanegem wist al dat het voorlopig bij deze ene klassieker zou blijven. Na de zomer zou een oud-teamgenoot het roer in handen krijgen: Rinus Israël.

Israël bleek keihard voor zijn spelers, weet Simon Tahamata nog. 'Zijn Amsterdamse humor was zelfs te hard voor Rotterdammers. Hij maakte bij een verkeerde pass opmerkingen als "haal die schoenen eens uit de doos". En bij een keepersfout na een terugspeelbal: "Altijd óver de goal terugspelen." Daar konden spelers niet om lachen.'

Toch maakte de stroeve competitiestart enig cynisme wel begrijpelijk. En ook op de tribune was er weer sprake van verharding. Feyenoord-supporters hadden zich in de seizoensvoorbereiding misdragen tijdens een toernooi in België en in oktober werden honderdvijftig supporters opgepakt vanwege gewelddadigheden rondom het UEFA-Cupduel in Mönchengladbach tegen Borussia. Voor de wedstrijd tegen Ajax in Rotterdam, op 2 november 1986, werd er daarom alles aan gedaan om de sfeer op de tribune goed te houden. Dat lukte ondanks de 2-3-nederlaag van Feyenoord, misschien doordat de kwaliteit van de wedstrijd onverwacht hoog was. Het werd de wedstrijd van de jonge Ajacië Rob Witschge, die twee keer scoorde. Aan de andere kant bracht Feyenoord, deels noodgedwongen vanwege blessures, met Peter Barendse en Regi Blinker eveneens twee veelbelovende jonge spelers in het veld.

De return in Amsterdam, op 17 mei 1987, had voor Feyenoord geen enkele betekenis meer voor het kampioenschap. Ajax had vier dagen eerder in Athene via een overwinning op Lokomotive Leipzig de Europa Cup voor Bekerwinnaars gewonnen en was daar uitgebreid voor gehuldigd. Dat kwam de wedstrijdscherpte evenmin ten goede. Het resulteerde in een eenvoudige 1-3-winst van Feyenoord. Daarmee was Ajax meteen kansloos geworden voor de titel. Als troostprijs won het, net dus als het jaar ervoor, nog wel de KNVB-beker.

Het was voorlopig even de laatste prijs. Toen Ajax en Feyenoord elkaar weer troffen, op 1

november 1987 in De Meer, stonden beide clubs al mijlenver achter op psv. De grootste vraag was dan ook niet wie de wedstrijd zou winnen, maar of de wedstrijd rustig zou verlopen. Vier dagen eerder was er vlak na het begin van de interland Nederland-Cyprus in Rotterdam een bom naar de Cypriotische doelman gegooid, waardoor de plaatsing van Oranje voor het EK'88 op losse schroeven was komen te staan. De vrees was dat het de Nederlandse zaak geen goed zou doen als zich bij de klassieker opnieuw incidenten zouden voordoen.

John van 't Schip, aanvoerder van Ajax, deed voor de aftrap namens de spelers een beroep op het publiek om zich positief op te stellen. En scheidsrechter Ignace van Swieten kondigde aan dat hij niets van de supporters zou tolereren. Dat bleek hij te menen toen in de 26ste minuut een bal die de tribune in geschoten was, door de F-side niet teruggegooid werd. Prompt sommeerde hij de spelers om naar de kleedkamer te gaan, waarna de bal alsnog tevoorschijn kwam en de wedstrijd hervat kon worden. Het liep met een sisser af, net als de dreiging van de diskwalificatie van het Nederlands elftal, dat ruim een half jaar later in West-Duitsland Europees kampioen zou worden.

Het sportieve gevecht won Ajax, met 3-1, met opvallende rollen van de 18-jarige Dennis Bergkamp en de 17-jarige Bryan Roy. Maar heviger dan de strijd met Feyenoord was de interne strijd bij Ajax, met Johan Crujff in de hoofdrol. Zo deed Frank Rijkaard tegen Feyenoord niet meer mee. Ruim een maand eerder had hij woedend de training verlaten omdat hij 'het gezeur' van Crujff over zijn spel zat was en hij was niet meer teruggekomen. En de spelers die Crujff in de zomer naar Ajax had gehaald, zoals de Ier Frank Stapleton en oud-Feyenoorder Jan Sørensen, stelden zwaar teleur. Toen Crujff vervolgens een conflict kreeg met het bestuur over de wijze waarop hij de komst van de Zweedse verdediger Peter Larsson had doorgedrukt en het bestuur bovendien de mondelinge toezegging voor zijn eigen contractverlenging ontkende, maakte hij op de nieuwjaarsreceptie van 1988 totaal onverwacht bekend dat hij ontslag nam, de spelersgroep in vertwijfeling achterlatend. Zij moesten het seizoen afmaken onder leiding van het driemanschap Barry Hulshoff, Spitz Kohn en Bobby Haarms, wat nog vrij redelijk lukte.

Onrust ontstond vervolgens ook in Rotterdam. Op vier speeldagen voor het einde van de competitie stond Feyenoord op de vierde plaats, twintig punten achter psv en elf achter Ajax. De publieke belangstelling was schrikbarend gedaald. Gemiddeld kwamen er nog amper tienduizend supporters naar thuiswedstrijden. Dat bracht het bestuur ertoe om vlak voor de thuiswedstrijd tegen Ajax van 24 april 1988 Hans Kraay aan te stellen als technisch directeur, tot ergernis van trainer Rinus Israel, die zijn bevoegdheden aangetast zag.

De malaise van Feyenoord en in mindere mate ook die van Ajax kwam duidelijk naar voren in de aanhef van het wedstrijdverslag van Rob Fleur in *Het Parool*. 'Voor de aanvang van de 65e botsing tussen Feyenoord en Ajax sinds de invoering van het betaalde voetbal stond al vast dat enkele records uit de boeken geschrapt zouden worden. Niet eerder was er zo weinig aandacht voor de kraker van weleer (26.539) en was de kloof tussen beide clubs op de ranglijst zo groot. In feite ging het in De Kuip om een wedstrijd voor spek en bonen. Zowel Feyenoord als Ajax had de laatste drie wedstrijden verloren, een unieke

situatie. Voor Feyenoord hield het leed gisteren nog niet op. Na de negatief afgesloten thuisbeurten tegen vvv, Volendam en FC Utrecht verloren de Rotterdammers ook van aartsrivaal Ajax. De Amsterdammers trokken lachend een 3-1-zege over de streep en deden de kritiek op het matige spel in de laatste weken verstommen. Even liet de bekerhouder zien dat met een beetje goede wil nog best wat te bereiken is.'

Maar dan zou er, bijvoorbeeld in de finale van de Europa Cup voor bekerwinnaars tegen KV Mechelen, wel uit een ander vaatje getapt moeten worden. 'Na een moeizaam begin – Feyenoorder Hoekstra stond al in de openingsminuut alleen voor doelman Menzo – vlotte het defensief wat gemakkelijker, ofschoon de onmacht van Feyenoord het de Ajacieden niet echt moeilijk maakte. Gebrek aan concentratie was bij Ajax duidelijk zichtbaar. De diverse valpartijen, misverstanden en de ontstellend veel verkeerde passes leidden tot een foutenfestival. Alleen Arnold Mühren deed niet mee aan het lukraak getrap. Hij bleef secuur voetballen.'

Wat Mühren tegen Feyenoord nog wel kon, onder meer via een doelpunt uit een vrije trap, lukte hem echter tegen Mechelen niet. Ajax verloor die finale, nadat het ook de competitie al met een nederlaag in Groningen had afgesloten. Feyenoord miste zelfs de plaatsing voor Europees voetbal. Het zakte op de laatste speeldag af naar de zesde plaats door een blamerende 1-4-thuisnederlaag tegen FC Den Bosch. Schrijnend was de minutenlange discussie die een supporter na de derde goal van Den Bosch aanging met Rinus Israël, nadat hij over het hek was geklommen. De suppoosten zagen het aan, maar grepen niet in.

Israël was bij de start van het nieuwe seizoen vertrokken en vervangen door ras-Rotterdammer Rob Jacobs. Technisch directeur Hans Kraay had de nodige versterkingen aangetrokken in de personen van Ton Lokhoff, oud-Ajacied Martin van Geel, de Poolse international Wlody Smolarek en John Metgod, die goede jaren bij Nottingham Forest had gehad. Feyenoord begon het seizoen dan ook niet slecht.

Dat gold wel voor Ajax, waar de als trainer teruggehaalde Kurt Linder op 20 september 1988 alweer vertrokken was. Van de eerste zeven competitiewedstrijden verloor Ajax er vier en interim-coach Spitz Kohn, met Louis van Gaal als assistent, stond voor een zware opgave. Die werd er niet lichter op toen Ajax er nog een bestuurscrisis overheen kreeg als gevolg van een onderzoek van de Fiscale Opsporingsdienst naar onregelmatigheden bij transfers in het verleden.

Maar voorafgaand aan het honderdste competitietreffen tussen Feyenoord en Ajax, op 13 november in De Kuip, was Ajax opgeklommen naar de achtste plaats. Feyenoord stond derde met slechts twee verliespunten meer dan PSV.

De Kuip was dit keer wel weer goed gevuld en de politie greep het duel aan voor een ludieke demonstratie. Een agente deed midden op het veld een striptease, die ze afsloot in sexy lingerie en jarretels. Het bleek, naast het voortdurend uitfluiten van John Metgod na enkele ongelukkige wedstrijden, het enige vermaak voor de Rotterdamse supporters. Ajax

won wat gelukkig met 1-2 en kroop weer een paar puntjes dichterbij.

Een ludieke rol was voor de politie niet weggelegd toen de clubs elkaar op 3 januari 1989 in de zaal troffen, in de finale van een zaalvoetbaltoernooi, dat georganiseerd was in Sportpaleis Ahoy in Rotterdam. Het toernooi, dat diende als opwarmer voor het WK-zaalvoetbal, trok zeventuizend toeschouwers. Vanwege de deelname van Ajax en het Turkse Galatasaray hing er vanaf het begin een dreigende sfeer, die door Rob Fleur in *Het Parool* als volgt geschetst werd: ‘Naast een reeks neutrale kijkers bevonden zich vele Turken in Ahoy en honderden Feyenoord-aanhangers, die door vele stadion-exploitanten gevreesd worden en regelmatig schade aanrichten. Vanwege het risico had de organisatie al 150 man van een particuliere bewaking op laten draven en nog eens veertig politieagenten. Bij de ingang waren metaaldetectoren geplaatst. Iedereen moest daar onderdoor om ongewenst wapentuig – er werden messen, ploertendoders en volgens woordvoerder Ger van Gelder ook vuurwapens gevonden – in beslag te nemen. Drie uur lang was de sfeer in Ahoy goed, al kwam het eenmaal tot een aanvaring tussen de bewakingsdienst uit Vianen en de woeste Feyenoord-aanhang, die er wel in was geslaagd tal van donderslagen naar binnen te krijgen. Op verzoek van de politie beëindigde de veiligheidsdienst de omsingeling van het Feyenoord-vak, om escalatie te voorkomen. Dat de Turken de vreselijkste verwensingen naar hun hoofd geslingerd kregen en dat de Ajacieden luidkeels gediscrimineerd werden, nam men maar voor lief.’

Maar het slechtst denkbare scenario ontrolde zich. ‘Zolang Feyenoord, de winnaar van vorig jaar, zegevierde, was er niets loos. Helaas troffen de Rotterdammers in de eindstrijd de winnaar van poule B en dat was Ajax. Feyenoord nam door Ruud Heus de leiding en leek de 1-0 score vast te houden. Acht seconden voor tijd zorgde Aron Winter evenwel voor de gelijkmaker. Er diende toen een verlenging te volgen, waarbij de partij die het eerst scoort meteen de winnaar was. Na een overtreding van de Rotterdammers kreeg Ajax van de arbiters Hobé en Bakker een shoot-out toegewezen, waarbij een speler vanaf de middenlijn alleen op de doelman mag afgaan en alle gelegenheid krijgt om te scoren. De kans dat Ajax Feyenoord daardoor naar de tweede plaats zou verwijzen, maakte de Rotterdamse *side* des duivels. Een jonge Feyenoord-fan had de brandkraan al geopend, vele anderen klommen over de balustrade en posteerden zich dreigend langs de omheining. De arbiters waren gedwongen de finale voor enige tijd te staken. Nadat de politie de woedende menigte enigszins had teruggedrongen en een cordon had gevormd op de wielerveerbaan, kon Roy op Feyenoord-doelman Ricardo de Jongh afgaan en de beslissing forceren. Alleen het tweetal bevond zich op dat moment op de vloer. De overige spelers hadden al een veilig heenkomen gezocht en bevonden zich in de gang naar de kleedkamers. Toen Roy scoorde, rende hij, met in zijn spoor De Jongh, als een speer naar de gang. Vanaf de tribune werd de politie, die geen beschutting bij zich had, bekogeld met losgerukte houten kuipstoelen. In korte tijd was de vloer bezaaid met stukken hout. De agenten moesten op een gegeven moment wel vertrekken, omdat de kans op verwondingen te groot was. Gelukkig waren er toen inmiddels ME'ers gearriveerd. Van de uitreiking van de beker kwam niets terecht. Die stond uren later nog in een kantooruimte. De opvallende spelersbus van Ajax moest het ook ontgelden. “De waanzin ten top,”

concludeerde Feyenoord-coach Rob Jacobs. “Hier zijn geen woorden voor. Ik denk dat er binnenkort niets meer mogelijk is. Wat de zogenaamde Feyenoord-supporters hebben gedaan, is op geen enkele manier goed te praten.” ’

Dat was dus eens maar nooit weer, zo’n zaalvoetbalwedstrijd. Dat de beslissing om Ajax een shoot-out toe te kennen discutabel was, droeg bij aan de escalatie. Maar ook los daarvan bleek een dergelijke ontmoeting niet meer mogelijk, zo dreigend zou de sfeer worden als er ook nog eens Ajax-supporters bij zouden zijn.

Gelukkig duurde het tot 16 april voor het competitietreffen in het Olympisch Stadion op het programma stond. Ajax had de achterstand op psv op één punt na goedgemaakt en Feyenoord stond met nog zes punten minder op de derde plaats. Dankzij drie treffers in de laatste tien minuten, van Bryan Roy, Rob Witschge en Ronald de Boer, won Ajax ook deze wedstrijd, met 4-1. Het won in één seizoen tweemaal van Feyenoord en tweemaal van psv, maar moest uiteindelijk toch genoegen nemen met de tweede plaats. Feyenoord werd vierde.

Het seizoen daarna bracht Ajax eindelijk weer eens het kampioenschap, maar werd een rampjaar voor Feyenoord. En in feite net zo goed een rampjaar voor Ajax en tevens voor de klassieker als zodanig. De problemen voor Ajax dienden zich al aan op 28 september 1989, toen de UEFA-Cupwedstrijd tegen Austria Wien in de verlenging verloren dreigde te gaan. Uit frustratie werd er van alles op het veld gegooid, waaronder een ijzeren staaf van een hek. Die raakte de keeper van Austria, waardoor de wedstrijd gestaakt moest worden en Ajax aanliep tegen een reglementaire nederlaag, een boete en een uitsluiting van Europees voetbal van een jaar.

Bovendien was Ajax de competitie matig begonnen, ondanks de terugkeer van coach Leo Beenhakker na drie succesvolle jaren bij Real Madrid. In de eerste tien wedstrijden werd drie keer verloren en drie keer gelijkgespeeld. Maar de start van Feyenoord in de competitie was ronduit dramatisch, met vier nederlagen en drie gelijke spelen in de eerste zeven wedstrijden en na tien wedstrijden pas twee overwinningen. Plus een ontevreden supportersschare, die al vóór het einde van de derde wedstrijd, een 0-2-thuisnederlaag tegen Fortuna Sittard, het veld had bestormd. Dat leidde tot een straf van een thuiswedstrijd zonder publiek, die tegen FC Groningen zowaar gelijkgespeeld werd. De wedstrijd Ajax-Feyenoord in De Meer, op 22 oktober, had dus voor de stand boven in de eredivisie weinig betekenis.

Helaas werd ook in dit geval de negatieve betekenis vanaf de tribune aangereikt, ditmaal in de vorm van twee bommen. ‘Veertien personen, twaalf Ajax-supporters en twee politieagenten, zijn gewond geraakt tijdens de voetbalwedstrijd tussen Ajax en Feyenoord,’ getuigde Peter Rollof in *Het Parool*. ‘Van vier mensen waren de verwondingen ernstig. Eén van hen liep een slagaderlijke bloeding op. De gewonden werden opgenomen in het Amsterdamse Onze Lieve Vrouwengasthuis maar konden na behandeling allen naar huis. Direct na het doelpunt van Ajax in de twintigste minuut ontplofte in Vak P van het Ajax-

stadion een fragmentatiebom, die naast een hoeveelheid vuurwerk ook kogeltjes en schroot bevatte. Drie minuten voor de pauze van de wedstrijd, juist nadat Feyenoord gelijk had gemaakt, gebeurde hetzelfde. In beide gevallen werden de projectielen vanuit Vak o, waarin zich Feyenoord-supporters bevonden, richting Ajax-aanhangers in Vak p geworpen.'

De narigheid was vooraf al begonnen. 'Voor aanvang van de ontmoeting, die een kwartier later begon omdat de 1600 aanhangers van de Rotterdammers nog niet allemaal waren gefouilleerd, had de politie reeds drie arrestaties verricht. Een 22-jarige man uit Hilversum reed met een tractor in op een groep Feyenoord-supporters die per trein naar station Bijlmer waren gekomen. Daar werden ze door de Amsterdamse politie opgevangen en per bus naar stadion De Meer vervoerd. Eén Feyenoord-supporter werd in de kraag gevat omdat hij discriminerende taal bezigde, terwijl de politie ook één arrestatie verrichtte wegens openlijke geweldpleging. De drie zijn door de politie vrijgelaten.'

Maar het echte werk voor de politie begon in de rust. 'Direct na het gooien van de tweede bom besloot de ME het vak waarin zich 800 Feyenoord-supporters bevonden, af te grendelen en te ontruimen. Eén voor één werden de mensen die in dat vak stonden het stadion uitgeduwd, om voor de tweede keer gefouilleerd te worden. Die werkwijze resulteerde erin dat drie uit de buurt van Rotterdam afkomstige personen gearresteerd konden worden. Het duurde ongeveer een half uur voordat de mobiele eenheid Vak o leeg had.'

Je zou bijna vergeten dat er ook nog voetbal werd. Maar het verslag van Rob Fleur in *Het Parool* was ook al niet vrolijk stemmend. 'Zowel Ajax als Feyenoord had iets goed te maken voor eigen publiek. De weliswaar wat verbleekte klassieker – het ging immers om de botsing tussen de nummer zes en vijftien – leek de ideale gelegenheid het geschonden prestige wat op te poetsen. Maar de wedstrijd Ajax-Feyenoord van gisteren was van een bedroevend niveau. In de eerste helft werd af en toe – en dan alleen nog door Ajax – aardig gespeeld. Maar na de pauze was het spel om te huilen en hadden de meeste bezoekers ontzettende spijt van hun bezoek aan De Meer. Slechts een aantal vechtersbazen "genoot" weer eens door het gooien van twee fragmentatiebommen. De gebeurtenissen op de tribune, onder meer het schoonvegen van Vak o, werden met meer interesse gevolgd dan het zogenaamde topvoetbal. Ajax bleek na de pauze machteloos en Feyenoord kon helemaal niets. De Rotterdammers dachten even een pak slaag te krijgen en met grote cijfers de kleedkamer te moeten opzoeken. Maar omdat de Ajacieden weigerden meer dan één keer te scoren, bleef de schade beperkt. Toen vlak voor de pauze Lokhoff een hoekschop mocht nemen, lette Larsson even niet op de Pool Smolarek, die Feyenoord, tot eigen verbazing, op gelijke hoogte bracht. Voor de Rotterdammers was dat veel meer dan waarop vooraf was gerekend en gehoopt. Dus restte de équipe van Pim Verbeek niets anders dan met man en macht dat ene puntje vast te houden. De coach hoopte nog op een counter van zijn elftal, maar dat was hooguit in staat tot tijdrekken en terugspeelballen op de betrouwbare doelman Joop Hiele. Omdat Ajax steeds trager, zelfzuchtiger en lamlendig ging voetballen, waren alleen de wapenfeiten buiten het

speelveld van belang. Oude getrouwen konden zich niet herinneren ooit zo'n zwakke Ajax-Feyenoord te hebben gezien.'

Het was ook de laatste Ajax-Feyenoord in De Meer, waar bovendien uit angst voor nog meer supportersgeweld vangnetten werden opgehangen en loopsleuven voor de staantribunes werden aangelegd. Feyenoord moest voor straf de volgende thuiswedstrijd, voor de tweede keer al dat seizoen, zonder publiek spelen.

Het spelniveau van de return in Rotterdam, op 1 april 1990, was nauwelijks beter. Feyenoord-trainer Pim Verbeek had inmiddels de Zweed Gunder Bengtsson boven zich gekregen, maar dat had weinig verbetering in de resultaten teweeggebracht. Het elftal had na 27 wedstrijden pas 24 punten behaald en moest knokken tegen degradatie. Ajax was favoriet, maar kwam door een doelpunt van invaller Dennis Bergkamp niet verder dan een magere 0-1-overwinning.

Dat droeg er wel toe bij dat Ajax op de laatste speeldag kampioen werd en daarmee psv aftroefde na vier achtereenvolgende kampioenschappen. Maar daarmee zorgde het er vanwege de schorsing dus vooral voor dat Nederland het moest stellen zonder vertegenwoordiger in de Europa Cup voor Landskampioenen. Alleen Ajax-trainer Leo Beenhakker smaakte de genoegdoening dat hij van de KNVB de voorkeur kreeg boven Johan Crujff om het Nederlands elftal onder zijn hoede te nemen op het WK in Italië, maar ook dat genoeg zou van korte duur zijn. Feyenoord redde alsnog het vege lijf en eindigde zelfs een aantal plaatsen boven de degradatiestreep als elfde.

Als Feyenoord het seizoen erna al iets van herstel toonde, dan was het niet tegen Ajax. De wedstrijd in De Kuip, op 9 december 1990, ging roemloos verloren met 0-4. En op 20 mei 1991 won Ajax in het Olympisch Stadion met 2-0. Feyenoord eindigde de competitie als achtste en Ajax kwam op de meet twee doelpunten tekort om psv van een nieuwe landstitel af te houden.

Toch keerde het tij voor Feyenoord langzaam ten goede, nadat het trainersduo Bengtsson-Verbeek na een 6-0-nederlaag bij psv op 3 maart was vervangen door oud-speler Wim Jansen. Met name verdedigend won de ploeg aan kracht door toedoen van spelers als Ulrich van Gobbel, John de Wolf, Henk Fräser, John Metgod en Ruud Heus. Van belang bleek ook de komst van twee oud-Ajaciëden, Arnold Scholten en Rob Witschge, na een tussenjaartje elders. En voorin beloofde de inbreng van József Kiprich, de jonge Regi Blinker en Gaston Taument veel voor de toekomst.

Op 11 april nam Feyenoord revanche op psv door die ploeg nota bene in Eindhoven uit te schakelen in de halve finale van de KNVB-beker. Vervolgens hield de nieuwe keeper Ed de Goey in de aanloop naar de uitwedstrijd tegen Ajax zes duels achter elkaar de nul. En op 2 juni sloot Feyenoord het seizoen af met winst in de bekerfinale op bvv Den Bosch. Voor het eerst sinds 1984 won het weer een prijs.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
1984-85 25-11-84	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-3 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	54	EC I: Feyenoord 1e ronde
19-05-85	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 4-2 <i>Olympisch Stadion</i>	2. PSV 3. Feyenoord Beker: FC Utrecht	48 48	EC II: Fortuna S. kwartfinale EC III: Ajax 2e ronde PSV 2e ronde
1985-86 06-10-85	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-2 <i>Olympisch Stadion</i>	1. PSV	60	EC I: Ajax 1e ronde
31-03-86	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 3-1 <i>De Kuip</i>	2. Ajax 3. Feyenoord Beker: Ajax	52 44	EC II: FC Utrecht 1e ronde EC III: PSV 2e ronde Sparta 2e ronde Feyenoord 1e ronde
1986-87 02-11-86	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-3 <i>De Kuip</i>	1. PSV	59	EC I: PSV 1e ronde
17-05-87	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-3 <i>Olympisch Stadion</i>	2. Ajax 3. Feyenoord Beker: Ajax	53 42	EC II: Ajax winnaar EC III: FC Groningen 3e ronde Feyenoord 2e ronde
1987-88 01-11-87	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 3-1 <i>De Meer</i>	1. PSV	59	EC I: PSV winnaar
24-04-88	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-3 <i>De Kuip</i>	2. Ajax 3. FC Twente 6. Feyenoord Beker: PSV	50 41 36	EC II: Ajax finale EC III: Feyenoord 3e ronde FC Utrecht 2e ronde
1988-89 13-11-88	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-2 <i>De Kuip</i>	1. PSV	53	Wereldbeker: PSV finale
03-03-89	Indoortoernooi	Feyenoord-Ajax 1-2 <i>Ahoy</i>	2. Ajax 3. FC Twente	50 40	EC I: PSV kwartfinale
16-04-89	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 4-1 <i>Olympisch Stadion</i>	4. Feyenoord Beker: PSV	40	EC II: Roda JC kwartfinale EC III: FC Groningen 3e ronde Ajax 1e ronde
1989-90 22-10-89	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 <i>De Meer</i>	1. Ajax	49	EC I: PSV kwartfinale
01-04-90	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 0-1 <i>De Kuip</i>	2. PSV 3. FC Twente 11. Feyenoord Beker: PSV	48 42 31	EC II: FC Groningen 2e ronde EC III: Ajax 1e ronde Feyenoord 1e ronde FC Twente 1e ronde
1990-91 09-12-90	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 0-4 <i>De Kuip</i>	1. PSV	53	EC I: Ajax geschorst
20-05-91	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-0 <i>Olympisch Stadion</i>	2. Ajax 3. FC Groningen 8. Feyenoord Beker: Feyenoord	53 46 32	EC II: PSV 1e ronde EC III: Vitesse 3e ronde FC Twente 1e ronde Roda JC 1e ronde

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in de eredivisie van 1984-85 t/m 1990-91

DE TIEN

Venijn in de staart (1991-1996)

Twee maanden na de euforie vanwege het goud van Ellen van Langen op de 800 meter tijdens de Olympische Spelen in Barcelona werd het land op 4 oktober 1992 in rouw gedompeld door het neerstorten van een vrachtvliegtuig in de Amsterdamse Bijlmer. Internationaal was het eveneens crisis vanwege het uiteenvallen van Joegoslavië en de oorlog die daarmee gepaard ging. De deportatie van en massamoord op duizenden moslimmannen in de enclave Srebrenica in juli 1995, onder toezienend oog van Nederlandse militairen, zorgde later zelfs voor de val van het paarse kabinet-Kok. Sportief stond Nederland wel weer in hoog aanzien door de winst van de Champions League en de Wereldbeker door het ook in Nederland oppermachtige Ajax. Daarnaast was er in de zomer van 1996 de toernooiwinst van Richard Krajicek op Wimbledon en olympisch goud voor het volleybalteam. Alleen de voetballers maakten er op het EK in Engeland een potje van doordat de 'Kabel' van donkere spelers niet overweg kon met de blanke spelers.

Het herstel van Feyenoord zette door. Bij de start van het nieuwe seizoen veroverde het de Super Cup, de 'nieuwe' prijs voor de strijd tussen de kampioen en de bekerwinnaar, die na een eenmalige uitvoering in 1949 in ere werd hersteld. En de start van de competitie was niet slecht, al moest Wim Jansen opnieuw de trainer vervangen, ditmaal Hans Dorjee, die van september tot januari was uitgeschakeld vanwege een bypassoperatie.

De trainerswissel bij Ajax was zo mogelijk nog onverwachter. Leo Beenhakker maakte na de zesde competitiewedstrijd, op 28 september 1991 tegen Fortuna Sittard, tot verbijstering van spelers en bestuur bekend dat hij inging op het aanbod om terug te keren naar Real Madrid. Daarop schoof het bestuur assistent Louis van Gaal naar voren. Die begon in uitwedstrijden met nederlagen tegen PSV en FC Utrecht, en een gelijkspel tegen FC Den Haag. Hij ontmoette veel scepsis bij pers en publiek, mede vanwege het gemak waarmee hij toestond dat Jan Wouters naar Bayern München zou vertrekken en de keuze voor bankzitter Wim Jonk op diens positie.

De uitwedstrijd tegen Feyenoord, op 17 november, bracht geen kentering. Het werd de wedstrijd van Gaston Taument, die de verdedigers van Ajax voortdurend te snel af was. Hij verleidde Marciano Vink een kwartier voor tijd tot een overtreding die de Ajacied een tweede gele kaart kostte, en bekroonde zijn optreden met het doelpunt waarmee Feyenoord de 2-0-eindstand bereikte.

Ajax zakte door een thuisnederlaag tegen Vitesse zelfs nog dieper in de malaise en toonde eigenlijk pas herstel in de thuiswedstrijd tegen Feyenoord, ruim een maand later, op 22 december. Feyenoord had pas één nederlaag geleden, bij Vitesse, en had evenveel punten als PSV. Het toonde zich in het Olympisch Stadion dan ook minstens gelijkwaardig aan Ajax. Maar het lot en scheidsrechter Hans Reygart waren Ajax gunstig gezind. Uit

een afstandsschot van Wim Jonk zeilde de bal precies de kruising in, terwijl een inzet van Feyenoorder Peter Bosz juist op de lat eindigde. Een tackle van John de Wolf op Dennis Bergkamp leverde een penalty op, terwijl een vergelijkbare tackle van John van 't Schip op Regi Blinker eerder onbestraft bleef en een doelpunt van Blinker op dubieuze gronden ongeldig werd verklaard vanwege buitenspel. En keeper Stanley Menzo pakte verder alles. Pas in de laatste minuut wist József Kiprich de achterstand te verkleinen tot 3-1, nadat Ajax wel efficiënt met de kansen was omgesprongen. Alleen John van 't Schip maakte dat niet meer mee, omdat hij na een overtreding op Peter Bosz uit het veld was gestuurd.

Het was de oppepper die Ajax nodig had. Na de winterstop werd er niet meer verloren en de club eindigde, op drie punten van PSV, op de tweede plaats. Feyenoord had van half maart tot half april een slechte periode, waardoor het op de derde plaats bleef steken, zes punten achter Ajax. Maar het won wel de KNVB-beker, onder meer door Ajax uit te schakelen in de kwartfinale. Op zondag 8 maart 1992 was dat in De Kuip een harde wedstrijd vol vechtlust, overtredingen en opstootjes, die twee minuten na rust werd beslist door een schot met rechts van Rob Witschge na een pass van die andere Amsterdammer, John Metgod. Vijfentwintig jaar na zijn twee goals voor Ajax in De Kuip maakte Witschge het goed voor de Rotterdammers.

In hun Europese wedstrijden deden beide clubs het voor de verandering weer eens goed. Feyenoord drong onder andere via Tottenham Hotspur door tot de halve finale van de Europa Cup II, waarin het ondanks twee gelijke spelen werd gestuit door AS Monaco. Ajax won zelfs de UEFA Cup door in de finale Torino te verslaan, eveneens door meer uitdoelpunten in twee gelijke spelen. Beide clubs stonden zowel nationaal als internationaal weer op de kaart.

Hun eerste onderlinge duel in het nieuwe seizoen, op 15 november 1992, werd overschaduwd door externe zaken. Rotterdam was diep onder de indruk van het overlijden van de legendarische oud-trainer Ernst Happel de dag ervoor, op 66-jarige leeftijd. Vooral oud-speler Willem van Hanegem, juist teruggekeerd als trainer, moet emotioneel geraakt zijn geweest vanwege zijn jarenlange haat-liefdeverhouding met Happel. Pijnlijk was het hoe een deel van de Ajax-aanhang de minuut stilte voor de wedstrijd verstoorde.

Die Ajax-aanhang was een week eerder ook tekeergegaan tegen de eigen trainer, vanwege de teleurstellende resultaten en het forceren van een transfer van de beloftevolle linksbuiten Bryan Roy naar het Italiaanse Foggia omdat zijn spel niet efficiënt genoeg zou zijn. 'Want na twee keer opeenvolgend puntenverlies, bij FC Den Bosch en thuis tegen MVV, kon niet langer verbloemd worden dat de Rotterdammers een mindere periode doormaakten,' noteerde Peter Rollof in *Het Parool*. 'Daarnaast werd Van Gaal de afgelopen week op beheerste wijze door Bryan Roy in een televisie-interview neergesabeld. Roy, op 26 september door Van Gaal publiekelijk afgeschreven voor Ajax, schetste aan de hand van een aantal voorbeelden het beeld van een trainer die over onmenselijke trekjes beschikt. De uitspraken waren allesbehalve bevorderlijk voor Van Gaals naam. Hoewel

Roy zo verstandig was het vakmanschap van Louis van Gaal niet in twijfel te trekken, is dat niet het enige waarop een oefenmeester wordt beoordeeld. Wie dagelijks met mensen omgaat, dient ook in het intermenselijke contact over vaardigheden te beschikken. Van Gaal moet daarover beschikken omdat hij jaren voor de klas heeft gestaan, maar als technisch directeur bij Ajax wordt er in dat opzicht verschillend over hem gedacht. Van Gaal wijt dat aan zijn eerlijkheid die tegen hem wordt gebruikt, maar Bryan Roy serveerde hem vorige week in dat opzicht volledig af. “Ik wil er eigenlijk niet over praten omdat de belangen van Ajax daar niet mee gediend zijn,” aldus Van Gaal. “Maar het is jammer dat Bryan een aantal zaken door elkaar haalt. Er bestaat een verschil tussen de technisch directeur of de manager Van Gaal en Van Gaal als privépersoon. Helaas kan Bryan die zaken niet scheiden. Het schenkt mij voldoening wanneer Dennis Bergkamp en Ron Willems verklaren dat ze graag bij Ajax willen blijven. Dat straalt ook op mij af.” ’

Maar hoewel de supporters voorafgaand aan de wedstrijd tegen Feyenoord nadrukkelijk lieten horen niet blij te zijn met de ‘weggeefprijs’ waarvoor Roy van de hand was gedaan, gaf voorzitter Michael van Praag achteraf aan dat dat voor het bestuur geen rol had gespeeld. ‘De gevoelens van supporters veranderen voortdurend. Wij hadden ook wel in de gaten dat de publieke opinie zich even tegen ons keerde, maar het zou dom zijn als we ons daardoor hadden laten beïnvloeden. Hoe groot de aandacht voor de zaak Roy ook was, voor ons is er geen moment aanleiding geweest om Louis van Gaal te laten vallen of het oneens te zijn met zijn beslissing om het vertrouwen in hem op te zeggen. Van een crisis is bij ons ook in het geheel geen sprake geweest.’

Nou werkte het verloop van Feyenoord-Ajax niet tegen. ‘Ajax toonde in de “kraker” tegen Feyenoord aan dat het vooralsnog geen stap hoeft terug te doen door het vertrek van Aron Winter, John van ’t Schip, Bryan Roy en de afwezigheid van Michel Kreek,’ aldus *Het Parool*. ‘Van Praag: “De veerkracht van de club is opnieuw aangetoond. We zijn voortdurend in staat om nieuwe talenten te presenteren. Daarmee worden de vacatures opgevuld.” ’

Ajax won met 0-3 en op die zege kon niemand iets afdingen, schreef Peter Rollof. ‘Vergeleken met Feyenoord legde Ajax superieur voetbal op de doorweekte grasmat. De Amsterdammers kwamen twaalf keer in scoringspositie en scoorden drie keer. Feyenoord stelde daar één goede mogelijkheid tegenover.’

En die werd verijdeld door een invaller. ‘Doelman Edwin van der Sar toonde zich van zijn sterkste kant. Voordat Edgar Davids Ajax aan de leiding bracht, maakte de stand-in van Stanley Menzo, die de training afgelopen week hervatte, een inzet van de doorgebroken Gaston Taument onschadelijk. Van der Sar: “Het is in dergelijke gevallen de truc om te blijven staan. En als een tegenstander de bal dan toch nog over mij heen probeert te stiften, heb ik gelukkig heel lange armen.” ’

Maar ook Ajax kreeg de doelpunten zeker niet cadeau. ‘De overwinning van Ajax in De Kuip kreeg inderdaad extra cachet omdat Feyenoord-doelman De Goey zich ontpopte tot absolute uitbinker aan Rotterdamse zijde.’

Het gevolg van de uitslag was dat Feyenoord tegen een achterstand van drie punten op Ajax en vier op PSV aankeek. Maar dat wekte nauwelijks verbazing, zelfs niet bij boegbeeld John de Wolf. 'Moet ik nog zeggen dat zij meer kwaliteit in huis hebben? Dat kan iedereen constateren. Het is geen schande om dat toe te geven. We weten het eigenlijk al jaren, alleen waren wij de afgelopen seizoenen in staat om veel meer tegenstand te bieden. Na de 0-1-achterstand moest Feyenoord iets forceren. Als dat mislukt, weet je dat je door een ploeg als Ajax volkomen gek getikt kan worden. We werden van het kastje naar de muur gestuurd.'

En Ajax-verdediger Danny Blind keek er al helemaal niet van op. 'Ze gaan er bij Feyenoord ook niet van uit dat ze landskampioen kunnen worden. Wij wel. Het enige waarvoor wij in feite strijden, is de landstitel. Die willen we heel graag winnen en we weten dat we het materiaal in huis hebben om die dit seizoen te winnen. Dat anderen de afgelopen weken al brulden dat Ajax de titel al had verspeeld, deed ons niets. We werden er eerder door geprikkeld. Als team hebben we een uitstekende prestatie neergezet en dik verdiend gewonnen.'

Het klassenverschil tussen beide teams werd nog eens benadrukt in de halve finale van de KNVB-beker, opnieuw in De Kuip, op 31 maart 1993. Louis van Gaal had inmiddels keeper Stanley Menzo na een fout in de UEFA Cupwedstrijd tegen AJ Auxerre definitief aan de kant geschoven ten gunste van Edwin van der Sar en reservespits John van Loen geen strobreed in de weg gelegd toen hij een aanbod kreeg van nota bene Feyenoord. Maar ook met Van Loen bleef Feyenoord met lege handen staan. Het werd dit keer zelfs 0-5, met drie doelpunten van Edgar Davids en twee van Dennis Bergkamp, waarna Ajax op Hemelvaartsdag de KNVB-beker binnenhaalde dankzij een 6-2-overwinning op het net gepromoveerde Heerenveen.

Maar wat betreft het kampioenschap hadden Danny Blind en vele anderen een belangrijk aspect over het hoofd gezien: de Feyenoord-spelers vormden een vriendenploeg, waarin met name de verdedigers John de Wolf, Henk Fräser, Ruud Heus en Ulrich van Gobbel een afschrikwekkende barrière bleken voor de meeste tegenstanders en de aanvallers Gaston Taument, József Kiprich en Regi Blinker het plotseling op hun heupen konden krijgen. Bovendien wist het trainerskoppel Willem van Hanegem en Geert Meijer de juiste snaar te raken, waardoor de ploeg in de hele competitie uiteindelijk maar drie nederlagen leed: twee tegen Ajax en een slippertje thuis tegen MVV.

De tweede competitienederlaag tegen Ajax was op 9 mei in het Olympisch Stadion. Daar werd het, opnieuw afgetekend, 5-2. Maar omdat PSV en Ajax ieder in totaal vijf keer verloren, werd Feyenoord keurig kampioen, met Ajax pas op de derde plaats, alle verwachtingen ten spijt. Na de overwinning in november had Blind zich te vroeg rijk gerekend.

Het weerhield Ajax er niet van om de onderlinge verhoudingen te bevestigen met de wedstrijd om de tot PTT Telecom Cup omgedoopte Super Cup tussen de kampioen en de

bekerwinnaar bij de start van het nieuwe seizoen, op 8 augustus 1993 in De Kuip. Ondanks het vertrek van Wim Jonk en Dennis Bergkamp, en overigens ook de eerder door Van Gaal zo gewaardeerde Ron Willems, werd het dit keer 0-4. Jari Litmanen en de teruggekeerde Frank Rijkaard namen hun posities moeiteloos over.

Aan de reeks overwinningen van Ajax kwam tijdelijk een einde met de competitiewedstrijd op 24 oktober in het Olympisch Stadion, vooral doordat Van Hanegem en Meijer hun team de opdracht hadden gegeven om Ajax het spel volledig te laten maken en vanuit een gesloten defensie razendsnelle counters te plaatsen. Dat had al snel succes, waardoor Feyenoord al na achttien minuten op een 0-2-voorsprong stond. Ondanks een snelle tegentreffer van Jari Litmanen duurde het tot een minuut voor tijd voordat Litmanen ook de verdiende gelijkmaker kon scoren. Het gevolg was dat Feyenoord, dat tot dan toe alles had gewonnen, zijn drie punten voorsprong op Ajax behield.

Maar voor de return in De Kuip, op 27 maart 1994, was de stand op de ranglijst omgekeerd. Feyenoord had na de winterstop veel punten laten liggen en moest winnen om Ajax weer enigszins in het vizier te krijgen. Ondanks een overwicht van Ajax en een voorsprong bij rust wist Feyenoord de rollen om te draaien. Na twee doelpunten vlak achter elkaar mocht Ajax zelfs van geluk spreken dat het bleef bij een 2-1-nederlaag.

Hoewel Feyenoord het hele seizoen maar twee wedstrijden verloor, van Roda JC en Willem II, moest het door maar liefst dertien gelijke spelen toch het kampioenschap aan Ajax laten. Als troostprijs won het wel weer de KNVB-beker, waardoor beide clubs op 21 augustus 1994 wederom het nieuwe seizoen mochten openen met de wedstrijd om de Super Cup, ditmaal vanwege een verbouwing van De Kuip in het Olympisch Stadion.

De wedstrijd om de Super Cup leidde tot een eenvoudige 3-0-overwinning voor Ajax, die al na vijftientig minuten op het scorebord stond. Het was het voorspel van een seizoen waarin Ajax oppermachtig was, zonder nederlaag het landskampioenschap prolongeerde en zelfs de Champions League won. Alleen had dat voorspel weinig om het lijf. Paul Onkenhout sprak in *de Volkskrant* van een 'flutwedstrijd' waarin Ajax na de 'vliegende start de benen ongestraft kon stilhouden' en Feyenoord 'oogde als een degradatiekandidaat die pas een week in training is'.

Wat ook niet hielp was dat de KNVB 'niet de moeite had genomen een programmablad te maken of het duel onder de aandacht te brengen met een advertentiecampagne. De voetbalbond trof het bovendien niet dat de betrokken trainers het duel vooraf bestempelden als een nuttige oefenwedstrijd, niet bepaald de meest wervende reclame voor een wedstrijd tussen de landskampioen en de bekerwinnaar. De foeilelijke bokaal verleidde Feyenoord-trainer Van Hanegem tot de uitspraak dat hij "dat ding" niet eens mee naar Rotterdam wilde nemen'.

Toch toonde Van Hanegem zich *not amused* met de gebeurtenissen op het veld. 'Hij bleek zich zwaar te hebben geërgerd aan een groot deel van zijn ploeg en de manier

waarop arbiter Blankenstein en grensrechter Overkleef de buitenspelregel meermalen interpreteerden. En dat had hij, gaf hij toe, na afloop Blankenstein ook op dubbelzinnige wijze naar het hoofd geslingerd. Een goed verliezer is Van Hanegem nooit geweest. “Een twijfelgeval? Wat twijfelgeval? Drie meter buitenspel,” zei hij over de wijze waarop Ajax wegliep naar 2-0. Van Hanegem overdreef en dat wezen ook de televisiebeelden uit. Maar vermoedelijk zou niemand grensrechter Overkleef hebben aangeklaagd als hij wel had gevlagd. Hij liet de stok echter naar beneden wijzen en in de 21ste minuut kon Kluivert met een breedtepassje Oulida een niet te missen kans aanreiken.’

Het optreden van Patrick Kluivert was nog het meest beloftevol. ‘Vier minuten later scoorde de achttienjarige zelf. De voorzet van George vanaf de rechterkant leek onbereikbaar voor Kluivert, maar met de punt van zijn rechterschoen slaagde hij er nog in de bal te toucheren. De Goey werd gepasseerd in zijn rechterhoek. De acrobatiek vertelde veel over de talenten van de Amsterdamse jongeling die gisteren met iets minder nonchalance Feyenoord nog meer had kunnen pijnigen. Het is kennelijk ernst met de plannen van Van Gaal om Kluivert dit seizoen te presenteren.’

Maar echte strijd vond alleen plaats buiten het veld. ‘Ajax-Feyenoord speelde zich af in de gebruikelijke, opgefokte sfeer. Feyenoord-fans ontsnapten kort voor het begin van het duel uit hun kooi en gingen Ajax-supporters met stukken hout te lijf, waarna een tegenoffensief werd ingezet. De strijd eindigde onbeslist. Ook de Mobiele Eenheid weet dat het voetbalseizoen weer is begonnen.’

Het klasseverschil tussen Ajax en Feyenoord werd ook in de competitie snel duidelijk. Van de eerste zes wedstrijden wist Feyenoord er maar twee te winnen en, na een tijdelijk herstel met acht overwinningen op rij, werden vanaf half november tegen achtereenvolgens FC Twente, PSV en Vitesse forse nederlagen geleden. En het vooruitzicht was dat Feyenoord er met het vertrek van John de Wolf naar het Engelse Wolverhampton Wanderers verdedigend niet sterker op zou worden. Het verhaal ging bovendien dat de spelers uitgekeken waren op Willem van Hanegem, die van zijn kant klaagde over de inzet van sommige spelers.

De eerste klassieker in de competitie werd pas gespeeld op 12 februari 1995, in het Olympisch Stadion. Vooraf werden Feyenoord toch kansen toegedicht omdat Ajax met Litmanen, Ronald de Boer, Davids en Rijkaard vier belangrijke spelers miste. Maar ondanks een 0-1-voorsprong door een goal van Henrik Larsson halverwege de eerste helft zorgde Ajax al ruim een kwartier na rust voor een 4-1-eindstand. Het bezorgde Feyenoord des te meer het predicaat van ‘tobclub’, die onder leiding van Van Hanegem zes van de laatste acht onderlinge ontmoetingen met Ajax met grote cijfers had verloren, terwijl daar maar één overwinning tegenover stond.

Maar binnen een maand, op woensdag 8 maart, greep Feyenoord in de kwartfinale van het KNVB-bekertoernooi een unieke kans op revanche in hetzelfde stadion. Het zag ernaar uit dat Ajax met gemak de door een doelpunt van Ronald de Boer verkregen 1-0-voorsprong zou behouden. ‘Bekervoetbal hoort enerverend, sensationeel en karaktervol te

zijn,' klaagde John Volkers in *de Volkskrant*. 'Dat was het gisteravond in de officiële speeltijd van de duffe kwartfinale tussen Ajax en Feyenoord geen moment...'

Maar Ajax verslikte zich in de vechtersmentaliteit van Feyenoord in bekerwedstrijden, stelde Volkers vervolgens vast. 'Feyenoord kan in bekerwedstrijden de laatste jaren altijd wat meer. De ploeg staat na drie gewonnen bekertoernooien in de laatste vier jaar als cupfighter bekend. Gisteren kon het knokploegje nauwelijks iets extra's; althans niet op voetbalgebied. Er kwam buiten enige solo's en volleys van de actieve Larsson niets redelijks op de grasmat. Feyenoord moest het weer eens hebben van de opgestroopte mouwen, de geheven benen en de plukkende handen. De gezondere agressie werd vooral geleid door international Peter Bosz – die heel goed aanvoelt waar de grens ligt. En werd gedoogd door leidsman Van der Ende. Die kreeg na afloop een paar vegen uit de mantel van de verliezende Ajax-coach Van Gaal. "Het was de verdienste van Feyenoord om steeds agressiever te gaan spelen. Maar meermalen werd zonder sanctie hard ingegrepen, wat bij ons irritatie opwekte. We gingen minder spelen. Sommige van onze spelers waren meer met Feyenoord dan met het spel bezig."'

En dat brak de ploeg op. 'Van Gaal wees in de nababbel ook fijntjes op de twee strafschoeprijpe momenten van zijn elftal. In de eerste, door Ajax nadrukkelijk overheerste helft, werden Bogarde en Overmars binnen het zestienmetergebied gevloerd. Zeker de charge op Overmars, met drie Feyenoorders in de rol van overtreders, zag er overtuigend uit. Van der Ende keek naar het scorebord, het was 1-0 in het voordeel van Ajax, en vond het voorlopig wel goed. Diep in de tweede helft moest de Ajax-bank wel even terugdenken aan dat moment, toen Van der Ende bij een mislukte ingreep van Blind op Bosz wel de fluit naar de mond bracht. Het was eigenlijk geen doelkans voor Bosz. Daarvoor was hij te veel naar links uitgeweken en met dat been kan de kilometervreter niet veel. Van der Ende honoreerde Feyenoord echter met een echte mogelijkheid die aan Heus wel besteed was (1-1).'

Het betekende automatisch dat de wedstrijd afstevende op een verlenging, die voor het eerst onmiddellijk voorbij zou zijn als de eerste 'golden' goal gescoord zou worden. En meteen veranderde de duffe kwartfinale van de officiële speeltijd in een bloedstollend gevecht, ook al omdat Ajax de controle kwijt was. 'Toen Heus alle suprematie annuleerde, was het plotseling gedaan met de Ajax-vorm. De ploeg zag er onder de druk van de sudden death niet bijzonder blakend uit.'

En wat negentig minuten lang een futloos schouwspel was geweest, kreeg luttele minuten daarna een fantastische climax dankzij een flitsende actie van Mike Obiku. 'In de verlenging kwam de uitwerking van de plotse dood-regel tot zijn volle, beoogde recht. Invaller Mike Obiku schoot de Rotterdamse bekerhouder via één briljant moment naar de halve finale (1-2). De Boer en Rijkaard liepen elkaar in de weg, toen de uit Helsingborg teruggekeerde Nigeriaan Obiku in balbezit kwam. Diens boogje over Blind en zijn schot in de korte hoek deden Ajax de das om. De verlenging van een half uur was binnen vijf minuten voorbij.'

De ontleding was enorm. Het gitzwarte, ontblote bovenlijf van Obiku en zijn uitzinnige sprint naar het publiek verhoogden de extase nog. Hij had de hoogmoed van Ajax gebroken en voor altijd de heldenstatus verworven. Zelfs Van Hanegem rende juichend het veld in, al had hij zijn stoïcijnse houding in het contact met de pers alweer hervonden. ‘Van Hanegem deed alsof hij niet eens blij was met die ontwikkeling. Zijn ploeg was net als vorige week in de Europese bekerstrijd tegen Zaragoza als Houdini uit de ketens gebroken. “Die sudden death was in ons voordeel. Toch ben ik er geen voorstander van. Voor hetzelfde geld had die bal er een minuut eerder bij ons in gelegen.” ’

Het was het gelukkigste moment voor Feyenoord in de jaren negentig, ook al omdat het tweede elftal van Ajax dat eveneens uitkwam in het bekertoernooi, diezelfde avond zijn kwartfinale verloor van FC Utrecht. Dat Obiku in de finale tegen Volendam opnieuw de winnende goal maakte aan het eind van een moeizame wedstrijd, ditmaal tien minuten voor tijd, was belangrijk. Het bezorgde Feyenoord voor de vierde keer in vijf jaar de beker, dat jaar voor het eerst Amstel Cup geheten. Maar de roes na zijn goal tegen Ajax werd niet benaderd. Het meest aangrijpende van die finale was de invalbeurt vlak voor tijd en het daaropvolgende afscheid van József Kiprich.

Ajax zette ondanks het pijnlijke verlies zijn zegetocht op de andere fronten voort. Toen het kampioenschap al binnen was, werden op 18 mei in De Kuip de verhoudingen hersteld, hoewel dat met veel invallers gebeurde. Met het oog op de Champions Leaguefinale van een week later hadden Litmanen, Finidi George, Rijkaard, Ronald de Boer en Van der Sar rust gekregen, terwijl Feyenoord De Goey, Fräser, Scholten en Kiprich moest missen. En zelfs beide hoofdcoaches waren afwezig. Van Gaal was op spionagebezoek bij AC Milan en Van Hanegem had een borstvliesontsteking. ‘De waarde van de 128ste Feyenoord-Ajax was beperkter dan ooit,’ schreef John Volkers dan ook in *de Volkskrant*. ‘Beide grootmachten hadden gisteren andere dingen aan het hoofd dan een wedstrijd op het scherp van de snede. Feyenoord wenste al te zuinigjes warm te draaien voor de bekerfinale van donderdag. De ploeg van invaller-coach Meijer bleek niet echt bereid tot een gewaagd gevecht op de grens en gaf zich na 46 minuten, na de briljante 0-2 van Kanu, vroegtijdig over. Ajax, onder leiding van Van Gaals assistent Van der Lem, is al weken met het hoofd bij de Europa Cup-finale van komende woensdag. Op de ambitieuze Davids, Kanu en Wouter na waren de spelers amper bereid tot het nemen van overbodige risico’s. In tegenstelling tot de Rotterdamse opponent kunnen de Amsterdammers in zo’n wedstrijd drijven op hun soms achteloze, dan weer zeer doelmatige techniek. Vanuit die superioriteit werd Feyenoord in de tweede helft aan de kant gespeeld: 0-5. Ajax, de laatste vijf jaar toch al behoorlijk op schot in de eredivisie-klassieker, schoot daarmee over de magische grens van honderd doelpunten: 103. Van der Lem was opvallend eerlijk: “Deze score was wel wat geflatteerd.” ’

Er kwamen in de laatste competitiewedstrijd tegen FC Twente nog drie doelpunten bij, nadat eerst nog in de Champions Leaguefinale voor de derde keer in één seizoen van AC Milan was gewonnen. Opvallend genoeg kon de winnende goal van Patrick Kluivert in die finale, pal voor tijd, met dezelfde woorden beschreven worden als zijn goal in de allereerste

seizoenswedstrijd tegen Feyenoord: met de punt van zijn rechterschoen slaagde hij er nog in de bal te toucheren.

De echte wraak voor de bekeruitschakeling door Feyenoord nam Ajax bij de seizoensopening op woensdagavond 16 augustus 1995, in de wedstrijd om de Super Cup in De Kuip. Vooraf noteerde John Volkers in *de Volkskrant* dat beide coaches de wedstrijd ditmaal serieus namen. ‘De Ajax-coach besteedde bij zijn voorbeschouwing onmiddellijk zijn stokpaard. “Ik acht de Nederlandse competitie hoog. Technisch en tactisch kan de hele wereld wat van ons leren. Dat we tegen Feyenoord kunnen laten zien hoe we er voor staan, zegt iets. Het doet me eigenlijk wel deugd. De Super Cup staat voor Ajax in het teken van goed spelen, voor een goed resultaat. Maar dat geldt ook voor Feyenoord. Die willen zich ook laten zien,” aldus Van Gaal. Van Hanegem sloot zich daarbij aan. “Vorig jaar heb ik de Super Cup een beetje vreemd ding genoemd. Maar dat was vooral om de druk bij mijn spelers weg te nemen. We hadden toen al wat tikjes gehad van Ajax. De mensen namen die opmerking (letterlijk: ‘een lelijk ding’) serieus. En de spelers ook, heb ik bij die wedstrijd gemerkt. Maar nu we voor de vierde keer meedoen, zeg ik ‘dat ding wordt steeds mooier’. Feyenoord heeft ’m één keer gewonnen, onder Jansen en Dorjee. Ik zelf nog niet. En meespelen om die Super Cup zegt toch wel wat. Dan heb je het seizoen tevoren een prijs gewonnen.”’

Ook deze wedstrijd kreeg na een 1-1-stand na negentig minuten een vervolg tot aan het eerst gescoorde volgende doelpunt. En ook in dit duel speelde een penalty een rol, opnieuw gegeven door scheidsrechter Mario van der Ende, constateerde Volkers. ‘In de verlenging bleek Van der Endes neutraliteit. Het was zo’n moment waarop Feyenoord vorig jaar patent had, een doldrieste tackle op een slecht gekozen moment. Reuser werd gelanceerd door Kluivert, de Weense matchwinnaar die eerder twee keer had moeten toeslaan. Bosz ging als een terriër op jacht naar de invaller voor Kanu, maar miste op weinig dreigende positie de bal doch niet de benen. Reuser dreunde tegen het gras; de straf was naast geel een correcte. De bal ging op de stip. Het was – opvallend genoeg – een kopie van het moment dat Feyenoord dit voorjaar in de strijd om de KNVB-beker hield. Toen brak Bosz bij een 1-0-voorsprong voor Ajax door en dook fraai over het uitgestoken been van de ook altijd zo gretig ingrijpende Blind. Die strafschoep van Heus was toen de springplank naar de sudden death-goal van Obiku. Kluivert strafte het domme moment van Bosz op de geëigende koele wijze af. De negentienjarige spits, gisteren in de rol van Litmanen, schoof de bal recht door het midden. Doelman De Goey, de man die dit seizoen natuurlijk nooit meer 56 competitiedoelpunten tegen gaat krijgen, de man ook die eerder oog in oog met Kluivert had bewezen het dwaalspoor van vorig seizoen verlaten te hebben, dook volgens zijn tweede natuur naar de hoek. De wedstrijd was direct beslist: 2-1.’

Een golden goal aan de andere kant dus, als een soort revanche. Maar duidelijk was ook dat de kloof tussen Ajax en Feyenoord kleiner was geworden. ‘Ajax lijkt, in het post-Rijkaard tijdperk, minder superieur dan de voorgaande twee jaren waarin de machine

immer zo gemakkelijk op toeren kwam. Feyenoord is, wanneer de voortekens en andersoortige signalen niet bedriegen, een sterk verbeterde versie van het vorig jaar uiteengevallen collectief. Het elftal van Van Hanegem heeft nieuw elan, met routinier Koeman een slimme man aan de knoppen en er wordt ook een strakker systeem gehanteerd, het on-Nederlandse doch defensief meer doorwrochte 4-4-2. "Feyenoord is dichterbij gekomen," stelde de winnende coach Van Gaal na de ontsnapping vast. "Ze zijn er sterk op vooruitgegaan," vond ook de nieuwe spil van Ajax, Ronald de Boer. Feyenoords technisch leider Van Hanegem was ook stellig over het goedgeemaakte terrein. "Voorheen was het als we met 1-0 achterkwamen meteen gebeurd. Dan wandelde Ajax zo door naar vier, vijf-nul. Dat gevoel had ik deze keer niet toen we op achterstand geraakten. Nu was het voor het eerst sinds jaren een wedstrijd."'

Dat leek het weer te worden in de competitiewedstrijd in De Kuip op 22 oktober. Niet omdat de stand daar aanleiding toe gaf. Ajax had zijn eerste negen wedstrijden ruim gewonnen en stond dankzij de nieuwe regel van drie punten voor een overwinning op 27 punten, met een doelsaldo van 33-0. Feyenoord stond pas op 15 punten en had drie weken eerder coach Van Hanegem op straat gezet omdat hij 'te soft' zou zijn voor zijn spelers. Voor zijn opvolger Arie Haan was het duel tegen Ajax de eerste eredivisiewedstrijd.

Maar de wedstrijd was nog geen zeven minuten oud of Feyenoord stond met 2-0 voor. 'Na Twente-aanvaller Bruggink in de slotwedstrijd van het vorig seizoen sloeg gisteren Zwijnenberg toe, ook een Tukker maar een verdediger,' aldus Paul Onkenhout in *de Volkskrant*. 'Hij scoorde met een hard, hoog en secuur schot na een flodderige hoekschop van Van Bronckhorst en een ingeving van Obiku. Zeven minuten later meende de Kuip Ajax er eindelijk onder te hebben toen Larsson, eveneens na diverse onachtzaamheden in de Amsterdamse defensie, Van der Sar met een listig schot passeerde.'

Toch was de hoop van korte duur. 'Dat was 2-0 en de Kuip ging er eens goed voor zitten. Maar in alles was Ajax gisteren na de verrassende openingszetten superieur. Een half uur had Ajax nodig om Feyenoord uit de droom te helpen. Daaraan konden vijf verdedigers, plus Bosz die door Litmanen tot een defensieve rol werd gedwongen, niets verhelpen. Litmanen bereidde met een kopbal het eerste doelpunt voor, gemaakt door Bogarde die merendeels vóór Davids opereerde en in de veertiende minuut op de goede plaats stond. Ronald de Boer en Kluivert speelden later Litmanen vrij (2-2) en Overmars, de topscorer van Ajax, passeerde De Goey voor de derde maal nadat Davids met een pass Kluivert had gevonden. Het betekende het einde van een klassieker waarin na rust slechts één vraag werd opgeworpen, namelijk met welke cijfers Ajax zou winnen. Het werd ditmaal 4-2 omdat Overmars scoorde (pass Litmanen), diverse Ajacieden dat verzuimden, een doeltreffende kopbal van Ronald de Boer ten onrechte door scheidsrechter Uilenberg werd afgekeurd en een schot van Van Bronckhorst op de binnenkant van de paal eindigde. Met frivole positiepelletjes gaf Ajax ook in de tweede helft aan dat Feyenoord nog steeds niet is volgroeid. Daarover zouden de Rotterdamse beleidsmakers die een half elftal hebben gekocht, aan de vooravond van het seizoen eisten dat de ploeg zich zou mengen in de titelstrijd en eerder deze maand Van Hanegem de laan uitstuurden, eens goed moeten

nadenken.’

Kritiek had John Volkers in *de Volkskrant* ook op de speelwijze. ‘Feyenoord maakte de grote tactische fout te snel terug te lopen naar de eigen stellingen. Bosz liet zich door Litmanen naar achteren lokken. Bosz: “Als je voor komt, heb je als speler nu eenmaal de neiging om dat te willen vasthouden, dan ga je terug. Maar Ajax heeft ook geleerd van de Super Cup. Die zet met Litmanen was bedacht.” De Rotterdamse middenlinie schoof terug tussen zijn verdedigers, waardoor Ajax moeiteloos zijn combinatiespel kon uitvoeren. Haan: “De ploeg deed een stap terug. Dat kwam ook omdat Ajax heel diep speelde. Als coach heb ik daar geen opdracht voor gegeven. Een ploeg speelt nu eenmaal zoals de spelers denken dat het beste is.” ’

Maar Onkenhout zette ook vraagtekens bij de keuzes van Haan zelf. ‘Haan nam vorige week op verzoek van voorzitter Van den Herik een nieuwe bezem ter hand, maar schoon is het nog niet geworden in Rotterdam-Zuid. De voormalige Ajacied raakte bepaald niet opgetogen tijdens zijn inspectie van de spelersgroep. Hij oordeelde dat een aantal spelers in het elftal niet op de juiste plaats stond, tactisch laaggeschoold en conditioneel zwak is. Daarmee keurde hij indirect het werk van de vorige trainer af. De profs van Feyenoord, meent Haan, moeten nog een heleboel leren. Als voetballers waren Haan en Van Hanegem al geen vrienden. De motie van wantrouwen aan het adres van Van Hanegem werd vorige week in Liverpool tegen Everton al duidelijk uitgesproken en kreeg gisteren een vervolg. Haan schikt zich in het 4-4-2-systeem van Van Hanegem, maar schroomt niet zijn ploeg op de maat van de opponent te snijden en een beroep te doen op noeste werkers. Zijn slachtoffers zijn, zo lijkt het, de technici Trustfull, Iwan en Blinker. De voorlopige winnaars Maas, Obiku en Boateng. In feite is Haan teruggekeerd naar de tijd voor de revolutie die zich in de zomer in Rotterdam-Zuid heeft voltrokken. Gisteren liet hij de opbouw in het centrum het laatste halfuur verzorgen door twee waterdragers, Maas en Bosz.’

Haan zelf hield zich op de vlakte. ‘Er is nog een hoop werk te doen. Daar zullen we snel aan beginnen. (...) We spelen donderdag en zondag. En dat ritme houdt nog een paar weken aan. Pas daarna komt de tijd om de patronen op de training in te slijpen. In wedstrijden is daar geen tijd voor.’ En, als compliment voor de tegenstander: ‘Ik heb nu van dichtbij gezien hoe goed Ajax is.’

Dat werd na de winterstop wel wat minder, toen Ajax na anderhalf seizoen weer eens tegen nederlagen opliep, tegen Willem II, Vitesse en Roda JC, en Cambuur zorgde voor een onverwacht snelle uitschakeling in het bekertoernooi. Maar er resteerde genoeg kwaliteit voor een overwinning op Feyenoord in de thuiswedstrijd op 24 maart 1996 en het kampioenschap, met Feyenoord overigens op een knappe derde plaats achter PSV en tevens een plaats in de halve finale van de Europa Cup II.

Die overwinning kwam niet zonder moeite tot stand, doordat Haan als tactische zet oudgediende Ronald Koeman, door de Ajax-aanhang voortdurend begroet als ‘ouwe lul’, vóór zijn verdediging liet spelen. ‘Pas toen Davids door Louis van Gaal van de linker flank

naar het centrum werd gedirigeerd en Ajax door Jari Litmanen op voorsprong kwam, was het uit met de pret voor Koeman,' noteerde Jaap Visser in *de Volkskrant*. 'Feyenoord verloor zijn veldoverwicht en Ajax speelde een gewonnen wedstrijd. Het verbaasde Koeman dat het meer dan een kwart wedstrijd duurde voordat Ajax een antwoord vond op het foefje van Haan. "Kennelijk zijn ze dit nog nooit tegengekomen. Onze tactiek werkte goed. We hebben alleen verzuimd om in onze beste periode te scoren."'

En toen dat toch gebeurde, vier minuten voor rust, oordeelde scheidsrechter Uilenberg dat daarbij een overtreding was begaan, tot ongenoegen van de maker, Orlando Trustfull. 'Uilenberg dacht dat ik Van der Sar moedwillig ten val bracht. Onzin. Ik heb me alleen maar klein gemaakt omdat ik bang was voor Van der Sar. Er komt toch negentig kilo op je afvliegen. Blijf je staan dan breek je misschien je nek wel.'

Aan de andere kant kwam met name Edgar Davids ongestraft weg met enkele onbesuisde acties, was het oordeel van Arie Haan die daar toch ook wel bewondering voor kon opbrengen. 'Dat ventje wist precies tot hoever hij van de scheidsrechter mocht gaan. Dat getuigt van professionaliteit. Die mis ik bij ons.'

Dat kwam overeen met de lezing van Davids zelf, die na afloop terecht tot 'man van de wedstrijd' werd uitgeroepen. Hij was voorgedaan in de strijd, omdat hij vond dat zijn ploeggenoten veel te slap aan de wedstrijd waren begonnen. 'De instelling deugde niet en dan moet iemand er toch even de beuk ingooien.'

Het werd ook nog 2-0 voor Ajax, waardoor Ajax de lange reeks van wedstrijden tegen Feyenoord in het Olympisch Stadion met een overwinning afsloot. Voortaan zou het eigen, nieuwe stadion van Ajax groot genoeg zijn voor de klassieker. Helaas vonden de supporters van beide clubs dat reden voor een gewelddadig afscheid, met twintig arrestaties en eenentwintig gewonden, onder wie acht agenten, tot gevolg. Ajax-fans hadden het voorzien op talloze geparkeerde auto's op het Stadionplein, Feyenoord-fans sloopten gewoon hun vak in het stadion.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
1991-92 17-11-91	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-0 <i>De Kuip</i>	1. PSV	58	EC I: PSV 2e ronde
22-12-91	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 3-1 <i>Olympisch Stadion</i>	2. Ajax	55	EC II:
08-03-92	Beker kwartfinale	Feyenoord-Ajax 1-0 <i>De Kuip</i>	3. Feyenoord	49	Feyenoord halve finale EC III: Ajax winnaar FC Utrecht 2e ronde FC Groningen te ronde
1992-93 15-11-92	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 0-3 <i>De Kuip</i>	1. Feyenoord	53	Champions League: PSV groepsfase
31-03-93	Beker halve finale	Feyenoord-Ajax 0-5 <i>De Kuip</i>	2. PSV	51	EC II:
09-05-93	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 5-2 <i>Olympisch Stadion</i>	3. Ajax	49	Feyenoord kwartfinale EC III: Ajax kwartfinale Vitesse 3e ronde FC Groningen te ronde
1993-94 08-08-93	Supercup	Feyenoord-Ajax 0-4 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	54	Champions League: Feyenoord 2e ronde
24-10-93	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-2 <i>Olympisch Stadion</i>	2. Feyenoord	51	EC II:
27-03-94	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-1 <i>De Kuip</i>	3. PSV	44	Ajax kwartfinale EC III: PSV 1e ronde FC Twente 1e ronde Vitesse te ronde
1994-95 21-08-94	Supercup	Ajax-Feyenoord 3-0 <i>Olympisch Stadion</i>	1. Ajax	61	Champions League: Ajax winnaar
12-02-95	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 4-1 <i>Olympisch Stadion</i>	2. Roda JC	54	EC II:
08-03-95	Beker kwartfinale	Ajax-Feyenoord 1-2 n.v. <i>Olympisch Stadion</i>	3. PSV	47	Feyenoord kwartfinale
18-05-95	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 0-5 <i>De Kuip</i>	4. Feyenoord	43	EC III: PSV 1e ronde FC Twente te ronde Vitesse te ronde
1995-96 16-08-95	Supercup	Feyenoord-Ajax 1-2 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	83	Wereldbeker: Ajax winnaar
22-10-95	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-4 <i>De Kuip</i>	2. PSV	77	Champions League: Ajax finale
24-03-96	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-0 <i>Olympisch Stadion</i>	3. Feyenoord	63	EC II: Feyenoord halve finale EC III: PSV kwartfinale Roda JC 2e ronde

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in de eredivisie van 1991-92 t/m 1995-96

VEERTIEN

Alle perken te buiten (1996-2005)

De lancering van de televisiezender Sport 7 werd snel teruggedraaid, maar de allesoverheersende rol van het geld in het voetbal kreeg definitief gestalte als gevolg van het Bosman-arrest, dat vrij arbeidsverkeer van spelers binnen de Europese Unie mogelijk maakte. Het zorgde voor een vervroegd vertrek van Nederlandse topspelers naar rijke buitenlandse clubs, vaak zonder transfervergoeding, en voor grote aantallen relatief matige buitenlandse spelers bij Nederlandse clubs. Tegen de stroom in wist Feyenoord nog één internationale prijs te winnen: de UEFA Cup in 2002. Het schakelde onderweg PSV uit, dat zich binnen de Nederlandse verhoudingen tot meest succesvolle club had ontwikkeld. Tegelijkertijd kreeg de strijd tussen de supporters een nieuwe dimensie: aangestuurd door communicatie via mobiele telefoons en sociale media, en uitgevoerd op een tijdstip en plaats naar keuze, buiten het stadion en desgewenst zelfs volledig buiten wedstrijden om, onder invloed van een mix van drank en pillen en met fors gebruik van wapens. Zo kon de 'Slag bij Beverwijk' leiden tot de eerste Nederlandse voetbaldode. Ook maatschappelijke tegenstellingen werden versterkt en kregen, mede onder invloed van de War on Terror van de Verenigde Staten na de aanslagen op de Twin Towers, het karakter van een religieuze strijd. De polarisatie van de Nederlandse samenleving resulteerde in de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh. Ernstig geweld bleef achterwege tijdens euro 2000, dat met succes door Nederland en België werd georganiseerd, maar waarin Nederland tot grote teleurstelling in de halve finale zichzelf uitschakelde door in de wedstrijd tegen tien Italianen al twee penalty's te missen en uiteindelijk tijdens de penaltyserie achteraf nog eens drie.

Op 14 augustus 1996 betrok Ajax de Amsterdam ArenA, een multifunctioneel stadion in Amsterdam Zuid-Oost met sluitbaar dak en parkeergarage onder het veld, waar ruim 53.000 toeschouwers in overeenstemming met de eisen van de moderne tijd veilig en comfortabel van voetbal, popconcerten en andere evenementen zouden kunnen genieten. Maar het vertrek uit De Meer, dat werd gesloopt en werd vervangen door een woonwijk, riep veel protest op. De als kil ervaren 'Arena' bracht Ajax in eerste instantie bovendien weinig goeds. Behalve het gras dat bij gebrek aan zon, wind en regen niet goed hechtte en niet wilde groeien, had ook de ploeg aan kwaliteit ingeboet na het vertrek van Davids en Reiziger en de onderlinge spanningen die tijdens het EK in Engeland aan het licht waren gekomen.

De klassieker liet op zich wachten tot 24 november 1996, en vond eerst plaats in Rotterdam. Van de zestien competitiewedstrijden daarvoor had Ajax er al drie verloren en zes gelijkgespeeld. Daarmee stond het weliswaar nog één punt boven Feyenoord, maar mijlenver achter PSV, waartegen het na de ruim verloren wedstrijd in de Arena om de Johan Cruijffschaal, de nieuwe Super Cup, nog niet had gespeeld.

Maar slechter nieuws voor de klassieker was de onuitroeibare wederzijdse

supportershaat. De fans van de uit spelende club werden onder strenge politiebegeleiding van en naar het stadion gedreven. Busjes van de ME reden af en aan. En in de stadions galmden de spreekkoren en liedjes steeds kwetsender, van ' Hamas, Joden aan het gas ' en ' Bommen op Rotterdam ' tot ' Rotterdam, kankerstad, in de oorlog lag je plat ' en, tijdens het bekerduel in 1995, ' Louis van Gaal die had een kankerwif '.

De volgende stap was de wijze waarop eind 1996 de spelersbus van Ajax in Rotterdam bij het stadion werd onthaald. Voordat de bus door de drukte naar binnen kon rijden, werd hij bekogeld met alles wat voor handen was. Een ijzeren staaf vloog door een ruit, waarbij reserve Menno Willems verwond werd door glas. Speler Tijjani Babangida gaf later kort maar krachtig commentaar: ' Baba was bang. ' De wedstrijd, die eindigde in 2-2, werd haast bijzaak.

De analyse van Marcel van Lieshout in *de Volkskrant* was dan ook voornamelijk gewijd aan de ervaringen van Feyenoord-voorzitter Jorien van den Herik. ' Zijn Feyenoord-Ajax was al vergald voor er een bal rolde, op het moment dat collega-voorzitter Michael van Praag met een " ijzeren electriciteitsbuis " de ontvangstruimte van Feyenoord binnenstapte. (...) Het was " in- en inriest " wat Van den Herik deze middag allemaal zag en hoorde. Niet alleen die bestorming van de Ajax-spelersbus en de verbrijzeling van een ruit van die bus. Het stadion stonk naar geweld. Van den Herik: " Het was geen leuke middag. Ik heb nauwelijks op mijn plaats gezeten. " '

Waarna Van Lieshout Van den Herik verder liet nadenken over de situatie. ' " Al die incidenten buiten de stadions, wat kunnen de clubs daar nog aan doen? Op zulke momenten schiet de clubcard zijn doel voorbij. " Honderden Ajax-aanhangers waren zonder kaartje naar Rotterdam gekomen. Honderden hadden wél een kaartje via de clubcard bemachtigd, maar voor een Feyenoord-vak. Ingevolge een noodverordening van burgemeester Peper werden ze weer teruggestuurd naar Amsterdam. Veel anderen, die wel een geldig plaatsbewijs hadden, maakten er een puinhoop van. Feyenoord- en Ajax-aanhangers bekogelden elkaar en de politie bij het station Stadion en elders.

Hoe nu verder? Van den Herik wordt moedeloos van stadionverboden. " Het wordt tijd dat er met het om en de rechterlijke macht wordt overlegd over strengere straffen. " En hij haalde met instemming de woorden aan van zijn collega van Ajax, vorige week uitgesproken tijdens de najaarsvergadering: " Alle voorzitters van profclubs moeten supportersbeleid in hun portefeuille nemen. " '

Beide voorzitters voelden aankomen dat het echt mis zou gaan tussen de supportersgroepen en zouden al snel gelijk krijgen. De supporters hadden hun eigen strijd gecreëerd en die speelde zich niet meer af op of zelfs maar in de omgeving van het voetbalveld. Ze zochten hun eigen locaties uit, en ook hun eigen momenten. Op zondag 16 februari 1997, een week vóór Ajax-Feyenoord, werd de Feyenoord-aanhang, op weg naar de wedstrijd van Feyenoord in Volendam, ten noorden van Amsterdam opgewacht door een horde Ajax-aanhangers. De Feyenoord-groep zette de auto's stil op de vluchtstrook en een massale confrontatie werd nog net vermeden doordat de Ajax-groep

zich toch maar terugtrok toen het aantal tegenstanders groter bleek dan verwacht. Wel werd de Feyenoord-groep onderschept door de ME en op een afgelegen dijk bij Berkwoude grondig gecontroleerd op wapenbezit.

Bij de onderlinge voetbalwedstrijd op 23 februari, de eerste in de Arena, leek de rust enigszins weergekeerd, niet alleen wat betreft het geklaag over het stadion, het gras en het spel van Ajax, maar ook wat betreft de steeds maar toenemende vijandigheden tussen de supportersgroepen. ‘Het oogde in alle opzichten als een nieuw begin,’ schreef Jaap de Groot in *De Telegraaf*. ‘Eindelijk had de Arena zowel binnen als buiten het stadion iets weg van een “Ajax-huis”, met als gevolg dat er onder het gesloten dak voor het eerst sprake was van interactie tussen publiek en ploeg. Ook omdat er op een goede grasmat een goed Ajax speelde. Zo leek na zes barre maanden de verhuizing naar Amsterdam Zuid-Oost eindelijk door iedereen verwerkt. Precies op tijd. Want door de 3-0-zege op Feyenoord, de manier waarop dat gebeurde en de wijze waarop het Amsterdamse legioen daarmee omging, kreeg Ajax eindelijk iets van z’n grandeur terug. En slaakten coach en bestuur een zucht van verlichting. Omdat door de “verpakking” van Ajax-Feyenoord veel wrevel was weggenomen.’

Voor Feyenoord was het resultaat teleurstellend. Het had sinds de thuiswedstrijd tegen Ajax geen punt meer laten liggen en was in de slag met PSV om het kampioenschap. ‘In het duel met Ajax presenteerde Feyenoord zich als een ploeg, die als medekoploper in de eredivisie boven zijn stand leefde,’ noteerde *de Volkskrant*. ‘Maar Feyenoord hoeft uiteraard geen kampioen te worden, verklaarde Haan zonder een spier te vertrekken. “PSV eist het van zichzelf dat het de landstitel verovert, wij zouden het best willen. Maar een wedstrijd tegen Ajax is geen graadmeter voor onze kansen.” ’

Maar het was wel een graadmeter voor de verhouding tussen de supportersgroepen. En in dat opzicht leek het resultaat bemoedigend. ‘In de Arena tenslotte, werden enkele walgelijke spreekkoren van de Rotterdamse aanhang met een striemend fluitconcert overstemd. Zo won naast Ajax ook het gezonde verstand in de Arena,’ aldus de analyse in *de Volkskrant*.

Een illusie, zo bleek exact een maand later. Ajax-fans zochten wraak voor hun aftocht bij Berkwoude en hadden de Feyenoord-aanhang uitgedaagd voor een knokpartij voorafgaand aan de wedstrijd van Feyenoord in Alkmaar tegen AZ op 23 maart. Om de politie te misleiden werd de locatie, een weiland naast de A9 bij Beverwijk, pas kort van tevoren via mobiele telefoons bepaald. Weer wachtte een grote Ajax-groep de groep van Feyenoord op, maar opnieuw was de groep van Feyenoord veel groter. Na een korte veldslag kon een klein groepje Ajax-fans niet weggelopen en werd een van hen, de 35-jarige, ongewapende Carlo Picornie, door diverse aanvallers bewerkt met staven, stokken, knuppels, hamers en messen. Hij overleed op weg naar het ziekenhuis als gevolg van messteken in zijn rug. De groep Feyenoord-fans was toen al lang onder begeleiding van motoragenten doorgereden naar Alkmaar en had daar op de tribune de bebloede en met modder besmeurde kledingstukken achtergelaten. Achtentwintig van hen werden bij de uitgang van het stadion gearresteerd en in totaal werden tweeënzestig verdachten

opgepakt, maar voor de moord is nooit iemand persoonlijk verantwoordelijk gesteld. Op het slagveld trof de politie later nog talloze honkbalknuppels, houten palen, hamers, bijlen, geslepen paraplu's, messen, kettingen en ploertendoders aan.

Feyenoord-voorzitter Jorien van den Herik belandde op weg naar Alkmaar als gevolg van de rellen om kwart voor twee in een file van vijftien kilometer. Hij waande zich verzeild geraakt in een oorlog, met overal sirenes en af en aan rijdende hulpdiensten. Verbijsterd gaf hij commentaar: 'Ik zie auto's in de fik staan, helikopters vliegen over en politieauto's scheuren voorbij. Het is krankzinnig.'

Zelfs de oudere kern van Feyenoord-fans, net als Picornie nog uit het tijdperk van de ongewapende, 'eerlijke' knokpartijen, toonde zich na afloop geschokt. Er verscheen een rouwadvertentie in *De Telegraaf* met als tekst: 'Voor ons was je Carlos. Ook bij ons genoot je aanzien en respect. Dit had nooit mogen gebeuren. Harde Kern Feyenoord.'

In de politiek weerklonk uiteraard direct de roep om keiharde maatregelen tegen geweld van hooligans. Een voetbalwet werd alom noodzakelijk geacht en de clubs intensiveerden de ontwikkeling van sociaal preventief supportersbeleid. Maar dat zou een proces van lange adem zijn. Tevens riepen de voorzitters van Ajax en Feyenoord het seizoen 1997-1998 uit tot een 'seizoen van bezinning', met als doel de betrekkingen tussen de supportersgroepen te normaliseren. In dat kader besloten ze, in overleg met de supportersverenigingen, de overheden en de politie van Amsterdam en Rotterdam, om de onderlinge wedstrijden voor een jaar zonder uitpubliek te spelen.

Ondertussen was er uiteraard ook gewoon doorgevoetbald. Feyenoord was keurig als tweede geëindigd achter PSV, Ajax was niet verder gekomen dan de vierde plaats, een teleurstellend afscheid voor trainer Van Gaal.

De nieuwe Ajax-trainer, de Deense recordinternational Morten Olsen, trok maar liefst negen nieuwe spelers aan, van wie velen uit het buitenland, zodat de selectie van Ajax-spelers tien verschillende nationaliteiten bevatte. Maar dat gold inmiddels net zo goed voor Feyenoord, met een legertje Argentijnen, een Braziliaan, een Uruguayaan, een Ivoriaan, twee Ghanezen, een Pool, een Rus, een Georgiër, een Ier, een Oostenrijker en een Belg. Beide clubs streden zelfs letterlijk om een buitenlandse speler toen de Costaricaanse Froylán Ledezma, die op uitnodiging van Feyenoord naar Nederland kwam, op Schiphol onderschept werd door een afvaardiging van Ajax. Uiteindelijk zou hij geen wedstrijd in het eerste spelen.

De klassieker was dus al lang geen wedstrijd meer tussen Amsterdammers en Rotterdammers. De nieuwelingen van Ajax zorgden onmiddellijk voor succes. Voorafgaand aan de wedstrijd tegen Feyenoord, op 26 oktober 1997, wonnen ze de eerste tien wedstrijden op rij, met een doelsaldo van 38-3. Feyenoord had al tien punten verspeeld. De wedstrijd was dan ook niet bijzonder vanwege de spanning, maar vooral doordat het de eerste was sinds de veldslag bij Beverwijk. Dat was reden voor beide clubs om niet met de shirtsponsor op de borst te spelen, maar met de tekst 'Voetbal verziekt het

niet'.

Een akelig tintje was het ontbreken van Feyenoord-supporters. Ajacied Jari Litmanen verwoordde vooraf de gevoelens van de voetballers daarover, ook vast vooruit denkend aan de return in Rotterdam later in het seizoen. 'Natuurlijk zal ik de F-side missen, maar ik mis morgen in de Arena ook de Feyenoord-supporters. Op de tribune moet net als op het veld een wedstrijd worden gespeeld, in de goede zin van het woord bedoel ik. Dat geeft de spelers iets extra's. (...) Ik geniet van de verbale strijd tussen de supportersgroepen, als die tenminste niet ontaardt in verkeerde dingen. Voor mij als voetballer is het belangrijkste dat er op het veld beleving is en op de tribune. Daarom moeten er bij elke wedstrijd twee supportersgroepen zijn, zoals er ook twee elftallen tegenover elkaar staan. Als je in De Kuip scoort en dan alleen jouw supporters hoort, waar je dan een feestje mee kunt vieren. Dat moeten ze een voetballer niet afnemen. (...) Ik zie de supporters als onderdeel van Ajax. We staan voor dezelfde zaak en we willen één ding: winnen. Ook zij hebben bij een overwinning een prestatie geleverd. Daarom zal ik ook altijd de fans bedanken en groeten als ik een doelpunt heb gemaakt. De ene keer wat feller dan de andere keer, maar ik wil in elk geval iets terugdoen voor ze. Ik scoor voor de club, maar juich voor de fans.'

Die sensatie van scoren in het vijandelijke stadion en dat vieren met alleen de eigen supporters was de Feyenoorders sowieso niet gegeven. Ajax won namelijk ook die elfde seizoenswedstrijd gemakkelijk, met 4-0. 'Alleen in de afwezigheid van de Rotterdamse supporters zat hem ditmaal het verschil,' schreef Fred Budenberg in *Trouw*. 'Op het sportieve vlak verliep de klassieker Ajax-Feyenoord zoals in de afgelopen tien jaar: een technisch superieur Ajax tegen een hardwerkend maar op alle fronten tekort schietend Feyenoord. Het verschil in kwaliteit tussen de twee clubs werd niet eerder zo schrijnend blootgelegd als gisteravond. Arie Haan, de momenteel zo geplaagde coach van Feyenoord, gaf toe dat de 4-0-uitslag niet eens tegenviel. "Maar daarom doet het wel pijn," zei Haan, die door de supporters van Ajax vocaal al op het kerstmenu werd gezet. Zijn toekomst bij Feyenoord kwam na de derde nederlaag op rij (Willem II, Manchester United en Ajax) niet ter sprake. Maar de vraag is hoeveel optaters Haan nog mag oplopen. Volgens Giovanni van Bronckhorst, die door een blessure aan de enkel niet kon spelen, is er zeker nog geen sprake van moedeloosheid, niet bij de spelers en ook niet bij de coach. "Iedereen in het team luistert nog naar hem."'

Maar de Feyenoord-fans, die de wedstrijd samen met voorzitter Van den Herik op een groot videoscherm in De Kuip bekeken, dachten daar anders over, bleek uit het verslag van Adri Vermaat in *Trouw*. 'Als de Amsterdammers dankzij een arbitrale dwaling op voorsprong komen, breekt de beer los. Het "kankerjoden" is niet van de lucht en scheidsrechter Mario van der Ende mag zich volgens sommigen voor eeuwig tot een "vriend van de Joden" rekenen. Geen speaker, geen Van den Herik die deze voetbalverziekers in het zojuist op gang gekomen jaar van de bezinning corrigeert. Het wordt in de Arena erger en erger voor Feyenoord. In de Kuip vliegen de frustraties ervan af. De woede richt zich behalve op Van der Ende zeker ook op de eigen trainer, de ongelukkige Arie Haan. "Jorien, we zijn je Arie zat," scandeert de massa telkens.'

Matty Verkamman noteerde, ook in *Trouw*, hoe de vernedering compleet werd. ‘Gerrie Mühren deed het ooit met Ajax in een hete Europa Cup-wedstrijd bij Real Madrid: tot verbijstering van de tegenstander de bal een tijdje hoog houden. Richard Witschge, ook een linksbenige middenvelder, herhaalde die truc gisteravond in de slotfase tegen Feyenoord, nadat hij kort tevoren twee keer hard in de rug was gelopen door Julio Cruz. De actie van de ex-international strooide zout in de wonden van de kansloze Rotterdammers, die opgelucht waren dat het einde met 4-0 kwam.’

Witschge zelf ontkende later dat er sprake was van opzet, maar voor iedereen was duidelijk dat hij de tegenstander de eigen superioriteit wel extra inwreef met zijn actie, terwijl een incident tussen Ulrich van Gobbel en Ronald de Boer toch al eenzijdig in het nadeel van de Feyenoorder was uitgelegd, met alleen een rode kaart voor Van Gobbel tot gevolg. Haan zei daarover: ‘Ik denk dat er twee spelers hebben geslagen, maar dat het van één werd gezien.’

Matty Verkamman nam de gelegenheid te baat om een oordeel te vellen over Arie Haan. ‘Enerzijds is de coach van Feyenoord niet te verwijten dat hij deze voor de top domweg te zwakke selectie niet meer aan het voetballen krijgt. Aan de andere kant is het wel een selectie, die door Haan na zijn schoonmaakwoede te Rotterdam-Zuid zelf is neergezet. Het valt te vrezen dat Haans opvolger, wanneer die ook komt, eerst op een vergelijkbare manier zal willen snijden, want zelfs de meest verblinde supporters begrijpen dat met deze spelers niet veel eer is te behalen. Het is een harde conclusie, die nu door Ajax slechts van een uitroepteken is voorzien.’

Het was een oordeel met vooruitziende blik. Jorien van den Herik had namelijk goed naar de supporters geluisterd en ‘merkte dat Arie vergeefs tegen de stroom oproeide’. Het logische gevolg was dat Haan twee dagen later werd ontslagen. Hij werd anderhalve week later opgevolgd door Leo Beenhakker, kind van Rotterdam-Zuid, die in september 1991 nog met veel tumult van Ajax naar Real Madrid was vertrokken en na talloze omzwervingen eindelijk in De Kuip terechtkwam met de woorden: ‘Ik ben weer thuis.’

Beenhakker vatte zijn eerste opdracht kernachtig samen. ‘Ik heb begrepen dat de moraal momenteel op klomphoogte is. De eerste uitdaging is of we via middenrif weer op okselhoogte en dan naar oorhoogte kunnen komen. Nou da’s toch een mooi karwei.’

Dat lukte bovendien wonderbaarlijk snel dankzij een 2-0-overwinning op Juventus in de Champions League op 26 november, met twee doelpunten van de Argentijnse spits Julio Ricardo Cruz. Maar in de competitie bleef de ploeg kwakkelen. Feyenoord verloor in totaal maar liefst negen wedstrijden, waaronder de thuiswedstrijd tegen Ajax, op 5 april 1998.

En ondanks de afwezigheid van supporters uit Amsterdam was volgens het verslag van Matty Verkamman in *Trouw* de situatie buiten het veld opnieuw het meest vermeldenswaardige van wat hij ‘een verloren voetbalavond in de Kuip’ noemde. ‘Niet alleen het voetbal in één der slechtste “Klassiekers” van de laatste jaren was om te huilen, ook de entourage was waardeloos. Uren voor de wedstrijd zag Rotterdam-Zuid er al uit als

gebied waar de noodtoestand gold. Toen de bus met de Ajacieden het stadionterrein binnen reed, was het griezelig om te zien hoe van dichtbij jonge en ook oudere mensen al hun agressie lieten lopen. Tijdens het duel bleef de domme haat anderhalf uur lang aan de oppervlakte.'

De act van Witschge bleek niet vergeten. 'Richard Witschge was uiteraard het belangrijkste doelwit. Het was natuurlijk stom van Witschge om de Feyenoorders in de Arena met zijn veel te lang gerekte goochelnummer voor gek te zetten. Door de wol geverfde veteranen als Ronald Koeman, Johan Neeskens en Wim van Hanegem spraken er schande van. In de sfeer van vendetta's en bloedwraak dacht Van Hanegem dat hij zo'n druilloor in zijn tijd "een hijs" zou hebben gegeven. En Neeskens sprak, denkend aan zijn actieve verleden, in gelijke termen. "Wij hadden zeker onze maatregelen genomen." Alleen Ajax-aanvoerder Danny Blind zag het iets genuanceerder. "Het was ook een beetje Amsterdamse humor." Wel, in Rotterdam konden ze er niet om lachen. Het was idioot om te zien en te horen hoe duizenden mensen de hele wedstrijd lang hun gramschap op Witschge richtten. De linkermiddenvelder kreeg allerlei projectielen naar zijn hoofd geslingerd wanneer hij een corner wilde nemen. Toen het in de tweede helft ook nog eens ging hozen van de regen en de hagel, kon worden gewacht op hagelballen. Die werden er ook diverse keren gegooid, maar er werd slechter gemikt dan in het begin van de jaren tachtig. Toen kreeg de oer-Feyenoorder Wim Jansen als Ajacied een ijsbal op het oog. Vreemd was trouwens dat Jol tijdens het onweer niet affloot. De lichtflitsen schoten uit de hemel, maar het risico van een ongeluk werd door de arbiter op de koop toe genomen. Eerder vond de Hagenaar het ook al goed dat het halve stadion de moeder van Frank en Ronald de Boer beschimpte. Betaald voetbal, anno 1998, men kan er soms zo droevig van worden.'

Ook over de vertoning op het veld zelf, aldus Verkamman. 'Deze Feyenoord-Ajax was eigenlijk niet meer dan één groot randverschijnsel. Op het veld was het ook knudde. In vervlogen tijden was Feyenoord-Ajax vaak een wedstrijd voor fijnproevers, voor zuiver aanvalsvoetbal ook. Gisteren was het in sportieve zin niet veel meer dan een monster zonder waarde. Het was al snel duidelijk dat het 0-0, 1-0, 0-1 of hooguit 1-1 kon worden. Het werd 0-1. Het enige doelpunt viel een kwartier voor tijd en was op zich zelf mooi. Ronald de Boer zette op, Litmanen zorgde voor een mooi hakje, waarna Ronald de Boer de combinatie mocht afronden. Pas in de blessuretijd was Feyenoord nog dicht bij de gelijkmaker. Het waren toen achter elkaar reddingen van Van der Sar bij kansen voor Cruz en Van Bronckhorst die de stand intact hielden. Voor de rest was Ajax weer wel beter dan Feyenoord, maar dit keer niet overtuigend veel beter. In te veel onderlinge duels ging het om een strijd van vijven en zessen: Gyan tegen Laudrup, Van Gobbel tegen Arveladze, Graff tegen Hoekstra, Picún tegen Litmanen, Bosvelt tegen Witschge, Van Bronckhorst tegen Ronald de Boer, Cruz tegen Frank de Boer, Vos tegen Melchiot – het was allemaal lood om oud ijzer. De voor Hoekstra ingevallen Babangida was nog de aardigste speler om naar te kijken op deze verloren voetbalavond.'

Doelwit Richard Witschge beperkte zich tot een onderkoelde reactie. 'Ach, deze

wedstrijd was er voor mij goedbeschouwd net zo een als elke andere Feyenoord-Ajax. Het publiek had het wel duidelijk op me gemunt, maar daar zat ik eerlijk gezegd niet zo mee. Voor de wedstrijd merkte ik al dat de sfeer bijzonder vijandig was. Ik heb voortdurend de spreekkoren gehoord en verstaan, maar ik heb een vaste stelregel: als ik eenmaal in het veld sta, speel ik alleen voor mezelf. Dan krijgt niemand me uit het spel.'

Om er met betrekking tot alles wat er naar hem gegooid werd bij het nemen van corners aan toe te voegen: 'Natuurlijk was ik wel benauwd dat ik iets op mijn hoofd zou krijgen, maar ook daar moet je professioneel mee omgaan. Daarom heb ik gewoon de hoekschoppen genomen, ik doe dat bij Ajax nu eenmaal altijd. Is-ie raak, dan is-ie raak, dacht ik maar. Als ik getroffen was, zou dat alleen Feyenoord voor de tuchtcommissie hebben gebracht. Ik weet niet wat ik allemaal zag: aanstekers, pennen, van alles. De ijzeren ketting ontbrak gelukkig. Ik had in één klap rijk kunnen zijn als ik alles had opgeraapt.'

Buiten het stadion verrichtte de politie dertien arrestaties vanwege wapenbezit en het uitslaan van racistische taal. Daarbij bleven de tien personen van wie de Feyenoord-stewards grote opblaasbare hamers in beslag namen, als verwijzing naar de moord op Carlo Picornie, buiten schot.

Feyenoord sloot de competitie af met een vierde plaats, achtentwintig punten achter kampioen Ajax, dat ook de KNVB-beker won via een 5-0-overwinning op PSV in de finale.

Maar na de zomer was de situatie drastisch veranderd. De broertjes De Boer probeerden ondanks een langlopend contract een vertrek bij Ajax te forceren met een weigering om te spelen, een arbitragezaak en harde kritiek op trainer Morten Olsen. Zij verloren weliswaar de arbitragezaak, maar de verpeste sfeer en de bijbehorende slechte resultaten in competitie en Champions League leidden toch tot hun gewenste transfer naar Barcelona in de winterstop en bovendien tot het ontslag van Olsen op 12 december.

Bij Feyenoord had Leo Beenhakker de boel juist weer aardig op de rails, mede dankzij de komst van verdediger Bert Konterman, middenvelder Patrick Paauwe en de aanvallers Jon Dahl Tomasson en oud-Ajacië Peter van Vossen. Bij de laatste wedstrijd voor de winterstop, Feyenoord-Ajax op 20 december 1998, trof Feyenoord als lijstaanvoerder dan ook een gehavende tegenstander, met voormalig assistent Jan Wouters als nieuwe trainer, op twaalf verliespunten achterstand.

Toch liet Feyenoord zich ruim een helft overtroeven door Ajax. 'Soms valt het niet mee om in Feyenoord de kampioen van 1999 te ontdekken, zoals in de eerste helft van de curieuze, en in de tweede helft kolderieke klassieker,' aldus Paul Onkenhout in *de Volkskrant*. 'Pas na de rust toonden de Rotterdammers de tronie van een landskampioen en kwamen de sterke onderdelen van het collectief aan het licht. Dát Feyenoord zal over vijf maanden de Coolsingel doen volstromen.'

Een overwinning leverde die tweede helft Feyenoord niet op. Het enorme offensief,

dat werd ingeleid door een valpartij van Julio Cruz waarvoor scheidsrechter Dick Jol tot woede van alle Feyenoorders weigerde een penalty te geven, bracht niet meer dan de gelijkmaker. Door een kopbal van Kees van Wonderen werd afgesloten met 1-1. Bert Konterman weet het deels aan 'foute spanning' in de ploeg, die voortkwam uit de druk op de spelers vanuit de club en de supporters om juist van Ajax te winnen. 'We wilden te graag iets laten zien. Bovendien lijkt het wel dat er eerst iets moet gebeuren voor we goed gaan voetballen. Een achterstand, een rode kaart. Jammer dat het zo'n vlam moet zijn. Anderzijds is dat ook een beetje onze tactiek: in de wedstrijd groeien en kijken of we in de tweede helft kunnen toeslaan.'

Wel behield Feyenoord dankzij het gelijkspel een straatlengte voorsprong op alle andere clubs, zodat al in de winterstop duidelijk was dat het kampioenschap Feyenoord nauwelijks kon ontgaan. Daarnaast was de winst dat het, hoewel er na het 'jaar van bezinning' weer Amsterdamse fans aanwezig waren, buiten het veld relatief rustig bleef. Natuurlijk werd vooral Richard Witschge ongenadig uitgefloten en kregen Ajacieden van alles naar het hoofd gegooid als ze een corner namen, maar de meer dan vijfhonderd Rotterdamse politieagenten verrichtten in totaal slechts tweeëntwintig arrestaties, verdeeld over beide kampen. Het grofste geweld van de Ajax-supporters betrof het in brand steken van stoeltjes op de tribune na afloop van de wedstrijd. En toen die supporters in de trein zaten om naar huis terug te keren, moest de ME charges uitvoeren om te voorkomen dat een grote groep Rotterdamse fans op het station met stenen en vuurwerk verhaal ging halen.

Kampioen werd Feyenoord inderdaad, al vijf wedstrijden voor het eind van de competitie, via een 2-2-gelijkspel tegen het al gedegradeerde NAC op 25 april 1999. Het volksfeest dat daarop volgde op de Coolsingel, begon in een geweldige sfeer. Een hoogtepunt was de speech van Leo Beenhakker, die met een schuin oog naar voormalig Ajax-trainer Louis van Gaal riep: 'Ik ga hier niet zeggen dat wij de beste club zijn van Amsterdam of Eindhoven. Wij zijn de beste van Nederland!'

Maar na de huldiging liep het totaal uit de hand. Er braken massale rellen uit, waarbij politieagenten zich zo bedreigd voelden door een groep van ongeveer negentig jongeren dat ze op het aangrenzende Stadhuisplein gerichte schoten losten en drie jongeren verwondden. Vervolgens braken ook op andere plekken in Rotterdam vechtpartijen uit. Later werd bovendien nog een gerechtelijk vooronderzoek ingesteld vanwege het lied dat Ulrich van Gobbel op het bordes van het stadhuis ten gehore zou hebben gebracht, met als tekst: 'Wie niet springt, die is een Jood.' Van Gobbel werd overigens later vrijgesproken.

Rondom die kampioenswedstrijd speelde Feyenoord twee keer in Amsterdam tegen Ajax, waarbij zich van de weeromstuit geen incidenten voordeden. Eerst was er op woensdag 14 april de halve finale van de strijd om de KNVB-beker. Ajax had net drie nederlagen op rij geleden, waarvan de laatste met maar liefst 4-1 bij Cambuur, en was weggezakt naar de achtste plaats op de ranglijst. Vooral dankzij hard werken, wat geluk en een discutabele gele kaart voor Christian Gyan slaagde Ajax erin om met een 2-1-overwinning de kans op Europees voetbal in stand te houden.

En op zondag 2 mei restte nog het competitieduel tegen de verse kampioen, na onheilspellende nederlagen tegen Fortuna Sittard (thuis!) en de verrassende nummer twee Willem II. Tot verbijstering van iedereen werd het 6-0. Matty Verkamman verwoordde het ongeloof in *Trouw*. 'Onder de nieuwe trainer Jan Wouters verliest Ajax bijna van iedereen, maar niet van Feyenoord. De nieuwe kampioen van Nederland kwam gistermiddag in de Arena eventjes met 6-0 verliezen; en dan liet Ajax nog een handvol opgelegde kansen onbenut. (...) Men mag er van uitgaan dat de spelers van de verse kampioen van Nederland er geen behagen in scheppen opnieuw zo zwaar te verliezen van de club, die in de jaren negentig een ware plaag is geweest. Negentien keer was Ajax voor de competitie in dit decennium de tegenstander van de Rotterdammers. Feyenoord won voor eigen publiek twee keer (met 2-1 en 2-0), het werd drie keer gelijk en Ajax won vanaf 1990 in chronologische volgorde voorts met 1-0, 4-0, 2-0, 3-1, 3-0, 5-2, 4-1, 5-0, 4-2, 2-0, 3-0, 4-0, 2-1 en 6-0. De doeltijfers over de jaren negentig: Ajax 54 goals, Feyenoord 16. Het is een score om als Feyenoord-aanhanger mismoedig van te worden.'

De verklaring voor de nederlaag kon deels gezocht worden in de opstelling van Feyenoord. 'Konterman en Van Gastel waren geschorst, de clubleiding had het verstandig geoordeeld Van Gobbel niet in Amsterdam te vertonen en ook Van Vossen en Kalou begonnen op de bank. Van Vossen was als Ajacied zeer populair, maar dit seizoen heeft hij in het openbaar zo vaak geroepen een geboren Feyenoorder te zijn, dat geloei zijn deel is, zodra hij zich in de Arena laat zien. Wat van Feyenoord overbleef was een fancy elftal, waarbij bijna niemand nog op zijn plaats stond.'

Na het noemen van de doelpuntenmakers maakte Verkamman in één moeite door de balans van het hele seizoen op. 'Grønksjaer opende de score na een amateurfout van Pascale, Litmanen maakte twee sublieme goals. Wamberto, Sibon en Arveladze maakten de andere drie. Na de bizarre uitslag had Feyenoord nog slechts een vijf punten beter doelsaldo over. Maar ook nog een voorsprong van 21 wedstrijdpunten op Ajax. Het is een vreemd seizoen. Ajax staat ondanks alles toch weer in een enigszins kansrijke positie voor een UEFA Cup-plaats, terwijl op 13 mei ook nog de bekerfinale tegen het favoriete Fortuna Sittard wacht.'

Die won Ajax overigens, met 2-0, waardoor alsnog de plaatsing voor UEFA-Cupvoetbal gerealiseerd werd.

Het zorgde er tevens voor dat Ajax en Feyenoord het nieuwe seizoen mochten openen, op 8 augustus 1999, in een snikhete Arena waarvan het dak gesloten bleef.

Om het vertrek van de gebroeders De Boer, Jari Litmanen, Sunday Oliseh, Mario Melchiot, Benni McCarthy, Gerald Sibon, Edwin van der Sar en de gestopte Danny Blind op te vangen had Ajax maar liefst zeventig miljoen gulden geïnvesteerd in de relatief oude en deels ook oude bekende spelers Nikos Machlas, Aron Winter, Brian Laudrup, John Nieuwenburg, Jan van Halst, Stanley Menzo, Frank Verlaat, Jason Culina, John O'Brien, Pius Ikedia en Martijn Reuser. Dat was twee miljoen meer dan de totale

begroting van Feyenoord, dat de selectie nagenoeg bij elkaar had kunnen houden en met Jan de Visser, Tomasz Rzasa, Thomas Buffel, Mohammed Allach en Somália Wanderson wat bescheiden versterkingen had aangetrokken.

Dat betekende niet dat Ajax er ten opzichte van Feyenoord sterker op was geworden. Het bleek defensief kwetsbaar en stond binnen een kwartier al met 2-0 achter. In de tweede helft kwam het nog wel op gelijke hoogte doordat de concentratie bij Feyenoord wat afnam, maar vier minuten voor tijd zorgde Patrick Paauwe met een verwoestende vrije trap voor de Rotterdamse winst van de Johan Cruijff-schaal, die door de supporters uitbundig gevierd werd.

In de vierde competitiewedstrijd, op vrijdagavond 10 september, toen Feyenoord alweer naar de Arena kwam, was het niet veel anders, zij het dat ditmaal Ajax op een 2-0-voorsprong kwam en dat de balans op 2-2 bleef steken. Aanvallend liep het bij Ajax, vooral dankzij de dribbels en doelpunten van Brian Laudrup, niet zo slecht. Maar verdedigend bleven de problemen groot. 'Zelfs met een 2-0-voorsprong in de tweede helft, kan Ajax gisteravond nooit in de goede afloop tegen Feyenoord hebben geloofd,' constateerde Matty Verkamman in *Trouw*. 'In het boeiende duel was de regerend kampioen zo veel sterker, dat uiteindelijk Ajax opgelucht was dat de schade tot een gelijkspel beperkt bleef: 2-2. Feyenoord bleef jagen op meer. Feyenoord verdiende ook meer. Maar soms krijgen zelfs kampioenen niet waar zij recht op hebben. Van Gastel beukte met twee vrije trappen de paal, maar ook Winter was vlak voor tijd vlakbij 3-2. Het zou een onbegrijpelijke uitslag zijn geweest.'

Op drie wedstrijden voor het einde, op 23 april 2000, was de return in Rotterdam. Toen had het slechte presteren van Ajax zijn grootste slachtoffer al geëist: na de blamerende 0-1-thuisnederlaag tegen FC Twente op 19 maart, de dag na de honderdste verjaardag van de club, was het doek voor trainer Jan Wouters gevallen, vijftien maanden na zijn aanstelling. De supporters eisten zijn vertrek met witte zakdoekjes. Het hoofd van de jeugdopleiding, Hans Westerhof, kreeg de taak om het seizoen als hoofdtrainer af te maken voordat hij die functie in het nieuwe seizoen bij Willem II zou gaan vervullen, en te redden wat er nog te redden viel.

Maar bij Feyenoord had zich nog geen maand later totaal onverwacht dezelfde verandering voltrokken. Hoewel het weinig had gescheeld of het had de kwartfinale van de Champions League bereikt, was de chemie tussen Leo Beenhakker en de spelersgroep verdwenen. Een 1-2-thuisnederlaag tegen FC Utrecht op 9 april, direct volgend op een thuisnederlaag tegen Sparta en een gelijkspel bij RKC, deed Beenhakker besluiten dat hij het beste kon vertrekken. Hoofd opleidingen Henk van Stee moest proberen om alsnog Champions Leaguevoetbal veilig te stellen.

Feyenoord en Ajax hadden dus beide te kampen met stevig gezichtsverlies en stormen van kritiek van de eigen supporters, terwijl het oppermachtige PSV juist twee dagen voor Feyenoord-Ajax voor de vijftiende keer kampioen was geworden. 'Ajax is er het ergst aan toe,' stelde Rob Pietersen in *Trouw* vast. 'Dat bleek vorige week woensdag toen het

inhaalduel met degradatiekandidaat Den Bosch slechts één puntje opleverde. Een punt dat overigens pas in de slotminuut werd veiliggesteld. Ajax is er zo erg aan toe dat in de eerste helft zelfs het toch al weken beroerde spel van Feyenoord niet eens opviel. De Rotterdammers (zonder de zieke Van Wonderen en de wederom door interim-coach Henk van Stee gepasseerde Van Gastel) kregen kans, na kans, na kans. Vijf mogelijkheden in slechts tien minuten. De meeste assists waren overigens van Ajacieden die alleen elkaar in de weg liepen maar de Feyenoorders alle ruimte boden. Of zoals Hans Westerhof, crisis-manager van de Amsterdammers, het verwoordde: “We verwachtten best een overdonderende start van Feyenoord. Maar ik had niet verwacht dat we ze een handje zouden helpen. Dat we ze steeds de bal weer zouden geven... In die beginfase waren we rijp voor de sloop.” ’

Na een onverwachte en onverdiende treffer van Ajax werd het uiteindelijk 1-1, en dat was maar het beste. ‘In de tweede helft waren de aartsvijanden aan elkaar gewaagd en leek het af en toe ook nog op voetbal. Feyenoord weigerde de toch echt wankele Ajax-defensie (Winter-Verlaat-Chivu) te testen. In de 68ste minuut bracht Henk van Stee Peter van Vossen in het veld. Hij offerde geen middenvelder op, maar een andere aanvaller (Kalou). Van Stee: “Ik moet mijn ploeg een compliment maken. Na die mokerslag van dat Ajax-doelpunt hebben de jongens de mouwen toch opgestroopt. In de rust zeiden ze nog tegen elkaar: we gaan niet voor een punt maar voor de winst.” De spelers hadden er blijkbaar meer vertrouwen in dan de coach. Van Stee liet zijn ploeg na de 1-1 op eieren lopen. En dan verdien je de drie punten niet. Ajax verdiende de zege evenmin. Al kregen de Amsterdammers wel de beste kans daarop. In de 56ste minuut had Arveladze de bal op aangeven van Laudrup maar voor het intikken. De Georgiër goochelde de bal naast het doel.’

Pietersen besloot zijn verslag in mineur. ‘Ooit werd er in Nederland laatdunkend gedaan over het Engelse voetbal, met veel nerveus gehol. Zondag waren er twee crisis-managers/interim-coaches tevreden over het hoge tempo en de spanning. Durfden ze zelfs te beweren: “De tweede helft was een Feyenoord-Ajax waardig.” ’

De sfeer in Rotterdam werd er niet beter op toen Leo Beenhakker in de zomer werd aangesteld als technisch directeur bij uitgerekend Ajax, waar hij zich inmiddels blijkbaar net zo thuis voelde. De gemoederen raakten in december nog eens extra verhit vanwege het voornemen de documentaire *Ajax, ‘daar hoorden zij engelen zingen’* van Roel van Dalen, over het mislukte seizoen 1999-2000 van de Amsterdamse club, in een Rotterdamse bioscoop te vertonen. Die voorstelling werd onder dreiging van vernielingen uitgesteld. En tot overmaat van ramp had drie dagen voor de onderlinge confrontatie op 10 december 2000 in De Kuip de keeper van het tweede elftal van Feyenoord, de Pool Zbigniew Malkowski, na afloop van de wedstrijd tegen het tweede elftal van Ajax op jeugdcomplex De Toekomst enkele klappen gekregen van Ajax-supporters. De uitblinkende doelman was voortdurend uitgescholden en had als reactie daarop provocerende gebaren gemaakt. Hij moest worden ontzet door politieagenten in burger. De sfeer was zo agressief dat de

Feyenoordbus pas anderhalf uur na de wedstrijd kon vertrekken.

De nieuwe trainer van Ajax, de van Willem II overgekomen Co Adriaanse, sprak op de persdag voor de wedstrijd in De Kuip vol afschuw van 'maatschappelijke verloedering'. De van Fortuna Sittard afkomstige nieuwe trainer van Feyenoord, Bert van Marwijk, deelde de veroordeling van de onverdraagzaamheid van de supporters.

Los daarvan waren de problemen van Adriaanse groot. Hij voerde een grootschalige verjonging van het elftal door en had een aantal ervaren spelers, onder wie Jan van Halst, verbannen naar 'kleedkamer 2', wat betekende dat ze niet eens meer met de groep mee mochten trainen. Ondertussen was Ajax het UEFA-Cuptoernooi uitgeknikkerd door het Zwitserse Lausanne-Sport en had het in de eerste veertien competitiewedstrijden al drie keer gelijkgespeeld en vier keer verloren. Van Marwijk kende bij Feyenoord een betere start. De basis van zijn elftal was nog intact. En ook al voetbalde Feyenoord wisselvallig, was het door Sturm Graz uitgeschakeld in de voorronde van de Champions League en vervolgens door VfB Stuttgart ook nog in de tweede ronde van de UEFA Cup, in de competitie had het in dertien wedstrijden maar één keer gelijkgespeeld en alleen van PSV verloren.

Het leidde tot een voorspelbare zege van Feyenoord. 'Op superieure en soms bijna achteloze wijze ontdeed Feyenoord zich van zijn Amsterdamse aartsrivaal, die zich in de Kuip zelden zo nederig als gistermiddag zal hebben getoond,' aldus Henk Hoijtink in Trouw. 'Hoffelijk legde Ajax, Co Adriaanse voorop, zich neer bij een verklaarbare en, in de deels door zijn coach gestuurde omstandigheden, onvermijdelijke nederlaag. In de voornamelijk door toedoen van Feyenoord amusante klassieker brak vooral een schromelijk gebrek aan kracht Ajax op. Dat euvel was schijnbaar op de koop toe genomen door Adriaanse toen hij (opnieuw) een curieuze opstelling bedacht, die over zijn plannen bij de Amsterdamse club niets aan duidelijkheid te wensen overliet. In het hol van de leeuw liet Adriaanse de 18-jarige jeugdinternational Hersi debuten als basisspeler. Tevens had hij linksback Sier weer van stal gehaald. Naast de geblesseerde Chivu ontbraken Machlas en Bergdølmo (beiden ziek), maar voor de tweede achtereenvolgende maal werden Winter en Witschge genegeerd. Door hen ondanks het nadelige wedstrijdverloop op de bank te laten zitten, bezegelde Adriaanse hun lot als de voornaamste slachtoffers van zijn zuivering in de hoofdstad.'

Voor Richard Witschge en Aron Winter kon dus ook een plaatsje vrijgemaakt worden in kleedkamer 2. Maar een positieve ontwikkeling was ook zichtbaar. 'Een generatiegenoot van Hersi, de één jaar jongere Van der Vaart, gaf blijk van zijn uitzonderlijke talenten door zich in de kolkende Kuip redelijk staande te houden. Toch moest hij Bosvelt, zijn directe tegenstrever, een doorslaggevend aandeel in de wedstrijd toestaan. Van der Vaart kon de strijd in voetbaltechnisch opzicht aan, maar hij bleek (nog) niet bestand tegen de dynamiek van de A-international.'

Ook Paul Onkenhout onderstreepte in *de Volkskrant* de overmacht van Feyenoord. 'De duisternis die de klassieker in Rotterdam Feyenoord al jaren omgeeft, verdween

gistermiddag uit de Kuip. Op superieure en elegante wijze werd, hoogst uitzonderlijk, Ajax de mond gesnoerd. Als laatste voetbalstad heeft Ajax nu ook Rotterdam prijs gegeven. Het was niet eens zozeer met de uitslag, 3-1, dat Feyenoord revanche nam voor de smadelijke serie. De eerste zege op Ajax in een competitieduel in Rotterdam sinds maart 1994 kwam tot stand op een manier waarmee de Amsterdammers zich in het verleden vaak onderscheidden. De superioriteit van Feyenoord had ook tot een 6-1-overwinning kunnen leiden.'

Onkenhout bekommerde zich eveneens om het lot van Winter en Witschge, die 'naast elkaar zaten te kniezen op de bank'. 'Witschge is er het slechtst aan toe. Hij heeft de pech dat op de enige positie waar Adriaanse hem geschikt voor acht de dertien jaar jongere Van der Vaart al wekenlang geen steek laat vallen. Zowel Ajax als Witschge lijkt de conclusie te hebben getrokken dat een breuk, waarschijnlijk al in de winterstop, onvermijdelijk is. Ook voor Winter doemt een naargeestig einde van zijn loopbaan als Ajacied op. Sentimenten tellen niet bij hervormer Adriaanse die naderhand fijntjes wees op het duel dat Ajax eerder dit seizoen in Rotterdam speelde. Een ploeg mét w & w verloor op Spangen met 3-0 van Sparta. De eerste club van Rotterdam deed het gisteren dunnetjes over. Met acht overwinningen in acht thuiswedstrijden is Feyenoord dit seizoen in De Kuip ongenaakbaar. De slotconclusie ligt dus voor de hand. Vooralsnog is Ajax, ondanks de harde maatregelen van Adriaanse, niet meer dan een veelbelovend voetbalelftal met tal van tekortkomingen, zoals in de Kuip duidelijk aan het licht kwam.'

Veelbelovend bij Feyenoord was trouwens de 17-jarige Leonardo de Vitor Santiago, de Braziliaan die eigenlijk niet mocht worden opgesteld omdat het Portugese EU-paspoort waarover hij beschikte, vals bleek. Hij moest tot zijn achttiende verjaardag in maart wachten voor hij mocht spelen.

Desondanks was de uitgangspositie van Feyenoord in de winterstop dus riant. Maar van de laatste tien wedstrijden voorafgaand aan de return in Amsterdam, op zondag 13 mei 2001, verloor het er zeven en won het er maar twee, mede als gevolg van blessures van cruciale spelers als Bosvelt, Paauwe, Kornejev, Kalou en Van Wonderen. Dat gaf Ajax alsnog de hoop dat de tweede plaats achter PSV haalbaar was.

Maar dat bleek een illusie. Voor de tweede keer in één seizoen behaalde Feyenoord in een ware klassieker een opzienbarende overwinning, stelde Paul Onkenhout in *de Volkskrant*. 'Dankzij oude, al bijna vergeten wapens, slagvaardigheid en efficiëncy, hield Feyenoord gistermiddag in Amsterdam zowaar Ajax onder de duim. De klassieker had een verrassende ontknoping en bood voldoende ophef, vertier en doelpunten om de spelers de talrijke fouten te vergeven. Ook het scoreverloop leidde ertoe dat het lage peil bij de beoordeling niet centraal kwam te staan. Feyenoord en Ajax zijn diep gezakt, geen twijfel over mogelijk, maar in de Arena bleek dat het tot gemakkelijke taferelen kan leiden. Ajax sloeg door de pijnlijke nederlaag (3-4), de eerste tegen Feyenoord in competitieverband in Amsterdam sinds 1987, de weg naar niemandsland weer in. In de poging Feyenoord te achterhalen liet Ajax zich opnieuw kennen als een broze ploeg die licht en donker in zich verenigt. Verrassend was dat allerminst. De surprise werd aangeboden door Feyenoord dat

een zwarte reeks beëindigde en een zaligmakende zege boekte. De vlag in Rotterdam kon uit nadat deelname aan de Champions League nagenoeg zeker werd veiliggesteld. Crisis bezworen, trainer Van Marwijk gered, discussie over het financiële beleid van voorzitter Van den Herik (tijdelijk) verstomd. Ajax manoeuvreerde zich door klungelig verdedigen, dat vooral, in een onaangename positie.'

Shota Arveladze, die drie keer scoorde, was een van de weinigen die voldeden bij Ajax. In de tweede helft sloeg Feyenoord, na een 2-1-ruststand, ongenadig toe. 'Binnen een kwartier, tussen de 61ste en 74ste minuut, boog Ajax' defensie drie maal het hoofd. Vooral de gebrekkige samenwerking tussen de centrale verdedigers viel op. Pasanen en Chivu hielpen elkaar zelden uit de nood. Het kwam ze op een standje van Adriaanse te staan. Cynisch stelde hij dat het voor een Finse en Roemeense international toch niet zo moeilijk moet zijn om elkaar rugdekking te geven.'

Rob Pietersen bracht in *Trouw* wel wat nuance aan. 'Feyenoord had sinds de winterstop alle reden te klagen over een gebrek aan geluk. Gisteren echter niet. Alles zat mee, zo moest ook Kees van Wonderen erkennen. "Vlak voor tijd had Van der Vaart 4-4 moeten maken. Natuurlijk had Ajax zo'n gelijkspel verdiend. Maar die bal ging over. Da's geluk. Eindelijk een beetje geluk..." verzuchtte de aanvoerder. "Dit is mooi voor de trainer," zei de aanvoerder ook nog. "Het waren frustrerende weken voor hem. Dat paspoort, die arbitrage, schorsingen, blessures: hij kon er allemaal niets aan doen. Deze zege kwam net op tijd."'

Strenger voor Ajax was Henk Hoijsink in dezelfde krant. 'Bont heeft Ajax het dit seizoen al vaak gemaakt, maar zo kolderiek als gisteren – nee, dat was zelfs in dit wonderbaarlijke voetbaljaar niet eerder vertoond. Drie Feyenoorders, Emerton, Leonardo en Tomasson, staken de gapende helft van Ajax over op weg naar doelman Grim. Tomasson kon het zonder hulp af en besliste de wedstrijd met het vierde doelpunt van Feyenoord. "Ik kon wel door de grond gaan," stamelde Fred Grim, de vertwijfeling nog niet voorbij. "Dit was pupillenniveau." Het ergste, voegde de doelman er met onverholen gêne aan toe, was nog het gebaar van Tomasson toen hij aan de vrije doortocht kon beginnen. Baldadig had de Deen achterwaarts gewenkt: kom op jongens, er kunnen er nog meer mee! Trainer Co Adriaanse sprak naderhand van "defensieve kwetsbaarheid". Zo is het dit seizoen vaker genoemd, en zo is het nog vaker opgeschreven. Het moet sterker. Dit was onkunde. Ajax is onverminderd onbekwaam in het verdedigen, en door dat mankement betaalde de ploeg gisteren een zeer hoge prijs.'

Uiteindelijk wist Ajax toch nog beslag te leggen op de derde plaats. Maar van een succesvol seizoen kon onmogelijk worden gesproken. En dat gold ook voor het begin van het volgende seizoen, met een blamerende thuisnederlaag in de voorronde van de Champions League tegen Celtic, waarna de positie van trainer Co Adriaanse alweer begon te wankelen. Na de toch nog spannende return in Glasgow liet technisch directeur Beenhakker zich ontvallen dat het 'schandelijk' was 'dat Ajax door zo'n ploeg is

uitgeschakeld, want ze kunnen er geen reet van'. En dat allemaal via de pers, want de heren hadden persoonlijk geen contact meer. Duidelijk werd dat Adriaanse in de competitie goede resultaten nodig had, te beginnen met de uitwedstrijd tegen Feyenoord vier dagen later, op zondag 26 augustus 2001. Maar Feyenoord was, na ruime winst in de eerste twee wedstrijden, favoriet. Kees van Wonderen sprak van het beste team waarin hij ooit had gespeeld, vol routine, inzicht en mentale weerbaarheid, zeker na de komst van spits Pierre van Hooijdonk.

Maar de speelwijze van Ajax was verrassend en effectief: met een extra verdediger en zonder vleugelspitsen. 'God hoorde Johan Cruïjff gistermiddag brommen, en in diens spoor de andere propagandisten van een systeem met buitenspelers,' veronderstelde Paul Onkenhout in *de Volkskrant*. 'Intern zullen bij Ajax de discussies zonder twijfel losbarsten. Sinds Ivić in de grauwe, maar succesvolle seizoenen 1976-'77 en 1977-'78 heeft niet één trainer van Ajax de nadruk zo op verdedigen gelegd – of durven leggen. Wellicht dat technisch directeur Beenhakker het eens voor Adriaanse op kan nemen. Per slot van rekening was hij het die de trainer tijdens het Amsterdam-toernooi openlijk verweet een naieve speelstijl te hanteren. Na het debâcle thuis tegen Celtic is Adriaanse tot inkeer gekomen. Niet de aanval staat centraal, maar de verdediging. In plaats van zelf te (willen) domineren, gunt Ajax de tegenstander het initiatief, in de snit van een Duitse ploeg met vijf verdedigers, drie middenvelders en twee aanvallers.'

Het leidde tot een onverwacht eenvoudige 1-2-overwinning. 'De triomf bracht behalve de Amsterdamse clubleiding ook Feyenoord in verlegenheid. Geen moment slaagde de ploeg erin de vuist te ballen en kansen werden nauwelijks gecreëerd. Het gebrek aan ruimte en de aanwezigheid van een ouderwetse Ausputzer, Chivu, hadden een funeste uitwerking op de vaak zo dartele vleugelaanvallers Kalou en Leonardo. Ook Van Hooijdonk en Tomasson vonden zelden openingen. Achter hen slaagden Bosvelt en Pauwe er niet in de regie in handen te krijgen, en dat tegen een ploeg die goeddeels nieuw is. Slechts vier spelers van Ajax maakten de vorige klassieker in Rotterdam mee: Arveladze, Wamberto, Grim en Van der Vaart.'

Rafaël van der Vaart was in het mede door de hitte toch enigszins kwaliteitsarme duel een van de uitblinkers. 'Van der Vaart ontsteeg het niveau tien minuten voor het einde op fraaie en uitgekende wijze. Hij troefde De Haan bij de zijlijn af en spurte naar het doel van Dudek, die hij beheerst en vakkundig passeerde. Het grote talent besliste het duel in het voordeel van Ajax, dat een kwartier eerder door invaller Ibrahimović op een 0-1-voorsprong was gezet.'

Co Adriaanse erkende in de slotfase 'tegenhoudvoetbal' te hebben gespeeld, nadat rechtsback Trabelsi zijn tweede gele kaart had gekregen. Maar hij herinnerde er ook fijntjes aan dat Ajax het jaar ervoor tegen Feyenoord en psv in totaal maar één punt had gehaald. 'Zo bezien hebben we nu al twee punten meer.'

De teleurstelling van de Feyenoordfans uitte zich toen Van der Vaart zo onverstandig was zijn doelpunt te dicht bij de tribune te vieren. Verdediger Bergdølmo werd onder zijn

oog getroffen door een aansteker. Later moest ook voorzitter Michael van Praag door bestuursleden van Feyenoord beschermd worden tegen een agressieve supporter en moest de ME in actie komen om de Ajax-fans een uitweg naar het station te bieden. Er werden tweeëntwintig aanhoudingen verricht.

De kentering bij Ajax hield bijna twee maanden aan, maar eind oktober ging het opnieuw mis met een forse nederlaag bij Heerenveen, gevolgd door UEFA Cup-uitschakeling door FC Kopenhagen en thuisnederlagen tegen NAC en PSV. Toen op 28 november, drie dagen na die laatste nederlaag, een ruststand van 0-2 tegen FC Twente pas met de grootste moeite omgebogen kon worden in een 3-2-overwinning, grepen Leo Beenhakker en algemeen directeur Arie van Eijden die gelegenheid aan om Co Adriaanse alsnog te ontslaan. Een dag later al werd Ronald Koeman aangesteld als opvolger, met Ruud Krol als assistent.

Het betekende niet dat Ajax ineens veel beter ging presteren. Maar Ajax had het geluk dat Feyenoord en PSV ook de nodige punten verspeelden en bovendien een zwaar Europees programma hadden, waarin ze ook nog eens in de kwartfinale van de UEFA Cup aan elkaar gekoppeld werden. Het luidde wel een verbetering van de sfeer in bij Ajax, met na anderhalf jaar verbanning naar kleedkamer 2 en een korte uitleenperiode een nieuwe kans voor Jan van Halst. Koeman had hem nodig om de strijdvaardigheid te vergroten. En juist hij drukte zijn stempel op het thuisduel tegen Feyenoord op 3 maart 2002, gaf Willem Vissers in *de Volkskrant* aan. 'De laatste drie duels speelde Van Halst vanaf de aftrap, als de nooit versagende, verdedigende krijger op het middenveld die gisteren Tomasson onzichtbaar maakte. "Het is een bizar verhaal," zei hij na afloop. "Een paar maanden geleden schoffelde ik op zondagmiddag in de tuin. En nu schoffel ik weer in de Arena. Nooit had ik gedacht nog eens een Ajax-Feyenoord te spelen voor 50.000 mensen. Ik heb genoten en ik ben ontspannen. Alleen weet ik niet hoe dat nou verder moet met mijn tuin.'"

De hoofdrolspeler aan de andere kant was Leonardo, die met zijn eisende en onhandelbare gedrag trainer Bert van Marwijk het leven zuur had gemaakt en daarom al was afgedankt, maar eveneens net weer in genade was aangenomen. Hij scoorde een kwartier voor tijd als invaller de openingstreffer en sprintte geëmotioneerd naar de zijlijn, 'om de trainer die zoveel strijd met hem leverde te omhelzen. Van Marwijk gaf hem bemoedigende tikjes op de rug, als een vader die over zijn hart heeft gestreken.'

Maar het moment van de dag in een matte partij was de manier waarop de gelijkmaker ontstond, zoals Paul Onkenhout in *de Volkskrant* beschreef. 'Niet de kopballen van Machlas en Wamberto op de lat en de paal of het doelpunt van Leonardo beroerde in Amsterdam de emoties het langdurigst, maar de cruciale beoordelingsfout van Dick Jol. De lijstduwer van een Scheveningse partij tuimelde in een listige, opzettelijke val van Machlas die gretig profiteerde van een onhandige sliding van Zoetebier. Koeman zei, nadat hij de televisiebeelden had bekeken, dat Jol de strafschoep niet toe had mogen kennen, met die aangename openhartigheid die hem zo populair maakt bij de media. Belangrijker bij de beoordeling van de opvolger van Adriaanse is echter dat Ajax gisteren

een stapje vooruit zette.’

psv leek het meeste garen te spinnen bij het gelijkspel tussen Ajax en Feyenoord. Maar uiteindelijk bleek Ajax over de langste adem te beschikken. Naast het kampioenschap veroverde het ook nog de KNVB-beker, zij het dankzij een onmiskenbare ‘golden’ buitenspelgoal van Wamberto in de verlenging tegen FC Utrecht. Maar de UEFA-Cup die Feyenoord in eigen stadion won in de finale tegen Borussia Dortmund, na eerdere zeges op Inter Milaan en psv, was geen troostprijs te noemen. Bizar was wel dat dit gebeurde twee dagen na de moord op Pim Fortuyn, waardoor de huldiging op de Coolsingel werd afgeblazen en in plaats daarvan in het stadion plaatsvond.

De start van Feyenoord in het volgende seizoen was veelbelovend. Via Fenerbahçe werd plaatsing voor de groepsfase van de Champions League afgedwongen, waar in de eerste drie wedstrijden tegen achtereenvolgens Juventus, Newcastle United en Dinamo Kiev geen enkele nederlaag geleden werd. En voor de thuiswedstrijd tegen Ajax, op 6 oktober 2002, was pas één competitiewedstrijd verloren, bij RBC. Er waren alleen problemen met het grillige talent Robin van Persie. Van Marwijk verwijderde hem voor de wedstrijd om de Europese Super Cup tegen Real Madrid vanwege zijn ‘ongeïnteresseerde en negatieve houding’ en zijn slechte warming-up voor een invalbeurt tijdens de wedstrijd bij Fenerbahçe. Hij moest voor straf trainen bij de beloftes.

Ook Ajax was goed begonnen. Het had in de Champions League alleen een nederlaag geleden bij Internazionale en in de competitie vijf overwinningen en een gelijkspel behaald. Feyenoord-Ajax werd dus een interessante krachtmeting. En dat gold ook voor de verbale strijd tussen de supportersgroepen. Uitgelekt was dat de Feyenoord Supporters Vereniging actie zou gaan voeren om de kwetsende spreekwoorden uit te bannen, maar daarmee pas zou beginnen na de wedstrijd tegen Ajax om te voorkomen dat de actie een valse start zou krijgen. Ajax-supporters hadden toch al geen fiducia in de actie. ‘Er zijn zelfs papegaaien in Rotterdam die kankerjood kunnen zeggen.’ De Feyenoord-supporters hadden twee weken eerder pesterig al een voorschot op de actie genomen door tijdens de thuiswedstrijd tegen De Graafschap te zingen: ‘Citroen, citroen, Feyenoord kampioen, banaan, banaan, Ajax gaat eraan.’

Maar dat bleek niet het geval. Opnieuw zegevierde Ajax met 1-2, hoewel op een totaal andere manier dan het jaar ervoor. Vooral dankzij een geroutineerd middenveld, met de door Ronald Koeman gerehabiliteerde Richard Witschge, Tomáš Galásek en de van Liverpool teruggekeerde Jari Litmanen, werd Feyenoord in de eerste helft overspeeld. Pierre van Hooijdonk kon nauwelijks worden bereikt en achterin kon Feyenoord de afwezigheid van de geblesseerde Kees van Wonderen niet opvangen. Bert van Marwijk gaf toe dat het bij rust wel 1-5 had kunnen staan in plaats van 0-2. Van verbijstering vergat het publiek zelfs bijna Richard Witschge uit te schelden.

Echt spannend werd het ook in de tweede helft niet, aldus Paul Onkenhout in *de Volkskrant*. ‘Een ingreep van Van Marwijk, die Van Persie en Kalou na rust liet invallen,

leek Feyenoord vaart te geven, maar het tempo stokte na een doelpunt van Van Hooijdonk al snel. Zelfs een wanhoopsoffensief kon Feyenoord het verbouwde legioen niet aanbieden. Hoewel een gelijkspel binnen handbereik lag – bijvoorbeeld toen een formidabele vrije trap van Van Persie op de lat eindigde – stelde Van Marwijk vast dat Feyenoord daar geen recht op had. Het was een openhartige ontboezeming van een trainer die al wekenlang poogt de euforie te temperen, maar daar tot nu toe niet in slaagde.’

Maar vier maanden later, voor de wedstrijd tegen Ajax in Amsterdam op 9 februari 2003, was duidelijk dat hij het goed ingeschat had. Feyenoord stond inmiddels zeven punten achter op Ajax en acht op psv. En hoewel de klassieker in een 1-1-gelijkspel eindigde, was Ajax opnieuw sterker, met dit keer juist de jongste spelers in een hoofdrol, inclusief een jonge rebel van Feyenoord. En dat zou niet voor het laatst zijn. Zij brachten, met hun kwaliteiten en hun mentaliteit, nieuw elan in het Nederlandse voetbal, zoals Willem Vissers in *de Volkskrant* aangaf. ‘Ajax-Feyenoord was ook de etalage waar een nieuwe generatie Nederlandse voetballers de neus tegen de ruit drukte. Het gaat om jongens die hun streken van de straat meenemen naar het veld... Ze zijn geboren in 1983 of 1984 en staan onbevangen in het voetballeven. Het is alsof ze niet te raken zijn, alsof ze alles onder controle hebben, alsof het allemaal volstrekt logisch en normaal is wat ze doen. Hun twijfels weten ze aardig te camoufleren. En ze kunnen zonder uitzondering goed en mooi voetballen. Robin van Persie (Feyenoord), Wesley Sneijder en Nigel de Jong (Ajax) behoorden gisteren in de Arena tot de uitblinkers tijdens de voetbalklassieker. Een tafereeltje in de catacomben van de Arena: Nigel de Jong is boos op scheidsrechter Jol, die de overtreding van Van Persie vóór de 1-1 niet zag. De Jong zegt over Van Persie, met een lach: “Hij is gewoon een rat.” Van Persie staat twee meter verder, vangt op wat De Jong (1,74 meter) zegt en reageert: “Nee, jij bent een rat, of eigenlijk een muis. Op dat duwtje na was het gewoon een mooie goal.” Vervolgens leggen ze een arm om elkaars schouder. Ze kennen elkaar van nationale jeugdelftallen, van juniorenduels tussen Ajax en Feyenoord. Ze dollen elkaar graag, desnoods tijdens de wedstrijd. Elftalleider David Endt van Ajax: “Het was opvallend hoe ontspannen de spelers ook voor de wedstrijd, in de gang bij de kleedkamers, met elkaar omgingen.” De Jong: “Wij zijn jongens van de straat. Van Persie is een Rotterdams straatschoffie, Sneijder een Utrechts straatschoffie en ik ben een Amsterdams straatschoffie.” ’

In *Trouw* benoemde Henk Hoijtink het wezenlijke verschil tussen Ajax en Feyenoord. ‘Een winnaar kon gisteren niet worden aangewezen in de Arena – of het zou koploper psv moeten zijn, die plots de wind in de rug voelt. Toch konden er na een interessant duel vergaande conclusies worden getrokken, in Amsterdams voordeel. Met een bijkans onwerkelijke gemiddelde leeftijd van 21,3 jaar slaagde Ajax erin om Feyenoord te ontmoedigen, en een aanval af te slaan die slechts kortstondig dreigend bleek. De tiener Sneijder stond op het middenveld model voor Ajax, dat respect afdwong door na een reeksje vloeiende openingszettingen van Feyenoord zijn evenwicht te hervinden. Hoewel de schijn van gelijkwaardigheid werd gewekt (1-1), bevestigden tal van tekenen gisteren de indruk dat de wegen van Ajax en Feyenoord zich voorlopig scheiden. Feyenoord nam al zijn resterende wapens ter hand, maar dat bleek tekenend genoeg niet toereikend om de

gewenste uitkomst te forceren – en al helemaal niet om de aandacht af te leiden van het hoopgevende proces in Amsterdam, waar een getalenteerde ploeg zelfverzekerd stappen voorwaarts zet. Voor Feyenoord, met vijf dertigers en in doorsnee zes jaar ouder dan het Ajax van gisteren, groeide de achterstand op psv daarentegen tot elf punten. Het zicht op de titel werd, voor zover dat er nog was, ontnomen aan de Rotterdamse ploeg, die de voorgaande twee seizoenen al op ruime afstand van de kampioen eindigde.’

De analyse van Hoijtink werd in *de Volkskrant* door Paul Onkenhout bevestigd. ‘Feyenoord lijkt de grenzen van de groei te hebben bereikt, met invloedrijke dertigers (Van Wonderen, Bosvelt, Van Hooijdonk) die het einde van hun loopbaan naderen. Nog steeds echter vormen ze het fundament van Feyenoord. Deels door blessures en ziektes (elf spelers) en een schorsing (Galásek) was Ajax-trainer Koeman gedwongen een elftal te instrueren met een gemiddelde leeftijd van 21 jaar. Slechts vijf reserves – in plaats van de toegestane zeven – namen naast Koeman plaats. Oud Feyenoord slaagde er echter niet in Jong Ajax zijn wil op te leggen. De uitzondering was Van Persie, de Rotterdamse amokmaker die zijn leven heeft gebeterd, schijnt het, en aantoonde dat niet alleen op het Amsterdamse sportpark De Toekomst goud kan worden gedolven. Hoe jong ook hij nog is, Van Persie lijkt bij uitstek geschikt om Feyenoord een nieuwe impuls te geven. Met Amsterdamse bluf daagde hij Ajax uit, met aanstekelijke jeugdige overmoed en een truc van een veteraan. In de slotminuut van de eerste helft maakte hij het doelpunt van die andere voormalige rebel, Ibrahimović, op listige wijze ongedaan. Van Persie manoeuvreerde zich na een pass van De Nooijer in vrijheid door Chivu een duw te geven. Hij scoorde vervolgens beheerst, met goedkeuring van Jol.’

Hoijtink toonde zich vervolgens verbaasd over het krediet van Bert van Marwijk bij Feyenoord. ‘Het wordt trainer Van Marwijk kennelijk niet aangerekend dat Feyenoord de concurrentie opnieuw moet laten ontglippen. Zijn contract werd dit seizoen al in een vroeg stadium verlengd. Het lijkt er soms op alsof de clubleiding impliciet erkent dat van de trainer niet mag worden verwacht wat in Rotterdam toch altijd weer wordt verwacht.’

Naast zoveel ontspannenheid tussen de jonge spelers en schijnbaar begrip voor de trainer stak het gedrag van de supporters negatief af. De inmiddels bijna traditionele rellen na afloop van de wedstrijd kwamen ditmaal volledig voor rekening van de Ajax-aanhangers. Zij gooiden stenen naar de me en verwondden negen agenten. Twintig supporters werden aangehouden wegens openlijke geweldpleging.

En toen beide ploegen elkaar op 16 april 2003 in de halve finale van het KNVB-bekertoernooi in De Kuip nogmaals ontmoetten, was ook in het veld alles weer anders. Sinds het gelijkspel in de Arena had Feyenoord louter overwinningen behaald, terwijl Ajax twee keer had verloren. Ajax stond dus nog maar één punt voor. Bovendien leek Feyenoord meer waarde te hechten aan de bekerstrijd, met de oude krijger Paul Bosvelt als rolmodel. En ten slotte werd de sfeer vlak voor tijd ook nog eens uiterst onvriendelijk.

‘Dankzij Bosvelt verliet Feyenoord als winnaar het veld,’ stelde Rob Pietersen in *Trouw* vast. ‘De aanvoerder schoot in de 54ste minuut op karakteristieke wijze raak.

Bikkeland en beukend baande hij zich een weg naar het Ajax-doel, met een droog hard schot liet hij Lobont kansloos. Het shirt ging uit, een oerkreet klonk. Nog voordat de rest van de Kuip uit z'n dak ging. Bosvelt was wat Ajax miste. Het ten koste van alles willen winnen. De Achterhoeker had zich de afgelopen dagen gestoord aan het laatdunkende gedoe over de beker. "Wat een gezanik en gezeur. Ik ben niet alleen speler van Feyenoord maar ook supporter. En die willen dat de club prijzen wint. Het maakt niet uit welke," zo sprak hij vooraf. Bij Ajax leefde dat gevoel niet. De Amsterdammers waren met hun gedachten elders. Trainer Koeman hecht het meeste belang aan de tweede plaats in de competitie, maar de spelers denken af en toe stiekem ook aan een plaats in de halve finales van de Champions League. Vergeleken daarbij is de beker een troostprijs.'

Ajax drong nog wel aan. Maar dat de wedstrijd uit de hand liep was vooral te wijten aan het ongelukkige optreden van scheidsrechter Roelof Luinge, die anderhalve week eerder ook al in opspraak was geraakt door een onterechte rode kaart te geven aan Mateja Kežman van psv. Paul Onkenhout schetste de gang van zaken in *de Volkskrant*. 'Niet het doelpunt van Bosvelt bracht de gemoederen in Rotterdam het meest in beweging, maar een solo van Luinge. Zijn besluit om Van Hooijdonk het veld uit te sturen, na een botsing van de spits met Van Damme en een, volgens Luinge, natrappende beweging, was uiterst dubieus. En daardoor niet geheel ongewoon. Kort na de rode kaart ontging het hem dat invaller Ibrahimović zich met een elleboogstoot vergreep aan De Nooijer. Nog spectaculairder – en aanzienlijk beter zichtbaar – was een doldrieste actie van Chivu. Een vuistslag van de Roemeen trof niet het beoogde doel, het hoofd van de Koreaan Song, maar het luchtledige. Koeman spoedde zich naar de plek des onheils, te laat voor Chivu, maar vroeg genoeg om een massale vechtpartij te voorkomen. Feyenoord-fans zagen er voldoende aanleiding in om de Ajacieden met allerhande voorwerpen te bekogelen, aanstekers vooral.'

Rumoer zou er ook nog volop zijn in de finale, die Feyenoord verloor van fc Utrecht, met onder andere een doelpunt van toekomstig Feyenoorder Dirk Kuijt na rood voor Paul Bosvelt. Feyenoord won dus toch niet de KNVB-beker en werd in de competitie derde, drie punten achter Ajax en vier achter psv.

Het meest geruchtmakende nieuws uit de zomer was het vertrek van technisch directeur Leo Beenhakker bij Ajax naar Mexico. 'In mijn privé-leven heb ik met tegenslagen te kampen gehad die ik hier maar moeilijk kan verwerken,' verklaarde Beenhakker. 'Laat één ding duidelijk zijn: ik had en heb het enorm naar mijn zin bij Ajax. Het gaat goed met de club en de toekomst ziet er zonnig uit.'

Dat leek inderdaad het geval. Als Ajax op 30 november 2003 de thuiswedstrijd tegen Feyenoord zou winnen, zou het na dertien duels al op tien punten voorsprong komen. En dat was na elf minuten, dankzij twee doelpunten van Rafael van der Vaart, al onafwendbaar. Ajax drong niet verder meer aan en Feyenoord was machteloos. De eerste goal, na vier minuten, was meteen het doelpunt van het jaar. Op een voorzet van Grygera

volgde een half mislukte volley van Mitea, waarna de bal achter Van der Vaart terecht kwam, noteerde Robèrt Misset in *de Volkskrant*. ‘En toen gebeurde het, instinctief maakte Van der Vaart een zweefduik om de bal met de hak van zijn linkervoet te kunnen beroeren. Feyenoord-aanvoerder Paauwe en doelman Lodewijks konden hun ogen niet geloven, de bal kreeg precies de juiste curve mee: 1-0. De verdedigers van Feyenoord weigerden te applaudisseren voor het magische moment van Van der Vaart. Van Wonderen, misprijzend: “Ik word doodziek van dergelijke goals. Het publiek zal het wel mooi vinden, maar het sloeg nergens op. Van der Vaart was na de voorzet totaal uit balans, probeerde de bal met zijn hak te raken en toen vloog-ie er nog in ook. Het was een pure kamikaze-actie, Van der Vaart deed het ook niet bewust. Het zou hem sieren als hij toegaf dat het puur geluk was.” De klaagzang van de routinier weerspiegelde vooral de frustratie over het tweede doelpunt van Van der Vaart, die zeven minuten na zijn balletvoorstelling handig profiteerde van een enorme taxatiefout van Feyenoord-doelman Lodewijks. “Die was niet zo moeilijk, kwestie van dankjewel zeggen en de bal in het lege doel tikken,” zei Van der Vaart, grijnzend. “Daarna was de wedstrijd in feite voorbij.” ’

‘Hét verschil tussen Ajax en Feyenoord is ook het verschil tussen Van der Vaart en Van Persie,’ vond Willem Vissers in dezelfde krant. ‘De eerste is de bijna volwassen prof die doet waarin hij goed is, of hij nu linkshalf is of, zoals gisteren, centraal aanvaller. De ander, Van Persie, gedraagt zich vaak nog steeds als de blaag die het onbegrijpelijk vindt dat hij het centrum van de ploeg niet bemant. Eén moment was veelzeggend en schrijnend tegelijk: Van Persie schiet in de 34ste minuut Ono omver. Je zou zeggen: ga even kijken naar je ploeggenoot. Nee dus. Van Persie blijft zich voortbewegen in zijn eigen wereld en denkt vermoedelijk: “Ono, waarom houd jij dat prachtige schot van mij tegen?” Terwijl doelman Lobont als een ware broeder knielt bij de gevelde Ono en probeert hem meer lucht te verschaffen, houdt Van Persie zich afzijdig. Pas als de Japanner al lang en breed op de brancard ligt, toont hij iets dat op interesse lijkt.’

Ook Misset benadrukte de onvrede bij Van Persie nog eens. ‘Doelloos zwierf Van Persie op de linkerflank. Opnieuw riep Van Persie trainer Van Marwijk op hem uit zijn isolement te halen. “Het is moeilijk voor mij om als linksbuiten dominant te zijn. Nu ben ik afhankelijk van Schreuder, die me de laatste tijd wat meer aanspeelde. Maar vandaag kwam dat er ook niet uit. Het is bekend dat ik graag achter de spitsen speel, dan kan ik voor mijn gevoel meer betekenen voor de ploeg. Maar de trainer kiest voor lopers, voor mensen met een goede conditie en niet voor een speler met een goede actie die tevens kan scoren.” ’

Hoewel Bert van Marwijk bleef herhalen dat zijn elftal tijd nodig had, moest er toch iemand geslachtetofferd worden voor de slechte seizoensstart van Feyenoord. Dat werd technisch directeur Rob Baan, sinds 1998 verantwoordelijk voor het eerder zo geprezen aankoopbeleid. Toch kreeg Van Marwijk opnieuw gelijk en streed Feyenoord voor de thuiswedstrijd tegen Ajax op 11 april 2004 nog steeds met PSV om de tweede plaats. En hoewel Ajax sterker was, wist Feyenoord in de negentigste minuut een 1-1-gelijkspel af te dwingen, met een hoofdrol voor invaller... Robin van Persie. Hij gaf de voorzet waaruit

Dirk Kuijt kon scoren. ‘Heerlijk om Ajax te kakken te zetten,’ verklaarde Van Persie na afloop.

Of die opmerking een rol speelde, is niet bekend. Feit is wel dat Van Persie een van de spelers was die vijf dagen later, na afloop van de wedstrijd Jong Ajax-Jong Feyenoord op De Toekomst in Amsterdam, rake klappen kregen van een horde Ajax-fans. De wedstrijd, die van belang was voor het kampioenschap, werd bijgewoond door vierduizend toeschouwers, onder wie geen supporters van Feyenoord. Vijftig man stormden direct na het laatste fluitsignaal het veld op, sloegen en traptten Van Persie, Gérard de Nooijer, Danko Lazović en Jorge Acuña, en bedreigden coach Mario Been met een mes. Been verklaarde ‘te hebben gerend voor zijn leven’. De Chileen Acuña kreeg het het zwaarst te verduren. Hij moest met een hersenschudding worden afgevoerd naar het ziekenhuis, omdat hij opkwam voor Van Persie. De Feyenoorders moesten ontzet worden door Ajax-spelers en de trainers Marco van Basten en John van ’t Schip, en de ME moest worden opgeroepen om de ploeg uit Amsterdam te geleiden.

Zowel de Ajax-spelers als de supporters van de F-side reageerden geschokt op de aanvallen, waarvan ze een groep uit vak 410 van de Arena en fans met stadionverboden als schuldigen zagen. Charles Bromet en Willem Vissers berichtten hierover in *de Volkskrant*. ‘Spelers van Ajax hebben angst voor wraakacties. Aanvoerder Van der Vaart verklaarde “een stuk minder prettig naar huis te gaan” en “goed om me heen te kijken. Ik vind het beangstigend dat zoiets kan gebeuren.” Sneijder: “Het is oppassen geblazen, want wraakacties zijn niet uit te sluiten.” Daniël de Ridder, die de aangeslagen Robin van Persie van het veld droeg: “Ik dacht dat er een code was, een soort onzichtbare lijn, tussen spelers en supporters. Je gaat niet met elkaar op de vuist. Daarin heb ik me vergist.” Ook de F-side spreekt van die code en distantieert zich in een persbericht van de ongeregelheden. “De F-side heeft als code dat spelers met rust gelaten worden, rond wedstrijden en als privé-persoon.” F-siders wijzen beschuldigend naar jongere supporters die, onder invloed van drugs, God noch gebod kennen. “Ze zijn losgeslagen en maken ook onderling ruzie. Omdat ze geen plaats kregen op de F-side, hebben ze een eigen vak: 410. Er heerst een spierballensfeer, net als bij ons vroeger in De Meer,” aldus een F-sider.’

De directe gevolgen van de rellen waren dat de kampioenshuldiging van het eerste elftal op het Leidseplein werd verboden, dat de bekerfinale tussen Jong Ajax en Jong Feyenoord op 17 mei in Kerkrade werd opgeschort en dat de jeugdwedstrijden tussen de BI- en de DI-elftallen van Feyenoord en Ajax op het jeugdcomplex Varkenoord in Rotterdam niet doorgingen. Daarnaast deed Feyenoord aangifte van mishandeling. Maar tot meer dan een haast verwaarloosbare straf tegen een handvol fans leidde dat uiteindelijk niet, en dat dan pas anderhalf jaar later.

Bij het eerste onderlinge duel in het volgende seizoen, op 14 november 2004 in de Arena, bleven verdere ongeregelheden uit. Ajax kende een moeilijke seizoensstart, mede vanwege het vertrek van spits Zlatan Ibrahimović naar Juventus, vlak voor het einde van de

transferperiode. Dat had de spanningen tussen Ronald Koeman en de als opvolger van Beenhakker gekomen technisch directeur Louis van Gaal versterkt. Koeman had Van Gaals vertrek geëist, waarna deze half oktober ontslag had genomen. Inmiddels had Ajax vier verliespunten meer dan Feyenoord en een nog grotere achterstand op psv. Bij Feyenoord, dat Robin van Persie aan Arsenal was kwijtgeraakt, was Ruud Gullit als trainer de naar Borussia Dortmund vertrokken Van Marwijk opgevolgd.

De wedstrijd was slecht, hoewel Koeman en Gullit anders deden voorkomen, zoals Paul Onkenhout in *de Volkskrant* aangaf. ‘Gullit sprak over een “goed resultaat”, Koeman stelde zelfs dat de wijze waarop Ajax zich verweerde als basis zou kunnen dienen voor de toekomst. Maar met de hoogwaardige uitgangspunten die Louis van Gaal formuleerde als technisch directeur van Ajax, toonde het duel nauwelijks raakvlakken. Ajax speelde niet aanvullend, niet dominant en niet initiatiefrijk en trad met slechts twee aanvallers aan, Rosales en Anastasiou. Het zwaartepunt van het elftal lag in nota bene een thuiswedstrijd op de verdediging en het arsenaal bevatte slechts twee wapens: counters en spelhervattingen. Dat is wel eens anders geweest, in Amsterdam. Veel meer nog dan zijn voorganger Adriaanse gaat Koeman bij het bepalen van de strategie uit van de kracht en de tekortkomingen van de tegenstander. Het ongenoegen van Van Gaal daarover was een van de redenen van de verwijdering tussen de technisch directeur en de coach. Gullit is een geestverwant van Koeman. Hij ontpopte zich de afgelopen jaren als een voornaam criticus van de Hollandse school waarin volgens hem te veel nadruk wordt gelegd op schoonheid. In de Serie A heeft Gullit leren inzien dat goed verdedigen óók een kunst is – en zelfs als basis dient bij de bouw van een ploeg. Al met al was Ajax-Feyenoord toch vooral een etalage van tekortkomingen, van mislukte passes, slordige combinaties én angst om te verliezen. Ook dat laatste was verklaarbaar: Ajax wordt momenteel gerenoveerd en moet een crisis het hoofd bieden, Feyenoord is een ploeg in opbouw. Ter verklaring van het gebrek aan amusement kwam Gullit met een hoogst opmerkelijke verklaring op de proppen. Als twee goede ploegen elkaar ontmoeten, doceerde hij, vallen de wedstrijden vaak tegen.’

Alleen de doelpunten boden vermaak, stelde Henk Hoijtink in *Trouw* vast. ‘Van der Vaart en Anastasiou regisseerden een fraaie aanval, die door Rosales resoluut werd afgerond (1-0). Kort voor de pauze flonkerde heel even Feyenoords geprezen aanvalsduo. Kalou bediende Kuijt, die de bal zonder aarzeling in de hoek van het doel joeg (1-1). Tot meer was het gevreesde koppel niet in staat tegen de eveneens herschikte defensie van Ajax, waarin ook de gepasseerde Heitinga als vervanger van De Jong weer opdraafde. Het verleidde Koeman, ook bemoedigd door het spel van rechterspits Rosales, tot de diagnose dat Ajax aan de beterende hand is. Maar veelzeggend was, kort na rust, een onhandigheid van de geforceerd gepromoveerde spits Anastasiou. Plotseling vrij voor het doel bleek hij niet op een intelligente manoeuvre van Van der Vaart berekend. Het onderstreepte dat Ajax, tien punten verwijderd al van koploper psv, onverminderd behoefte heeft aan nieuwe en betere spelers, die het pas in de winterstop kan aantrekken.’

Voorafgaand aan de return gebeurde er een hoop. Via de groepsfase van de Champions

League kon Ajax ternauwernood doorbekeren in de UEFA Cup, maar daar werd het op 24 februari 2005 direct uitgeschakeld door AJ Auxerre. De dag daarna nam Ronald Koeman ontslag. Een maand later werd hij opgevolgd door Danny Blind, met uitdrukkelijke instemming van Johan Crujff. Feyenoord verspeelde tussen eind november en eind januari ontzettend veel punten en had zich daarvan met een serie van acht overwinningen net hersteld toen het, vier dagen voor de wedstrijd tegen Ajax, kansloos met 4-1 onderuitging bij hekkensluiter FC Den Bosch. Dat gaf een nieuwe lading aan de woorden van Dirk Kuijt, die Ajax 'een wat arrogante club' had genoemd en van Ruud Gullit, die net had beweerd dat Feyenoord best met PSV had kunnen strijden om de titel en dat 'elke tegenstander het in zijn broek doet voor onze voorhoede'. Bovendien zette het extra druk op het contingent aan nieuwe spelers dat Gullit had gehaald: na Bart Goor, Bruno Basto, Karim Saïdi, Gerson Magraõ, Gábor Babos, Pascal Bosschaart, Romeo Castelen en Salomon Kalou in de zomer waren in de winterstop nog Cory Gibbs, Alexander Östlund, Edwin de Graaf, André Bahia, Ivan Bandalovski en Nicky Hofs gevolgd, en waren voor het volgende seizoen de pijlen alweer gericht op Ali Boussaboun, Maikel Aerts en Serginho Greene. Bij een dergelijke koopwoede werden er ook prestaties verwacht.

Maar uiteindelijk werd Feyenoord-Ajax op 17 april 2005 volledig overschaduwd door de gebeurtenissen eromheen. Goed, Ajax won in blessuretijd met 2-3. 'Luttele tellen na nota bene een hoekschop van Feyenoord mochten invaller Boukhari, Trabelsi en de uiteindelijk afrondende Maduro aan de overzijde onbelemmerd hun gang gaan,' zag Henk Hoijtink namens *Trouw*. 'Met de ontknoping viel goed te leven, omdat Ajax in constructieve zin onloochenbaar de beste ploeg was, maar óók omdat het Feyenoord voor de op zich niet afkeurenswaardige (en lang lonende) strategie van zijn coach aan professionele vasthoudendheid ontbrak.'

Helaas ging het buiten het veld al ruim voor de wedstrijd helemaal mis en werd volgens John Hoogerwaard van *Trouw* de aanzet gegeven voor 'de ernstigste ongeregeldheden in het Nederlandse voetbal sinds jaren. Dat begint al aan het einde van de ochtend, als een trein met 800 Ajax-fans vanwege vernielingen strandt tussen Capelle en Nieuwerkerk. De Ajacieden stappen uit, blokkeren het spoor en zoeken later de confrontatie met de mobiele eenheid. Aan het einde van de middag worden ze in bussen afgevoerd richting Amsterdam. Een tweede supporterstrein uit Amsterdam wordt rond dezelfde tijd door Rotterdammers bekogeld met lawinepijlen en stenen, vlakbij De Kuip. De trein stopt en Ajacieden richten vernielingen aan in en rond de trein. Uiteindelijk worden zij naar het station bij het Feyenoordstadion gereden en daar vastgehouden. Vanwege de vernielingen mogen zij van burgemeester Opstelten de wedstrijd niet bijwonen.'

Maar daarmee was nog niks opgelost. Her en der koelden in totaal honderden Feyenoord-supporters met stenen hun woede op de ME. Ondertussen was het treinverkeer stilgelegd omdat de stroom van de bovenleiding afgehaald moest worden, zodat de Ajax-fans met bussen afgevoerd moesten worden van het station. Maar daarvan waren er bij lange na niet genoeg. Na afloop van de wedstrijd stonden nog zeker tweehonderd Ajax-

aanhangers op het afgesloten station bij De Kuip. Zij waren natuurlijk wel op de hoogte van de uitslag.

“Joden zijn de baas in Rotterdam,” roepen de Ajacieden provocerend. Het duurt enkele minuten voordat de omgeving van het stadion wederom in een chaos verandert. Tientallen, vooral jonge mannen, rukken stenen uit de straat en bekogelen de Ajax-aanhang. Op het volle stadionplein breekt daardoor paniek uit bij veel ouders met kinderen, die zich snel uit de voeten maken. Circa vijftig Feyenoorders forceren een hek en lopen het spoor op, richting het station. Een waterkanon van de politie verjaagt hen, maar het kat-en-muisspel daarna duurt nog uren. Door grootschalige charges wordt de meute richting station Lombardijen gedreven. Oudere mensen staan bevend als een rietje langs de weg. “Ik ben mijn man kwijt,” zegt een bejaarde vrouw. Verderop ligt een man te kermen met een gebroken pols, gestruikeld in de paniek. Op meerdere plaatsen levert de ME slag met supporters. Bij het spoorwegviaduct naast De Kuip worden door hooligans complete paaltjes uit de grond gerukt en richting ME’ers gegooid. Zij moeten zich enkele keren terugtrekken en hergroeperen, omdat ze door de hooligans onder de voet gelopen dreigen te worden. Tegen de avond is de situatie wat genormaliseerd. Wat rest is een stadionomgeving bezaaid met stenen en vernielde fietsen en auto’s.’

Achteraf kon vastgesteld worden dat de ME ternauwernood een confrontatie tussen de op hun bussen wachtende Ajax-supporters en een groep Feyenoord-fans had kunnen voorkomen. Wel was er eerder op de dag een Feyenoord-fan ernstig aan het hoofd gewond geraakt door een te vroeg ontplofte vuurwerkbom. Toen de politie verklaarde beeldmateriaal te hebben van de supporter die het vuurwerk afschoot, meldde deze man uit Rotterdam zich een dag later bij het politiebureau. Op de dag zelf werden in totaal drieënveertig mensen gearresteerd. Eind mei vertoonde de politie nog foto’s en filmpjes van tweehonderdvijftig relschoppers op internet en bij het televisieprogramma *Opsporing verzocht*, wat tal van nieuwe zelfmeldingen opleverde. Alleen voor de vernielingen van de treinen kon niemand worden aangehouden, wat het cynische commentaar van de Rotterdamse korpschef Meijboom uitlokte dat ‘die treinstellen kennelijk zichzelf hebben vernield’.

Uiteraard boden de politici de bekende reflex. Een Kamermeerderheid van CDA en PvdA stelde dat risicowedstrijden voortaan zonder uitpubliek moesten worden gespeeld. Minister Remkes van Binnenlandse Zaken drong aan op striktere controle van stadionverboden door een combinatie met een meldplicht en registratie van pasfoto’s.

De clubs speelden de competitie uiteraard gewoon uit, met Ajax op een tweede plaats achter PSV en Feyenoord op de vierde plaats. De teleurstelling hierover bij Feyenoord resulteerde in het ontslag van trainer Gullit.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
1996-97 24-11-96	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-2 <i>De Kuip</i>	1. PSV	77	Champions League: Ajax halve finale
23-02-97	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 3-0 <i>De ArenA</i>	2. Feyenoord 3. FC Twente 4. Ajax Beker: Roda JC	73 65 61	FC II: PSV 2e ronde FC III: Feyenoord 3e ronde Roda JC 1e ronde
1997-98 26-10-97	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 4-0 <i>De ArenA</i>	1. Ajax	89	Champions League: Feyenoord groepsfase
05-04-98	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 0-1 <i>De Kuip</i>	2. PSV 3. Vitesse 4. Feyenoord Beker: Ajax	72 70 61	PSV groepsfase FC II: Roda JC kwartfinale FC III: Ajax kwartfinale FC Twente 3e ronde Vitesse 1e ronde
1998-99 20-12-98	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	1. Feyenoord	80	Champions League: Ajax groepsfase
14-04-99	Beker halve finale	Ajax-Feyenoord 2-1 <i>De ArenA</i>	2. Willem II	65	PSV groepsfase
02-05-99	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 6-0 <i>De ArenA</i>	3. PSV 6. Ajax Beker: Ajax	61 57	FC II: Heerenveen 2e ronde FC III: Willem II 2e ronde Vitesse 2e ronde Feyenoord 1e ronde
1999-2000 08-08-99	Supercup	Ajax-Feyenoord 2-3 <i>De ArenA</i>	1. PSV	84	Champions League: Feyenoord 2e groepsfase
10-09-99	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-2 <i>De ArenA</i>	2. Heerenveen	68	PSV 1e groepsfase
23-04-00	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	3. Feyenoord 5. Ajax Beker: Roda JC	64 61	Willem II 1e groepsfase UEFA Cup: Ajax 3e ronde Vitesse 2e ronde Roda JC 2e ronde
2000-01 10-12-00	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 3-1 <i>De Kuip</i>	1. PSV	83	Champions League: PSV 1e groepsfase
13-05-01	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 3-4 <i>De ArenA</i>	2. Feyenoord 3. Ajax Beker: FC Twente	66 61	Heerenveen 1e groepsfase Feyenoord 3e kwalificatie UEFA Cup: PSV kwartfinale Feyenoord 3e ronde Ajax 2e ronde Vitesse 2e ronde Roda JC 1e ronde
2001-02 26-08-01	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-2 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	73	Champions League: Feyenoord 1e groepsfase
03-03-02	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 <i>De ArenA</i>	2. PSV 3. Feyenoord Beker: Ajax	68 64	PSV 1e groepsfase Ajax 3e kwalificatie UEFA Cup: Feyenoord winnaar PSV kwartfinale Roda JC 4e ronde Ajax 2e ronde FC Utrecht 2e ronde FC Twente 2e ronde

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in de eredivisie van 1996-97 t/m 2004-05

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
2002-03 06-10-02	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-2 <i>De Kuip</i>	1. PSV	84	Champions League: Ajax kwartfinale
09-02-03	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 <i>De Arena</i>	2. Ajax	83	Feyenoord 1e groepsfase
16-04-03	Beker halve finale	Feyenoord-Ajax 1-0 <i>De Kuip</i>	3. Feyenoord	80	PSV 1e groepsfase UEFA Cup: Vitesse 3e ronde Heerenveen 1e ronde FC Utrecht 1e ronde
2003-04 30-11-03	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-0 <i>De Arena</i>	1. Ajax	80	Champions League: Ajax groepsfase
11-04-04	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	2. PSV	74	PSV groepsfase
			3. Feyenoord	68	UEFA Cup: PSV kwartfinale Feyenoord 2e ronde FC Utrecht 2e ronde NEC 1e ronde NAC 1e ronde
2004-05 14-11-04	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 <i>De Arena</i>	1. PSV	87	Champions League: PSV halve finale
17-04-05	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-3 <i>De Kuip</i>	2. Ajax	77	Ajax groepsfase
			3. AZ	64	PSV groepsfase
			4. Feyenoord	62	UEFA Cup: AZ halve finale Ajax 3e ronde Feyenoord 3e ronde Heerenveen 3e ronde FC Utrecht groepsfase
			Beker: PSV		

VIJFTIEN

Andere tijden en meer van hetzelfde (2005-2013)

Opnieuw was er een poging tot commerciële exploitatie van de voetbalsamenvattingen. De lancering van televisiezender Talpa leverde de voetbalclubs meer geld op. Veel clubs investeerden in nieuwe, grotere, luxe stadions. Die kregen ze inderdaad vol, mede dankzij de toenemende spanning in de eredivisie, met de nieuwe kampioenen az en fc Twente. Maar na twee jaar was het televisieavontuur weer voorbij en werd de financiële situatie van veel clubs, waaronder Feyenoord, nijpend. De nieuwe betaalzender Eredivisie Live verwierf met live-reportages van alle wedstrijden wel bestaansrecht, maar bood de clubs veel minder financiële armslag, terwijl buitenlandse clubs steeds overvloediger met geld smeten en zich bovendien fors in de schulden mochten steken. Dit maakte het kwaliteitsverschil tussen Nederlandse en buitenlandse clubs onoverbrugbaar. De UEFA stelde daar met ingang van 2013 slechts een eerste, voorzichtige poging tot 'financial fairplay' tegenover. Buiten het voetbal was sprake van verdergaande polarisatie van de samenleving, onder aanvoering van Geert Wilders. De financiële crisis speelde hem daarbij in de kaart en misschien zelfs ook het feit dat Nederland in de finale van het WK 2010 in Zuid-Afrika werd verslagen door Spanje, terwijl 'wij' daar de banken overeind moesten houden. Zelfs op amateurvelden in Nederland maakte zinloos geweld slachtoffers in Amsterdam-Noord en Almere. Maar de maatschappij veranderde ook wezenlijk door de onstuitbare opmars van de sociale media, met zelfs twitterberichten van André Kuipers vanuit de ruimte. Geen voetballer meer zonder twitteraccount en geen Nederlander die hem niet bij al zijn activiteiten kon volgen.

Het nieuwe seizoen vormde een breuk met het verleden, al was het maar omdat het competitievoetbal op de televisie gevolgd moest worden via Talpa, de nieuwe zender van John de Mol. Dat betekende dat het programma regelmatig onderbroken werd door reclame, en bovendien dat belangrijke wedstrijden, zoals die tussen Ajax en Feyenoord, bij voorkeur bewaard werden tot het eind. De gedachte was dat de kijkers daarmee vastgehouden zouden worden. Het bracht Jean-Pierre Geelen in *de Volkskrant* tot de verzuchting: 'Zelfs voetbal valt tegen bij Talpa.' Dat leek ook het publiek te vinden, want al gauw bleek het voetbalprogramma ongeveer een miljoen kijkers minder te trekken dan *Studio Sport* had gedaan.

Daarnaast was bedacht dat het voetbalseizoen opgeleukt en uitgenut zou kunnen worden door na afloop van de competitie play-offs te laten spelen voor de deelname aan de Europese toernooien. Ook dat leverde veel commotie op, ook bij de politiek: nog meer risicowedstrijden waarbij een enorme politiek-inzet noodzakelijk zou zijn. Het bracht de burgemeesters Cohen van Amsterdam en Opstelten van Rotterdam voor de eerste Ajax-Feyenoord, op zondag 28 augustus 2005, in een convenant tot een ferme stellingname: als

er opnieuw sprake zou zijn van supportersgeweld, zouden de fans van de bezoekende club vijf jaar lang geweerd worden bij de klassieker.

Daar gaf deze editie geen aanleiding toe. Onder leiding van de nieuwe trainer Erwin Koeman werd, met steun van de supporters, de strijd geleverd op het veld. En met succes. Voor het eerst in ruim vier jaar won Feyenoord in de Arena, in de woorden van Charles Bromet in *de Volkskrant* met 'een elftal dat niet overloopt van individuele klasse, maar wel een hecht collectief is. En bovendien kan leunen op de klasse van Kuijt en Kalou. De Ivoriaan scoorde na zeventien minuten met een sublieme boogbal in de verre hoek, de Katwijker maakte de tweede treffer een minuut na rust met een subliem schot in de verre hoek. Het waren uitzonderlijke doelpunten van spelers die het verder bleke Feyenoord kleur op de wangen geven. Ajax heeft veel meer uitzonderlijke spelers in de gelederen, maar is als elftal nog kleurloos.'

Voor Ajax scoorde invaller Charisteas elf minuten voor tijd nog wel tegen, maar de ploeg kon geen vuist meer maken, zelfs niet met elf tegen tien na het tweede geel voor Ferne Snoyl. Beangstigender voor Feyenoord was de wetenschap dat nog een paar dagen de kans bestond dat het spitsenduo met buitenlands kapitaal weggelokt zou worden. Eerder in de zomer al was Kalou bijna naar PSV vertrokken en Tottenham Hotspur had Kuijt willen hebben. 'Ik zal blij zijn als het woensdag twaalf uur is. Dan sluit de transfermarkt en kan iedereen rustig slapen,' zei Kuijt zelf. Maar beloven dat hij zou blijven, kon hij ook niet. 'Morgen kan alles anders zijn. Ik kom graag beloften na. Maar als zich een buitenlandse club meldt waar ik geen nee tegen kan zeggen, wil ik ook niet hoeven liegen.'

Deze aderlating bleef Feyenoord bespaard. Beide spitsen bleven behouden, waardoor de hoop op een goed seizoen groot was en de eerste grote stap nog in de Arena werd gevierd. De Feyenoord-supporters moesten in hun vak wachten totdat ze naar de trein mochten en de ploeg greep die gelegenheid graag aan om nog even op het veld terug te keren om de fans te bedanken. En terug in Rotterdam werd de spelersbus opgewacht om dat nog even dunnetjes over te doen. 'Dit is voor onze supporters de wedstrijd van het jaar,' verduidelijkte Dirk Kuijt. 'Voor hen is het seizoen al geslaagd. Ik vind het heerlijk dat ik na alle commotie iets terug kan doen. Op een zege in Amsterdam hebben ze vier jaar moeten wachten.'

Erwin Koeman vertelde 'apetrots' te zijn. 'Dat was volledig terecht,' aldus Rob Pietersen in *Trouw*. 'Maar ook hij verdient lof. Koeman heeft van Feyenoord weer een vechtmachine gemaakt. Zijn collega Blind was gisteren ongetwijfeld jaloers op de effectiviteit van de Rotterdamse spitsen, maar dat is niet het enige probleem aan Amsterdamse kant, waar voetbal voor sommigen nog steeds gewoon een leuk spelletje is.'

Halverwege het seizoen werd het verschil tussen Feyenoord en Ajax nog schrijnender. Feyenoord kreeg weer een herkenbaar gezicht, toen tijdens de winterstop in één maand tijd het aantal nationaliteiten werd teruggebracht van vijftien naar zes en het vertrek van een hele lading buitenlandse spelers werd gecompenseerd door de komst van Ron Vlaar en

de terugkeer van Pierre van Hooijdonk. Bij Ajax was alle hoop gevestigd op de nieuwe spits, Klaas-Jan Huntelaar, voor wie negen miljoen euro was neergelegd, bijna een Nederlands record, zonder dat veel aandacht besteed was aan de rest van de ploeg. Het gevolg was dat, waar Ajax bleef aanmodderen, Feyenoord een aansprekend geheel vormde en met PSV streed om het kampioenschap.

Voorafgaand aan de klassieker in De Kuip op 5 februari 2006 had het veertien punten voorsprong op Ajax en was het zwaar favoriet. 'Voor het eerst sinds jaren komt Ajax met knikkende knieën naar de Kuip, in de wetenschap dat de paleisrevolutie bij Feyenoord nagenoeg is voltooid. Niet langer roept de confrontatie met de aartsrivaal louter frustraties op in Rotterdam. Tot voor kort presenteerde "020" zich als het ideale podium voor de jeugd en stond "010" model voor een zwalkend transferbeleid. Maar Feyenoord lijkt eindelijk te hebben geleerd van het verleden,' aldus Robèrt Misset in *de Volkskrant*.

Feyenoord won inderdaad, zij het niet zo vloeiend als gehoopt en niet zo ruim als uiteindelijk mogelijk was geweest. Ajax begon onverwacht sterk aan de wedstrijd en speelde lange tijd acceptabel voetbal. Maar direct voor en na de rust liep Feyenoord uit van 1-1 naar 3-1. 'Berustend stelde Blind vast dat de wedstrijd was gespeeld na de 3-1 van Kuijt,' schreef Charles Bromet in dezelfde krant. 'Dat was een ontluisterende conclusie, in het besef dat toen nog bijna een volle helft was te spelen. Maar Feyenoord gunde de apathische opponent geen moment uitzicht op een snelle terugkeer in de wedstrijd. Ajax moest genoeg nemen met de late 3-2 van Huntelaar, die zelf geen poot aan de grond had gekregen bij Vlaar en Bahia en bovendien weer eens slecht werd bediend door zijn ploeggenoten. Na de 3-2-zege – een uitslag die geen recht deed aan het krachtsverschil tussen beide ploegen – is Feyenoord, mede door het puntverlies van AZ, de meest serieuze bedreiger van koploper PSV. Met nog twaalf competitiewedstrijden te gaan is er een gat van slechts drie punten.'

Het leedvermaak in Rotterdam was groot, met spottende liederen als 'O, wat is die Danny blind' en 'Danny moet blijven' in de richting van de Ajax-coach en spandoeken als 'Liever Pierre en Vlaar dan de Stuntelaar'. De dag na de wedstrijd werden de Feyenoorders bij de training bovendien getraakteerd op een staande ovatie van meer dan tweehonderd supporters en werd de speciale DVD *De Klassieker* aangekondigd, met het volledige wedstrijdverslag van beide seizoenoverwinningen van Feyenoord, aangevuld met spelersinterviews. Dirk Kuijt, die een record vestigde met zijn vijfde achtereenvolgende treffer in een klassieker, zal daar herhaald hebben wat hij vlak na de wedstrijd al met spijt had gezegd: 'We hadden Ajax vandaag eigenlijk een flink pak rammel moeten geven.'

Dezelfde spijt klonk door in het verschil dat het *Algemeen Dagblad* tussen beide clubs constateerde: 'Als Feyenoord in goeden doen is en ze kunnen dik winnen, dan wordt het bijna nooit een grote overwinning. Dan lopen ze eerder nog het gevaar de winst uit handen te geven, gek genoeg. Omgekeerd zie je bij Ajax altijd, dat áls ze de tegenstander een veeg kunnen geven, dat het dan ook vrijwel in alle gevallen gebeurt. Hoe je selectie er ook uitziet, dat verschil in karakter tussen Feyenoord en Ajax zal er gewoon altijd zijn. Is ook wel weer mooi aan één kant, dat zoiets er in al die jaren niet uit te krijgen is. Heeft

toch met het karakter van de clubs te maken. Dat is toch onverwoestbaarder dan je denkt.'

Vooralsnog kon Ajax, dat door de nederlaag met zeventien punten minder dan Feyenoord was gezakt naar de achtste plaats, zich slechts vastklampen aan de hoop op deelname aan de eerder door Danny Blind bekritiseerde play-offs. Veelzeggend was de verzuchting van Wesley Sneijder: 'Als we dit seizoen geen play-offs hadden gehad, zou het nu crisis zijn bij Ajax.'

En zonder dat de ploeg veel beter ging presteren, werden die play-offs voor de voorronde van de Champions League bereikt dankzij een vierde plaats in de eindrangschikking. Met als eerste tegenstander: Feyenoord, dat achter PSV en AZ als derde was geëindigd, met elf punten meer dan Ajax.

De favorietenrol werd dan ook toegekend aan Feyenoord, waar Dirk Kuijt stelde dat het 'heel, heel erg teleurstellend' zou zijn als Feyenoord de Champions League niet zou bereiken. Maar Ajax zou via de play-offs ook zomaar het hele seizoen kunnen goedmaken. 'Feyenoord kan alleen nog maar verliezen,' constateerde Danny Blind dan ook in het *Algemeen Dagblad*. 'Dat is misschien een inkoppertje, maar het is wel zo.' En net als Blind sprak Feyenoord-trainer Erwin Koeman van een 'Europa Cup-sfeertje'.

Een heet avondje werd het in ieder geval in de Arena, op donderdag 20 april. En tot verbijstering van alle Rotterdammers waren de rollen omgedraaid ten opzichte van de ontmoetingen in de competitie. 'Vlaar had het gisteren van begin af aan moeilijk in het duel dat de intensiteit van een Europa Cup-wedstrijd had,' was het commentaar in het *Algemeen Dagblad*. 'Zijn tegenstander Klaas-Jan Huntelaar was voortdurend aanwezig en bezig. Met het uitdelen van kleine duwtjes, met gebaartjes, met vrije trappen uitlokken, maar ook met knap vrijkomen vanuit de rug van zijn generatiegenoot bij Jong Oranje. Zo'n spits maakt Vlaar niet mee in acht van de tien wedstrijden in de eredivisie. En als het al gebeurde, dan was het vaker bibberen geblazen.'

Het gevolg was dat juist Ron Vlaar, en naast hem ook André Bahia, in de fout ging. 'Twee Feyenoorders waren de grootste schlemielen van de dag. De ene, André Bahia, ging na rust met een rode kaart (twee keer geel) van het veld, de andere (Ron Vlaar) stond met een slappe breedtepass en een grote dekkingsfout bij een vrije trap aan de basis van twee tegentreffers. Kon je van de uitsluiting van Bahia nog zeggen dat het overdreven zwaar was gestraft, voor de fouten van Vlaar golden geen verzachtende omstandigheden. Vooral de manier waarop de 1-0 viel was pijnlijk. Met de bal helemaal vrij in de opbouw koos Vlaar voor een halfbakken balletje breed op collega-verdediger Bahia. Die voelde de druk van de op hem af sprintende Rosales en voor de Braziliaan er erg in had glipte het leer zo onder zijn voet door. Rosales kon op 20 meter van het doel meteen snelheid maken richting Patrick Lodewijks. Nadat zijn eerste inzet nog de lat raakte, prikte de Ajacied de rebound binnen: 1-0.'

In de tweede helft ging het helemaal mis. 'Bahia bezorgde Feyenoord in de 62ste minuut opnieuw een enorme teleurstelling. De Rotterdammers domineerden de beginfase van de tweede helft toen de Braziliaan het aan de stok kreeg met Huntelaar. Arbitr

Braamhaar probeerde het relletje te sussen, maar trok de gele kaart toen Bahia de bal weigerde terug te geven. De verdediger had voor rust ook al geel gekregen toen hij Rosales naar de grond had gewerkt. Hij moest dus vertrekken. Ajax speelde slechts tien minuten met een man meer. Scheidsrechter Braamhaar zag niet hoe Paauwe met zijn vuist Boukhari op de borst trof. Kuijt weigerde de bal buiten te trappen en werd keihard neergetrapt door invaller Pienaar die net zes minuten in het veld stond. Braamhaar trok opnieuw de rode kaart. Ajax leek tevreden met een kleine zege maar verschaftte zich met twee goals binnen twee minuten een fantastische uitgangspositie voor de return. Heitinga en Huntelaar dompelden de Rotterdammers met treffers in de 79ste en 80ste minuut in diepe rouw. Castelen kon na een overtreding op Huntelaar ook nog vertrekken.'

Uiteraard liet het Amsterdamse publiek niet na om met de yell 'Helemaal niets in Rotterdam' nog wat zout in de wonde te wrijven. En Ajax-voorzitter John Jaakke kondigde met een knipoog aan misschien wel een dvd van deze wedstrijd uit te brengen.

Erwin Koeman was woedend op zijn spelers, met name vanwege de laatste twee tegendoelpunten. 'Ongelooflijk amateuristisch. Als Heitinga wil, dan kan hij bij de tweede treffer zelfs nog even op de doellijn jongleren met de bal. Het is voor mij ook onbegrijpelijk dat Huntelaar in vrije positie de derde treffer binnen mag koppen. Dat mag nooit. Dan staan er toch wat jongens van ons te slapen. Ik neem dit mijn spelers zeer kwalijk.'

En ook bij de spelers zelf was de frustratie groot. Direct na afloop was op tv-beelden te zien hoe Pascal Bosschaart met het hoofd naar het hoofd van Huntelaar stootte. Maar Huntelaar zelf toonde tegenover de pers begrip. 'Ik wilde hem een handje geven, maar daar was hij blijkbaar niet zo blij mee. Ach, het viel allemaal wel mee. Het was niet genoeg om knock-out te gaan.'

Maar de wedstrijd was voor twaalf spelers wel aanleiding om, terug in De Kuip, tot na twee uur 's nachts in de kleedkamer crisisberaad te voeren, nadat Erwin Koeman hen had aangesproken op hun mentaliteit, bereidheid en beleving, en had aangekondigd in de return alleen jongens op te stellen die écht hart voor de zaak hadden. Vervolgens was Koeman vertrokken en mochten in principe ook de spelers weg. Opvallendste afwezige bij het vervolgesprek van de spelers: Salomon Kalou. Die gaf daarmee voer voor het al langer levende beeld bij zijn medespelers dat hij niet écht hart voor de zaak had. Maar hij voelde zich ook zelf benadeeld. 'Ik wist niet dat ik nog moest blijven zitten toen de trainer op een gegeven moment stopte met zijn verhaal en zelf wegging. Ik ben teleurgesteld dat ik in de krant moest lezen dat ik uit de gratie ben. Wat ik vooral jammer vind en wat ik ook niet begrijp is dat mensen bij Feyenoord nooit eerst naar mij toe komen als ze iets over mij denken. Laatst las ik in de krant bijvoorbeeld ook een quote van Erwin Koeman. Hij had me niet opgesteld tegen ADO Den Haag en zei in de krant dat hij bij mij de ambitie miste om goed te willen spelen. Hoe kan hij dat weten als hij dat niet eerst aan me vraagt?'

In de return, op zondag 23 april in De Kuip, deed Kalou gewoon mee, ondanks de maatregelen die Koeman had aangekondigd. Die bestonden er vooral uit dat de aanval

versterkt werd met Pierre van Hooijdonk, die voor het eerst in de basis startte. Het mocht niet baten. Na een veelbelovend begin liep Ajax uit naar 0-3 en won het uiteindelijk met 2-4. Het gedenkwaardigst voor Feyenoord waren de twee doelpunten van Dirk Kuijt, die na afloop huilend afscheid nam van het publiek, dat de hele tweede helft was blijven zingen dat Dirk moest blijven. Zelf beseftte hij dat hij waarschijnlijk zijn laatste wedstrijd voor Feyenoord had gespeeld, hoewel hij een slag om de arm hield. 'Ik ga na een nederlaag tegen Ajax geen overhaaste beslissingen maken. Dat zou heel stom zijn. Ik vind Feyenoord een fantastische club. Ik hou echt van dit publiek en van deze club. We staan met 3-0 achter tegen Ajax en nog zingen ze hun strot kapot. Maar wat doet voor Feyenoord spelen soms enorm veel pijn. Ik heb hier nu drie jaar gevoetbald en ik heb helemaal niets gewonnen. Dat doet pijn. Ik weet ook niet of we volgend seizoen wel iets kunnen winnen. Feyenoord speelt weer niet in de Champions League. Dat maakt het allemaal niet makkelijker voor de club in de zoektocht naar versterking. Ik zal echt niet zo maar vertrekken bij Feyenoord. Daarvoor moet echt een hele mooie club naar me toekomen. Dat is nu ook nog niet het geval. Als dat wel gebeurt? Dan moet ik eens heel goed nadenken. Ik heb heel veel aan Feyenoord te danken. Dat beseft ik heel goed. Ik wil echter ook een keer in de Champions League spelen. Ik weet het dus allemaal nog niet. Dat hoeft ook niet. Laat ik nu eerst maar eens die nederlaag tegen Ajax verwerken. Dat zal niet meevallen. Van Ajax verliezen is nu eenmaal het ergste dat er is.'

Extra schrijnend was dat bij de 1-3 van Kuijt, in de achtenvijftigste minuut, zelfs de Ajax-supporters juichten. De sarrende liedjes vanuit het uitvak over de DVD waren haast nog beter te verteren. Het was bizar zoals de club die in de competitie veel beter was geweest, was geklopt door de aartsvijand, die in de play-offs ineens zijn spelvreugde, strijd lust en zelfvertrouwen had hervonden en waar zelfs de vaak verguisde reservespits Angelos Charisteas nadrukkelijk bij de feestvreugde werd betrokken.

'Dan hebben we een fantastisch seizoen gehad,' had Danny Blind voor de laatste wedstrijd spottend geantwoord op de vraag hoe hij moest terugkijken als Ajax zich alsnog zou plaatsen voor de voorronde van de Champions League. Blind had reden genoeg voor zijn ironie. Niet alleen had hij zich net als bijna alle trainers steeds een tegenstander betoond van de play-offs, maar ook had de clubleiding van Ajax nadrukkelijk geweigerd het vertrouwen in de eigen trainer uit te spreken. Haast provocerend ging hij ruim na afloop van de wedstrijd in De Kuip de nog altijd aanwezige Amsterdamse supporters bedanken voor hun steun. Hij werd uitbundig toegejuicht als 'echte Ajacied'.

Het oordeel van technisch directeur Martin van Geel en de rest van het Ajax-bestuur over Blind werd nog meer op de proef gesteld toen Ajax door winst op FC Groningen daadwerkelijk de voorronde van de Champions League bereikte en bovendien de bekerfinale won van PSV. Zoals verwacht bleken deze resultaten geen verschil te maken: Henk ten Cate werd aangesteld als Blinds opvolger.

Een staartje kreeg Feyenoord-Ajax nog met de arrestatie van 799 relschoppers, van wie de meesten weigerden weg te gaan bij een viaduct waar de twee treinen met de 1300 Ajax-supporters onderdoor moesten. Nieuw was dat alle arrestanten werden geregistreerd en

gefotografeerd om bij herhaling hogere straffen te kunnen opleggen.

De onvrede bij de supporters van Feyenoord woekerde voort toen Dirk Kuijt en ook Salomon Kalou inderdaad naar Engeland verkasten. De 'Grote Kale Leider', voorzitter Jorien van den Herik, werd er verantwoordelijk voor gehouden dat er geen acceptabele vervangers aangetrokken konden worden en de club in financieel zwaar weer terecht kwam. Het legioen keerde zich en masse tegen hem en liet geen gelegenheid voorbijgaan om luidruchtig zijn vertrek te eisen. Van den Herik weigerde te zwichten, maar liet zich uit angst voor de eigen aanhang niet meer zien in De Kuip.

Ook sportief presenteerde Feyenoord zich na de zomer van 2006 ondermaats, terwijl Ajax het seizoen juist sterk begon, met Jaap Stam, met een knipoog tot Grote Kale Leider van Ajax bestempeld, Kenneth Pérez en Gabri als nieuwe aanwinsten. Voor de uitwedstrijd tegen Feyenoord van 22 oktober voerde het voor het eerst sinds tweeënhalf jaar weer de ranglijst aan. De uitstraling van het elftal stemde Ten Cate tevreden. 'Dit is wat we willen: voetballen met een portie lef en gezonde brutaliteit. Dus geen misplaatste arrogantie, maar flair tonen op het juiste moment.'

Het verschil tussen de teams kwam tot uiting in een pijnlijke 0-4-oorwassing, waarmee Klaas-Jan Huntelaar niet eens tevreden was. 'We hadden met 8-0 moeten winnen van Feyenoord...'

Typend was de vroegtijdige aftocht van Pierre van Hooijdonk, treffend weergegeven door John Graat in *Trouw*. 'Binnen een paar seconden was er iets geknapt bij Pierre van Hooijdonk. De spits was na de rust in het veld gekomen in een poging van coach Erwin Koeman om de aanval van Feyenoord van iets van kracht te voorzien. De afspraak was gemaakt dat de bal vanaf de aftrap hoog naar voren zou worden gespeeld. Zelfs die simpele opdracht was te veel gevraagd. Van Hooijdonk rende naar voren, zag geen bal komen, keek achterom en zag De Mul alleen op Feyenoord-doelman Timmer afgaan. Een van de vele gemiste kansen van Ajax. Van Hooijdonk haalde het voorval na afloop aan om aan te geven waar zijn frustratie in het veld op was gebaseerd. De eerste helft had hij zich vanaf de bank al zitten verbijten bij het onthutsende niveau van zijn ploeg. Zijn machteloosheid koelde de Brabander in de 66ste minuut af op de ledematen van Emanuelson. Van Hooijdonk probeerde het later als een teken van grenzeloze clubliefde en toewijding te verkopen. In werkelijkheid illustreerde hij slechts hoe diep de crisis bij Feyenoord is. De emotionele, onprofessionele daad van een routinier, min of meer bewust gaf hij toe, paste naadloos in het beeld van een van de meest trieste dagen voor de Rotterdamse club in verval.'

Van Hooijdonk stoorde zich, net als de keepers Henk Timmer en Patrick Lodewijks, vooral aan het gebrek aan beleving en onderlinge steun van een aantal jonge ploeggenoten. Al eerder was sprake geweest van een generatiekloof in de selectie, die tot de zomer door de werklust en kwaliteiten van Dirk Kuijt nog gecamoufleerd was. Het bracht Van Hooijdonk tot de aankondiging dat hij aan het eind van het seizoen zou stoppen. En met

betrekking tot zijn rode kaart: 'Ik heb mijn excuses gemaakt. Maar alleen aan de trainer, niet aan mijn ploeggenoten.'

De ontredde was compleet. 'Feyenoord werd vernederd door de aartsrivaal en mocht van geluk spreken dat zowel arbiter Temmink als Ajax mild waren in hun straffen. Temmink had behalve Van Hooijdonk en Pardo in de slotfase ook rood kunnen geven aan Saïdi, voor een nare trap op de achillespezen van Huntelaar, en aan Buijs, voor een elleboog in het gezicht van Sneijder. Temmink had het duel ook met het beste recht kunnen onderbreken wegens aanhoudende kwetsende spreekkoren en zou de thuisclub daarmee nóg een probleem hebben bezorgd.'

Zelfs de fans waren na afloop te beduusd om voor ophef te zorgen. Feyenoord zakte door de nederlaag naar de negende plaats. Erwin Koeman besloot de trainingen van maandag en dinsdag af te gelasten om de spelers tot bezinning te brengen. 'Ze mogen twee dagen goed nadenken over wat er allemaal is gebeurd.'

Het herstel van Feyenoord verliep met horten en stoten. Het elftal wisselde verrassende overwinningen af met grote nederlagen. En voorzitter Van den Herik zag zich onder druk van een onderzoek van de FIOD en de roep om hervorming van de organisatiestructuur in december gedwongen af te treden. Er werd een nieuw stichtingsbestuur geformeerd.

Ajax was op achterstand geraakt op PSV, maar had die club voor de return tegen Feyenoord op 4 februari 2007 toch weer in het vizier gekregen. Aanvankelijk deed Feyenoord niet onder voor Ajax en schoot oud-Ajacied Angelos Charisteas zelfs op de paal. Maar in de rug gesteund door de eind januari teruggekeerde Edgar Davids kon vooral Wesley Sneijder excelleren. Met drie goals had hij een groot aandeel in de 4-1-overwinning van Ajax. Vlak voor rust scoorde Charisteas nog tegen.

Erwin Koeman wenste de nederlaag van Feyenoord wel in het juiste perspectief te plaatsen. 'We hebben de wedstrijd voor rust binnen twaalf, dertien minuten weggegeven. Maar bij het eerste doelpunt raakte Vincken de bal onbewust en bij het vierde Derijck. In de tweede helft hebben we bij vlagen goed gespeeld. Het is op papier een zware nederlaag en toch een heel andere dan die in Rotterdam.'

De verontwaardiging bij Feyenoord was overigens groot over een spandoek in supportersvak 410 in de Arena met een schildering van het bombardement op Rotterdam, en daaronder de tekst 'Bloody Sunday'. Het ontvouwen van het spandoek ging gepaard met rook, voor het bom-effect. Het was in strijd met de afspraken tussen de clubs dat alleen spandoeken toegelaten zouden worden met positieve uitingen over de eigen club. Ton Strooband, supporterscoördinator bij Feyenoord, noemde het 'ver over de grens. We hebben duidelijke afspraken met Ajax. Zo'n doek stop je niet even in je binnenzak. Wij controleren supporters één op één, zelfs wat ze aanhebben wordt bekeken. Andersom verwachten wij hetzelfde.'

Eric van Dorp, voorzitter van de supportersvereniging van Feyenoord, vreesde voor een spandoekenoerlog. 'Wij hadden de vorige wedstrijd tegen Ajax een persiflage

klaarliggen op Beverwijk. Dat doek is er niet gekomen. Het zou me niet verbazen als het de volgende keer toch naar binnen wordt gesmokkeld.'

Ajax zag zich bij monde van financieel directeur Jeroen Slop genoodzaakt maatregelen aan te kondigen. Het supportersvak werd uitgesloten van deelname aan zogenaamde sfeeracties van de club. 'Voor hen is daarvoor geen budget meer beschikbaar. Bovendien bekijken we de televisiebeelden om de makers te kunnen vinden. Als dat lukt, krijgen zij gelijk een stadionverbod. We hebben ons niet alleen aan het spandoek gestoord, maar ook aan de rookpot die tijdens de wedstrijd werd afgestoken. Dat was tegen alle afspraken in.' Los daarvan werden negentien Ajax-fans gearresteerd op verdenking van openlijke geweldpleging, waaronder het gooien van vuurwerk naar agenten en Feyenoord-supporters.

Feyenoord eindigde het seizoen als zevende. Teleurgesteld nam Erwin Koeman ontslag, waarna Leo Beenhakker, met toestemming van de Poolse voetbalbond, het team door de play-offs voor een UEFA Cup-plaats moest leiden. Zonder succes. Ook voor Ajax eindigde de competitie met een domper. Het achterhaalde PSV wel, maar kwam één doelpunt tekort voor de landstitel. Wel werd de bekerfinale na penalty's van AZ gewonnen en werd via de play-offs alsnog opnieuw de voorronde van de Champions League bereikt.

De opgelaaide provocerende supportersuitingen leidden tot een gezamenlijke oproep van de clubdirecties voor het eerste onderlinge treffen in het nieuwe seizoen, op 11 november 2007 in Rotterdam, om kwetsende beeltenissen en spreekkoren achterwege te laten, op straffe van een verbanning van uitsupporters bij de wedstrijden voor een periode van vijf jaar. En de opsporing van de aanstichters zou ter hand genomen worden met behulp van extra camera's en de inzet van extra stewards. 'Er zijn grenzen aan wat wij toelaatbaar achten. Gezonde rivaliteit is mooi en hoort bij deze klassieker. Supporters kunnen hun club op allerlei manieren positief steunen en hun stem laten gelden. Maar verwijzingen naar bijvoorbeeld de jodenvervolging of het bombardement op Rotterdam kunnen en willen we niet tolereren.'

Het was een goed moment om de druk op te voeren, want voor het eerst sinds maart 1994 stonden de clubs voor de klassieker weer samen bovenaan, met evenveel punten na tien speelronden. Dankzij een bedrag van zes miljoen euro dat een groep investeerders in een 'Talenten Pool' had gestort, had Feyenoord zich in de zomer versterkt met gelouterde Nederlandse topspelers als Roy Makaay, Giovanni van Bronckhorst, Kevin Hofland en Tim de Cler, en met de talenten Luigi Bruins en Andwélé Slory van satellietclub Excelsior. Als trainer werd Bert van Marwijk teruggehaald. Bij Ajax had trainer Henk ten Cate na de teleurstellende uitschakeling door Slavia Praag in de voorronde van de Champions League plotseling de wijk genomen naar Chelsea, waar hij assistent werd van manager Avram Grant. Zijn positie werd, in principe tijdelijk, overgenomen door jeugdtrainer Adrie Koster. Een van de factoren die een rol speelden bij Ten Cates vertrek was de onvrede bij Ajax door de transfer van Kenneth Pérez naar PSV, toen duidelijk werd

dat hij opnieuw vooral reserve zou zijn achter Wesley Sneijder.

Op de tribune bleef het in ieder geval rustig. Er klonken wel enkele beledigende liedjes, maar die werden door de Belgische scheidsrechter De Bleekere genegeerd. Ook op het veld bleef de strijd fair, hoewel Ajax grote moeite had met de penalty waaruit Feyenoord 2-2 kon scoren en Feyenoord zwaar teleurgesteld was over het gelijkspel. Rumoer was er vooral tijdens de rust in de Amsterdamse kleedkamer en na afloop in het Rotterdamse kamp rond aanvaller Slory.

Onenigheid tussen de Ajax-aanvallers Albert Luque en Luis Suárez resulteerde in een schop van Luque in de spelerstunnel en escaleerde verder in de kleedkamer. Ze mochten zich van Adrie Koster direct omkleden, waardoor Ajax na blessures van George Ogararu en Gregory van der Wiel zelfs een wissel tekortkwam en de laatste twintig minuten moest volmaken met tien man. Beide aanvallers kregen van de club een stevige geldboete.

Andwélé Slory werd door supporters kwalijk genomen dat hij in de slotfase twee enorme kansen op het winnende doelpunt had gemist. Beide keren kwam hij vrij voor keeper Stekelenburg. De mening van velen werd weergegeven in een redactioneel commentaar in het *Algemeen Dagblad*, waarin verafschuwd werd dat Slory 'na afloop door Jan en alleman in bescherming werd genomen. Ik vind dat nergens op slaan. Over zoiets mag je toch wel kritisch zijn? Ik hoorde dat Henk Timmer zei dat het mooi was, dat Slory in elk geval op de goede plek stond. Ja, kom op zeg. Dan ben je wel erg gauw tevreden. Ik vind dat je best kritisch mag zijn op elkaar. Je moet geen ruzie maken, niet beledigen, maar wél hard zijn. Daar worden jonge spelers beter van. Weet Slory wel hoe belangrijk duizenden Feyenoorders een overwinning op Ajax vinden? Ik vond hem na de wedstrijd voor de tv-camera's echt iets te laconiek in zijn reactie.'

Bij thuiskomst was van een laconieke reactie geen sprake meer. Slory vond daar een dreigbrief met een verwijzing naar zijn missers. Hij gaf aan de slaap daardoor moeilijk te hebben kunnen vatten. 'En dan vooral omdat ik een vrouw en een klein kind thuis heb zitten.'

Voor de return, op 3 februari 2008 in Amsterdam, stonden beide ploegen nog steeds gelijk, maar inmiddels wel acht punten achter psv, dat op weg was het vierde kampioenschap op rij binnen te halen. Ajax, dat in de winterstop Kenneth Pérez weer teruggehaald had van psv, bleek weinig van Feyenoord te duchten te hebben. Alleen de 18-jarige Leroy Fer, voor het eerst in de basis, voldeed als rechtsback aan de verwachtingen. Charles Bromet gaf in *de Volkskrant* de verbazing van de spelers weer. 'Zonder een spoor van twijfel noemde Feyenoorder Tim de Cler het duel van zondag met Ajax de slechtste wedstrijd waarin hij ooit had meegespeeld. In het Rotterdamse kamp was hij niet de enige die de woorden "schaamte", "kansloos" en "weggespeeld" in de mond nam, na de in elk opzicht bedroevende vertoning tegen de aartsrivaal. De ploeg die bij de hervatting van de competitie nog samen met psv de ranglijst in de eredivisie aanvoerde, is in één maand tijd terug bij af, zoals aankoop Denny Landzaat het verwoordde. Feyenoord verloor dan ook niet alleen de klassieker, met 3-0. De ploeg leed vooral gezichtsverlies. In de Arena kostte

het soms moeite te geloven dat er een zogeheten “topper” werd afgewerkt door twee van de drie traditionele topploegen. Hoewel ook bij Ajax onnoemlijk veel fout ging, hoofdzakelijk in de afronding, was het vooral Feyenoord dat zichzelf op een stuitend onprofessionele wijze presenteerde. Wat al na 13 seconden begon met twee opeenvolgende fouten van centrale verdediger Kevin Hofland, waardoor Huntelaar al direct had kunnen toeslaan, ontaardde gaandeweg in een wedstrijd met karikaturale trekjes. Feyenoord zette alle poorten naar het eigen doel wagenwijd open. En Ajax joeg de opponent weliswaar goed op, daarmee fouten forcerend bij de beperkte Rotterdammers, maar was vaak niet doortastend genoeg om van alle geboden ruimte te profiteren. Had de ploeg van interim-trainer Adrie Koster dat wél gedaan, dan was er een historische eindstand op het scorebord gekomen.’

In het *Algemeen Dagblad* deed keeper Henk Timmer er nog een schepje bovenop. ‘Ik ben naar huis gegaan en om acht uur mijn bed in gedoken. Ik heb eten besteld en ben de deur maar niet meer uit geweest. Dat leek me niet verstandig; ik was zó geïrriteerd dat ik in staat was om iemand neer te hoeken. (...) We zijn tegen Ajax overlopen en weggespeeld. Het was een totale off-day. Dat kan een keer gebeuren, maar je mag nooit worden afgetroefd op mentaliteit en inzet. In de kleedkamer wil iedereen winnen en peppen spelers elkaar op. Maar ik heb niet zo veel aan die teksten. Je moet het in het veld laten zien. (...) Thuis speelden we Ajax van het kastje naar de muur, alleen werd het toen 2-2.

Wij hebben voetballers die technisch heel vaardig zijn, maar het gaat ook om mentaliteit. Je moet er op het juiste moment staan. Ajax had dat zondag wel. Wij niet.’

Ook Bert van Marwijk was ontstemd. ‘Dit heb ik nog nooit meegemaakt. We waren helemaal kansloos. We zijn afgebluft en vernederd. Onbegrijpelijk gewoon.’ Hij schrapte de vrije dinsdag van de spelers voor een extra training. Alleen hoefden maar zes spelers die in actie waren gekomen die straf te ondergaan. De rest was afwezig vanwege interlandverplichtingen.

De strakke hand van Van Marwijk sorteerde in het restant van de competitie weinig effect. Feyenoord eindigde op de zesde plaats, met twaalf punten achterstand op kampioen psv. Wel won het als troostprijs voor de elfde keer de beker, door in de finale Roda JC te verslaan. Toen was al bekend dat Van Marwijk zou vertrekken. Al op 31 maart was hij door de KNVB gepresenteerd als opvolger van bondscoach Marco van Basten. Zelf zou hij worden opgevolgd door Gertjan Verbeek.

Ajax benaderde psv nog tot op drie punten. Toch was het ook daar verre van rustig. Een onderzoek van de commissie-Coronel naar het beleid van de laatste tien jaar werd op 17 februari openbaar gemaakt en leidde op 22 april tot het ontslag van technisch directeur Martin van Geel. Kritiek was er vooral op zijn slechte verstandhouding met de vorige trainers, Danny Blind en Henk ten Cate, en op het aankopen van spelers zonder scoutingsrapport of na negatief advies van de scouts. Zijn vertrek maakte de weg vrij voor een terugkeer van Danny Blind op 15 mei, ditmaal als technisch manager. Hij zou gaan

samenwerken met Marco van Basten, die, uiteraard samen met John van 't Schip, na het EK van 2008 het trainerschap overnam van Adrie Koster en tevens de technische eindverantwoordelijkheid kreeg. Hij gaf in de zomer vele miljoenen uit aan spelers als Miralem Sulejmani, Ismail Aissati, Darío Cvitanich, Evander Sno, Eyang Enoh en Oleguer, terwijl hij onder anderen oud-Feyenoorder Leonardo de Vitor Santiago, ooit op jonge leeftijd als wonderkind door Feyenoord uit Brazilië gehaald maar na blessures en conflicten via NAC bij Ajax terechtgekomen, weinig speeltijd in het vooruitzicht stelde.

Voorafgaand aan de eerste krachtmeting tussen Feyenoord en Ajax, op 21 september 2008 in De Kuip, benadrukte de politie nog maar eens dat er strenge veiligheidsmaatregelen werden genomen en dat nog steeds de maatregel van toepassing was dat bij ongeregelheden bezoekende fans vijf jaar lang niet welkom zouden zijn bij de onderlinge duels. Waarschijnlijk mede daardoor bleef de schade beperkt tot achttien arrestaties vanwege belediging, discriminatie en bedreiging. Een vechtpartij in het stadion, nadat een man een twaalfjarige jongen die het waagde te juichen voor een doelpunt van Ajax een stomp in het gezicht gaf, werd in de kiem gesmoord door alert ingrijpen van stewards.

Ajax was zwaar favoriet omdat het zich, in tegenstelling tot Feyenoord, hersteld leek te hebben van een zwakke seizoenstart en vooral Feyenoord veel basisspelers moest missen. De vier spelers op het middenveld van Feyenoord – Luigi Bruins, Georginio Wijnaldum, Leroy Fer en Diego Biseswar – waren gezamenlijk nog geen tachtig jaar oud. Maar net als het seizoen ervoor eindigde de wedstrijd in een zwaarbevochten 2-2. En net als toen kwam de gelijkmaker van Feyenoord tot stand na een struikelpartij van een oude vos, invaller Michael Mols, die een penalty opleverde.

Ook Ajax bracht overigens met spelers als Gregory van der Wiel, Siem de Jong en Jeffrey Sarpong, de maker van het eerste doelpunt, een jong team in het veld. Bovendien moest na tien minuten de duurste aankoop uit de clubgeschiedenis, Miralem Sulejmani, al vervangen worden door Leonardo, die als een soort verrader bij elk balcontact werd uitgefloten door de Rotterdamse aanhang.

Gertjan Verbeek was na afloop tevreden over de strijdlust van zijn ploeg en het resultaat. En ook de spelers namen de toejuichingen van het Rotterdamse publiek opgetogen in ontvangst. Toch gonsden er geluiden dat een hoop spelers de aanpak van Verbeek al beu zouden zijn vanwege de hoge trainingsintensiteit en zijn nadruk op fysieke en mentale weerbaarheid.

Het onvermijdelijke gebeurde toen Feyenoord, mede als gevolg van een waslijst aan blessures, in de winterstop was afgezakt naar de twaalfde plaats, na acht nederlagen in zeventien wedstrijden. Tijdens het trainingskamp in Turkije deed het grootste deel van de spelersgroep zijn beklag over de trainer bij de Raad van Commissarissen, waarna de Raad constateerde dat er een onwerkbaar situatie was ontstaan. Op 14 januari 2009 werd Verbeek ontslagen, hoewel voorzitter Gudde een dag eerder tijdens zijn nieuwjaarsspeech nog zijn vertrouwen had uitgesproken. Assistent-trainer Wim Jansen en technisch

directeur Peter Bosz verklaarden zich solidair met Verbeek en stapten eveneens op. Ook het supporterslegioen koos de zijde van de trainer. De supportersopstand die dreigde, moest met kalmerende teksten van Verbeek zelf bezworen worden. Wat daarbij hielp, was dat Leo Beenhakker opnieuw zijn diensten aanbood als onbezoldigd adviseur en er de hand in had dat Mario Been, trainer van NEC, al op 24 januari bekendmaakte dat hij het seizoen erna trainer van Feyenoord zou worden.

Maar eerst volgde nog de tweede seizoenshelft, met bij de return tegen Ajax in Amsterdam, op 15 februari, assistent Leon Vlemmings als interim-hoofdtrainer op de bank. Ajax was de winterstop ingegaan op drie punten achter koploper AZ, maar was daarna ineens in een crisis terechtgekomen, doordat het uit vier wedstrijden slechts één punt had behaald. Dit werd in verband gebracht met het vertrek van Klaas-Jan Huntelaar, waardoor ook Marco van Basten onder druk kwam te staan. Na de thuisnederlaag tegen Heerenveen op 31 januari werd hij door een teleurgestelde supporter luidruchtig uitgemaakt voor 'pannenkoek' en in de week voor de klassieker moest hij zich niet alleen verantwoorden tegenover een vertegenwoordiging van de clubdirectie en de ledenraad, maar ook tegenover een groep briesende supporters die de training kwam verstoren.

Verderop in de week kwamen beide supportersgroepen opnieuw nadrukkelijk in beeld, toen drie dagen vóór Ajax-Feyenoord de wedstrijd in De Kuip tussen Jong Feyenoord en Jong Ajax, om de koppositie in de beloftencompetitie, weer eens werd ontsierd door rellen. Hoewel sinds de belaging van spelers van Jong Feyenoord in 2004 uitsupporters niet welkom waren bij de 'mini-klassieker', hadden Ajax-hooligans vooraf een jodenster op jeugdcomplex Varkenoord gekalkt, met daarbij de tekst 'Joden de baas ook in Rotterdam'. Als reactie daarop uitten Feyenoord-aanhangers tijdens de wedstrijd antisemitische en racistische spreekwoorden. Op de website van Feyenoord waren strenge sancties aangekondigd, maar de politieagenten en stewards deden niets, en een oproep van Feyenoord om de spreekwoorden te staken kwam pas in de tachtigste minuut. Het duel moest zelfs een kwartier onderbroken worden vanwege een vuurwerkbom die op het veld werd gegooid. Gelukkig werd niemand geraakt.

Het bracht de burgemeesters Cohen en Aboutaleb ertoe om opnieuw aan te kondigen dat, in geval van kwetsende spreekwoorden of andere ongeregelde heden tijdens Ajax-Feyenoord, vijf jaar lang ook geen uitsupporters toegelaten zouden worden bij de grote klassieker. Hoewel de supporters zich naar de letter aan de voorschriften hielden, bleek deze maatregel onontkoombaar. Vóór de wedstrijd werden de Feyenoord-supporters met flessen en andere voorwerpen door aanhangers van Ajax bekogeld toen ze bij het stadion aankwamen. Tweeëntwintig Ajax-supporters werden direct aangehouden wegens openlijke geweldpleging. De Feyenoord-supporters hieven op hun beurt hun kwetsende spreekwoorden pas aan ná de wedstrijd, toen ze weer terugliepen naar de treinen. Op 23 februari 2009 werd de sanctie daadwerkelijk opgelegd.

De wedstrijd zelf gaf Ajax weer hoop. Het won, na een ziellose eerste helft, met 2-0 en raakte in de tweede helft ook nog vier keer paal en lat. Een bijzondere rol was weggelegd voor Leonardo, die eigenlijk al was afgedankt en in de zomer een transfer naar zijn

voormalige coach Henk ten Cate bij Panathinaikós in het vooruitzicht had. ‘“Leo”, invaller voor de grieperige Sulejmani, begon in de eerste minuut na rust meteen te dribbelen en hield daar pas mee op toen arbiter Vink voor het laatst floot,’ was het commentaar in het *Algemeen Dagblad* op zijn optreden. Met als belangrijkste consequenties dat hij meer ruimte voor de andere aanvallers creëerde en na tachtig minuten Dwight Tiendalli dwong tot een overtreding die hem zijn tweede gele kaart opleverde.

Ook beide trainers oordeelden dat Leonardo het verschil maakte, hoewel Marco van Basten dat meteen relativeerde. ‘Leonardo is iemand die honderd procent risico in zijn spel legt. Dat is spectaculair maar soms ook levensgevaarlijk. (...) Als hij zoals vandaag tegen Feyenoord voetbalt, hebben we hem er heel graag bij.’

Leon Vlemmings kon zich dat voorstellen. Hij was vooral blij dat Ajax in de tweede helft maar twee keer scoorde. ‘Als Ajax zo veel kansen krijgt, dan hebben wij toch wel iets fout gedaan. (...) De nederlaag had ook veel hoger kunnen uitvallen.’

Veelzeggend was dat de beste man van Feyenoord keeper Henk Timmer was, ooit ook korte tijd keeper van Ajax, en ook al iemand die wist dat hij aan het eind van het seizoen zijn club moest verlaten omdat Leo Beenhakker en Mario Been het niet in hem zagen zitten. Ook Timmer kon niet voorkomen dat Feyenoord het seizoen afsloot op de zevende plaats, met vijftig punten achterstand op kampioen AZ.

Ajax werd derde, twaalf punten achter AZ. Marco van Basten haakte één wedstrijd voor het einde af. Op 6 mei, drie dagen na een 4-0-nederlaag bij Sparta, gaf hij aan dat hij tot de conclusie was gekomen dat hij zijn doelstellingen niet had gehaald en ook niet verwachtte dat het volgende seizoen wel te kunnen doen. Martin Jol werd aangetrokken als zijn opvolger, met Danny Blind weer in de rol van assistent.

En dus stonden er op 1 november 2009 in de Arena wederom twee nieuwe coaches tegenover elkaar voor de wedstrijd tussen de nummers drie en vier van de ranglijst, met ploegen die zij nog naar hun hand probeerden te zetten. Mario Been gaf, ondanks de afwezigheid van Jon Dahl Tomasson, in de spits de voorkeur aan Andwélé Slory boven Roy Makaay en deed, gedwongen door de clubschuld van ruim twintig miljoen euro, ook verder weer een groot beroep op jonge spelers. Martin Jol oogstte kritiek op zijn vertrouwen in de oude Marko Pantelić in plaats van Miralem Sulejmani, als spits naast Luis Suárez.

Aan sfeer was door de lege uitvakken flink ingeboet. Maar rumoer was er toch, toen de mobiele eenheid in de nacht voor de wedstrijd een groep supporters van de harde kern van Ajax bij een Amsterdams café insloot op basis van informatie dat ze plannen hadden voor een gevecht met aanhangers van Feyenoord. Ze werden gecontroleerd op wapens, maar die werden niet gevonden.

Het onheil voor Feyenoord tekende zich af aan het eind van de eerste helft. In de

tweeënveertigste minuut scoorde Demy de Zeeuw het openingsdoelpunt en een minuut later sloeg Stefan Babović Jan Vertonghen in het gezicht, wat hem direct rood van scheidsrechter Kevin Blom opleverde. De tweede helft liep Ajax gemakkelijk door naar 5-1 en tot overmaat van ramp kreeg in de slotminuut ook keeper Rob van Dijk nog rood na een overtreding op Luis Suárez.

Mario Been was vooral teleurgesteld in zijn middenvelders Leroy Fer, Georginio Wijnaldum en Diego Biseswar, die hij ondanks hun leeftijd al nodig had als steunpilaren. 'Ik was in de tweede helft even bang dat het 6- of 7-0 ging worden. We hebben heel veel talent, maar dat is niet voldoende. Je moet in zo'n wedstrijd ook kunnen knokken. Daar moeten we het komende week maar weer eens over hebben. Je moet in zulke wedstrijden meer dan een balletje mooi naar rechts of links tikken. We komen van heel ver met Feyenoord. Maar we kunnen alleen nog een stap maken als we het anders gaan aanpakken. De spelers van Ajax begrepen dat beter.'

Toen de ploegen elkaar weer troffen, op 31 januari 2010 in De Kuip, stond Ajax negen punten achter koploper PSV op de derde plaats, en Feyenoord weer vier punten achter Ajax op de vierde plaats. Maar tot veler verrassing had Feyenoord de woensdag ervoor PSV in Eindhoven met 0-3 uitgeschakeld in het KNVB-bekertoernooi. Dat gaf de Rotterdammers hoop op een goed resultaat tegen Ajax. Bovendien rommelde het in de selectie van Ajax, waar Martin Jol Miralem Sulejmani en Ismail Aissati buiten de selectie had gelaten uit onvrede over hun inzet en fitheid.

Voor de wedstrijd protesteerden een paar honderd Feyenoord-supporters maar weer eens bij het trainingscomplex Varkenoord tegen het verbod op het bezoeken van uitwedstrijden. De geplande protestmars rond het stadion 'ter nagedachtenis van de klassieker' kwam er niet van. Het bleef bij het afsteken van vuurwerk op het trainingscomplex, en daarna snel door naar de vroege middagwedstrijd.

Die was wel spannend, maar niet goed, en werd beslist door twee verkeerde terugspeelballen. Met name die in de tweede helft van Urby Emanuelson zorgde direct voor de gelijkmaker van Georginio Wijnaldum. Vooral voor Feyenoord was het gelijkspel een enorme opluchting, omdat Luis Suárez eerder enkele grote kansen had gemist. Mario Been kon er wel mee leven. 'Het was doodzonde voor onze supporters geweest als we hadden verloren. Bovendien vind ik dat we op basis van vechtlust, passie en soms ook voetbal wel recht op een punt hadden.'

In zekere zin was er sprake van een terugkeer naar de 'monumentale duels' uit het verleden, oordeelde Robèrt Misset in *de Volkskrant*. 'Nergens is de hunkering naar succes zo tastbaar als in een kolkende Kuip, waar de haat tegen Ajax ook zonder de aanwezigheid van Amsterdamse supporters vanaf de tribunes spat. Als Ajax-verdediger Vertonghen zich over de middenlijn waagt, moet hij een plastic glas met bier ontwijken. En er is moed voor nodig om als De Zeeuw en Emanuelson een corner te nemen, terwijl ijsballen naar hun hoofd worden gegooid. Aan hartstocht, passie en vechtfootbal geen gebrek in de beladen confrontatie tussen Feyenoord en Ajax.'

En aan een reactie ontbrak het al evenmin. Tijdens de knuffels na de openingsgoal van Marko Pantelić toonde Ajax-aanvoerder Luis Suárez achter Pantelić' rug provocatief zijn middelvinger aan het publiek. Wat hem uiteraard weer op hun hoon kwam te staan toen hij werd gevloerd door de zeventienjarige rechtsback Stefan de Vrij, zonder daar een strafschop voor te krijgen.

Maar de kwaliteit van de wedstrijd was te gebrekkig om te spreken van meer dan 'een replica' van de historische ontmoetingen. 'Feyenoord-Ajax is zondag een achterhoedegevecht voor de nummers vier en drie, die in een soms gênant foutenfestival illustreren waarom ze al zo lang niet meedoen om de landstitel. PSV en FC Twente zijn de norm geworden in Nederland. Amsterdam en Rotterdam koesteren hun historie en wekken krampachtig de indruk dat de klassieker ook in barre tijden de wedstrijd van het jaar is.'

Toch kon Leo Beenhakker er nog steeds intens van genieten. 'Twee keer per jaar de wedstrijd van de eeuw spelen, dat is toch schitterend? Het sentiment, daar moeten we juist zuinig op zijn, want daar gaat het allemaal om. En dan bedoel ik het gezonde sentiment dat bij dit soort wedstrijden hoort, niet de uitwassen. In Mexico heb ik América tegen Chivas meegemaakt. En in Spanje Real Madrid tegen Barcelona. Als pure liefhebber weet je op dat soort dagen: dit is het. Dit is de essentie van het voetbal.'

Zijn visie werd ondersteund door David Endt, teammanager van Ajax. 'Een wedstrijd als Feyenoord-Ajax leeft nog steeds, zeker ook bij de spelers. Dat voel je aan alles, ook nu. Jongens die bij ons uit de jeugd komen, wéten dat het een speciale wedstrijd is. In de opleiding is dat al zo, Feyenoorders en Ajacieden groeien er mee op. Die traditie gaat nooit verloren.'

Met hun behoefte aan dit soort wedstrijden werden Beenhakker en Endt op hun wenken bediend. Voor het eerst sinds 1980, en pas voor de tweede keer in de geschiedenis, stonden de clubs namelijk tegenover elkaar in de KNVB-bekerfinale. Het probleem was alleen dat voor de bekerfinale, traditioneel gespeeld in De Kuip, niet de supportersschare van een van de clubs de toegang geweigerd zou kunnen worden. Aanvankelijk was burgemeester Aboutaleb van Rotterdam bereid om, in weerwil van het bestaande verbod, tienduizend Ajax-supporters toe te laten, maar de beveiligingskosten bleken op te lopen tot meer dan een miljoen euro. Na ingrijpen van minister Hirsch Ballin van Binnenlandse Zaken besloot de KNVB om voor één keer de finale te spreiden over twee wedstrijden, eerst zonder Feyenoord-publiek in Amsterdam en de apotheose zonder Ajax-publiek in Rotterdam. Hoewel dit een extra wedstrijd betekende, was niemand daar blij mee. 'Gegeven de omstandigheden is dit de beste oplossing, maar eigenlijk ook weer niet. Supporters moeten ook eens aan het voetbal denken. Dit soort zaken moet nu stoppen,' was het commentaar van trainer Martin Jol. 'Wij, de trainers en spelers, gaan goed met elkaar om en dat zouden de supporters ook moeten doen. Gewoon vooraf met elkaar optrekken en een biertje, een wijntje of een glas cola met elkaar drinken. Het zou mooi zijn als we in de toekomst kunnen voorkomen dat de finale nog vaker over twee wedstrijden gespeeld moet worden.'

In vergelijkbare bewoordingen liet Feyenoord-aanvoerder Giovanni van Bronckhorst zich tijdens de persbijeenkomst in Zeist uit. 'Jammer dat het zo moet. Ik heb in veel landen gespeeld en eigenlijk ging het overal goed. In Schotland is er ook veel rivaliteit tussen Celtic en Glasgow Rangers, maar als die clubs tegen elkaar moesten voetballen, was dat nooit een probleem. Dan liepen de fans gewoon door elkaar naar het stadion. Zo zou het hier ook moeten zijn. Maar blijkbaar kan dat niet als Ajax en Feyenoord tegen elkaar spelen. Er gebeurt te veel rond het voetbal dat er niet thuis hoort en dat geldt niet alleen voor Feyenoord. En dus moeten we daar samen wat aan doen. Het zou goed zijn als we daar ook als spelers eens over zouden praten. Ik heb geen idee hoe we dat concreet zouden kunnen invullen. Maar op deze manier verder gaan is ook geen optie.'

De supporters bleken nog geen oren te hebben naar verandering van hun fanatieke gedrag. Ook zonder uitsupporters was een enorme politie-inzet geen overbodige luxe, zelfs in de stad waar níet werd gespeeld. 'Wij zijn zeer nadrukkelijk aanwezig en zeer alert,' gaf de woordvoerder van de Amsterdamse politie voorafgaand aan de wedstrijd in Amsterdam aan. 'Het blijft Ajax-Feyenoord, een risicowedstrijd. We hebben het nodige personeel opgeroepen, want je weet het immers maar nooit.'

Het betrof vooral personeel van de ME, die uiteindelijk in Amsterdam niet nodig bleek. Gek genoeg in Rotterdam wel. Daar werd al vóór de wedstrijd opgetreden tegen Feyenoord-aanhangers die antisemitische leuzen scandeerden in een café op het Stadhuisplein, waarna de ME bekogeld werd vanaf naburige terrassen. Eenenzeventig mensen werden opgepakt.

Ajax begon met het nodige chagrijn aan de wedstrijd. Het was in de competitie dankzij een goede reeks FC Twente toch nog tot op één punt genaderd en kon in de één na laatste competitieronde, een week voor de eerste finalewedstrijd, de koppositie overnemen als Feyenoord in Enschede minimaal een gelijkspel zou behalen. En Feyenoord, dat FC Twente in de halve finale van het bekertoernooi had uitgeschakeld, had de punten hard nodig om de vierde plaats te behouden. Maar tijdens de afsluitende training voor de wedstrijd in Enschede kwam een groep van ongeveer honderdvijftig fans het veld op lopen om de spelers duidelijk te maken dat ze maar beter konden verliezen. Dat leidde, na een wel heel matte partij van Feyenoord, tot een 2-0-nederlaag en twee weken later tot het eerste kampioenschap van FC Twente, met Ajax daar één punt achter.

En dus was Ajax tegen Feyenoord getergd. Mede daardoor was de wedstrijd zelf snel van alle spanning ontdaan. Al na zeven minuten had Siem de Jong twee keer gescoord. Het is dat het team daarna niet doordrukte, anders was de return overbodig geweest. Met de 2-0-nederlaag kon Feyenoord de moed erin houden, ook al had het in Amsterdam geen kans gecreëerd. 'Met een volle Kuip achter ons kunnen we Ajax nog pijn doen,' geloofde Ron Vlaar na afloop.

Ook coach Mario Been sprak woorden van die strekking. 'Het is nog niet klaar. Het belooft op 6 mei nog een fantastische avond te worden.' Maar op de vraag van een journalist wie dan voor Feyenoord zou moeten scoren, antwoordde hij gekscherend: 'Heb

jij wat te doen op 6 mei?’

Wie het echt zou moeten doen, was de vijfendertigjarige Roy Makaay, in zijn laatste wedstrijd voor Feyenoord, zoals ook de zondag ervoor driemaal tegen Heerenveen gelukt was. Maar dat was in die tweede finalewedstrijd, op Hemelvaartsdag, te veel gevraagd. Hij kwam zelfs niet één keer in scoringspositie. Al na drie minuten scoorde Luis Suárez voor Ajax wel na een foute pass van Denny Landzaat, waarmee de strijd definitief beslist was. In de tweede helft kwamen daar nog twee doelpunten van Siem de Jong en één van Luis Suárez bij, waar Feyenoord er maar één van Jon Dahl Tomasson tegenover kon stellen.

Een eerder doelpunt van Karim El Ahmadi was door de eveneens afscheid nemende scheidsrechter Roelof Luinge afgekeurd vanwege buitenspel. ‘Dat was het niet,’ oordeelde Mario Been, na grondige bestudering van de tv-beelden. ‘Jammer, want de gelijkmaker had nog wat vuur in de wedstrijd en op de tribunes kunnen brengen.’

Een saillant detail bij de 0-2 van De Jong was dat net op dat moment een van de bevallige ballenmeisjes die de stadionorganisatie had ingezet om de fanatieke Feyenoord-aanhang een beetje af te leiden van hun haat jegens de Ajacieden, het strafschoopgebied in huppelde om daar een verdwaalde reservebal weg te halen. Mario Been had er begrip voor dat daarin geen aanleiding gevonden werd om die goal ook af te keuren. ‘Ajax speelde op dat moment even met twaalf mensen. Maar dat gevoel had ik eigenlijk de hele wedstrijd.’ Waarmee hij overigens niet op de scheidsrechter doelde.

Het idee van de ballenmeisjes werkte kennelijk wel, want het publiek gedroeg zich de hele wedstrijd voorbeeldig. Of misschien kwam het door de strenge veiligheidsmaatregelen en enorme politiemacht rond het stadion, ondanks het ontbreken van Ajax-supporters, of de aankondiging van de KNVB dat bij misstanden of kwetsende spreekkoren op de tribunes het duel zou worden stilgelegd, met als waarschijnlijke sanctie dat de eerstvolgende klassieker in Rotterdam helemaal zonder publiek zou worden gespeeld. ‘Een schrale troost,’ vond Mario Been, ‘maar het publiek heeft zich fantastisch gedragen.’

Maar het decor waarin de Amsterdammers de beker overhandigd kregen, was troosteloos. Niet alleen bijna alle toeschouwers waren al vertrokken, maar ook de Feyenoord-spelers waren, direct nadat ze hun verliezersmedaille omgehangen hadden gekregen, in de catacomben verdwenen. Martin Jol mopperde dat de spelers en technische staf het goede voorbeeld behoorden te geven. Maar Mario Been gaf aan dat het niets te maken had met een gebrek aan respect voor de tegenstander. De ‘ontgoocheling van de nederlaag’ was simpelweg te groot. ‘Je komt als voetballer niet vaak in de gelegenheid om een prijs te winnen. Als je dan zo dichtbij bent en je krijgt eigenlijk geen kans op de zege, is dat heel pijnlijk.’ De Ajax-spelers zagen maar af van een ereronde.

De kroegen in de Rotterdamse binnenstad en ‘op Zuid’ waren na de rellen van anderhalve week eerder trouwens maar dichtgebleven. Het Stadhuisplein was door de politie zelfs volledig afgegrensd en bovendien was op het bordes van het stadhuis een ‘supercamera’ met honderden meters zicht geposteerd om alle bewegingen op straat in de gaten te houden.

In de Amsterdamse Arena zat de sfeer er beter in. Daar bekeken elfduizend supporters de wedstrijd op grote schermen. Direct na het laatste fluitsignaal barstten de toeschouwers in juichen uit en werd vuurwerk afgestoken. En de meesten bleven bijna drie uur hangen om de spelers bij terugkeer in het stadion te huldigen. De enige wanklank werd veroorzaakt door een speler. Jan Vertonghen zette een liedje in, toen hij met de beker naar voren geroepen werd: ‘Het zijn maar kut-kakkerlakken, kut-kakkerlakken...’

Hij werd door het bestuur van Ajax en door de KNVB tot de orde geroepen. ‘Ik heb me laten meeslepen door mijn emoties, dat had ik niet moeten doen,’ verontschuldigde hij zich op de website van de club tegenover alle Feyenoorders. Hij werd geschorst voor drie wedstrijden, waarvan één voorwaardelijk.

De zesde competitiewedstrijd van het nieuwe seizoen, op 19 september 2010 in De Kuip, was hij er dus al lang weer bij. Hij werd vooraf gewaarschuwd op de Feyenoord-fansites *Lunaticnews* en *fr-Fans*. ‘En nu zondag na afloop niet janken, want we hebben het toen al gemeld: dit seizoen mag je tijdens De Klassieker óf geblesseerd thuisblijven óf als zodanig De Kuip verlaten.’ Maar Vertonghen maakte zich in een interview met AT5 weinig zorgen: ‘Het zal een vijandige sfeer zijn, er zullen fluitconcerten zijn. Misschien nu iets meer, maar ik zal me zeker kunnen concentreren.’

En in vergelijking met de afgang van de woensdag ervoor in de Champions League bij Real Madrid zou het qua voetbaltechnisch en publicitair geweld in Rotterdam alleen maar mee kunnen vallen, dacht hij er ongetwijfeld bij. In Madrid had Ajax maar met 2-0 verloren, maar de stortvloed aan kansen had een veelvoud aan Spaanse doelpunten mogelijk gemaakt.

In de competitie had Ajax echter pas twee punten laten liggen, terwijl Feyenoord uit vijf wedstrijden pas zeven punten had behaald en op de achtste plaats stond. Technisch directeur Leo Beenhakker had vanwege het beperkte budget al uitgesproken een plaats bij de eerste negen een prima resultaat te vinden met de huidige selectie. En Mario Been dichtte zijn selectie wel ‘enorm veel potentie’ toe, ‘maar we missen een speler als Suárez die elke wedstrijd twee doelpunten kan scoren. Als je voorin iemand hebt die het verschil kan maken, stap je met meer vertrouwen het veld op’.

Positief was dat bij Feyenoord opnieuw de jeugd, met tieners als Jerson Cabral, Stefan de Vrij, Bruno Martins Indi, Ricky van Haaren en Luc Castaignos, volop kansen kreeg. Lastig was dat, na het vertrek van Makaay, Hofland, Van Bronckhorst, Landzaat en De Guzmán, spelers van net twintig als Leroy Fer en Georginio Wijnaldum structureel de rol van leider op zich moesten nemen.

Verrassend was het daarom niet dat Ajax probleemloos leek te winnen. ‘Als Real Madrid-Ajax mannen tegen jongens was, was Feyenoord-Ajax jongetjes tegen mannetjes,’ kopte Willem Vissers in *de Volkskrant*. Een kwartier na rust stond het logischerwijs 0-2. Maar nadat André Bahia elf minuten voor tijd de aansluitingstreffer had gescoord, brak er toch nog een tumultueuze slotfase aan. Die leidde niet tot nog een doelpunt. Wel kregen

Jan Vertonghen en de andere ‘mannelijkes’ van Ajax het nog even flink benaauwd.

Mario Been baalde. ‘We komen in de slotfase van de eerste helft een beetje ongelukkig op achterstand. Dat kan gebeuren. Maar vlak na rust ging er zo’n beetje alles fout wat er fout kan gaan. Ik was ontgoocheld en zakte steeds verder onderuit op de bank. We verloren steeds maar weer de bal en we kwamen overal te laat. Ajax speelde met ons. Het is voor ons moeilijk om te zien dat het elftal lange tijd niet thuis geeft, en dan in de slotfase wél alles geeft. Qua cijfers ziet het er nog aardig uit, maar de uitslag had vele malen hoger kunnen uitvallen. Ajax was kwalitatief veel beter.’

Dat was aanleiding voor Feyenoord-coryfee Willem van Hanegem om zich in zijn wekelijkse column in *ad Sportwereld* kritisch uit te laten over zijn oude ploeg. ‘Feyenoord-Ajax had best nog in 2-2 kunnen eindigen. In de eerste helft had het wel 4-0 of 5-0 voor Ajax kunnen zijn. Om het een kat-en-muis-spelletje te noemen, gaat misschien iets te ver, maar Feyenoord had gewoon niet veel te vertellen. Maar toen die gasten na de 0-2 ineens meer vanuit hun gevoel en kwaliteit gingen spelen, kregen ze wel kansen, zag je leuke momenten en scoorden ze ook. Dat bedoel ik nou te zeggen als ik het over het spel van Feyenoord heb. Ik vind de ploeg te afwachtend spelen, te veel met de handrem erop. Iedereen roept maar dat het materiaal niet goed is en dat ze wel eens in het rechterrijtje van de eredivisie terecht zouden kunnen komen. Maar daarmee doe je die jongens tekort. Ze hebben meer in huis dan iedereen misschien denkt. Dan moet je ze wél de kans geven om te voetballen. En ze niet een peer naar voren laten geven en hopen dat Wijnaldum in zijn eentje voorin iets kan uitrichten. Ze moeten het samen doen. Ik heb er vorige week ook al iets over geschreven. De mensen denken dan meteen dat ik iets tegen Mario Been heb. Dat slaat nergens op. Ik vind Mario een goed ventje. Hij moet Feyenoord ook laten spelen zoals hij wil. Maar Mario was vroeger als speler een avonturier. Ik vind het jammer dat hij zijn ploeg nu ook niet wat avontuurlijker laat spelen. Wat heb je te verliezen? De verwachtingen zijn nu toch niet zo hoog.’

Steviger was de kritiek die Martin Jol alsnog naar aanleiding van de wedstrijd in Madrid over zich heen kreeg van de Ajax-coryfee bij uitstek, Johan Crujff, via diens column in *De Telegraaf*. Jol had na Feyenoord-Ajax gesproken van een redelijke revanche. ‘Na de domper bij Real Madrid wilden we laten zien dat we toch een goed elftal hebben. Ik ben tevreden dat we een lastige uitwedstrijd hebben gewonnen.’

Maar de verwachtingen van Crujff waren veel hoger gespannen. Hij wenste zowel Jol als het bestuur niet te ontzien. ‘Dit is Ajax niet meer. Dit Ajax is nog slechter dan de ploeg uit de periode voordat Rinus Michels in 1965 bij de club kwam. (...) Ik geef eerlijk toe dat er nu veel kwaadheid in me zit. Omdat dit Ajax niet meer is. Deze ploeg is niet in staat om meer dan drie keer de bal naar elkaar toe te spelen en leverde tegen Real Madrid (in de Champions League) één schot op doel af. Ajax ontkwam aan de grootste verschutting uit de clubgeschiedenis. Het had zomaar 8- of 9-0 kunnen zijn. (...) Met mijn ogen is niets mis. Intussen blijft directeur Rik van den Boog roepen dat de opleiding prima is, worden drie dezelfde type spitsen gekocht en zijn er geen buitenspelers. (...) Er moet een grote bezem door. In het belang van de club zou daarom iedereen moeten vertrekken. En dan

opnieuw beginnen, net zoals in 1965.'

De clubleiding van Ajax gaf aan zich niet te herkennen in de tekst van Cruijff. 'De kritiek strookt niet met de realiteit. Neem alle statistieken zoals het aantal punten en doelpunten, gemiddelde leeftijd van het elftal, aantal spelers uit de eigen opleiding, aantal internationals dat bij Ajax is opgeleid en je weet genoeg. Het gaat momenteel goed met Ajax en we investeren om verdere technische vooruitgang te boeken. De attractiviteit van met name de thuiswedstrijden is enorm vooruit gegaan en de sfeer in het stadion is dankzij een fantastische, grote en trouwe groep supporters erg verbeterd. We vinden het heel jammer dat zo'n clubicoon al jaren op deze manier over Ajax schrijft.'

Ook Martin Jol liet in *Voetbal International* de kritiek van zich afglijden. 'Ik heb zelf het idee dat onze supporters niet zo ontevreden zijn als Cruijff. Madrid was een incident. Maar die wedstrijd is niet typerend voor ons spel de afgelopen periode. Ajax speelt eindelijk weer Champions League en we staan bovenaan in de competitie; dat is de voorbije jaren wel eens anders geweest. (...) Ach, dit schijnt erbij te horen. Toen ik bij andere clubs werkzaam was, viel me al op hoe vaak Cruijff kritiek op Ajax had. Zelfs Louis van Gaal heeft daar vaak mee te maken gehad. Kennelijk maakt Johan zich al heel lang zorgen over Ajax.'

Maar Jol onderschatte de macht van Cruijff. Op 6 december, toen Ajax inmiddels was afgegleden naar de vierde plaats, met vijf punten achterstand op psv en fc Twente, zag Jol zich genoodzaakt ontslag te nemen. 'We zijn vorig jaar zomer aan iets begonnen dat ik graag had afgemaakt. Maar ik ben gaan inzien dat de verwachtingen na vorig seizoen te hooggespannen waren. Aan die verwachtingen kunnen we nu niet voldoen en dat doet mij zeer. De hoeveelheid kritiek die de club dagelijks te verduren krijgt, heeft inmiddels geleid tot onrust in de organisatie en in de spelersgroep.'

Jol werd, in eerste instantie als interim-trainer, opgevolgd door Frank de Boer, met Danny Blind nog altijd als assistent. Cruijff zette stappen om zijn invloed in de organisatie van Ajax te vergroten, door zeven oud-spelers te laten kiezen in de ledenraad en samen met Wim Jonk en Dennis Bergkamp een technische werkgroep te vormen.

Ondertussen werd in Rotterdam de polemiek tussen Mario Been en Willem van Hanegem voortgezet. Terwijl Feyenoord via onder meer een ontluisterende 10-0-nederlaag bij psv verder afgleed naar de veertiende plaats op de ranglijst, bood Van Hanegem zijn diensten aan omdat de club hem 'aan het hart ging', maar bleef hij via zijn columns ook kritiek leveren. Het leek erop uit te draaien dat Van Hanegem de wedstrijden van Feyenoord zou gaan analyseren voor Been. Maar toen eind januari 2011 zelfs uit een vertrouwelijk gesprek op de golfbaan tussen de twee werd geciteerd in het *Algemeen Dagblad*, besloot Been dat hij de hulp van Van Hanegem niet kon gebruiken. 'Er is gebleken dat er geen rol voor Willem mogelijk is bij Feyenoord. We gaan door met onze eigen mensen.'

Dat was overigens maar ten dele waar. Vlak daarvoor, op 17 januari, had Leo Beenhakker bekendgemaakt dat hij de club aan het eind van het seizoen zou verlaten

omdat hij van de andere directieleden te horen had gekregen dat zij niet met hem verder wilden. Hij voelde zich geschoffeerd door de wijze waarop hem dit, pas na lang aandringen, was medegedeeld. Precies een week later zette de directie van Feyenoord hem zelfs per direct op non-actief vanwege een vertrouwensbreuk en werd Martin van Geel, van 2005 tot 2008 nog werkzaam bij Ajax, voor het nieuwe seizoen vastgelegd als technisch directeur.

Er was dus rumoer te over rond de competitiewedstrijd Ajax-Feyenoord van woensdagavond 19 januari, die op de laatste zondag voor de winterstop wegens de winterse omstandigheden afgelast was geweest en als eerste wedstrijd daarna opnieuw was ingepland. De Feyenoord-supporters waren bovendien nog volop in de rouw na het overlijden van het 73-jarige clubicoon Coen Moulijn op 4 januari. Bijkomend probleem bij Ajax vormde de schorsing van Luis Suárez, die bovendien op het punt stond een contract te tekenen bij Liverpool. En in de aanval ontbrak ook nog Mounir el Hamdaoui, die sinds het aantreden van Frank de Boer nauwelijks inzetbaar was. 'Hij heeft echt koorts. De dokter heeft hem gemeten,' zag De Boer zich genoodzaakt te melden.

Desondanks werd de wedstrijd tussen de nummers vier en dertien op de ranglijst gemakkelijk gewonnen door Ajax, dat domineerde en zichzelf met 2-0 nog tekortdeed. 'We hebben het best goed gedaan,' zei De Boer na afloop. 'Het gaat beter en beter, maar we hadden natuurlijk vaker en eerder moeten scoren.'

Dat was ook de teneur van de berichtgeving in de kranten, waarbij Henk Hoytink in *Trouw* sprak van 'bijna onwerkelijke cijfers' en 'onwaardig weerwerk' van de 'al lang stagnerende ploeg' van Been en Willem Vissers in *de Volkskrant* vaststelde dat Feyenoord 'in de Arena zelfs op de lachspieren werkte van het louter uit Ajax-fans bestaande publiek. Al die foute passes, het gepriegel, de onkunde, het was goed dat geen Feyenoord-supporter in het stadion het mocht aanzien, als uitvloeisel van een afspraak over bezoek van onderlinge uitwedstrijden.'

Het meest gênante moment had geen waarde, maar werd met plaatsvervangende schaamte aangehaald door het *Algemeen Dagblad*. 'De klassieker Ajax-Feyenoord was bijna afgelopen en het wachten was eigenlijk op het eindsignaal, totdat Ajax-debutant Jody Lukoki het publiek even deed opveren. Een te harde dieptepass van Vertonghen belandde over de achterlijn waar de jonge 18-jarige aanvaller Feyenoord-verdediger De Cler dolde met een heuse panna. De nutteloze maar fraaie actie leverde hem een applaus op van het publiek.'

Voor Ajax zou in de tweede competitiehelft alles op zijn plaats vallen. Na het terugtreden van het bestuur en directeur Rik van den Boog werd een Raad van Commissarissen gevormd, waarin Johan Crujff zitting nam. En op het veld werd de inhaalslag op FC Twente in de laatste wedstrijd tijdens een directe confrontatie beslecht, waardoor Ajax voor het eerst sinds 2004, en voor de dertigste maal in totaal, kampioen werd.

Mario Been toonde na de wedstrijd berusting. 'Ajax is gewoon veel beter. Er wacht

ons veel werk. In aanvallend opzicht was het erg troosteloos wat we lieten zien. We dichten sommige jongens veel kwaliteit toe. Op de training gaan er ook veel dingen goed. Maar je moet het als voetballer ook in een volle Arena laten zien. Dat is ons niet gelukt. Gelukkig miste Ajax veel kansen. Daardoor bleven we lang in de wedstrijd. Na die tweede treffer heb ik mijn spits Castaignos gewisseld. Ik had niet het idee dat we nog twee keer gingen scoren. En ik wilde niet dik verliezen. Ajax heeft het goed gedaan. Frank de Boer heeft ze snel aan het voetballen gekregen. Wij hebben nog een lange weg te gaan.'

Het werd voor Been een trieste weg. Feyenoord bleef hoopgevende resultaten afwisselen met zeer teleurstellende en eindigde op een vernederende tiende plaats. De enige genoegdoening was de revanche van 3-1 op PSV twee wedstrijden voor het einde van de competitie. Bovendien viel het doek voor Been zelf, toen tijdens de voorbereiding op het nieuwe seizoen in een spelersberaad dertien van de achttien spelers het vertrouwen in hem opzegden. Been was tot in zijn ziel gekrenkt.

Leo Beenhakker spuwde zijn gal in *De Telegraaf* in een poging het voor hem op te nemen. 'Dat een stelletje snotneuzen van twintig jaar – de Cabralletjes en Leerdammetjes van deze wereld – zeggen dat de trainer weg moet. De directie is het daar niet mee eens, maar neemt wel afscheid van Mario. Dat is ten hemel schreiend. Als je weet hoe dicht Mario bij de spelers stond, hoeveel "gassies" hij zijn debuut heeft laten maken. Ik las dat Been een mes in zijn rug heeft gehad. Maar het is veel erger dan dat. De directie reageert schouderophalend en is dus geen knip voor de neus waard. Misschien moeten Cabral en Leerdam maar solliciteren als directeur.'

Voortvarend handelen deed de directie in ieder geval wel door Ronald Koeman, oud-trainer van Ajax en PSV, te strikken als nieuwe trainer. En Koeman kreeg zijn ploeg dermate snel op de rails dat Feyenoord de uitwedstrijd tegen Ajax in de tiende competitieronde, op 23 oktober 2011, begon met een punt voorsprong. Een tegenvaller was dat de van Manchester City gehuurde Zweedse spits John Guidetti met griep aan de kant moest blijven. Toch kreeg Feyenoord de beste kansen en lag de overwinning voor het grijpen.

'Raar hoe het kan lopen,' betoogde Willem Vissers in *de Volkskrant*. 'Waar is het Ajax van de tweede helft van vorig seizoen, dat lang niet altijd sprankelde doch het publiek behaagde door bezieling, met de titel als gevolg? En Feyenoord dan, onder Mario Been verlept tot kasplantje, maar met Ronald Koeman een ontluikend boeketje vrolijke bloemen, zondag met trots gedragen door de vorig seizoen naar de dorre woestijn verbannen middenvelder El Ahmadi. Hoe gek het ook moge klinken, Ajax werd voor de tweede week op rij gered door een rode kaart, voor de eigen ploeg wel te verstaan. Vorige week, na het wegsturen van middenvelder Enoh tegen AZ, trok de ploeg onverschrokken en opportunistisch naar voren, met Vertonghen als aanjager en een gelukkige, nauwelijks verdiende 2-2 als gevolg. Als doelman Kenneth Vermeer zondag geen overtreding had gemaakt op de doorbrekende Fernandez, had de invaller voor de zieke aanvalsleider

Guidetti vermoedelijk gescoord en was de stand 0-2 geweest. Nu kreeg de doelman dus rood en richtte Ajax zich wederom op, alsof alleen dansen langs het ravijn de ware passie ontlokt. Vertonghen maakte vlak na de uitsluiting met een kopbal 1-1, na een hoekschop van Janssen.

Vier punten peurde Ajax uit de laatste vijf duels in de eredivisie,' vervolgde Vissers. 'De achterstand op koploper AZ liep op tot acht punten. Zowaar, na pas tien speelronden, is de prolongatie van de titel meer dan ongewis. En het publiek is ongedurig, tot woede weer van menig Ajacied. Het is dat De Boer een jonge trainer is, een zoon van Ajax, anders zou hij zware tijden tegemoet gaan.'

Dat realiseerde Frank de Boer zich ongetwijfeld ook. 'Ik ben echt heel erg teleurgesteld,' zei hij. 'Ik snap er niets van. Weer komen we pas tot ons beste spel als we achter staan en met tien man verder moeten. Het is lastig te verklaren, ik weet niet hoe dit komt. We moeten er wel een vinger achter krijgen. Want dit wordt een raar en vervelend fenomeen. Dit betekent gewoon dat we met elf man niet voor de volle honderd procent alles geven. Daar moeten we over praten. Het kan toch niet dat we pas reageren als we achter staan of met tien man verder moeten. Dan kunnen we plotseling wel duels winnen. Dat mag niet, maar is dit seizoen al een paar keer gebeurd. Ik ga ervan uit dat dit onze slechtste wedstrijd van het seizoen was. Het moet beter, echt veel beter. Daar gaan we aan werken.'

De frustratie van de spelers over de negatieve reacties van het publiek werd voor de microfoon van *Eredivisie Live* verwoord door Theo Janssen. 'Ik vond dat heel slecht. In de rust beginnen ze al uit te fluiten. Gregory wordt gewisseld en er is een cynisch applaus van hier tot Tokio. Ik bedoel, je mag best je team steunen. Als het goed gaat staat iedereen achter de ploeg en is iedereen zogenaamd supporter. Als het wat minder gaat zijn ze allemaal negatief, dat vind ik heel slecht. Iedereen had het erover in de kleedkamer. Dit vonden we geen gepaste reactie. Wij moeten meer brengen, het was niet best. Maar de supporters kunnen ook meer brengen.'

In het andere kamp toonde Ronald Koeman zich trots op zijn spelers. 'Ik ben eigenlijk alleen teleurgesteld in de uitslag. Er zat namelijk meer in. We groeiden in de wedstrijd. We waren gevaarlijk en hadden de beste kansen. We komen in mijn ogen ook verdiend op voorgrond. Daarna laten we het liggen als Ajax met tien man verder moet. Dat is jammer, want toen waren er zeker kansen om het duel te beslissen.'

Ruim driehonderd Feyenoord-supporters zagen in de strijdlust en dominantie van hun ploeg aanleiding om de spelersbus met gejuich te onthalen bij het Van der Valk-hotel in Ridderkerk. En op de uitlooptraining een dag later bood de Feyenoord Supportersvereniging de spelers en trainers als dank een taart aan, die onder applaus in ontvangst werd genomen.

Zelfs Johan Crujff constateerde in zijn Telegraaf-column dat Feyenoord 'op de weg terug' was. 'Dit Feyenoord durfde in de Arena druk naar voren te zetten en had de intentie om de wedstrijd naar de hand te zetten. Koeman had de spelers er blijkbaar van kunnen

overtuigen, dat je tegen een aanvallend ingestelde ploeg als Ajax meer ruimte krijgt en het dus beter is vooruit in plaats van achteruit te voetballen. Feyenoord oogde daarom heel volwassen, fris en ambitieus. Ik vond het in ieder geval mooi om te zien hoe deze prachtige club weer bezig is om terug te komen naar het niveau waar het thuishoort. Dat is niet alleen voor alle Rotterdamse supporters een goede zaak, ook voor het hele Nederlandse voetbal.'

Ondertussen kwamen uit Amsterdam de eerste berichten dat de Raad van Commissarissen, na onenigheid over de benoeming van directeuren bij Ajax, alweer van Crujff af wilde. Twee dagen na Ajax-Feyenoord werd door de ledenraad een 'verzoeningscommissie' benoemd om de impasse te doorbreken, maar de machtsstrijd werd compleet toen half november buiten Crujffs medeweten door de andere commissarissen Louis van Gaal werd benaderd voor de positie van algemeen directeur. Na diverse rechtszaken, met onder andere als resultaat dat de aanstelling van Van Gaal ongeldig werd verklaard, maakte de voltallige Raad van Commissarissen op 9 februari 2012 zijn aftreden bekend zodra er geschikte opvolgers zouden zijn gevonden. Ook Danny Blind, inmiddels technisch manager, trok zijn consequenties uit de afwijzing van de benoeming van Van Gaal.

Hoewel het bestuurlijke gevecht geen invloed op de prestaties op het veld leek te hebben, bleven die toch beneden verwachting als gevolg van een groot aantal blessures. Voorafgaand aan de return in De Kuip, op 29 januari 2012, stond Ajax op de vierde plaats, met nog wel drie punten meer dan Feyenoord. Maar ook die voorsprong verdween, dankzij een krachtexplosie van een nieuwe Rotterdamse volksheld. John Guidetti, net hersteld van een keelontsteking, deed ditmaal wél mee en zorgde met een hatrick voor de eerste overwinning van Feyenoord op Ajax sinds 5 februari 2006, zestien klassiekers geleden. 'De Kuip ontploft', was de terechte kop in de kranten.

Na de openingsgoal van Ajax zorgde een door Ajax felbetwiste strafs chop voor de kanteling van de wedstrijd. Scheidsrechter Björn Kuipers beoordeelde een sliding waarmee Jan Vertonghen de bal voor de voeten van John Guidetti weggleed als een overtreding. 'Natuurlijk was het geen strafs chop,' mopperde Vertonghen na afloop. 'Die jongen stond zelfs op mijn voet. Ik had de scheidsrechter nog voor Guidetti gewaarschuwd.'

In de rust moest Kuipers al voor de camera op de situatie reageren, want *Eredivisie Live* had van de KNVB officieel toestemming gekregen om hem te interviewen over de eerste helft. 'Een zeer discutabel moment. Ajax is woest,' hield verslaggever Joost van Gangelen hem voor. Kuipers bleef in eerste instantie bij zijn besluit. 'Mijn positie was goed en ik zag dat Vertonghen na een sliding Guidetti raakte.' Na afloop van de wedstrijd, na het zien van de televisiebeelden, was hij minder stellig. 'Ik weet het niet. Ik denk dat ik kan fluiten. Maar ik kan het ook niet doen.'

Hij had het wél gedaan en Guidetti had de penalty benut. Vlak voor rust had hij opnieuw gescoord, vlak na rust had Otman Bakkal 3-1 gemaakt en, na een cadeautje van keeper Erwin Mulder aan Ajax, scoorde Guidetti zijn derde. Eindstand: 4-2. Het maakte

Guidetti de eerste Feyenoorder sinds Hans Venneker op 19 november 1964, die minimaal drie doelpunten tegen Ajax scoorde. De laatste Ajacied die dat tegen Feyenoord had gedaan, was Wesley Sneijder, op 4 februari 2007.

In de sociale media ontstond nogal wat commotie over het televisie-interview met de scheidsrechter in de rust. De KNVB zag zich genoodzaakt het interview een dag later al met alle betrokken partijen te evalueren. Resultaat: het experiment kreeg geen vervolg.

Nog lang bleef het onrustig in De Kuip, met een dansende Guidetti als stralend middelpunt. 'Het is best wel koud, maar speciaal voor onze fans zijn we lang op het veld gebleven. We houden van hen. Juist zij verdienen het dat we na zes jaar weer eens van Ajax hebben gewonnen in De Kuip. Onze supporters zijn geweldig.'

Ronald Koeman liet zich uit in soortgelijke bewoordingen. 'Ik ben zo blij voor Rotterdam. Het is wat als je altijd maar weer de mindere bent. Dan is het lekker als je in de uitslag de betere bent. Hier hebben ze zo lang op gewacht. Niet normaal wat een zege op Ajax hier losmaakt. Dat is toch wel fantastisch voor de club.' Als beloning gaf hij de spelers twee dagen vrij.

Keihard waren de commentaren in de kranten, zoals bijvoorbeeld die van Willem Vissers in *de Volkskrant*. 'Eén Guidetti straalde zondag meer energie uit dan dat hele Ajax. Een jongen die even een jaartje komt voetballen om het vak te leren, degradeerde Ajax tot een meelijwekkende landskampioen. (...) Hoewel niets zeker is in Nederland, neemt Ajax al haast afscheid van de landstitel, terwijl Feyenoord vooralsnog gelukkig is met de heroverde plaats in de subtop. (...) Vergelijk Guidetti en De Jong. De één is een rasspits, een gangmaker, een blitskikker, de ander een middenvelder die noodgedwongen aanvalsleider is, omdat Sighórsson al een half jaar ontbreekt en Bulykin blijkbaar alleen geschikt is als invaller. De Jong kreeg geen enkele kans in de voor rust meeslepende wedstrijd, die in kwalitatief opzicht het nodige te wensen overliet. Meedoen om de landstitel zou voor Ajax te doen zijn als het elftal topfit was en mentaal sterk. Maar de energie is weggevloeid en te veel spelers zijn totaal uit vorm, met Sulejmani en Janssen als dieptepunt. De tweede garnituur is te jeugdig of ontbeert kwaliteit. Aanvoerder Jan Vertonghen mag dan dagdromen over een mooie club in het buitenland, waarom voert hij bij de omstrede strafschop die leidt tot 1-1 zo'n tackle met alle gevaar uit, terwijl om hem heen genoeg hulp is om het gevaar Guidetti af te wenden? Het is een oude les van trainer Frank de Boer: alleen een sliding als dat noodzakelijk is.'

Raak was ook zijn oordeel over de doorgeslagen sfeer. 'De Klassieker is niet meer de klassieker van vroeger, toen Ajax en Feyenoord de beste clubs van de wereld waren. Ze zijn subtoppers in Nederland, maar vandaag maakt dat niets uit. Zelfs de mensen op de chique stoelen deinen mee op het trillende beton. Soms is die haat voor de opponent ronduit eng. Wat bezielt mensen om de dokter die achter het doel langsloopt te bespugen, alleen omdat hij een Ajax-jas draagt?'

Maar het schrijnendst, voor zowel Feyenoord als Ajax, waren misschien wel de woorden van Willem van Hanegem in zijn AD-column. 'Feyenoord hoefde niet eens op

zijn best te spelen om Ajax te kunnen verslaan. (...) Over Guidetti kunnen we alleen maar lovend zijn. Die jongen is een fenomeen, goud waard voor alles wat Feyenoord heet, maar in zijn onmisbaarheid zit gelijk ook een groot nadeel. Feyenoord moet zich nu al gaan voorbereiden op hoe het straks is om zonder hem te spelen. Want ze zullen bij Manchester City toch wel in de gaten hebben wat voor een goudvink ze uitgeleend hebben? Het is soms ongelooflijk wat hij laat zien. Zijn derde goal was wat dat betreft illustratief. Hij neemt de bal eigenlijk slecht aan, maar weet in één en dezelfde actie die bal toch weer onder controle te krijgen en raak te schieten. (...) Ajax ga ik zo langzamerhand een beetje sneu vinden. Ze missen een heleboel spelers, van wie Boerrigter een erg belangrijke voor ze is. Dat mag je meewegen in de beoordeling van Ajax. Maar er staat daar niemand op. Vertonghen misschien, maar die gaat bij die strafschoep toch behoorlijk de mist in. Hij tackelt Guidetti van achter in zijn strafschoepgebied, dat is gewoon een domme actie, of die strafschoep nou terecht is of niet, zo veel risico moet je daar niet nemen. Theo Janssen valt me erg tegen bij Ajax. Die jongen is gehaald om dominant te zijn, hij is er technisch en tactisch vaardig genoeg voor. Maar Theo laat het helaas voor Ajax niet zien. Hij maakt op mij ook geen gelukkige indruk in een wedstrijd. Maar goed, dat geldt voor meer Ajacieden. (...) Per saldo was het een matige Klassieker. Ik hoop dat Ajax er revanchegevoelens uit put waarmee ze de komende weken wedstrijden gaan winnen. Voor Feyenoord hoop ik van harte dat ze niet te lang blij blijven met deze 4-2. De uitslag is leuk om naar te kijken, hoe die tot stand kwam is weer een heel ander verhaal. Ik gun Feyenoord alle blijdschap van harte, maar een dag later moet je alles weer vergeten en doorgaan met beter worden. Misschien kun je je dan wel met de titelrace bemoeien. Alles is nog mogelijk.'

Dat bleek voor Feyenoord nog bijna het geval, en voor Ajax zelfs helemaal. Hoewel het een week later opnieuw verloor, thuis van FC Utrecht, werd daarna geen punt meer verspeeld. De grote achterstand op PSV, AZ en FC Twente verdween op wonderbaarlijke wijze en ruim voor het eind van de competitie kon Ajax opnieuw tot kampioen gekroond worden. Uiteindelijk bleef Ajax zes punten voor op nummer twee... Feyenoord. Voor het eerst sinds 1994 eindigden de traditioneel grootste clubs weer eens als de nummers één en twee, met, om het nog traditioneler te maken, PSV als derde.

Hoewel John Guidetti na één seizoen weer werd teruggeroepen naar zijn Engelse club, was hij opnieuw nadrukkelijk aanwezig bij het duel in De Kuip op 28 oktober 2012 tussen de nummers vier en vijf, beide met zeventien punten uit de eerste negen wedstrijden. Voorafgaand aan de midweekse Champions Leaguewedstrijd van Ajax tegen Manchester City twitterde hij: '@superguidetti Buzzing That i am going 2 #Feyenoord vs #020 this weekend :) and That i Will se #020 lose 2 games this week vs #mcfc and #Feyenoord! :).'

En op zondag was hij zelf inderdaad in De Kuip aanwezig om officieel afscheid te nemen van het legioen.

Dat hij Feyenoord in zijn hart gesloten had, liet hij optekenen in het *Algemeen Dagblad*. 'Ik mis de club. Feyenoord voelde als een droom. Natuurlijk kijk ik zoveel

mogelijk wedstrijden. Afgelopen zondag tegen vvv waren er nergens live-beelden te vinden. Dan voel ik mij bijna gehandicapt. Ja, er is in Rotterdam veel gebeurd de afgelopen maanden. El Ahmadi, Vlaar en Bakkal weg. En Jerson Cabral. Onbegrijpelijk, een echte Rotterdammer die de club moet verlaten. Kan ik met mijn pet niet bij. (...) Ik was een jongen van negentien jaar, met nauwelijks ervaring op het hoogste niveau. Maar ik voelde dat heel Rotterdam op mij rekende. De mensen begonnen al weken voor het duel met Ajax over die wedstrijd. In Amsterdam speelden wij 1-1, ik zat ziek op de bank. De opluchting bij de fans was groot, alleen maar omdat Feyenoord niet had verloren. Ik begreep er niks van, we speelden tegen tien spelers van Ajax. Nee, dat moest bij de tweede wedstrijd op 29 januari heel anders.'

En over die wedstrijd: 'Nee, ik provoceerde niemand van Ajax. Op het veld zou het gaan gebeuren. Maar geloof mij, ik zag bij hen onzekerheid. De Kuip als tegenstander, het is niet niks. Dit is echt dé wedstrijd. Ik speelde op 29 januari zeker niet mijn allerbeste duel in het shirt van Feyenoord, maar het werd wel de mooiste dag van mijn leven.'

Een herhaling kwam er op 28 oktober niet. Eerst won Ajax tot verrassing van iedereen van Manchester City en op zondag werd het in De Kuip 2-2, nadat Ajax tot twee keer toe op voorsprong was gekomen. Toch was Feyenoord de morele winnaar, met meer kansen, meer vechtlust en de magistrale gelijkmaker van Guidetti's opvolger, Graziano Pellè, in de slotminuut: na een aanname met de rug naar het doel, in één keer uit de draai onder de lat. Hij had zelfs de winnende kunnen maken, maar zijn harde kopbal werd door Kenneth Vermeer met een reflex uit het doel geranseld. Ajax, dat aangeslagen was na de tweede gele kaart voor Niklas Moisander een kwartier voor tijd, bleef de knock-out bespaard.

Maar wat de meeste indruk maakte, was het succesvolle debuut van de achttienjarige linksbuiten Jean-Paul Boëtius, al vanaf zijn zesde jaar voetballer van Feyenoord. Hij scoorde direct zijn eerste doelpunt en bezorgde Ajax-international Ricardo van Rhijn een lastige middag. Tussen de net gearriveerde spelers uit de eigen jeugdopleiding als Bruno Martins Indi, Jordy Clasie en Stefan de Vrij, en als eerste van alweer een nieuwe lichter met onder anderen Tonny Vilhena, Terence Kongolo en Anass Achahbar, bevestigde hij dat Ajax geen patent heeft op een goede jeugdopleiding en gaf hij smoel aan de hoop van Feyenoord op de terugkeer van het rijke verleden.

'Ik heb echt genoten van dat mannetje,' zei Ronald Koeman. 'Hij was in de eerste helft onze gevaarlijkste speler. Het is hartstikke knap als je zo debuteert. En dan tegen Ajax nog wel. We zouden wel stom zijn als we hem nu niet bij het eerste elftal zouden houden. Al moeten we ook voorzichtig blijven met zulke jonge spelers.'

Zelf toonde hij zich niet onder de indruk. 'Ik moest gewoon mijn spelletje spelen. Dat heb ik dus maar gedaan. De mensen kennen me nu. Nu moeten ze mijn naam gaan onthouden. Want dit smaakt natuurlijk naar veel meer.'

Uiteraard was Frank de Boer teleurgesteld. 'Dit is echt heel zuur. Je moet zo'n wedstrijd over de streep trekken. Maar ik vond dat we nu de controle hadden. Tot die tweede gele kaart van Moisander in de 75ste minuut. Ik vond dat heel zwaar bestraft. Die

eerste gele kaart, voor een tackle op Clasic, dat wilde het publiek kennelijk. Die tweede gele kaart krijgt hij voor een duwtje op Pellè. Maar waarom krijgt Leerdam dan in de eerste helft geen gele kaart voor een soortgelijke overtreding op Eriksen? Met tien man kregen we het pas lastig.'

Extra lastig was het omdat er nog altijd geen Ajax-supporters bij de wedstrijd aanwezig mochten zijn. Het bleef na de Ajax-doelpunten akelig stil in het stadion en Ajax miste vooral in het laatste kwartier de steun vanaf de tribune.

Omgekeerd was dat bij de return, de eerste wedstrijd na de winterstop, het geval voor Feyenoord. Voor het eerst sinds jaren was het gevoel vooraf dat het een buitengewoon spannende strijd zou worden, die direct van invloed zou zijn op het verloop van de competitie. Beide teams stonden namelijk met een gelijk aantal punten derde en vierde op de ranglijst, drie punten achter lijstaanvoerder psv. Eindelijk telde Feyenoord weer echt mee en dichtte het zich serieuze kansen toe. Het verdacht Ajax zelfs van spionage: er was een Ajax-scout in het Spaanse trainingskamp van Feyenoord gesignaleerd tijdens de winterstop.

Frank de Boer en Ronald Koeman beschouwden de wedstrijd in *Voetbal International* voor, waarbij ze beiden tot de conclusie kwamen dat er veel overeenkomsten bestonden tussen de clubs. 'Voor veel mensen is Ajax-Feyenoord een strijd tussen de arrogante hoofdstedelingen en de harde werkers, tussen de elite en de havenarbeiders,' aldus De Boer. 'Het gaat dus verder dan alleen voetbal. Ook in andere landen zie je die rivaliteit tussen elite- en volksclubs. Terwijl het in ons geval geen goed beeld is. Ik vind Ajax óók een volksclub. We hebben de grootste achterban van Nederland, dan kun je toch moeilijk spreken van elite.'

'Deze clubs lijken meer op elkaar dan je zou denken,' vond ook Koeman. 'Feyenoord en Ajax zijn de grootste clubs van het land, met de grootste achterban, de grootste historie en de grootste naam in de wereld. Twee échte voetbalclubs. Dan heb je dus een Klassieker, rivaliteit.'

Maar juist in die rivaliteit schoten de supporters door, vonden de trainers. Koeman verwees daarbij naar de inmiddels haast traditionele laatste trainingen voor de wedstrijd, waar in beide kampen zo'n tweeduizend toeschouwers op afkwamen om de spelers te doordringen van het belang van winst. 'Zolang dat op sportieve wijze gaat, is dat niet erg. Ik heb bij beide ploegen gewerkt en de verhoudingen op clubniveau zijn altijd goed geweest. Feyenoord en Ajax respecteren elkaar enorm. De echte haat en nijd ligt helaas bij anderen. Volgens mij leeft De Klassieker in Rotterdam nog net iets meer dan in Amsterdam. Ook bij Ajax had je tijdens de laatste training voor een wedstrijd tegen Feyenoord vuurwerk, maar andersom is het niet normaal. Dit seizoen ben ik voor Ajax-thuis in De Kuip gaan trainen, ook vanwege de veiligheid van de spelers. Zo'n vuurwerkshow als voor die wedstrijd van vorig jaar, had ik niet eerder meegemaakt. Maar het zegt iets over de lading van deze wedstrijd.'

De spanning werd speels uitgebuit door televisiecommercials van zorgverzekeraar

Ditzo. In de eerste klaagde een vrouw in een ziekenhuiszaal over oud-Feyenoord-boegbeeld John de Wolf in het bed naast haar, omdat die steeds het gordijn dichttrok. De zuster sprak hem vermanend toe om zijn kinderachtige gedrag. Maar het raam bleek direct en onvermijdelijk uitzicht te bieden op de Arena. In de tweede kreeg De Wolf toch de zo vurig gewenste overplaatsing naar een andere zaal, waar hij tot zijn afgrijzen vrolijk begroet werd door Ajax-coryfee Sjaak Swart.

De iconen werden in de week voor de wedstrijd door Iwan Tol samen geïnterviewd voor *de Volkskrant*. De pesterigheid droop er vooral van de kant van De Wolf van af, te beginnen bij het moment dat bepaald moest worden waar het interview zou plaatsvinden. Schiphol was voor De Wolf te dicht bij Amsterdam, het compromis Leiderdorp bleek achteraf zijn woonplaats. 'r-o voor Feyenoord.'

En waar Swart aangaf thuis zelfs een foto van zichzelf en zijn dochter in Feyenoord-shirt te hebben hangen, sloot De Wolf uit ooit een Ajax-shirt aan te trekken. 'Ik word natuurlijk vaak uitgedaagd. In de zomer organiseer ik voetbalkampen. Dan komen jongens in een Ajax-shirt vragen of ze met me op de foto mogen. Dat zijn wel moeilijke dingen. Mijn aanpak in dat soort gevallen is altijd hetzelfde: ik sla mijn arm om zo'n jongen heen en leg mijn hand op het Ajax-logo, zodat dat niet zichtbaar is.'

Dezelfde onvoorwaardelijke clublieve signaleerde De Wolf bij het Rotterdamse publiek, in tegenstelling tot het snel mopperende Ajax-publiek dat vooral vermaakt wil worden. 'Bij Feyenoord is het: je houdt van die club en je ziet wel wat het wordt.'

Des te pijnlijker dus dat de dag voor de wedstrijd foto's op internet geplaatst werden waarop twee mannen voor het standbeeld van Coen Moulijn voor De Kuip een bord omhooghielden met de tekst 'Hé Coen, Ajax kampioen'. Met achter zich Moulijn in Ajax-shirt. Het duurde niet lang voordat degenen die verdacht werden van betrokkenheid hierbij, bij de politie aangifte deden van bedreiging.

De onverbiddelijke stellingname van de supporters was ook wat Ricardo van Rhijn, in een gecombineerd rechtsback-interview met Daryl Janmaat met het *Algemeen Dagblad*, als sterkste herinnering aan zijn eerste klassieker, een jaar eerder, noemde. 'Dat was een heel mooie, in de Kuip. Het was pas de derde wedstrijd in Ajax-één. Qua resultaat was het zuur, want we verloren met 4-2. Maar de sfeer was fantastisch. Ik was heel onervaren, maar dat fanatieke publiek, die haat bij de supporters, dat was heel bijzonder voor mij als jonge jongen. Echt geweldig om mee te maken.'

Gelukkig voor hem bleef de moeizame confrontatie met Jean-Paul Boëtius in zijn tweede klassieker in oktober onbesproken. Maar over de nieuwe strijd tussen die twee werd in de sociale media volop gespeculeerd, ook door toedoen van Boëtius zelf. Zijn opmerking tegen een vriend dat hij Van Rhijn zou 'schudden als een milkshake' belandde op twitter en vervolgens op diverse websites, waarna Boëtius zich gedwongen zag tegenover *Voetbal International* te verklaren dat hij slechts in straattaal had aangegeven een goede wedstrijd te willen spelen. 'Ik heb helemaal niks tegen Ricardo van Rhijn: ik vind hem juist een goede speler en hij is bovendien international. Maar als ik tegenover hem

kom te staan, ga ik niet denken van “Oh, wat is hij goed”. Nee, dan denk ik: “Ik moet hem opzoeken en passeren.” ’

Maar los van alle commotie en de aandacht voor de fanatieke supportersbeleving was de boodschap van alle betrokkenen: ook in sportief opzicht telt Feyenoord weer mee. Helaas bleek dat in de wedstrijd niet. Alleen in de openingsfase imponeerde Feyenoord door de opbouw van Ajax in een vroeg stadium te storen. Maar door fouten achterin van de internationals Janmaat, Martins Indi en Mathijsen kon de 18-jarige Viktor Fischer voor rust twee keer scoren, terwijl Lex Immers zich liet afbluffen door keeper Kenneth Vermeer.

Alleen Boëtius deed met enige regelmaat wat hij had aangekondigd. Hij zorgde zelfs nog voor een sprankje Rotterdamse hoop op een ommekeer, ook al was het toen al 3-0, noteerde Willem Vissers in *de Volkskrant*. ‘Nadat Eriksen een vrije trap zomaar in het doel zag dwarrelen, was Boëtius rechtsachter Van Rhijn, ook al zo’n speler uit het keurkorps van Van Gaal, weer eens te snel af. Hij kruiste voorlangs en viel, hoewel Van Rhijn hem waarschijnlijk niet raakte. Voor scheidsrechter Van Boekel, die uitstekend floot, was het moeilijk te zien. Hij gaf een penalty en Van Rhijn zijn tweede geel, dus rood.’

Maar zelfs die gelegenheid bleek aan Feyenoord niet besteed. ‘Toen Immers de strafschop miste, was duidelijk dat Feyenoord kansloos zou blijven.’

De grootste consternatie ontstond vlak voor het eindsignaal, toen precies boven de nieuwe spelersbanken enkele dakpanelen onder het gewicht van de sneeuw openschoven en de trainers onverwacht een witte jas bezorgden.

Ronald Koeman sprak na afloop van een verdiende overwinning voor Ajax, hoewel misschien wel wat geflatteerd. ‘Ajax was rustig aan de bal en maakte vaak de juiste keuzes. Dat was een groot verschil. Wij wilden in de tweede helft nog druk zetten, maar er liepen toen ook weer spelers achteruit. Ajax was op de juiste momenten beter.’

Volgens Frank de Boer kon Ajax nog veel beter spelen. ‘We misten nog heel veel mogelijkheden om gevaarlijk te worden. Misschien had dat een beetje met het veld te maken. We konden de grasmat wegens de weersomstandigheden niet sproeien. Het speelveld was daardoor stroef. Toch zijn we tegen Feyenoord weinig in gevaar gekomen. Alleen toen ze nog opportunistischer gingen spelen, waren er een paar hachelijke momenten voor ons doel. Na die tweede gele kaart voor Ricardo van Rhijn zijn we ook vrij eenvoudig overeind gebleven.’

Ajax had de aanval van Feyenoord voorlopig afgeslagen, maar was nog niet van Feyenoord af. Daryl Janmaat, een van de maar liefst zes internationals van Feyenoord, legde in het dubbelinterview met Ricardo van Rhijn in het *Algemeen Dagblad* al uit waarom. ‘Dit Feyenoord heeft veel jonge spelers die dolgraag iets willen winnen. En ondanks die gretigheid zijn er nauwelijks irritaties. Iedereen kent zijn plek. Natuurlijk zijn de spelers die op de bank zitten teleurgesteld, maar wij zijn een hechte groep.’

Terecht nam hij ook de invloed van de trainers op in zijn betoog. ‘Ajax beschikt

inderdaad over veel voetballend vermogen. Ze raken zelden in paniek. Ik denk dat de rol van Frank de Boer erg groot is. Hij is toch de man die Ajax makkelijk laat voetballen. Daar is wel een parallel met Feyenoord, ook bij ons is de rol van de trainer erg groot.'

Na een enerverende eindfase van de competitie kroonde Ajax zich in de voorlaatste speelronde voor de derde achtereenvolgende keer tot kampioen. Feyenoord werd uiteindelijk derde. Het had zich gehandhaafd in de top van de eredivisie en met zijn jonge elftal mede kleur gegeven aan de spannende ontknoping.

De jonge spelers uit de eigen jeugdopleiding, de oud-internationals als charismatische trainers, de aanvallende, dominante spelopvatting en de terugkerende gelijkwaardigheid bleken ingrediënten die de aantrekkelijkheid van de klassieker nog vergrootten. Ze bieden uitzicht op nog jarenlange strijd, vol overgave, tot op het randje van de sportiviteit en soms daar overheen. Ze voeden het besef dat sterker lijkt dan ooit: Nederland kan niet zonder de klassieker.

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
2005-06 28-08-05	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-2 <i>De Arena</i>	1. PSV	84	Champions League: Ajax achtste finale
05-02-06	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 3-2 <i>De Kuip</i>	2. AZ 3. Feyenoord	74 71	PSV achtste finale
20-04-06	Play-offs	Ajax-Feyenoord 3-0 <i>De Arena</i>	4. Ajax	60	UEFA Cup: AZ 3e ronde
23-04-06	Play-offs	Feyenoord-Ajax 2-4 <i>De Kuip</i>	Beker: Ajax		Heerenveen 3e ronde Feyenoord 1e ronde Willem II 1e ronde
2006-07 22-10-06	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 0-4 <i>De Kuip</i>	1. PSV	75	Champions League: PSV kwartfinale
04-02-07	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 4-1 <i>De Arena</i>	2. Ajax 3. AZ 7. Feyenoord	75 72 53	Ajax 3e kwalificatie
			Beker: Ajax		UEFA Cup: AZ kwartfinale Ajax 3e ronde Feyenoord groepsfase Heerenveen groepsfase FC Groningen 1e ronde
2007-08 11-11-07	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-2 <i>De Kuip</i>	1. PSV	72	Champions League: PSV groepsfase
03-02-08	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 3-0 <i>De Arena</i>	2. Ajax 3. NEC 6. Feyenoord	69 63 60	Ajax 3e kwalificatie
			Beker: Feyenoord		UEFA Cup: PSV kwartfinale AZ groepsfase Ajax 1e ronde Heerenveen 1e ronde FC Twente 1e ronde FC Groningen 1e ronde
2008-09 21-09-08	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-2 <i>De Kuip</i>	1. AZ	80	Champions League: PSV groepsfase
15-02-09	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-0 <i>De Arena</i>	2. FC Twente 3. Ajax 7. Feyenoord	69 68 45	FC Twente 3e kwalificatie
			Beker: Heerenveen		UEFA Cup: Ajax 4e ronde FC Twente 3e ronde NEC 3e ronde Feyenoord groepsfase Heerenveen groepsfase
2009-10 01-11-09	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 5-1 <i>De Arena</i>	1. FC Twente	86	Champions League: AZ groepsfase
31-01-10	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-1 <i>De Kuip</i>	2. Ajax 3. PSV 4. Feyenoord	85 78 63	FC Twente 3e kwalificatie
25-04-10	Bekerfinale	Ajax-Feyenoord 2-0 <i>De Arena</i>	Beker: Ajax		Europa League: Ajax 2e ronde
06-05-10	Bekerfinale	Feyenoord-Ajax 1-4 <i>De Kuip</i>			PSV 2e ronde FC Twente 2e ronde Heerenveen groepsfase
2010-11 19-09-10	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 1-2 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	73	Champions League: Ajax groepsfase
19-01-11	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 2-0 <i>De Arena</i>	2. FC Twente 3. PSV 10. Feyenoord	71 69 44	FC Twente groepsfase
			Beker: FC Twente		Europa League: PSV kwartfinale FC Twente kwartfinale Ajax 3e ronde AZ groepsfase FC Utrecht groepsfase

Onderlinge wedstrijden en klasseringen in de eredivisie van 2005-06 t/m 2012-13

Seizoen Datum	Kader	Wedstrijd / Stadion	Klassering Eredivisie KNVB-Beker	Punten	Internationaal
2011-12 23-10-11	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 1-1 <i>De Arena</i>	1. Ajax	76	Champions League: Ajax groepsfase rc: Twente play-offs Europa League: az kwartfinale psv 3e ronde rc: Twente 3e ronde Ajax 2e ronde
29-01-12	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 4-1 <i>De Kuip</i>	2. Feyenoord 3. psv Beker: psv	70 69	
2012-13 28-10-12	Eredivisie	Feyenoord-Ajax 2-2 <i>De Kuip</i>	1. Ajax	76	Champions League: Ajax groepsfase Feyenoord 3e kwalificatie Europa League: Ajax 2e ronde psv groepsfase rc: Twente groepsfase
20-01-13	Eredivisie	Ajax-Feyenoord 3-0 <i>De Arena</i>	2. psv 3. Feyenoord Beker: az	69 69	

Besluit

Op 24 oktober 2012 bood oud-Feyenoorder Ulrich van Gobbel via een interview met Sander Berends op *nu.nl* in de aanloop naar Feyenoord-Ajax zicht op zijn eigen beleving van deze wedstrijd. Met zijn woorden verbond hij verleden, heden en toekomst.

‘Feyenoord en Ajax is haat. Dat blijft zo en zal nooit veranderen. In mijn tijd moesten we de eer van de stad verdedigen. Zo heb ik het althans altijd beleefd. Ik was heel de week met die wedstrijd bezig, dacht steeds aan de duels met Bryan Roy. Ik vloog er bovenop, het was de wedstrijd van het jaar. Ik stond met het schuim op mijn bek op het veld. Ik had altijd ruzie met Ronald de Boer, ook bij het Nederlands elftal. Niet dat hij mijn vijand was, maar wij vochten altijd pittige duels uit. Ik hield me bij Oranje niet in en daar kon hij niet tegen. Schopte hij me na. Dat liep bijna uit de klauwen. Zondag heeft hij dezelfde passie. Rotterdam-Amsterdam, dat heb ik nog steeds. Ik kijk daar naar uit.’

Feyenoord-Ajax, Ajax-Feyenoord: ook in 2013 nog de meest beladen wedstrijden in Nederland, of de clubs nou bovenaan staan of niet, of er publiek bij aanwezig mag zijn of niet. Altijd heftig, soms te heftig, zowel binnen als buiten het veld. Al bijna honderd jaar. En het zal voorlopig niet veranderen. Er staat alweer een nieuwe generatie spelers klaar om zich juist in deze wedstrijden te profileren.

Bibliografie

BOEKEN

Colin, François & Lex Muller, *De gouden voetbalgids*, De Fontein Baarn, 1996.

Verkamman, Matty, *Oranje toen en nu*, deel 1 t/m 8, De Buitenspelers / Voetbal International.

Vermeer, Evert & Ruud van Vrijaldenhoven, *De Klassieker*, Windroos Amsterdam, 1994.

Vermeer, Evert, *95 jaar Ajax 1900-1995*, Luitingh-Sijthoff, 1995.

CLUBBLADEN

Ajax Nieuws

De Feyenoorder

KRANTEN

Het Algemeen Dagblad

Het Algemeen Handelsblad

Het Amsterdamse Sportblad

Het Centrum

De Haagsche Courant

Het Haarlems Dagblad

Het Parool

De Rotterdamse Courant

Het Rotterdams Nieuwsblad

Sport

Het Sportblad

De Telegraaf

Trouw

Het Vaderland

De Volkskrant

Scripties

Vooren, Jurryt van de, *Feyenoord tijdens de oorlog. Dienaren van het rood-witte koninkrijk*, Doctoraalscriptie Nieuwste Geschiedenis, Universiteit van Amsterdam, 1996.

Smit, Susan, *De bal bleef rollen. Ajax binnen voetballend Amsterdam tijdens de Tweede Wereldoorlog*, Doctoraalscriptie Nieuwe en Theoretische Geschiedenis, Universiteit van Amsterdam, 1997.

WEBSITES

ajax.netwerk.to

ajax.nl

degoeieouwetijd.nl

fcupdate.nl

feyenoord.netwerk.to

feyenoord.nl

fr-fanatic.com

home.concepts.nl

lunaticnews.nl

sportgeschiedenis.nl

uefa.com

vasf.nl/historie.php

voetbalstats.nl

wikipedia.org/wiki/Nederlands-landskampioenschap-voetbal

Foto's

Ajax-trainer Jack Reynolds zit op een klapstoeltje te kijken naar de aller-eerste Feyenoord-Ajax op het terrein aan de Kromme Zandweg, op 9 oktober 1921. [Foto: Ajax Beeldarchief]

Feyenoord-aanvaller Piet Kantebeen juicht nadat hij de 3-0 heeft gescoord in de eerste Feyenoord-Ajax in De Kuip, op 11 april 1937. Keeper Gerrit Keizer gaat de bal uit het doel pakken. [Foto: Ajax Beeldarchief]

Aanvoerder Wim Anderiesen sr. op de schouders na de wedstrijd van 23 mei 1937 in De Meer, waarin Ajax het kampioenschap behaalde. Rechts naast hem ploeggenoot Jan Stam, links Puck van Heel en uiterst rechts Jan Linssen.
[Foto: Spaarnestad / Hollandse Hoogte]

Ajax-keeper Gerrit Keizer vangt de bal tijdens de wedstrijd in De Meer, op 12 oktober 1941. [Foto: Ajax Beeldarchief]

Feyenoord-keeper Wim Onderstal heeft een schot van Piet van der Kuil uit het doel getikt tijdens de wedstrijd in De Meer, op 17 maart 1957. Rechts maakt Feyenoorder Hans van der Hoek zich op voor het vervolg... [Foto: Ajax Beeldarchief]

...maar vanaf de grond moet hij toezien hoe Willy Schmidt en Piet van der Kuil, ondanks zijn vergeefse reddingspoging, het winnende doelpunt vieren. [Foto: Ajax Beeldarchief]

Ajax-back Ger van Mourik probeert een voorzet van Coen Moulijn te blokken tijdens de wedstrijd in De Meer, op 13 oktober 1957. [Foto: Ajax Beeldarchief]

Ajax-aanvaller Guus van Ham maakt het eerste doelpunt tegen keeper Bram Panman tijdens de wedstrijd in De Kuip, op 5 april 1959. Feyenoorder Kees Rijvers kijkt van dichtbij toe. [Foto: Ajax Beeldarchief]

Feestend publiek in De Kuip na de competitiewedstrijd op 22 mei 1960, die een beslissingswedstrijd noodzakelijk maakte. [Foto: Spaarnestad Photo]

Beer Kreijermaat benut de penalty voor Feyenoord in de beslissingswedstrijd op 26 mei 1960 in het Olympisch Stadion. Keeper Bertus Hoogerman is kansloos. In het midden kijken Henk Groot en Co Prins toe. [Foto: Spaarnestad Photo]

Coen Moulijn in duel met Ger van Mourik tijdens de beslissingswedstrijd op 26 mei 1960. [Foto: Spaarnestad Photo]

Een toast op het kampioenschap op het feest in hotel Krasnapolsky na de beslissingswedstrijd van 26 mei 1960. V.l.n.r. Wim Bleyenberg, Sjaak Swart, aanvoerder Wim Anderiesen jr., voorzitter Jan Melchers, Henk Groot en trainer Vic Buckingham. [Foto: Spaarnestad Photo]

Cor van der Gijp scoort het derde doelpunt van Feyenoord tegen keeper Bertus Hoogerman en Kees Smit tijdens de 9-5 overwinning op Ajax van 28 augustus 1960 in De Kuip. [Foto: Spaarnestad /Hollandse Hoogte]

Henk Groot passeert als speler van Feyenoord Theo van Duivenbode als speler van Ajax en gaat 0-1 scoren tijdens de wedstrijd in het Olympisch Stadion op 19 april 1965. [Foto: Spaarnestad Photo]

Eddy Pieters Graafland vangt de bal tijdens de wedstrijd van 13 november 1966 in De Meer, met achter zich Hans Kraay en Johan Cruyff. Sjaak Swart kijkt toe.

Portretfoto uit 1968 met achteraan Rinus Israël, Ton Pronk en Eddy Pieters Graafland, en vooraan Gert Bals, Ove Kindvall en Johan Cruijff. [Foto: Hollandse Hoogte]

De overtreding van Velibor Vasović op Ove Kindval tijdens de wedstrijd in De Kuip op 20 december 1970. Scheidsrechter Leo van der Kroft geeft geen penalty. In het midden Johan Neeskens, rechts Coen Moulijn.

Rinus Israël zet een tackle in op Johan Cruijff tijdens de wedstrijd in De Kuip op 15 april 1972. Rechts scheidsrechter Ad Boogaerts en Theo Laseroms.

Wim van Hanegem tackelt Horst Blankenburg tijdens de wedstrijd in De Kuip op 15 april 1972, met op de achtergrond Ruud Krol en Wim Jansen en op de rug gezien Rinus Israël...

...wat Van Hanegem op commentaar van Blankenburg komt te staan. Op de achtergrond Arie Haan.

Piet Keizer in duel met Rinus Israël tijdens de wedstrijd van 3 maart 1973 in het Olympisch Stadion. Links Wim Jansen, op de achtergrond Theo de Jong.

Wim van Hanegem waarschuwt Arie Haan tijdens de wedstrijd van 27 oktober 1974 in De Kuip.

Ruud Geels kwam volgens Wim van Hanegem, achter hem, 'uit de lichtmast vallen' om de 3-0 te scoren tijdens de wedstrijd van 1 november 1975 in het Olympisch Stadion. Links kijkt Jan Everse toe. [Foto: Spaarnestad Photo]

Wim Rijsbergen blokkeert een voorzet van Tscheu-la Ling tijdens de wedstrijd van 14 november 1976 in De Kuip.

Wim Jansen is getroffen door een ijsbal voorafgaand aan de wedstrijd van 7 december 1980 in De Kuip. Achter hem scheidsrechter Henk Weerink.

Piet Schrijvers stompt de bal weg voor Peter Houtman, Jan van Deinsen en André Hoekstra tijdens de wedstrijd van 1 mei 1983 in het Olympisch Stadion. Leo van Veen springt bescheiden mee, Søren Lerby niet. Op afstand kijken Keje Molenaar en Bennie Wijnstekers toe.

Jesper Olsen wordt achtervolgd door Johan Cruijff tijdens de wedstrijd van 18 september 1983 in het Olympisch Stadion. Michel van de Korput kijkt toe, net als rechts Keje Molenaar.

Marco van Basten in duel met Michel van de Korput, Ivan Nielsen en Johan Cruijff tijdens de wedstrijd in De Kuip op 26 februari 1984.

Frank Rijkaard probeert tijdens de wedstrijd in het Olympisch Stadion op 19 mei 1985 een pass van Ruud Gullit te blokken, met op de achtergrond Gerald Vanenburg en Joop Hiele...

...en brengt daarmee Ruud Gullit ten val.

Ronald Koeman schiet tijdens de wedstrijd van 31 maart 1986 in De Kuip. Ivan Nielsen en Joop Hiele proberen tegen te houden, Frank Rijkaard kijkt toe.

Mario Been achtervolgt Marco van Basten tijdens de wedstrijd van 2 november 1986 in De Kuip.

John de Wolf schermt de bal af voor Dennis Bergkamp tijdens de wedstrijd van 20 mei 1991 in het Olympisch Stadion.

Dennis Bergkamp omspeelt Ed de Goey tijdens de bekerwedstrijd van 31 maart 1993 in De Kuip. In het midden Ruud Heus, rechts Errol Refos en links Marc Overmars.

Ulrich van Gobbel, Gaston Taument en Ruud Heus bejubelen Mike Obiku na zijn golden goal in de bekerwedstrijd van 8 maart 1995 in het Olympisch Stadion.

Edgar Davids zet Regi Blinker de voet dwars tijdens de wedstrijd in De Kuip op 18 mei 1995.

De me loopt langs vernielde auto's na de Slag van Beverwijk op 23 maart 1997. [Foto: Bert Verhoeff / Hollandse Hoogte]

Richard Witschge in duel met Paul Bosvelt tijdens de wedstrijd van 5 april 1998 in De Kuip. Op de achtergrond Michael Laudrup. [Foto: Orange Pictures]

Paul Bosvelt probeert een voorzet van Rafael van der Vaart te blokken tijdens de wedstrijd van 10 december 2000 in De Kuip. Op de achtergrond Tom Sier.

Wesley Sneijder in duel met Robin van Persie tijdens de wedstrijd van 9 februari 2003 in de Arena. [Foto: mmp]

Feyenoord-supporters dagen Ajax-supporters uit met Palestijnse vlaggen en 100% antineusshirts tijdens de bekerwedstrijd van 16 april 2003 in De Kuip. [Foto: Michael Kooren / Hollandse Hoogte]

Dirk Kuyt heeft het shirt van John Heitinga vast tijdens de wedstrijd van 30 november 2003 in de Arena. [Foto: mmp]

Ajax-supporters dagen vanuit het uitvak in De Kuip de Feyenoord-supporters uit tijdens de wedstrijd van 11 april 2004.
[Foto: Ziri Buller / Sportbeeld / Hollandse Hoogte]

Ajax-supporters tegenover de me bij de aankomst van de Feyenoord-supporters bij de Arena voor de wedstrijd van 28 augustus 2005. [Foto: George Verberne / Hollandse Hoogte]

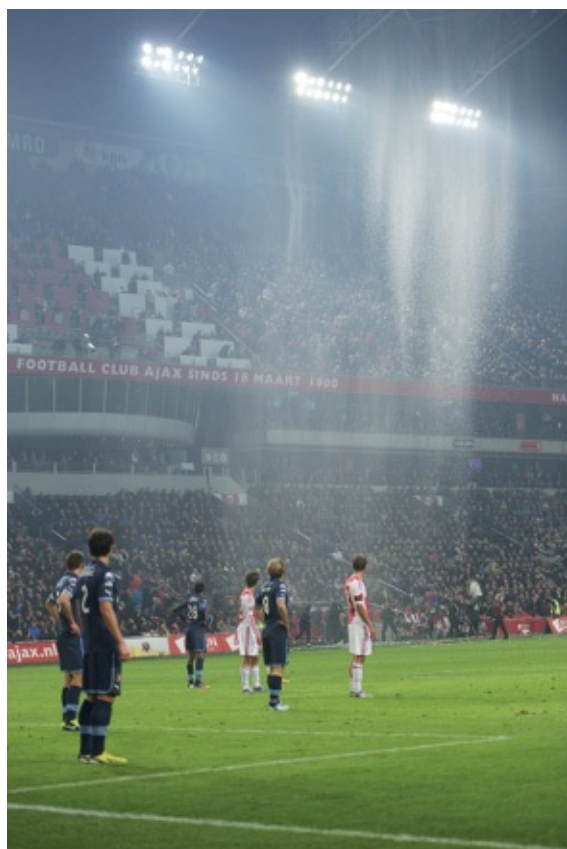
De sliding van Jan Vertonghen op John Guidetti die door scheidsrechter Björn Kuipers wordt bestraft met een penalty in de wedstrijd van 29 januari 2012 in De Kuip. [Foto: Maurice van Steen]

John Guidetti neemt afscheid van het Feyenoord-publiek in de rust van de wedstrijd op 28 oktober 2012.

Toby Alderweireld kan niet beletten dat Graziano Pellè de gelijkmaker scoort in de wedstrijd van 28 oktober 2012 in De Kuip. Daley Blind, Anass Achahbar en Lex Immers kijken toe. Op de achtergrond scheidsrechter Bas Nijhuis. [Foto: Pim Ros]

De spelers kijken naar de sneeuw die door het dak van de Arena naar beneden komt aan het eind van de wedstrijd van 20 januari 2013. [Foto: Maurice van Steen]